



# DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY MIKOŁÓW

**OFICYNA PROFILAKTYCZNA**

**2021**

## SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH .....	7
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA .....	7
PROBLEMATYKA BADANIA.....	8
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH .....	11
DOBÓR PRÓBY.....	12
NARZĘDZIA BADAWCZE.....	13
ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ .....	14
METRYKA GMINY MIKOŁÓW - ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH .....	16
POŁOŻENIE GMINY .....	16
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA .....	17
RYNEK PRACY.....	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA.....	22
KULTURA, SPORT I REKREACJA .....	25
POMOC SPOŁECZNA.....	27
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW .....	37
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	37
PROBLEM ALKOHOLOWY .....	39
PROBLEM NARKOTYKOWY .....	48
PROBLEM PRZEMOCY.....	60
KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH .....	74
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE .....	81
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH.....	84
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH .....	88
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	88
PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW .....	89
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	99
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	99
PROBLEM ALKOHOLOWY .....	102
PROBLEM NARKOTYKOWY.....	118
PROBLEM PRZEMOCY.....	125
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE .....	137
KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH .....	142

HAZARD.....	147
PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY MIKOŁÓW DO WYNIKÓW BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH .....	151
DOROŚLI MIESZKAŃCY .....	151
UCZNIOWIE .....	161
ANALIZA SWOT.....	170
WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE.....	174
UCZNIOWIE .....	175
SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH .....	204
DOROŚLI MIESZKAŃCY .....	209
BIBLIOGRAFIA.....	235
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW .....	238
SPIS TABEL .....	238
SPIS WYKRESÓW .....	243
SPIS RYSUNKÓW .....	247
ZAŁĄCZNIKI.....	250
ZAŁĄCZNIK NR 1 .....	250
ZAŁĄCZNIK NR 2 .....	254
ZAŁĄCZNIK NR 3 .....	256

## W P R O W A D Z E N I E

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej-Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”<sup>1</sup>. Panujące przekonanie o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw, jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie<sup>2</sup>.

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

<sup>2</sup> Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

<sup>3</sup> Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki<sup>4</sup>. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- wskazania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- określenia skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza, pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego

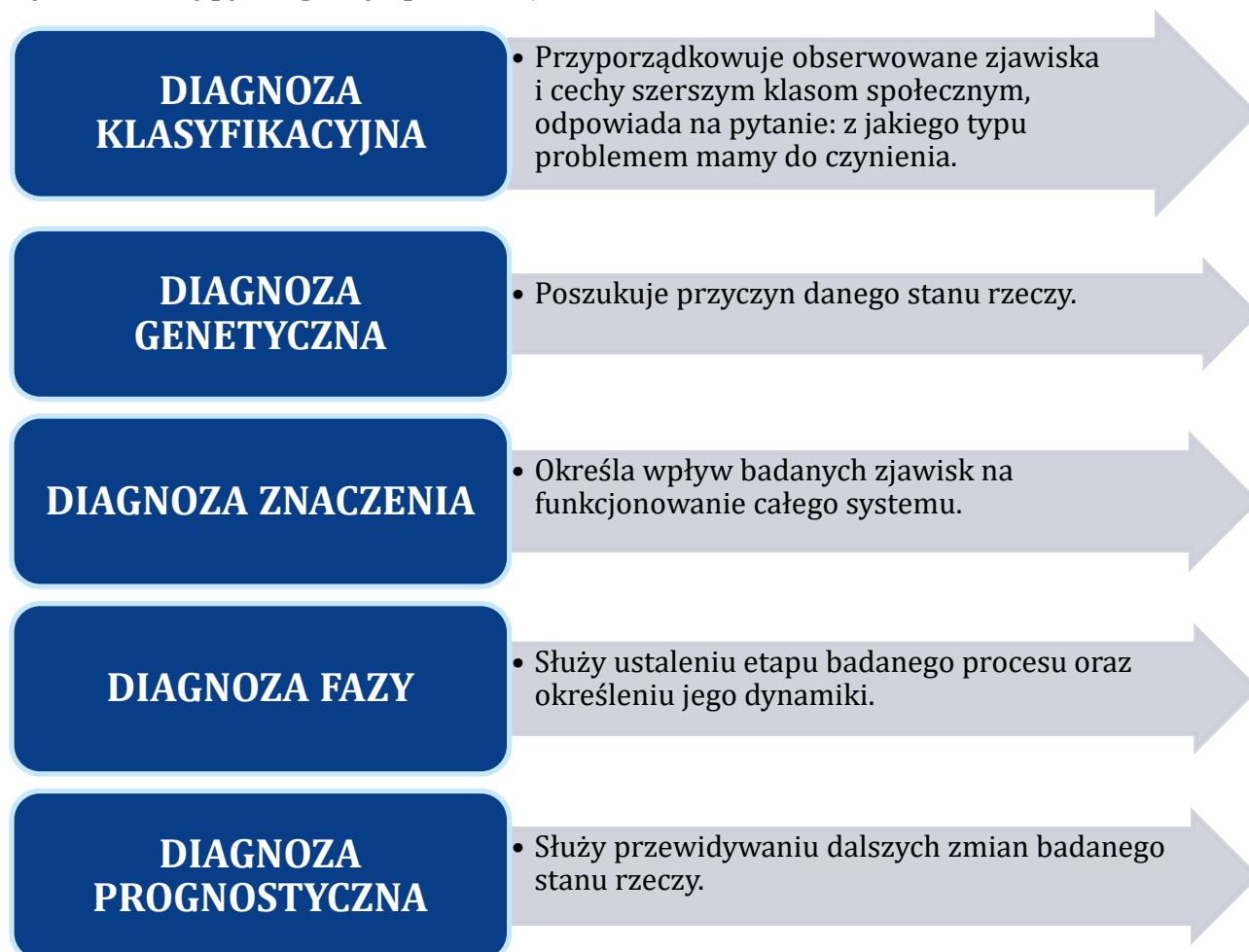
---

<sup>4</sup> Szatur-Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej.

### Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej



Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

# METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

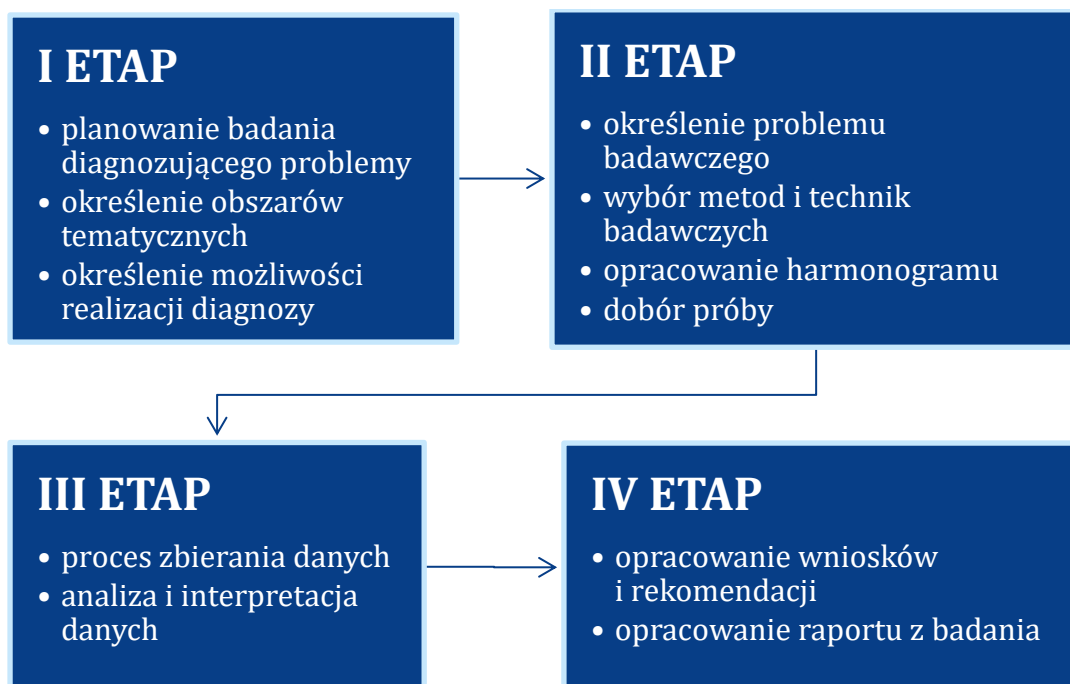
## CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Urzędu Gminy w Mikołowie ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących na terenie gminy Mikołów. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców i sprzedawców napojów alkoholowych,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

**Rysunek 2. Etapy badania**



## PROBLEMATYKA BADAŃ

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

**PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”<sup>5</sup>. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. W diagnozie został również poruszony temat dotyczący spożywania alkoholu przez rodziców naszych respondentów – syndrom DDA oraz poziom ich wiedzy na temat Alkoholowego Zespołu Płodowego (FAS – ang. *Fetal Alcohol Syndrome*). Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

**PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich<sup>6</sup>. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.

**UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE** – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 roku poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

<sup>5</sup> Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 852).





**PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE** – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*<sup>7</sup>.

**PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ** – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”<sup>8</sup>. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

**CYBERPRZEMOC** (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

---

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.)

<sup>8</sup> *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

**Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu**

KRYTERIUM WYRÓŻNIAJĄCE	TRADYCYJNY BULLYING	CYBERBULLYING
<b>POWTARZALNOŚĆ</b>	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
<b>NIERÓWNOWAGA SIŁ</b>	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
<b>INTENCJONALNOŚĆ</b>	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- flaming – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- Happy Slapping – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,
- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,

- agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofercie<sup>9</sup>.

## WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców na temat problemu alkoholowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, hazardu, korzystania z urządzeń elektronicznych, profilaktyki. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych:

- dorosłych mieszkańców Gminy,
- uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
- sprzedawców napojów alkoholowych.

Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza<sup>10</sup>. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację<sup>11</sup>.

Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Ankiety wśród uczniów zostały przeprowadzone za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na

<sup>9</sup> Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

<sup>10</sup> Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

<sup>11</sup> Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych. Wśród dorosłych mieszkańców przeprowadzono badania techniką CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*) oraz PAPI (*Paper And Pen Personal Interview*), która opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Badania wśród sprzedawców napojów alkoholowych zostały wykonane za pomocą techniki PAPI (*Paper And Pen Personal Interview*).

### Rysunek 3. Wykorzystane techniki badawcze podczas badania



## DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnostyce losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

**Rysunek 4. Dobór próby badawczej**



Badania zostały przeprowadzone od października 2020 roku do marca 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 2 158 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

**Rysunek 5. Struktura próby badawczej**



## NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych, rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Kwestionariusz wywiadu natomiast to zestawienie logicznie ułożonych i odpowiednio sformułowanych pytań, na które odpowiada respondent w trakcie realizowanego wywiadu osobistego.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.  
Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

## **ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ**

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,

- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach<sup>12</sup>.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

---

<sup>12</sup> Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

# METRYKA GMINY MIKOŁÓW - ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH

## POŁOŻENIE GMINY

**G**mina Mikołów położona jest w centralnej części województwa śląskiego, w powiecie mikołowskim, w południowej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, w dolinie rzeki Jamny. Gmina położona jest w obszarze Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Mikołów graniczy od wschodu z Katowicami, od południa z Tychami, Łaziskami Górnymi, Orzeszem i gminą Wry, od zachodu z gminą Ornontowice i gminą Gierałtowice, a od północy z Rudą Śląską.

**Rysunek 6. Położenie gminy Mikołów na tle powiatu mikołowskiego.**

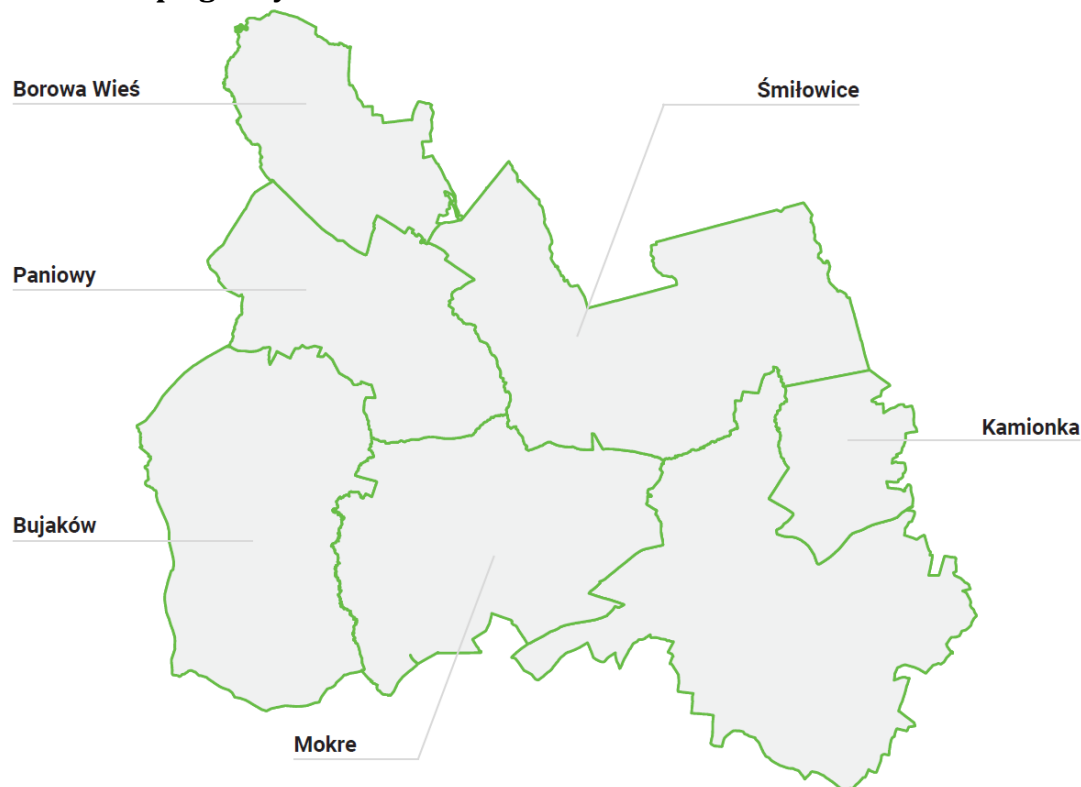


Gmina Mikołów zajmuje powierzchnię 79,21 km<sup>2</sup> i tym samym stanowi około 34% powierzchni powiatu mikołowskiego. Teren Gminy przecina droga krajowa nr 44 z Gliwic przez Tychy do Oświęcimia i Krakowa oraz droga krajowa nr 81 z Katowic do Wisły i Cieszyna. Przez teren Gminy przebiegają również trzy drogi wojewódzkie: Mikołów-Ornontowice (nr 927), Mikołów-Kobiór (nr 928) i Ruda Śląska-Rybnik (nr 925).



W ramach granic administracyjnych Mikołowa funkcjonuje 6 jednostek pomocniczych – 5 sołectw (Bujaków, Borowa Wieś, Mokre, Paniowy i Śmiłowice) oraz jedna dzielnica (Kamionka). Obszar Mikołowa charakteryzuje się urozmaiconym ukształtowaniem powierzchni z przewagą terenów wzniesionych. Jest siedzibą władz powiatu mikołowskiego, a od maja 2017 roku członkiem Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

### Rysunek 7. Mapa gminy Mikołów



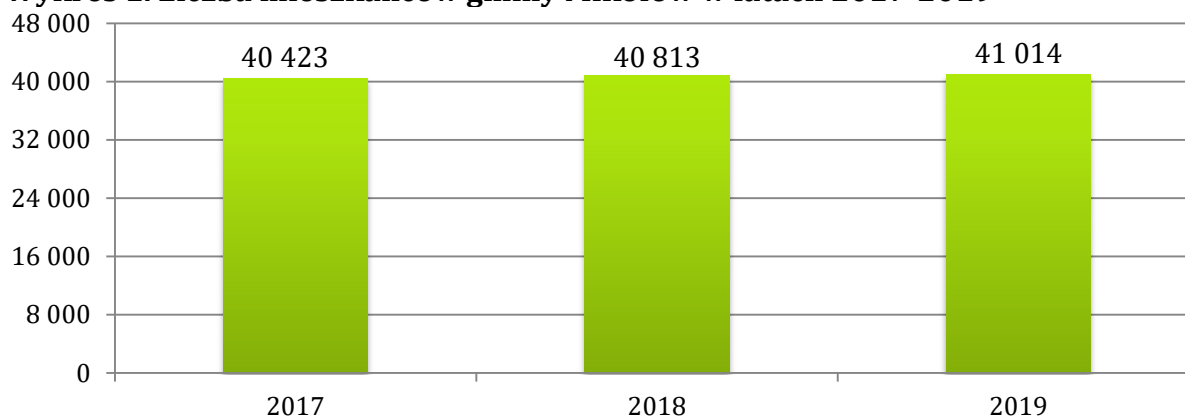
*Źródło: Raport o stanie Mikołowa za rok 2019*

## SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Na koniec 2019 roku gminę Mikołów zamieszkiwało 41 014 mieszkańców. W stosunku do roku 2017 liczba mieszkańców wzrosła o 1,5 pp. Gęstość zaludnienia w Gminie wynosiła 515,3 osób na km<sup>2</sup>. Liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

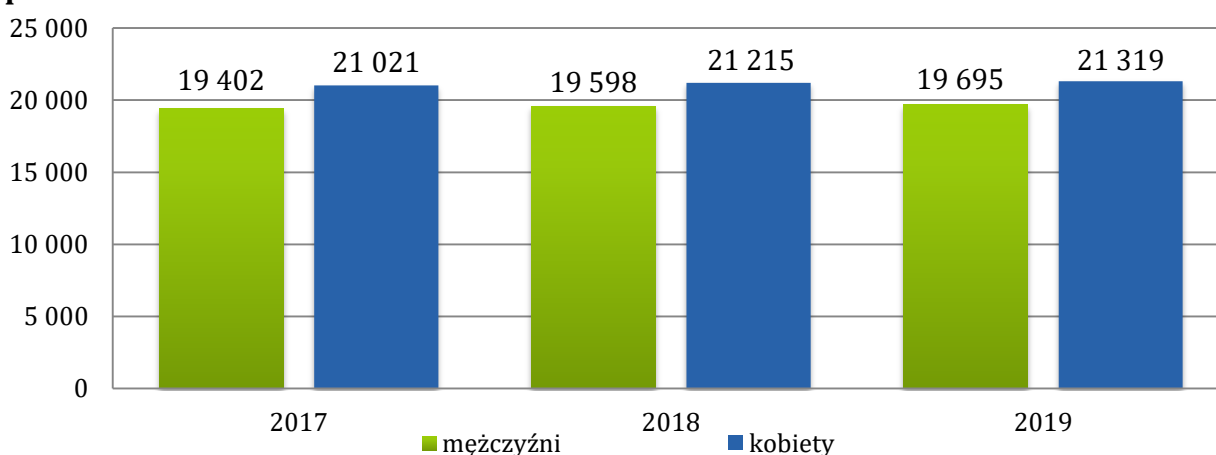
**Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Mikołów w latach 2017-2019**



Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

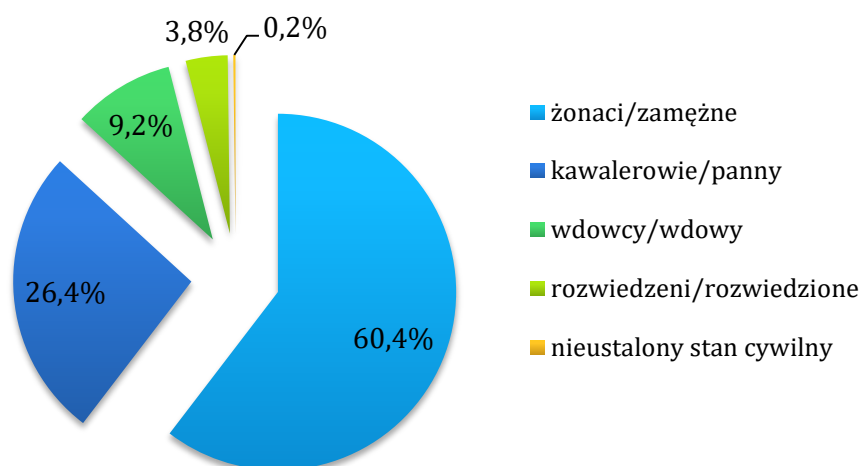
Liczba kobiet zamieszkujących Gminę jest nieco mniejsza niż liczba mężczyzn – stanowią one 52% ogólnej liczby ludności (21 319 osób), natomiast mężczyźni 48% (19 695 osób). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 108, co oznacza, że na każdym 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

**Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019**



Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Z danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku wynika, iż 26,4% mieszkańców gminy Mikołów jest stanu wolnego, 60,4% żyje w małżeństwie, 3,8% mieszkańców jest po rozwodzie, 9,2% to wdowy/wdowcy, a w przypadku 0,2% populacji nie dało się tego ustalić. Stan cywilny mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

**Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Mikołów**


Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Mikołów ujemny i wynosi -20 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -0,49 na 1000 mieszkańców. W latach 2017-2018 przyrost naturalny w gminie Mikołów przyjmował wartości dodatnie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019**

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	446	479	424
zgony	422	462	444
<b>przyrost naturalny</b>	<b>24</b>	<b>17</b>	<b>-20</b>

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Mikołów według ekonomicznych grup wieku w 2019 roku przedstawia się następująco:

- 19,2% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 19 roku życia;
- 59,0% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 20-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 20-64;
- 21,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (dla kobiet jest to 60 lat i więcej, natomiast dla mężczyzn 65 lat i więcej).

**Tabela 3. Liczba osób według ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019**

wyszczególnienie	2017		2018		2019	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
wiek przedprodukcyjny	7 520	18,6	7 747	19,0	7 885	19,2
wiek produkcyjny	24 416	60,4	24 360	59,7	24 185	59,0
wiek poprodukcyjny	8 487	21,0	8 706	21,3	8 944	21,8

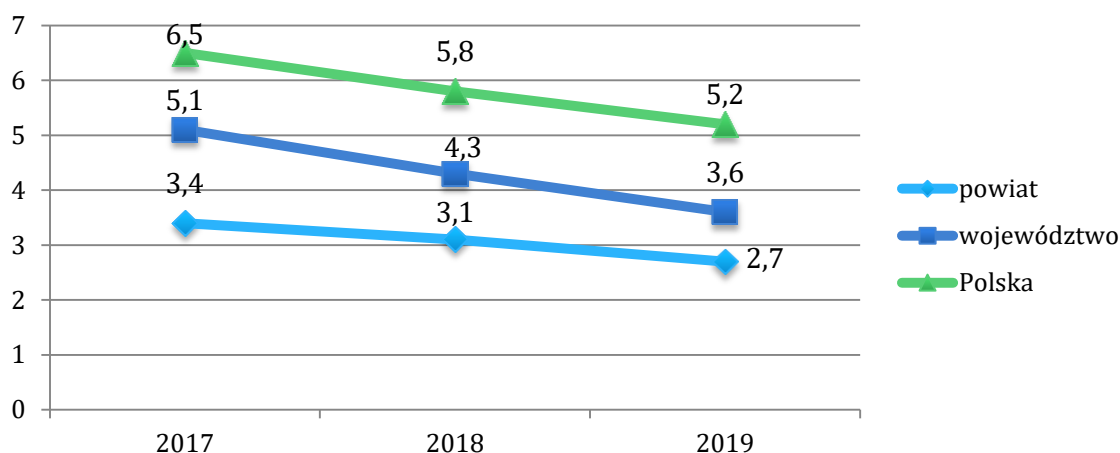
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można zauważyć, że liczba ludności w wieku produkcyjnym systematycznie maleje, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrasta, co wynika z trendów demograficznych. W przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym również zauważalny jest wzrost jej liczby. Liczba osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do 2017 roku spadła o 1,4 pp., natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wzrosła o 0,6 pp. W przypadku osób w wieku poprodukcyjnym zauważalny jest wzrost ich liczby, który wyniósł 0,8 pp. Powyższe dane świadczą o starzejącym się społeczeństwie w gminie Mikołów.

## RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie miast są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i mieście. Pod koniec grudnia 2019 roku stopa bezrobocia dla powiatu mikołowskiego wynosiła 2,7%, podczas gdy w województwie śląskim była ona równa 3,6%, a dla Polski wyniosła 5,2%. W porównaniu do 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie zmniejszyła się o 1,5% - trend malejącej stopy bezrobocia zauważalny jest również na poziomie wojewódzkim i krajowym.

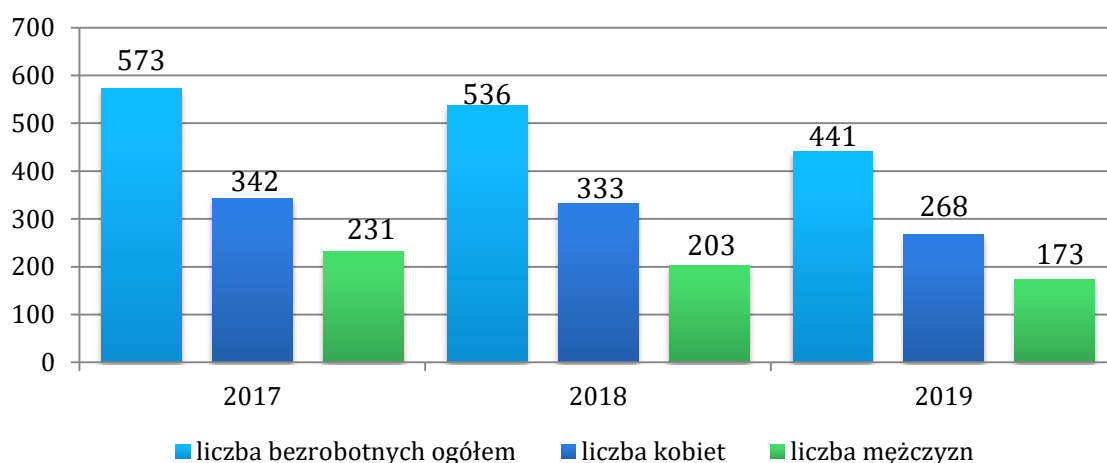
**Wykres 4. Stopa bezrobocia na przestrzeni lat 2017-2019 w powiecie mikołowskim, województwie śląskim i Polsce**



Źródło: <https://mikolow.praca.gov.pl/>

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w gminie Mikołów liczba bezrobotnych mieszkańców pod koniec 2019 roku wyniosła 441 osób. Z liczby tej 268 osób, czyli 60,8% bezrobotnych to kobiety, natomiast 173 osoby (39,2%) – mężczyźni. W porównaniu do danych z 2017 roku liczba bezrobotnych uległa zmniejszeniu o 132 osoby, tj. o 23%.

**Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w gminie Mikołów w latach 2017-2019**



Źródło: <https://mikolow.praca.gov.pl/>

Struktura wiekowa osób bezrobotnych z gminy Mikołów pod koniec 2019 roku przedstawia się następująco:

- 12,0% stanowią osoby w wieku 18-24 lat (53 osoby);
- 24,0% stanowią osoby w wieku 25-34 lat (106 osób);
- 26,8% stanowią osoby w wieku 35-44 lat (118 osób);

- 18,1% stanowią osoby w wieku 45-54 lat (80 osób);
- 12,0% stanowią osoby w wieku 55-59 lat (53 osoby);
- 7,0% stanowią osoby w wieku 60 i więcej lat (31 osób).

**Tabela 4. Bezrobotni według wieku w gminie Mikołów w latach 2017-2019**

wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
18-24	72	61	53
25-34	161	152	106
35-44	139	129	118
45-54	105	93	80
55-59	56	63	53
60 i więcej lat	40	38	31

Źródło: <https://mikolow.praca.gov.pl/>

Pod koniec 2019 roku największa część osób bezrobotnych posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe – 30,4%, natomiast najmniej było osób z wykształceniem ogólnokształcącym – 11,3%.

**Tabela 5. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Mikołów w latach 2017-2019**

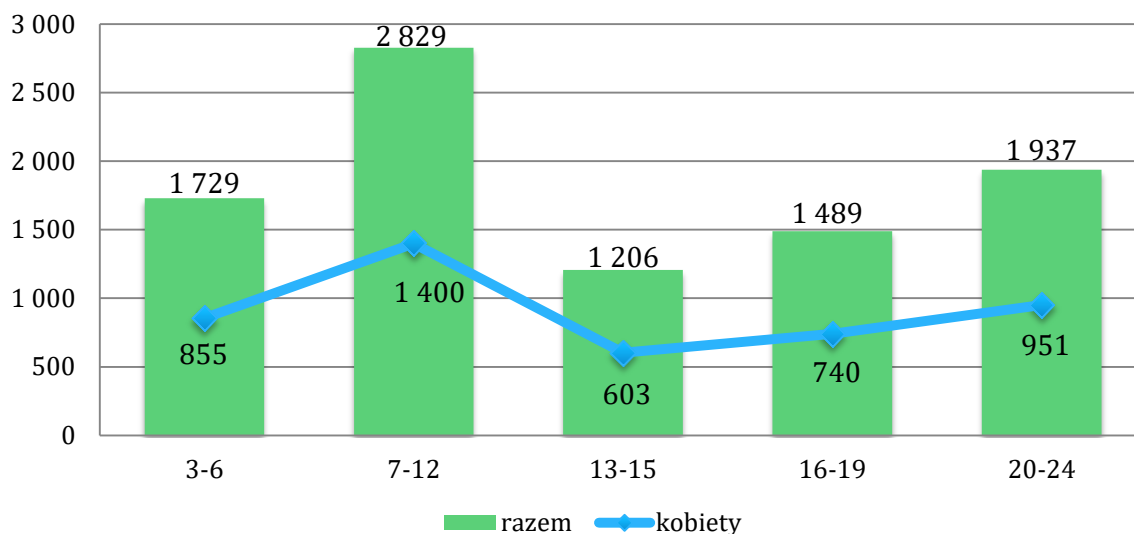
wyszczególnienie	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
wyższe	90	72	72
policealne i średnie zawodowe	118	124	92
ogólnokształcące	84	73	50
zasadnicze zawodowe	169	166	134
gimnazjalne i poniżej	112	101	93

Źródło: <https://mikolow.praca.gov.pl/>

## WYCHOWANIE I EDUKACJA

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 9 190 mieszkańców Gminy. Rozpatrując kwestię ludności z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (2 829 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (1 937 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (1 729 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

**Wykres 6. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku**



Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Atutem gminy Mikołów jest dobrze rozwinięty system szkolnictwa. W 2019 roku Gmina prowadziła następujące placówki:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Śląskich,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Polskich Olimpijczyków,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Konopnickiej,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Gustawa Morcinka,
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II,
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. Kornela Makuszyńskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wojciecha Korfantego (w tym oddział przedszkolny im. Wróbelka Elemelka przy Szkole Podstawowej nr 8),
- Szkoła Podstawowa nr 10 im. Jerzego Kukuczki,
- Szkoła Podstawowa nr 12 im. Józefa Janika,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny (Szkoła Podstawowa nr 11 im. Janusza Korczaka i Przedszkole nr 13 im. Gromadki Misia Uszatka),
- Przedszkole nr 1 im. Jasia i Małgosi,
- Przedszkole nr 2 im. Kubusia Puchatka,
- Przedszkole nr 3 im. Kota w Butach,
- Przedszkole nr 4 im. Złotego Pantofelka,
- Przedszkole nr 5 im. Krainy Bajek,
- Przedszkole nr 6 im. Krasnala Hałabały,

- Przedszkole nr 8 im. Czerwonego Kapturka,
- Przedszkole nr 9 im. Królowej Śnieżki,
- Przedszkole nr 10 im. Fiołkowe Wzgórze,
- Przedszkole nr 11 im. Leśnych Ludków,
- Przedszkole nr 12 im. Bajkowej Przygody,
- Żłobek Miejski im. Tadeusza Więcka.

Poza siecią szkół prowadzonych przez gminę Mikołów w Mieście działają następujące placówki prowadzone przez osoby fizyczne: Szkoła Podstawowa im. Ojca F. Jordana w Zespole Szkół Prywatnych DUAL, Niepubliczne Przedszkole o Profilu Teatralnym „Zaczarowany Ogród”, Przedszkole Niepubliczne im. „Złotej Rybki” oraz Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „Wyjątkowa Kraina”. Wśród placówek niepublicznych w Gminie funkcjonuje także: Żłobek; Akademia Malucha „Zaczarowana Kraina”, Klub Dziecięcy „Wesołe Misie”, Klub Malucha „Bajtel-Point”.

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół podstawowych w Gminie uczęszczało łącznie 3 434 uczniów. Najwięcej dzieci chodziło do Szkoły Podstawowej nr 3 im. Polskich Olimpijczyków – 658 osób, a najmniej do Szkoły Podstawowej nr 11 im. Janusza Korczaka – 86 osób. Do przedszkoli w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało łącznie 1 492 dzieci. Najwięcej z nich chodziło do Przedszkola nr 12 im. Bajkowej Przygody – 167 dzieci, a najmniej do Oddziału Przedszkolnego im. Wróbelka Elemelka przy Szkole Podstawowej nr 8 im. Wojciecha Korfantego – 53 dzieci.

**Tabela 6. Liczba uczniów w szkołach podstawowych, przedszkolach i żłobkach w roku szkolnym 2018/2019**

Lp.	Jednostka organizacyjna	stan na 30.09.2019
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Śląskich	557
2.	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Polskich Olimpijczyków	658
3.	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Konopnickiej	361
4.	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Gustawa Morcinka	506
5.	Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II	276
6.	Szkoła Podstawowa nr 7 im. Kornela Makuszyńskiego	244
7.	Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wojciecha Korfantego	189
8.	Szkoła Podstawowa nr 10 im. Jerzego Kukuczki	368
9.	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Janusza Korczaka	86
10.	Szkoła Podstawowa nr 12 im. Józefa Janika	189
<b>SZKOŁY PODSTAWOWE RAZEM</b>		<b>3 434</b>



1.	Przedszkole nr 1 im. Jasia i Małgosi	121
2.	Przedszkole nr 2 im. Kubusia Puchatka	129
3.	Przedszkole nr 3 im. Kota w Butach	152
4.	Przedszkole nr 4 im. Złotego Pantofelka	108
5.	Przedszkole nr 5 im. Krainy Bajek	89
6.	Przedszkole nr 6 im. Krasnala Hałabały	105
7.	Przedszkole nr 8 im. Czerwonego Kapturka	88
8.	Przedszkole nr 9 im. Królowny Śnieżki	87
9.	Przedszkole nr 10 im. Fiołkowe Wzgórze	146
10.	Przedszkole nr 11 im. Leśnych Ludków	151
11.	Przedszkole nr 12 im. Bajkowej Przygody	167
12.	Przedszkole nr 13 im. Gromadki Misia Uszatka	96
13.	Oddział Przedszkolny im. Wróbelka Elemelka przy Szkole Podstawowej nr 8 im. Wojciecha Korfantego	53
<b>PRZEDSZKOLA RAZEM</b>		<b>1 492</b>

*Źródło: Raport o stanie Mikołowa za rok 2019*

## KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzą takie instytucje jak: Miejski Dom Kultury, Miejska Placówka Muzealna i Miejska Biblioteka Publiczna wraz z 7 filiami. Wśród ważnych działań i realizacji MDK w 2019 roku można wyróżnić:

- XXIX Mikołowskie Dni Muzyki,
- Projekt „Rękodzielnia – jeszcze więcej sztuki”,
- Dni Mikołowa,
- XXIX Międzynarodowy Plener Malarski „Impresje mikołowskie 2019 – Materie malarskie”.

Aktywną działalność w MDK prowadzą mikołowskie chóry: Chór mieszany „Chopin” – Bujaków, Chór mieszany „Harmonia”, Chór żeński „Mokrzanki”, Chór żeński „Gloria”, Zespół regionalny „Mikołowianki” oraz Zespół wokalny-instrumentalny MikoMusic.

W skład Miejskiej Biblioteki Publicznej wchodzi: Biblioteka Główna, 7 filii bibliotecznych: Filia 1 Mokre, Filia 2 Paniowy, Filia 3 Bujaków, Filia 4 Reta, Filia 5 Kamionka, Filia 6 Borowa Wieś, Filia 7 Śmiłowice i punkt biblioteczny przy Szpitalu Powiatowym w Mikołowie. Księgozbiór na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosił 109 217 woluminów. Na koniec 2019 roku zarejestrowano 8 058 czytelników, którzy odwiedzili

bibliotekę 122 745 razy. W 2019 roku Biblioteka zorganizowała 1 010 spotkań kulturalnych i edukacyjnych, z których skorzystało 23 026 osób. Mikołowska Biblioteka w 2019 roku zorganizowała m.in. Kino w Bibliotece, Akademię Rozwoju Osobistego dla Dorosłych, Muzyczną Kawiarenkę Literacką, Mikołowski Festiwal Rajzefiber (III edycja) Klub Aktywnego Seniora, Kursy e-learning z języków obcych, Podyplomowe Studia z Wiedzy o Regionie we współpracy z Uniwersytetem Śląskim oraz Akademię Rozwoju Osobistego dla Dzieci. MBP była zaangażowana także w akcje czytelnicze Tydzień Bibliotek, Narodowe Czytanie, Noc Bibliotek, Cała Polska Czyta Dzieciom, Kociolandia, Zima lubi dzieci, Bajkowa wiosna, Andersenada, Dzieci – Bibliotekarzom, Misiolandia, Dzień Postaci Bajkowych, Urodziny Kubusia Puchatka, Piękna Nasza Polska Cała.

Na terenie Gminy znajduje się również Miejska Placówka Muzealna. Do dyspozycji zwiedzających są 3 sale wystawowe, na których znajdują się wystawy czasowe oraz wystawa stała poświęcona historii Mikołowa.

Popularyzacją rekreacji, organizacją zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych zajmuje się Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, którego celem jest realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz rekreacji i turystyki, w tym utrzymanie terenów sportowych i rekreacyjnych oraz obiektów i urządzeń sportowych, realizowanych w ramach zadań własnych. Do obiektów sportowych na terenie Gminy należą:

- kryta pływalnia Aqua-Plant - ul. Konstytucji 3 Maja 22,
- hala sportowa MOSiR wraz z salą gimnastyczną - ul. Bandurskiego 1 A,
- kąpielisko miejskie z boiskami do siatkówki plażowej - ul. Konstytucji 3 Maja 38,
- wielofunkcyjne boisko - lodowisko - ul. Konstytucji 3 Maja 38,
- siłownia - ul. Konstytucji 3 Maja 38,
- Domek Harcerski wraz boiskiem asfaltowym ul. Plac Harcerski 1,
- kompleks boisk sportowych Orlik 2012 - ul. Grażyńskiego 2,
- kompleks boisk sportowych Orlik 2012 - ul. Zawilców 10,
- kompleks boisk sportowych Orlik 2012 - ul. Katowicka 24 A,
- Stadion Miejski AKS - ul. Zawilców 8,
- kompleks sportowo rekreacyjny MOSiR - ul. Żwirki i Wigury 45
- boisko piłkarskie LKS Orzeł Mokre - ul. Zamkowa 1,
- boisko piłkarskie LKS Strażak - ul. Gliwicka 156 A,
- boisko piłkarskie LKS 45 Bujaków - ul. Szkolna 1,

- boisko piłkarskie KS Burza Borowa Wieś - ul. Piaskowa 57,
- boisko piłkarskie KS Kamionka - ul. Dolina Jamny 1.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji organizuje lub jest współorganizatorem takich imprez jak: „Mikołowski Bieg Uliczny im. Henryka Biskupiaka”, Bieg Mikołów na „szóstkę”, „Streetball Week”, „24 Godzinny Mikołowski Maraton Pływacki”, „Mistrzostwa Polski w Karate”, „Otwart Puchar Europy Kong Sao”, „Puchar Okręgu Śląskiego w Sportowym Tańcu Towarzyskim”, „Ogólnopolski wyścig w kolarstwie przełajowym o Puchar Burmistrza Miasta Mikołowa”.

## **P O M O C   S P O Ł E C Z N A**

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

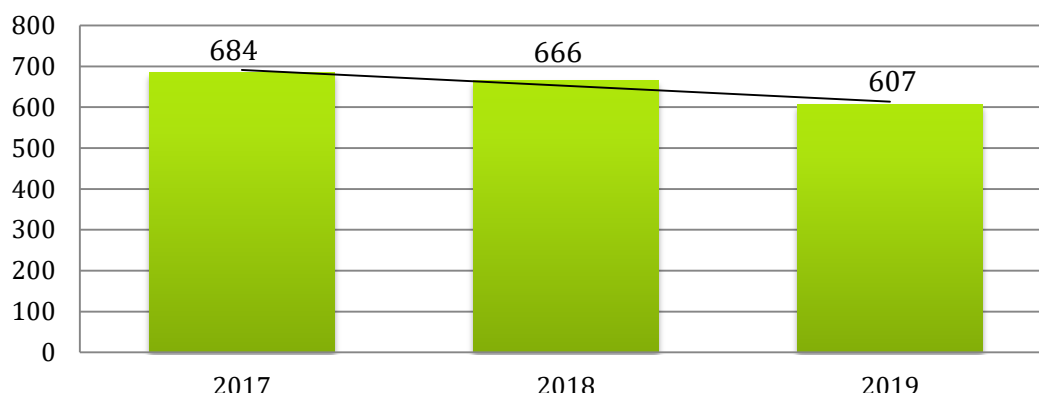
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikołowie. W 2019 roku kadra Ośrodka liczyła 57 osób, w tym:

- kadra kierownicza – 2 osoby,
- pracownicy socjalni – 17 osób,
- pozostali pracownicy – 38 osób.

Z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok wynika, iż Ośrodek spełniał ustawywarunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie ulegała zmniejszeniu. W 2019 roku z pomocy korzystało 607 rodzin, w 2018 roku – 666 rodzin, natomiast w 2017 roku – 684 rodziny . W porównaniu do 2017 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 11,2%.

### Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Mikołowie w latach 2017-2019



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 680 do 315. Oznacza to spadek o 53,7 pp. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie na przestrzeni lat 2017-2019 są widoczne, gdyż w 2019 roku mężczyźni stanowili 46,3% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 53,7%.

### Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	307	220	169
mężczyźni	373	183	146
<b>ogółem</b>	<b>680</b>	<b>403</b>	<b>315</b>

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, jednak osoby w wieku poprodukcyjnym również stanowiły znaczną część. Pod względem płci widoczna jest znaczna dysproporcja, zwłaszcza wśród świadczeniobiorców w wieku poprodukcyjnym – korzystających z pomocy społecznej kobiet jest znacznie więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 175, liczba mężczyzn – 48).

**Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019**

	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	225	114	102	47	120	58
produkcyjny	550	286	390	209	432	219
poprodukcyjny	158	123	231	180	223	175
<b>ogółem</b>	<b>933</b>	<b>523</b>	<b>723</b>	<b>436</b>	<b>775</b>	<b>452</b>

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

Z pomocy społecznej w postaci świadczeń pieniężnych w 2019 roku skorzystały 403 osoby, natomiast w postaci świadczeń niepieniężnych 302 osoby. Wśród korzystających z pomocy społecznej, zauważyć można spadek liczby rodzin w przypadku świadczeń pieniężnych oraz wzrost przyznanych świadczeń niepieniężnych. W roku 2019 liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w porównaniu do 2017 roku spadła o 16,7 pp. W przypadku świadczeń niepieniężnych zauważalny jest wzrost liczby rodzin, który wyniósł 8,5 pp. (w stosunku do 2017 roku).

**Tabela 9. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Mikołowie w latach 2017-2019**

rodzaj świadczenia	2017		2018		2019	
	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny
świadczenia pieniężne	495	466	444	428	403	388
świadczenia niepieniężne	380	282	335	282	302	258

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

W 2019 roku w Mikołowie najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (371 rodzin), niepełnosprawność (219 rodzin), ubóstwo (182 rodziny) oraz bezrobocie (118 rodzin). W dalszej kolejności znalazły się takie powody jak: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (126 rodzin), alkoholizm (35 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (34 rodziny) oraz bezdomność (24 rodziny). Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 roku – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej**

Lp.	powód udzielenia świadczeń	2017	2018	2019
1	ubóstwo	279	214	182
2	bezrobocie	241	178	118
3	niepełnosprawność	231	235	219
4	długotrwała lub ciężka choroba	355	387	371
5	alkoholizm	48	32	35
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	66	46	34
	w tym wielodzietność	30	19	17
7	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	148	152	126
	w tym rodziny niepełne	brak danych	28	28
	w tym rodziny wielodzietne	brak danych	7	9
8	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	4	8
9	przemoc w rodzinie	10	14	12
10	bezdomność	33	30	24
11	narkomania	2	0	2
12	zdarzenia losowe	2	7	7

*Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok*

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 113 osób na łączną kwotę 595 551 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zasiłków stałych uległa minimalnemu zwiększeniu. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 291 – co oznacza spadek o 96 osób w porównaniu do roku 2017. Na zasiłki okresowe w 2019 roku wydatkowano kwotę 345 484 zł – to o 32,8% mniej niż w 2017 roku. Zasiłki celowe w 2019 roku pobierało 356 osób – w stosunku do 2017 roku liczba ta zmniejszyła się o 35. Na zasiłki celowe w 2019 roku wydatkowano kwotę 454 549 zł – to o 8,8% więcej niż w 2017 roku.

**Tabela 11. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019**

wyszczególnienie		2017	2018	2019
ZASIŁEK STAŁY	liczba osób	109	110	113
	kwota świadczeń (zł)	518 656	567 435	595 551
ZASIŁEK OKRESOWY	liczba osób	387	301	291
	kwota świadczeń (zł)	514 008	349 878	345 484
ZASIŁEK CELOWY	liczba osób	391	352	356
	kwota świadczeń (zł)	417 634	431 394	454 549

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2018 rok

Gmina Mikołów prowadzi szeroko rozumianą politykę senioralną. Wśród działań na rzecz osób starszych w Gminie powołano w 2017 roku Radę Seniorów, która odbyła szereg spotkań o tematyce senioralnej z Władzami gminnymi. Od kwietnia 2018 roku wydawana jest darmowa broszura „Informator Mikołowskiego Seniora”, zawierająca informacje na temat wydarzeń kulturalnych, społecznych, sportowych skierowanych do seniorów. Wśród projektów realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej można wymienić wspomniany już wcześniej projekt „Postaw na Rodzinę” oraz „Koperta życia”, który polega na umieszczeniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, przyjmowanych lekach, alergiach na leki, kontaktach do najbliższych, danych osobowych. Umieszczone w kopercie informacje ułatwiają działania służbom medycznym podczas udzielania pomocy.

Gmina realizuje także Program „Mikołów – dla Seniorów”, którego celem jest poprawa jakości życia seniorów poprzez zaspokajanie ich społecznych potrzeb, podniesienie poziomu aktywności, zwiększenie dostępności w zakresie usług kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w społeczeństwie, integracja seniorów na terenie Mikołowa oraz współpraca międzypokoleniowa.

Osiągnięcie wyżej wymienionego celu realizowane jest poprzez wprowadzenie Karty Seniora – jest to Program realizowany na terenie całego kraju przez Stowarzyszenie „Manko”, który w Mikołowie działa od czerwca 2018 roku. Karta skierowana jest do osób powyżej 60 roku życia i upoważnia do zniżek w ponad 1500 punktach na terenie całej Polski.

W Gminie odbywają się także bezpłatne i ogólnodostępne zajęcia sportowe pn. „FitSenior”. W ramach akcji organizowane są ćwiczenia ogólnokondycyjne, wycieczki rowerowe, a także lekcje tańca. Z inicjatywy seniorów, co miesiąc odbywa się Dancing dla Seniorów, na którym wstęp i poczęstunek jest bezpłatny.

Mikołowski Przegląd Twórczości Senioralnej „SeniorMania” to wydarzenie, które ma na celu promocję i prezentację twórczości, pasji oraz talentów osób 60+, jak również promowanie wizerunku aktywnego seniora. Od 2015 roku w Gminie Mikołów organizowany jest również Dzień Seniora.

W 2019 roku w MOPS w Mikołowie zatrudnionych było 4 asystentów rodziny, a z ich usług skorzystało 46 rodzin. W 2018 roku asystenci objęli wsparciem 48 rodzin, natomiast w 2017 roku – 40 rodzin.

**Tabela 12. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019**

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	40	48	46
liczba asystentów rodziny	4	4	4

*Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok*

Na terenie gminy Mikołów działa powołany przez Burmistrza Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Centrum Usług Wspólnych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Mikołowskiego Stowarzyszenia Pomocy Psychospołecznej i Profilaktyki „Zmiana”, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Sądu Rejonowego w Mikołowie. W 2019 roku członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego brali udział w 4 posiedzeniach, na których omawiano realizację procedur „Niebieska Karta” oraz realizowano działania zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.

W 2019 roku do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 90 „Niebieskich Kart – A”, w 2018 roku było to 71 Kart, natomiast w 2017 roku – 52 formularze. W 2019 roku objętych pomocą grup roboczych było 109 rodzin, w 2018 roku – 103, natomiast w 2017 roku – 107 rodzin. W 2019 roku zakończono 53 procedury „Niebieskie Karty”, w 2018 roku – 50, natomiast w 2017 roku – 59. Z powyższych danych wynika, iż problem przemocy w Gminie wzrasta.



W ramach wsparcia interdyscyplinarnego w niektórych przypadkach rodziny zostały objęte pomocą w formie uczestnictwa dzieci i młodzieży z tych rodzin w zajęciach Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy Opiekuńczo-Specjalistycznej w Mikołowie. Świetlica tworzy alternatywne środowisko rozwojowe, wyposaża w umiejętności niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie, przygotowuje do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczy samodzielnego i konstruktywnego funkcjonowania w życiu, zapewnia opiekę, pomoc pedagogiczną, psychologiczną, możliwość rozwoju pasji i zainteresowań. Realizuje również programy psychokorekcyjne zmierzające do zmiany postaw i zachowań dzieci, zwłaszcza zachowań aspołecznych, postaw roszczeniowych, bierności, czy bezradności. W ramach Placówki Wsparcia Dziennego Świetlicy Opiekuńczo-Specjalistycznej funkcjonuje filia w Śmiłowicach, której głównym celem jest pomaganie dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowanie czasu wolnego. W 2019 roku z Placówki korzystało 89 dzieci, w tym 16 z rodzin z problemem alkoholowym. W porównaniu do 2018 roku liczba dzieci korzystających ze Świetlicy zmniejszyła się o 17, natomiast czterokrotnie wzrosła liczba dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

Gmina Mikołów realizuje Program „Liczna rodzina”, dzięki któremu przyznawane są uprawnienia i ulgi rodzinom wielodzietnym posiadającym Kartę Dużej Rodziny. Celem Programu jest wspieranie rodzin wielodzietnych i poprawa warunków ich życia, zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach wielodzietnych, kształtowanie pozytywnego wizerunku rodziny, zwłaszcza rodziny wielodzietnej, promocja rodzin wielodzietnych i wzmacnianie działań na rzecz wspierania ich kondycji, a także ułatwienie im dostępu do kultury, sportu i rekreacji oraz do innych dóbr i usług.

W gminie Mikołów działa Centrum Integracji Społecznej. Głównym celem funkcjonowania Centrum jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób, które pozostają od dłuższego czasu bez pracy, a są zdolne do jej podjęcia. Reintegracja zawodowa odbywa się poprzez uczestnictwo w zajęciach z instruktorami zawodu. Centrum posiada trzy warsztaty: warsztat ogrodniczo-porządkowy, warsztat remontowo-budowlany oraz warsztat rękodzieła. Reintegracja społeczna odbywa się poprzez uczestnictwo w zajęciach indywidualnych oraz grupowych z psychologiem, pracownikiem socjalnym oraz doradcą zawodowym. CIS Mikołów ściśle współpracuje z pozostałymi jednostkami Urzędu Miasta, szczególnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Gminną

Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych tworząc spójną sieć pomocy dla osób borykających się z różnego rodzaju problemami.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2019 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 38 osobami uzależnionymi od alkoholu. Przeprowadzono rozmowy z 20 członkami rodzin osób uzależnionych, podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 191 osób oraz wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 5 osób. Dane dotyczące podejmowanych działań GKRPA w Mikołowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

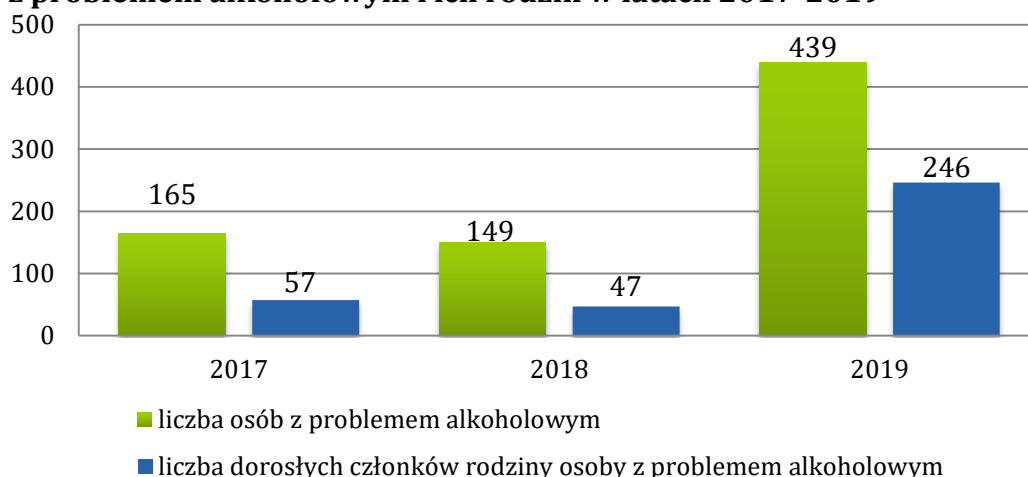
**Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mikołowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019**

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	67	77	38
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	64	54	20
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	24	30	191
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	27	39	5

*Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok*

Na terenie gminy Mikołów funkcjonują 2 Punkty Konsultacyjno-Informacyjne dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, które w 2019 roku były czynny 136 godzin w miesiącu. Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w 2019 roku udzielono porad 439 osobom z problemem alkoholowym oraz 246 dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym. W porównaniu do 2017 roku liczba udzielonych porad osobom z problemem alkoholowym i ich rodzinom znacznie się zwiększyła, co pokazuje poniższy wykres.

**Wykres 8. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w latach 2017-2019**



*Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok*

Na terenie gminy Mikołów funkcjonuje samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA) oraz samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon). Na terenie Gminy nie działa grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN, z obszaru profilaktyki uniwersalnej. Wzięło w nich wówczas udział: 279 uczniów, 216 nauczycieli oraz 107 rodziców. W 2018 roku wzięło w nich udział 124 uczniów, 53 nauczycieli i 79 rodziców, natomiast w 2017 roku – 392 uczniów, 112 nauczycieli oraz 120 rodziców.

**Tabela 14. Liczba osób biorących udział z rekomendowanych programach profilaktycznych w latach 2017-2019**

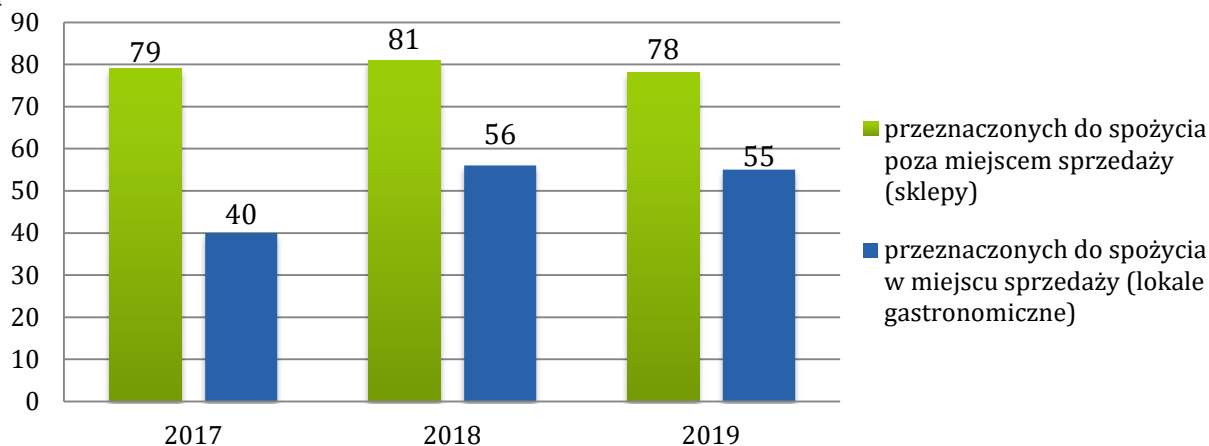
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba uczniów	392	124	279
liczba nauczycieli	112	53	216
liczba rodziców	120	79	107

*Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok*

## RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W MIKOŁOWIE

W roku 2019 na terenie gminy Mikołów znajdowały się łącznie 133 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 78 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 55 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do 2018 roku dostrzegalny jest nieznaczny spadek liczby punktów, w których prowadzona jest sprzedaż alkoholu, natomiast w stosunku do 2017 roku zauważalny jest wzrost liczby punktów.

**Wykres 9. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mikołowie na przestrzeni lat 2017-2019**



*Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok*

W 2019 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Mikołów wyniosła łącznie 58 537 341 zł, w tym 25 117 452 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 9 104 607 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 24 315 281 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. Są to wartości zadeklarowane w corocznym sprawozdaniu z działalności samorządu gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1. Można zauważyć, że wartość sprzedanego alkoholu w stosunku do 2017 roku wzrosła o 10,8%, natomiast w porównaniu do 2018 roku uległa zmniejszeniu o 5,1%.

**Rysunek 8. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Mikołów w latach 2017-2019**



*Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok*

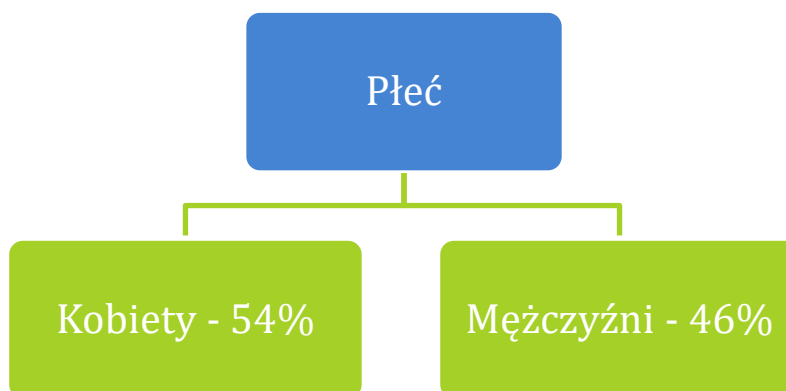
# ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

## STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

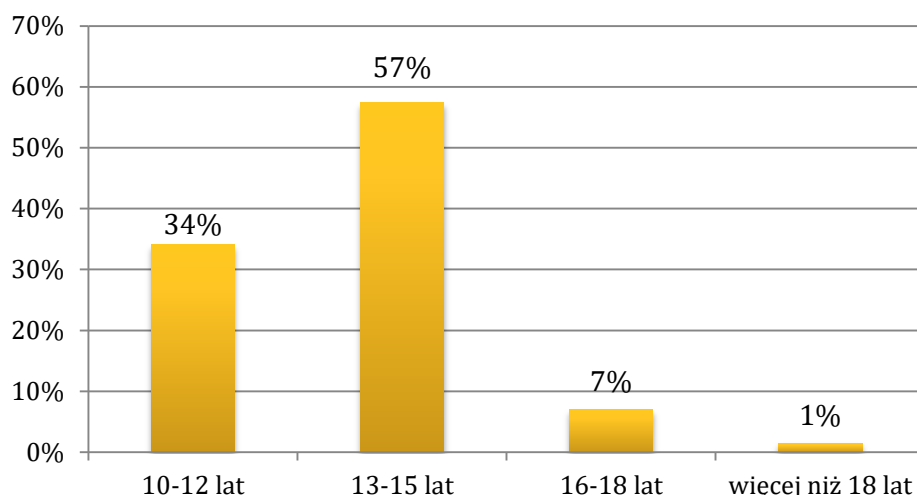
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Mikołów wypełnili 1 211 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 54% ogółu, zaś chłopcy wypełnili 46% kwestionariuszy.

**Rysunek 9. Płeć:**



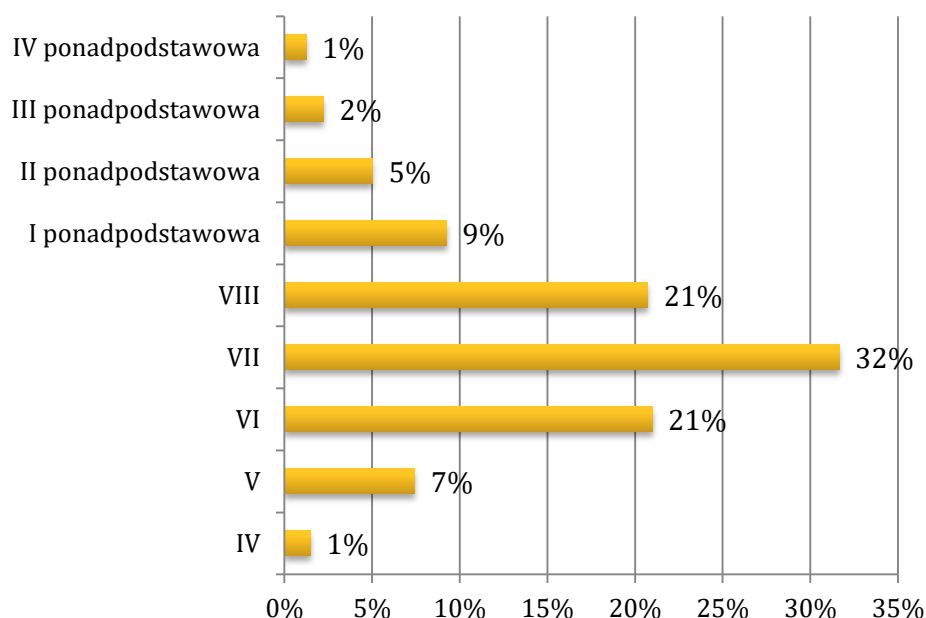
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, ponad połowę kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 13-15 lat (57%), natomiast 34% uczniowie w wieku 10-12 lat. 7% badanych zadeklarowało wiek mieszczący się w przedziale 16-18 lat, natomiast 1% ma więcej niż 18 lat.

### Wykres 10. Wiek:



Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Większość osób biorących udział w badaniu uczęszcza do VII klasy szkoły podstawowej (32%). Co piąty badany wskazał na klasę VI (21%) lub VIII (21%), 9% uczęszcza do I klasy szkoły ponadpodstawowej, a 7% do V klasy szkoły podstawowej. Najmniej osób chodzi do II klasy ponadpodstawowej (5%), III klasy ponadpodstawowej (2%), IV klasy szkoły podstawowej (1%) oraz IV klasy ponadpodstawowej (1%).

### Wykres 11. Klasa:



## PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości<sup>13</sup>. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych<sup>14</sup>. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe<sup>15</sup>. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

---

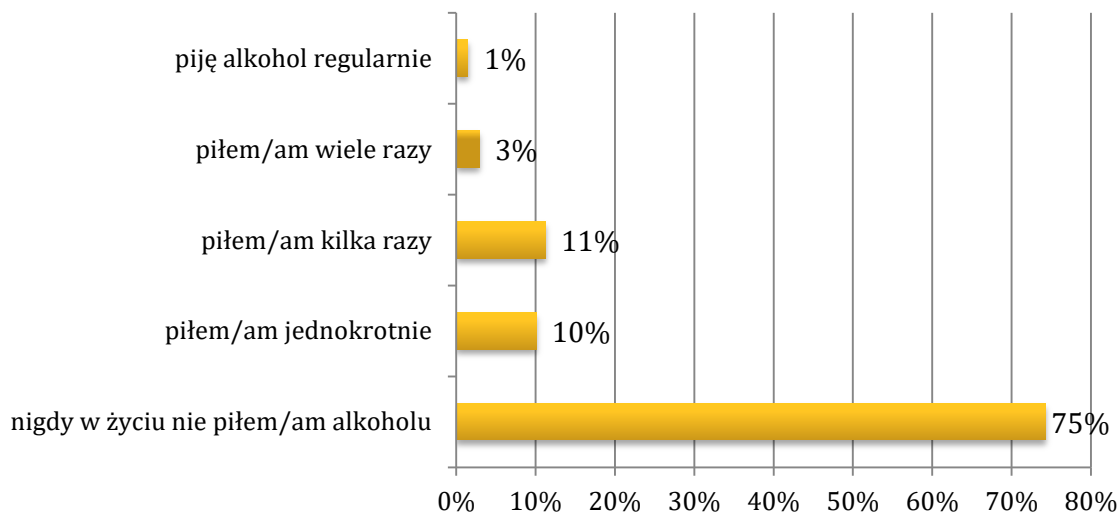
<sup>13</sup> *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

<sup>14</sup> *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

<sup>15</sup> Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał co czwarty uczeń (25%). W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (10%) oraz kilka razy (11%). 3% badanych piło alkohol wiele razy, natomiast 1% uczniów przyznał, że spożywa go regularnie.

**Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?**



Kwestię spożywania alkoholu przez uczniów z gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na przynależność do danej szkoły. Korelacja pozwoliła na wykrycie następujących wniosków:

- kontakt z alkoholem miało najwięcej uczniów z LO nr 2 (76%), ZST (70%) oraz LO nr 1 (64%) ,
- spożywanie alkoholu zadeklarowało najmniej uczniów z SP nr 6 (7%), SP nr 4 (10%) oraz SP nr 8 (10%),
- wśród szkół podstawowych najczęściej po alkohol sięgali uczniowie ze SP nr 1 (23%), SP nr 12 (22%) oraz SP nr 10 (20%),
- regularne spożywanie alkoholu zadeklarowało 3% uczniów z LO nr 1, 10% z LO nr 2, 2% z SP nr 3 oraz nr 8, a także 1% uczniów z SP nr 1, nr 5, nr 7, nr 10 oraz nr 12.



**Tabela 15. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? Korelacja ze względu na szkołę.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
nigdy w życiu nie piłem/am alkoholu	36%	24%	30%	77%
piłem/am jednokrotnie	17%	7%	10%	11%
piłem/am kilka razy	34%	37%	60%	10%
piłem/am wiele razy	10%	22%	0%	1%
piję alkohol regularnie	3%	10%	0%	1%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
nigdy w życiu nie piłem/am alkoholu	82%	90%	81%	93%
piłem/am jednokrotnie	6%	5%	11%	7%
piłem/am kilka razy	10%	4%	6%	0%
piłem/am wiele razy	0%	1%	2%	0%
piję alkohol regularnie	2%	0%	1%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
nigdy w życiu nie piłem/am alkoholu	83%	90%	80%	78%
piłem/am jednokrotnie	7%	3%	13%	13%
piłem/am kilka razy	8%	5%	5%	8%
piłem/am wiele razy	1%	0%	1%	0%
piję alkohol regularnie	1%	2%	1%	1%

Na kolejne pytania odpowiadali ci uczniowie, którzy pili alkohol.

311 osób

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 141 osób wskazało na 11-13 lat (45%), 125 osób na 14-16 lat (40%), 9 osób na 17-18 lat (3%), natomiast 36 osób na mniej niż 10 lat (12%).

**Tabela 16. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	12%	36
11-13 lat	45%	141
14-16 lat	40%	125
17-18 lat	3%	9

Dzięki korelacji wyników badań ze względu na szkołę poniższa tabela pokazuje, że najwcześniej inicjację alkoholową przechodzili uczniowie SP nr 3 – 33% sięgnęło po alkohol poniżej 10 roku życia, SP nr 5 (26%) oraz SP nr 1 (19%). Najpóźniej do inicjacji alkoholowej w przypadku szkół podstawowych dochodziło wśród uczniów z SP nr 8 (56% uczniów sięgnęło po alkohol w wieku 14-16 lat).

**Tabela 17. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? Korelacja ze względu na szkołę.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
mniej niż 10 lat	5%	3%	14%	19%
11-13 lat	32%	10%	43%	48%
14-16 lat	59%	71%	43%	33%
17-18 lat	4%	16%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
mniej niż 10 lat	33%	0%	26%	0%
11-13 lat	33%	73%	51%	100%
14-16 lat	33%	27%	23%	0%
17-18 lat	0%	0%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
mniej niż 10 lat	8%	0%	14%	13%
11-13 lat	85%	44%	76%	63%
14-16 lat	8%	56%	10%	25%
17-18 lat	0%	0%	0%	0%

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Mikołów, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Zdecydowana większość uczniów nie piła alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (185 osób, tj. 59%). W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie po alkohol, większość spożyła go 1-2 razy (82 osoby, tj. 26%). 18 uczniów wskazało na odpowiedź 3-4 razy (6%), 12 uczniów na 5-7 razy (4%), natomiast 14 uczniów spożywało alkohol w ciągu ostatnich 30 dni więcej niż 7 razy (5%).

**Tabela 18. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	59%	185
1 – 2 razy	26%	82
3 – 4 razy	6%	18
5 – 7 razy	4%	12
więcej niż 7 razy	5%	14

Korelacja pozwoliła na wykrycie następujących wniosków:

- w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie alkohol spożywało najwięcej uczniów z LO nr 2 (81%), LO nr 1 (45%) oraz SP nr 1 (41%), natomiast najmniej ze SP nr 4 (9%) oraz ZST (14%). Po alkohol w ciągu ostatnich 30 dni nie sięgnął z kolei żaden z respondentów ze SP nr 6.

**Tabela 19. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	55%	19%	86%	59%
1 – 2 razy	35%	32%	0%	26%
3 – 4 razy	5%	13%	0%	0%
5 – 7 razy	2%	10%	14%	11%
więcej niż 7 razy	3%	26%	0%	4%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	44%	91%	64%	100%
1 – 2 razy	44%	0%	28%	0%
3 – 4 razy	11%	0%	6%	0%
5 – 7 razy	0%	9%	2%	0%
więcej niż 7 razy	0%	0%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	77%	78%	69%	69%
1 – 2 razy	23%	0%	17%	19%
3 – 4 razy	0%	11%	10%	6%
5 – 7 razy	0%	0%	0%	6%
więcej niż 7 razy	0%	11%	3%	0%

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Mikołów najczęściej sięgali po piwo (214 osób, tj. 69%), ale znaczny odsetek wskazał również na szampana (156 osób, tj. 51%), wino (143 osoby, tj. 46%) i wódkę (130 osób, tj. 42%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po whisky sięgnęło 70 osób (15%),

natomiast po likier i nalewkę – 91 osób (30%). Wśród innych alkoholi spożywanych przez uczniów wymieniono brandy, gin, rum, bimber oraz piwo smakowe.

**Tabela 20. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	69%	214
szampan	51%	156
wino	46%	143
wódka	42%	130
likier, nalewka	30%	91
whisky	23%	70
inny	4%	12

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, zdecydowana większość nie doświadczyła w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji (267 osób, tj. 87%). Wśród deklarowanych negatywnych doświadczeń najczęściej odpowiedzi padło na kłótnię lub bójkę (19 osób, tj. 6%), problemy rodzinne i problemy z policją (11 osób, tj. 4%), a także wypadek lub uszkodzenie ciała (10 osób, tj. 3%). Na pogorszenie relacji koleżeńskich wskazało 7 osób (2%), na problemy finansowe – 4 osoby (1%), a na problemy w szkole – 2 osoby (1%).

**Tabela 21. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	87%	267
kłótnia lub bójka	6%	19
problemy w rodzinie	4%	11
problemy z Policją	4%	11
wypadek lub uszkodzenie ciała	3%	10
pogorszenie relacji koleżeńskich	2%	7
inne	2%	5
problemy finansowe	1%	4
problemy w szkole	1%	2

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej dostawali go do spróbowania od rodziców (141 osób, tj. 46%) lub byli nim częstowani (137 osób, tj. 44%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się kupienie alkoholu samemu (51 osób, tj. 17%) oraz poproszenie

kogoś o zakup (45 osób, tj. 15%). Najmniej uczniów stwierdziło, że dostało alkohol od starszych kolegów (39 osób, tj. 13%) lub podkraśćło go rodzicom (38 osób, tj. 12%). W odpowiedzi „inne” pojawiły się odpowiedzi mówiące o przypadkowym spożyciu alkoholu oraz symbolicznej lampce szampana na weselu lub urodzinach.

**Tabela 22. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice dali mi spróbować	46%	141
ktoś mnie poczęstował	44%	137
kupiłem/am sobie sam	17%	51
poprosiłem/am kogoś o kupno	15%	45
dostałem/am od starszych kolegów	13%	39
podkraśćłem/am rodzicom	12%	38
inne	7%	21

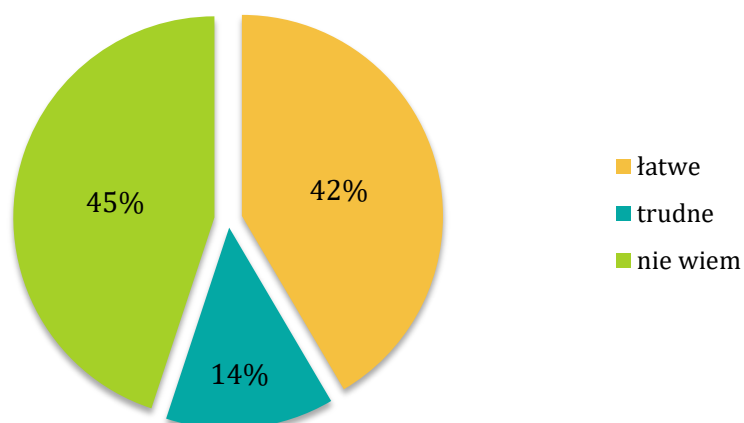
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

1 211 osób

Przeprowadzone wśród uczniów badanie miało na celu również sprawdzenie dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich w gminie Mikołów. Analiza materiału badawczego pokazała, że zakup alkoholu byłby łatwy dla 42% uczniów. Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarował blisko co drugi uczeń (45%), z kolei 14% uważa, że byłoby to dla nich trudne.

**Wykres 13. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:**



Dalsza część Diagnozy stanowiła próbę zweryfikowania, dla ilu uczniów z każdej szkoły zakup alkoholu byłby łatwy. W tym celu utworzono korelacje, które pozwoliły na przedstawienie następujących wniosków:

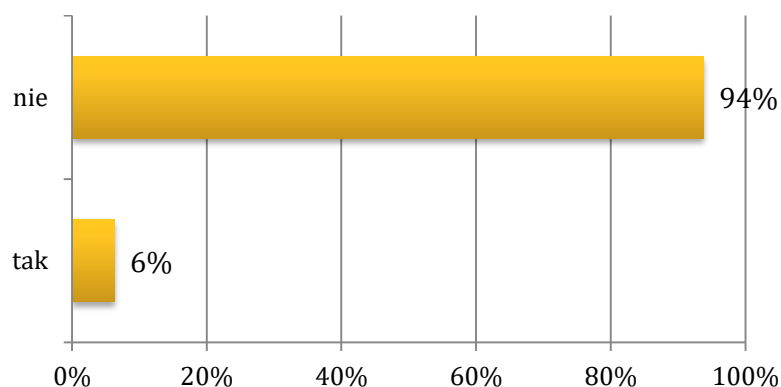
- zakup alkoholu byłby łatwy dla największego odsetka uczniów ze szkół ponadpodstawowych: LO nr 1 (66%), LO nr 2 (88%) oraz ZST (80%),
- wśród szkół podstawowych zakup alkoholu byłby najłatwiejszy dla uczniów z SP nr 1 (53%), SP nr 3 (41%), SP nr 5 (38%) oraz SP nr 12 (38%), natomiast najtrudniejszy dla uczniów z SP nr 11 – tylko 11% badanych odpowiedziało, że gdyby chciało kupić alkohol w swojej miejscowości byłoby to łatwe.

**Tabela 23. Gdybyś chciał kupić alkohol w swojej miejscowości byłoby to: Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
łatwe	66%	88%	80%	53%
trudne	4%	2%	0%	12%
nie wiem	31%	10%	20%	34%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
łatwe	41%	27%	38%	34%
trudne	18%	13%	16%	6%
nie wiem	41%	61%	45%	60%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
łatwe	36%	11%	35%	38%
trudne	7%	30%	18%	19%
nie wiem	58%	59%	47%	43%

W dalszej kolejności uczniowie mieli odpowiedzieć na pytanie, czy któregoś z ich rodziców dotyczy problem nadużywania alkoholu. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 6% uczniów.

**Wykres 14. Czy któregoś z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu?**



Dzięki korelacji wyników badań ze względu na szkołę poniższa tabela pokazuje, że najczęściej problem nadużywania alkoholu wśród rodziców zdarza się wśród rodzin uczniów z ZST (20%), LO nr 2 (12%), LO nr 1 (10%) oraz SP nr 3 (10%). Najrzadziej problem ten dotyczy rodziców uczniów z SP nr 8 (2%), SP nr 6 (3%) oraz SP nr 4 (4%).

**Tabela 24. Czy któregoś z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak	10%	12%	20%	5%
nie	90%	88%	80%	95%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak	10%	4%	5%	3%
nie	90%	96%	95%	97%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak	8%	2%	6%	8%
nie	92%	98%	94%	92%

Na kolejne pytanie odpowiadali uczniowie, których rodzice mają problem z nadużywaniem alkoholu.

76 osób

Następnie uczniowie zostali poproszeni o określenie, który z rodziców ma problem z nadużywaniem alkoholu. W przypadku większości odpowiedzi uczniowie wskazali na tatę (60 osób, tj. 80%), a 10 osób – na mamę (13%). Na nadużywanie alkoholu przez obojga rodziców wskazało 6 uczniów (8%).

**Tabela 25. Którego z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mamy	13%	10
taty	80%	60
obojga rodziców	8%	6

W kolejnym pytaniu uczniowie mieli wskazać na uczucia jakie im towarzyszyły w związku z nadużywaniem alkoholu przez swoich rodziców. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią był smutek (34 osoby, tj. 46%), wstyd za uzależnionego (29 osób, tj. 39%), złość/nienawiść (26 osób, tj. 35%) oraz strach (26 osób, tj. 35%). W przypadku co czwartego ucznia był to brak poczucia bezpieczeństwa (18 osób, tj. 24%), natomiast co piąty wskazał na brak zainteresowania (16 osób, tj. 22%). Najrzadziej uczniom

towarzyszyły takie uczucia, jak: osamotnienie (10 osób, tj. 14%) oraz poczucie winy (5 osób, tj. 7%). W przypadku innych odpowiedzi uczniowie zaznaczali, że „trochę się wstydziłem”, „nie przejmuję się” lub „nie zwracają na to uwagi”.

**Tabela 26. Jakie uczucia towarzyszą/yły Ci w związku z nadużywaniem alkoholu przez Twojego/ich rodzica/ów?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
smutek	46%	34
wstyd za uzależnionego	39%	29
złość/nienawiść	35%	26
strach	35%	26
brak poczucia bezpieczeństwa	24%	18
brak zainteresowania	22%	16
osamotnienie	14%	10
inne	9%	7
poczucie winy	7%	5

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

## PROBLEM NARKOTYKOWY

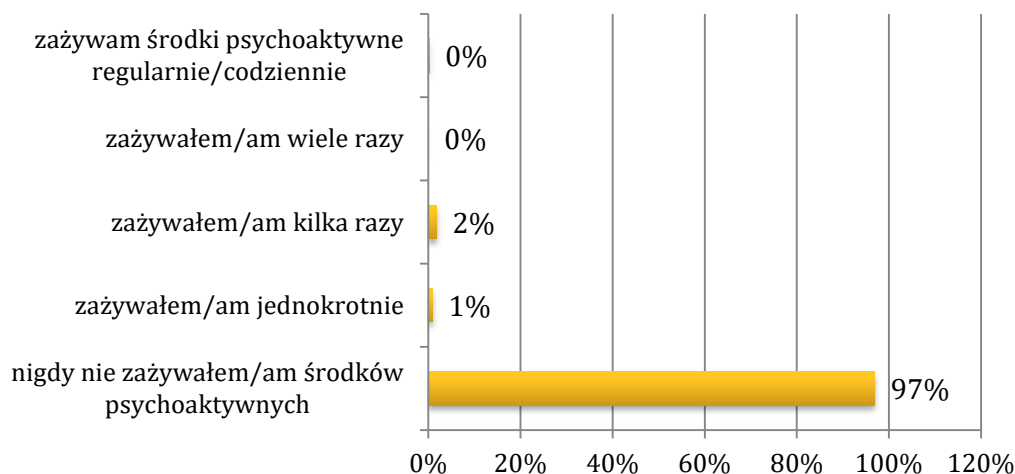
W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 40% uczniów z III klasy gimnazjum. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co piąty uczeń, a dopalaczy co trzeci. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 4 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzania się przyjmowało 6,6% ankietowanych<sup>16</sup>. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wielu młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

<sup>16</sup> Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.



Następny z analizowanych w Diagnostyce obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Wśród uczniów, którzy sięgnęli po środki psychoaktywne 1% zażywał je jednokrotnie, natomiast 2% - kilka razy.

**Wykres 15. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?**



Poniższa tabela prezentuje wynik zastosowanej korelacji. Na podstawie przedstawionych danych możemy zauważyć, że substancje psychoaktywne zażywali uczniowie z LO nr 1 (8%), LO nr 2 (24%), SP nr 1 (4%), SP nr 3 (4%), SP nr 4 (1%), SP nr 8 (2%), SP nr 10 (2%) oraz SP nr 12 (2%).

**Tabela 27. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	92%	76%	100%	96%
zażywałem/am jednokrotnie	3%	2%	0%	2%
zażywałem/am kilka razy	4%	20%	0%	2%
zażywałem/am wiele razy	0%	0%	0%	0%
zażywałem/am środki psychoaktywne regularnie/codziennie	1%	2%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	96%	99%	100%	100%
zażywałem/am jednokrotnie	4%	0%	0%	0%
zażywałem/am kilka razy	0%	1%	0%	0%
zażywałem/am wiele razy	0%	0%	0%	0%

zażywam środki psychoaktywne regularnie/codziennie	0%	0%	0%	0%
<b>Odpowiedź</b>	<b>SP nr 7</b>	<b>SP nr 8</b>	<b>SP nr 10</b>	<b>SP nr 12</b>
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	100%	98%	98%	98%
zażywałem/am jednokrotnie	0%	0%	1%	1%
zażywałem/am kilka razy	0%	2%	1%	1%
zażywałem/am wiele razy	0%	0%	0%	0%
zażywam środki psychoaktywne regularnie/codziennie	0%	0%	0%	0%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne.

37 osób

Poniższy wykres przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Możemy zauważyć, że w tym okresie sięgnęło po nie 12 osób (33%), w tym 8 osób – 1-2 razy (22%), 1 osoba – 3-4 razy (3%), kolejna osoba – 5-10 razy (3%), natomiast 2 osoby – więcej niż 10 razy (6%).

**Tabela 28. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	67%	25
1 – 2 razy	22%	8
3 – 4 razy	3%	1
5 – 10 razy	3%	1
więcej niż 10 razy	6%	2

Korelacja pozwoliła na wykrycie następującego wniosku:

- w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie substancje psychoaktywne zażywali uczniowie z LO nr 2, SP nr 8, SP nr 10, LO nr 1 oraz SP nr 1.

**Tabela 29. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?  
Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	77%	45%	0%	75%
1 – 2 razy	15%	44%	0%	25%
3 – 4 razy	0%	11%	0%	0%
5 – 10 razy	0%	0%	0%	0%
więcej niż 10 razy	8%	0%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	100%	100%	100%	0%
1 – 2 razy	0%	0%	0%	0%
3 – 4 razy	0%	0%	0%	0%
5 – 10 razy	0%	0%	0%	0%
więcej niż 10 razy	0%	0%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	0%	0%	50%	100%
1 – 2 razy	0%	50%	0%	0%
3 – 4 razy	0%	0%	0%	0%
5 – 10 razy	0%	0%	50%	0%
więcej niż 10 razy	0%	50%	0%	0%

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. 2 respondentów przyznało, że po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne sięgnęło po raz pierwszy mając mniej niż 10 lat (6%), 6 osób miało wówczas 11-13 lat (17%), 15 osób było w wieku 14-16 lat (40%), natomiast 14 osób 17-18 lat (37%).

**Tabela 30. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/ inne środki psychoaktywne?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	6%	2
11-13 lat	17%	6
14-16 lat	40%	15
17-18 lat	37%	14

Dzięki korelacji wyników badań ze względu na szkołę poniższa tabela pokazuje, że najwcześniej inicjację narkotykową przechodzili uczniowie z SP nr 1 – 25% sięgnęło po narkotyki lub dopalacze poniżej 10 roku życia oraz LO nr 1 (8%).

**Tabela 31. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/ dopalacze/ inne środki psychoaktywne? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
mniej niż 10 lat	8%	0%	0%	25%
11-13 lat	0%	0%	0%	50%
14-16 lat	67%	33%	0%	25%
17-18 lat	25%	67%	0%	0%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
mniej niż 10 lat	0%	0%	0%	0%
11-13 lat	50%	0%	0%	0%
14-16 lat	50%	100%	0%	0%
17-18 lat	0%	0%	100%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
mniej niż 10 lat	0%	0%	0%	0%
11-13 lat	0%	0%	100%	50%
14-16 lat	0%	0%	0%	0%
17-18 lat	0%	100%	0%	50%

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie o rodzaj zażywanych substancji. Najpopularniejszą substancją wśród uczniów z gminy Mikołów jest marihuana lub haszysz (24 osoby, tj. 73%). W dalszej kolejności uczniowie wskazali na leki w celu odurzenia (5 osób, tj. 15%), kokainę (4 osoby, tj. 12%) oraz amfetaminę i metamfetaminę (2 osoby, tj. 6%). Po jednym wskazaniu padło na takie substancje jak: grzyby halucynogenne, ekstazy, substancje wziewne oraz dopalacze.

**Tabela 32. Jakie były to substancje?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana lub haszysz	73%	24
leki w celu odurzenia	15%	5
kokaina	12%	4
inne	9%	3
amfetamina	6%	2
metamfetamina	6%	2
substancje wziewne	3%	1
grzyby halucynogenne	3%	1
ekstazy	3%	1
dopalacze	3%	1

sterydy anaboliczne	0%	0
LSD	0%	0
mefedron	0%	0

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, od kogo je otrzymali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że nie wiedzą skąd były substancje (16 osób, tj. 44%), brali je wspólnie w grupie przyjaciół (10 osób, tj. 31%), dostali je od kolegi/koleżanki (10 osób, tj. 28%), kupili je od kolegi (4 osoby, tj. 11%), dostali je od kogoś znanego ze słyszenia, ale nie osobiście (2 osoby, tj. 6%), dostali je od starszego brata lub siostry lub obcej osoby (po 1 osobie, tj. 3%).

**Tabela 33. Skąd wzięłaś(ę) tę substancję?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie wiem	44%	16
braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	31%	11
dostałem/am od kolegi/koleżanki	28%	10
kupiłem/am od kolegi	11%	4
dostałem/am od kogoś, kogo znałem/am ze słyszenia, ale nie osobiście	6%	2
dostałem/am od starszego brata lub siostry	3%	1
dostałem/am od obcej osoby	3%	1
inne	3%	1
kupiłem/am od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	0%	0
kupiłem/am od obcej osoby	0%	0
kupiłem/am przez Internet	0%	0
otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	0%	0

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Badania wykazały, że doznało ich 8 respondentów, wśród których po 2 osoby wskazały na pogorszenie relacji koleżeńskich, problemy z policją oraz wypadek lub uszkodzenie ciała (6%), natomiast po jednym wskazaniu padło na problemy w szkole, problemy rodzinne oraz kłótnię lub bójkę (3%).

**Tabela 34. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	85%	29
pogorszenie relacji koleżeńskich	6%	2
problemy z Policją	6%	2
wypadek lub uszkodzenie ciała	6%	2
problemy w szkole	3%	1
problemy w rodzinie	3%	1
kłótnia lub bójka	3%	1
problemy finansowe	0%	0
inne	0%	0

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

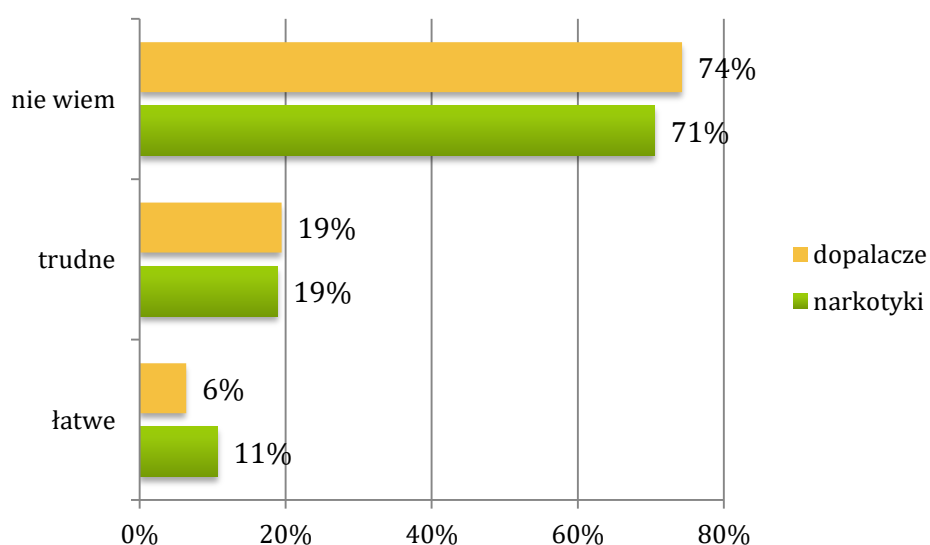
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

1 211 osób

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków oraz dopalaczy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 11% ankietowanych, a trudne dla 19%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 6% ankietowanych, a trudne dla 19%.

**Wykres 16. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:**



Dalsza część Diagnozy stanowiła próbę zweryfikowania, dla ilu uczniów z każdej szkoły zakup narkotyków i dopalaczy byłby łatwy. W tym celu utworzono korelacje, które pozwoliły na przedstawienie następujących wniosków:

- zakup narkotyków byłby łatwy dla największego odsetka uczniów ze szkół ponadpodstawowych: LO nr 1 (22%), LO nr 2 (39%) oraz ZST (40%),
- wśród szkół podstawowych zakup narkotyków byłby najłatwiejszy dla uczniów z SP nr 1 (16%), SP nr 5 (9%) oraz SP nr 7 (8%), natomiast najtrudniejszy dla uczniów z SP nr 8 – tylko 3% badanych odpowiedziało, że gdyby chciało zakupić narkotyki w swojej miejscowości byłoby to łatwe,
- zakup dopalaczy byłby najłatwiejszy dla uczniów z LO nr 1 (11%), LO nr 2 (15%) oraz SP nr 1 (14%), natomiast najtrudniejszy dla uczniów z SP nr 3 i ZST – żaden z uczniów nie uważa, aby zdobycie dopalaczy było łatwe w ich miejscowości, w przypadku uczniów z SP nr 8 był to 1%, a SP nr 4 – 2%.

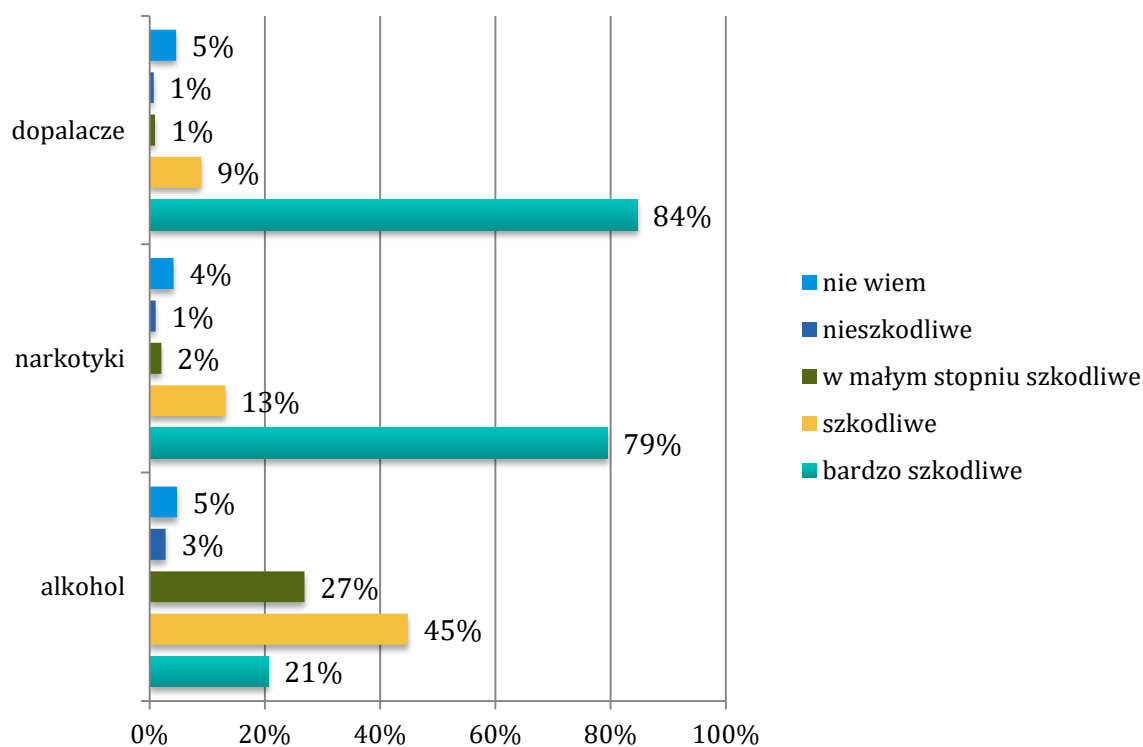
**Tabela 35. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłoby to: Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź		LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
NARKOTYKI	łatwe	22%	39%	40%	16%
	trudne	9%	7%	0%	23%
	nie wiem	69%	54%	60%	61%
DOPALACZE	łatwe	11%	15%	0%	14%
	trudne	14%	10%	0%	20%
	nie wiem	75%	76%	100%	66%
Odpowiedź		SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
NARKOTYKI	łatwe	4%	4%	9%	7%
	trudne	27%	18%	20%	6%
	nie wiem	69%	79%	71%	87%
DOPALACZE	łatwe	0%	2%	5%	6%
	trudne	27%	17%	22%	4%
	nie wiem	73%	81%	73%	90%
Odpowiedź		SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
NARKOTYKI	łatwe	8%	3%	5%	7%
	trudne	20%	23%	26%	24%
	nie wiem	72%	74%	69%	69%
DOPALACZE	łatwe	4%	1%	6%	6%
	trudne	20%	26%	24%	24%
	nie wiem	76%	72%	70%	71%

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków oraz alkoholu, uczniów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 93% badanych, narkotyków – 92%, natomiast alkoholu – 66%,
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy 2% uczniów w przypadku dopalaczy, 3% badanych w przypadku narkotyków oraz 30% jeśli chodzi o alkohol,
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy ma 5% respondentów, na temat narkotyków – 4%, a alkoholu – 5%.

**Wykres 17. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?**

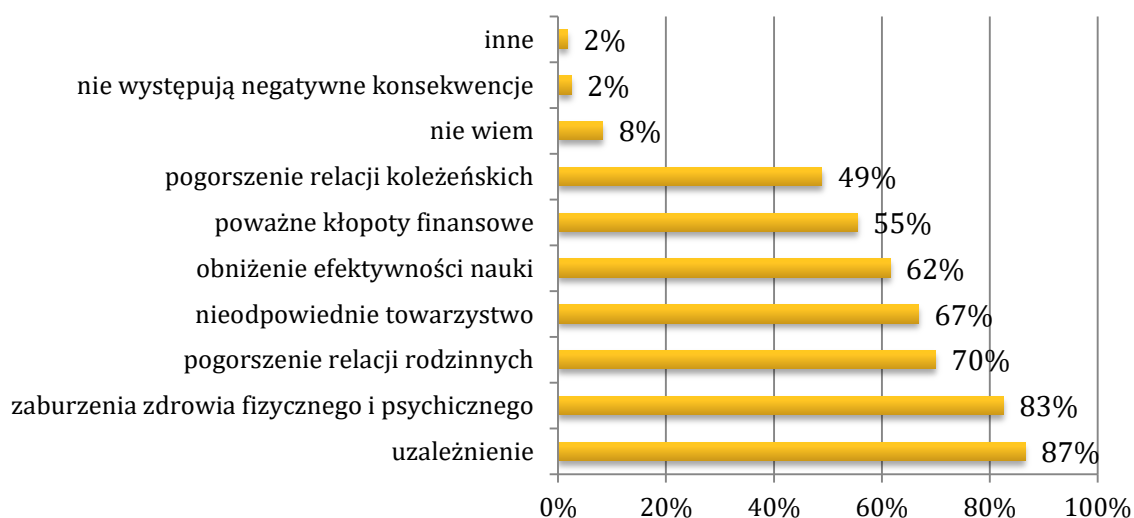


Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (87%) oraz zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (83%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: pogorszenie relacji rodzinnych (70%), nieodpowiednie towarzystwo (67%), obniżenie efektywności nauki (62%), poważne kłopoty finansowe (55%) i pogorszenie relacji koleżeńskich (49%). 2% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 8% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze



względu na brak wiedzy. Na inne konsekwencje wskazało 2% uczniów wymieniając takie odpowiedzi jak: „śmierć”, „agresja”, „ciągłe podenerwowanie”, „liczne choroby narządów takich jak wątroba” „problemy ze snem”, „odrzuconie przez rodzinę”, „skłonność do zdobycia alkoholu nawet w drodze kradzieży”.

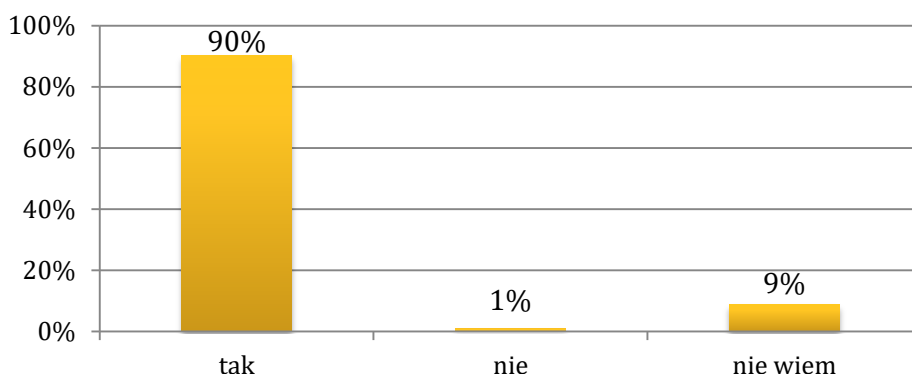
**Wykres 18. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu uczniowie mieli odpowiedzieć na pytanie, czy ich zdaniem picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na jej dziecko. Zdecydowana większość badanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco, tj. 90%. Tylko 1% uczniów odpowiedział przecząco na to pytanie, a brak wiedzy w tym temacie wykazało 9% respondentów.

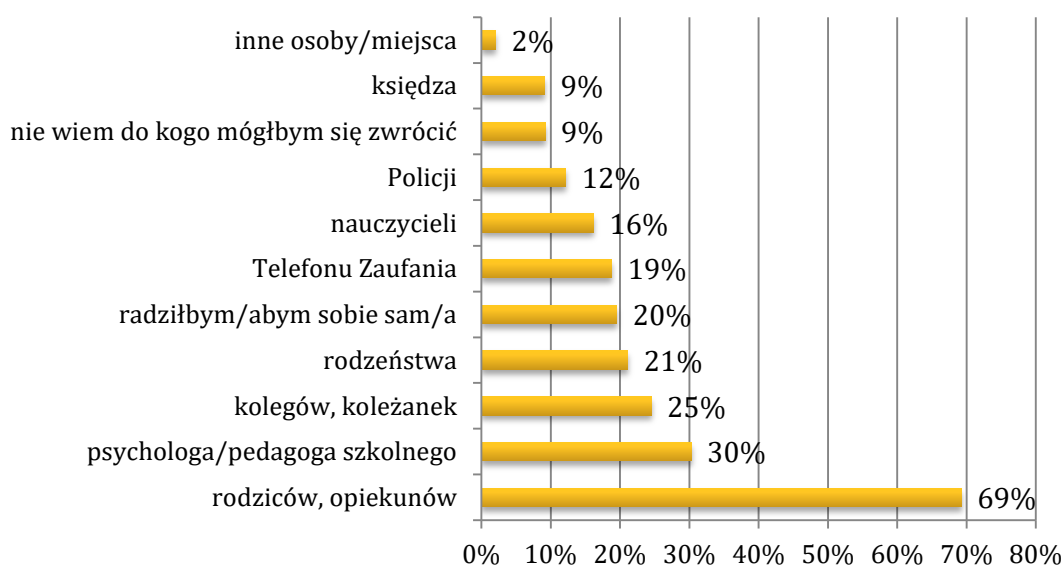
**Wykres 19. Czy według Ciebie picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na jej dziecko?**



W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców gminy Mikołów zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (69%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań

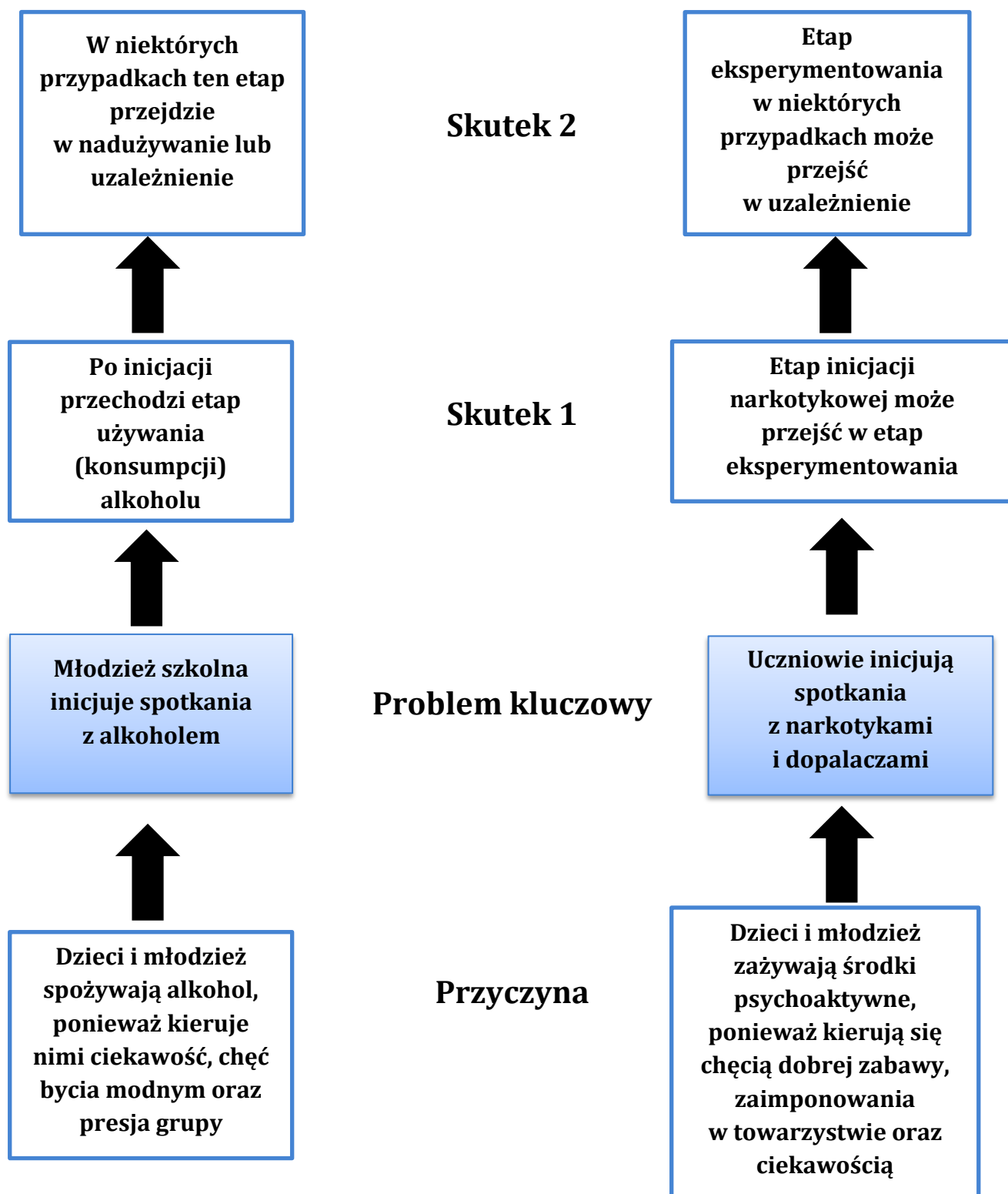
znalazł się psycholog/pedagog szkolny (30%), natomiast na trzecim – koledzy, koleżanki (25%). 9% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Co piąty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (20%) lub prosiłby o pomoc rodzeństwo (21%). Wśród innych odpowiedzi uczniowie wskazywali na: dziadków, lekarza, przyjaciół, swojego chłopaka, kuzyna, policję oraz ośrodek leczenia uzależnień.

**Wykres 20. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na podstawie przeprowadzonego badania, poniżej przedstawiono analizę przyczynowo-skutkową problemu alkoholowego oraz zażywania substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży.



## PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów<sup>17</sup>. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal próbuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku* wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)<sup>18</sup>. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce<sup>19</sup>. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

---

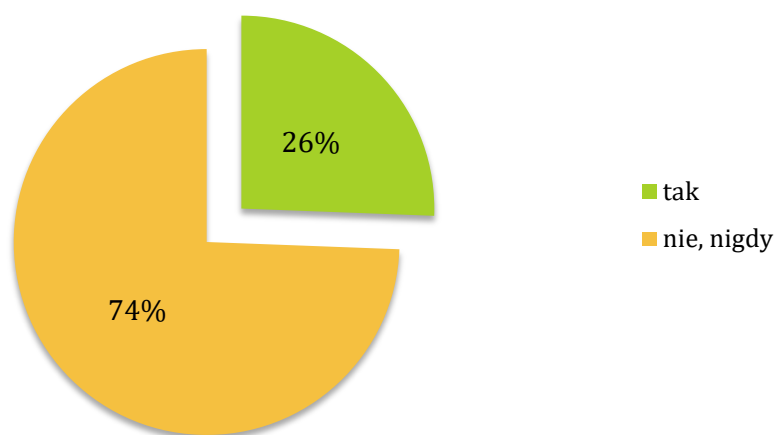
<sup>17</sup> *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

<sup>18</sup> Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

<sup>19</sup> Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Mikołów. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co czwarty ankietowany, tj. 26%.

#### Wykres 21. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?



Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu, przy zastosowaniu korelacji ze względu na szkoły. Na podstawie tego możemy zauważyć, iż:

- doświadczenie przemocy najczęściej deklarowali uczniowie ZST (50%), LO nr 1 (35%), SP nr 10 (33%), LO nr 2 (32%), SP nr 12 (31%) oraz SP nr 1 (30%),
- przemocy doświadczył również znaczny odsetek badanych z SP nr 5 (24%), SP nr 3 (22%), SP nr 4 (21%) oraz SP nr 7 (21%),
- na doświadczenie przemocy wskazała najmniejsza część uczniów z SP nr 8 (9%) oraz SP nr 6 (10%).

**Tabela 36. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak	35%	32%	50%	30%
nie, nigdy	65%	68%	50%	70%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak	22%	21%	24%	10%
nie, nigdy	78%	79%	76%	90%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak	21%	9%	33%	31%
nie, nigdy	79%	91%	67%	69%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

310 osób

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznało to 158 osób, tj. 56%. Znaczna część respondentów wskazała również na znajomych (65 osób, tj. 23%) oraz rodzeństwo (58 osób, tj. 21%). Doświadczenie przemocy ze strony rodziców zadeklarowała mniejsza część badanych – 29 odpowiedzi padło na tatę (10%), a 11 na mamę (4%). Wśród innych odpowiedzi wymieniono: dziadka, babcię, nieznaną i przypadkowe osoby, wujka oraz kolegów.

**Tabela 37. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	56%	158
znajomi	23%	65
rodzeństwo	21%	58
inne osoby	15%	42
tata	10%	29
mama	4%	11

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 216 uczniów (77%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 143 uczniów (51%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 34 uczniów (12%),
- zaniedbania doświadczyło 9 uczniów (3%).

**Tabela 38. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	77%	216
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	51%	143
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	12%	34
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	3%	9

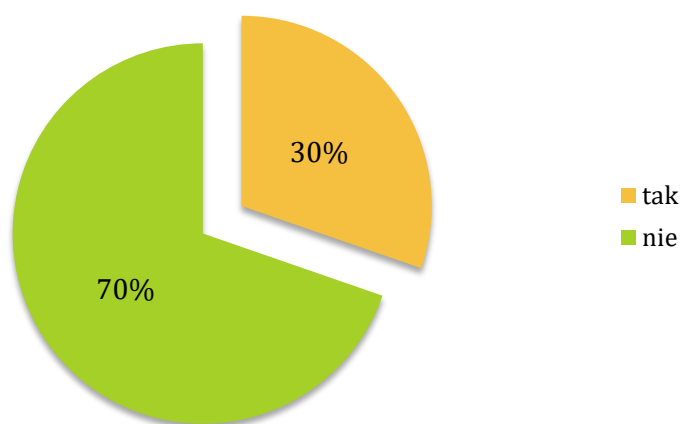
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

1 211 osób

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że do takiego zachowania przyznał się blisko co trzeci badany (30%).

### Wykres 22. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?



Poniżej zaprezentowany został rozkład odpowiedzi uczniów z podziałem na szkołę, do której uczęszczają. Po uwzględnieniu korelacji możemy zauważyć iż:

- do stosowania przemocy przyznała się największa część uczniów z ZST (50%), SP nr 1 (41%), SP nr 3 (41%), SP nr 10 (37%), SP nr 12 (36%), LO nr 1 (35%), LO nr 2 (34%) oraz SP nr 7 (34%),

- najmniejszy odsetek uczniów deklarujących stosowanie przemocy uczęszcza do SP nr 8 – 9% badanych przyznało się do stosowania przemocy.

**Tabela 39. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak	35%	34%	50%	41%
nie	65%	66%	50%	59%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak	41%	20%	27%	19%
nie	59%	80%	73%	81%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak	34%	9%	37%	36%
nie	66%	91%	63%	64%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

367 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 222 uczniów (67%),
- przemoc fizyczną zastosowało 201 uczniów (61%),
- przemoc seksualną zastosowało 8 uczniów (2%).

**Tabela 40. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	67%	222
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	61%	201
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	2%	8

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazały na to 242 osoby, tj. 70%. Odpowiedzi 124 respondentów padły również na rodzeństwo (36%),



40 uczniów na inne osoby (12%), a 3 osoby na rodziców (1%). W odpowiedzi „inne” uczniowie stwierdzili, że stosowali przemoc w samoobronie, wobec kolegów oraz osób ze szkoły.

**Tabela 41. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	70%	242
wobec rodzeństwa	36%	124
wobec innych osób	12%	40
wobec rodziców	1%	3

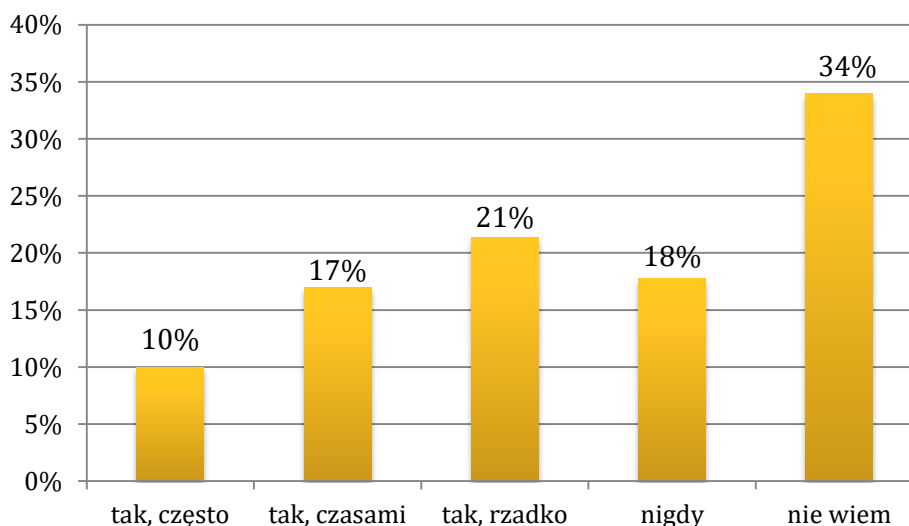
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

1 211 osób

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to prawie połowa respondentów (48%). Z udzielonych przez 21% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 17% - czasami, a zdaniem 10% - często.

**Wykres 23. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?**



Rozpatrując kwestię problemu przemocy rówieśniczej z podziałem na szkoły możemy zauważyć, że:

- problem stosowania przemocy w szkole częściej pojawia się w szkołach podstawowych, niż w ponadpodstawowych,

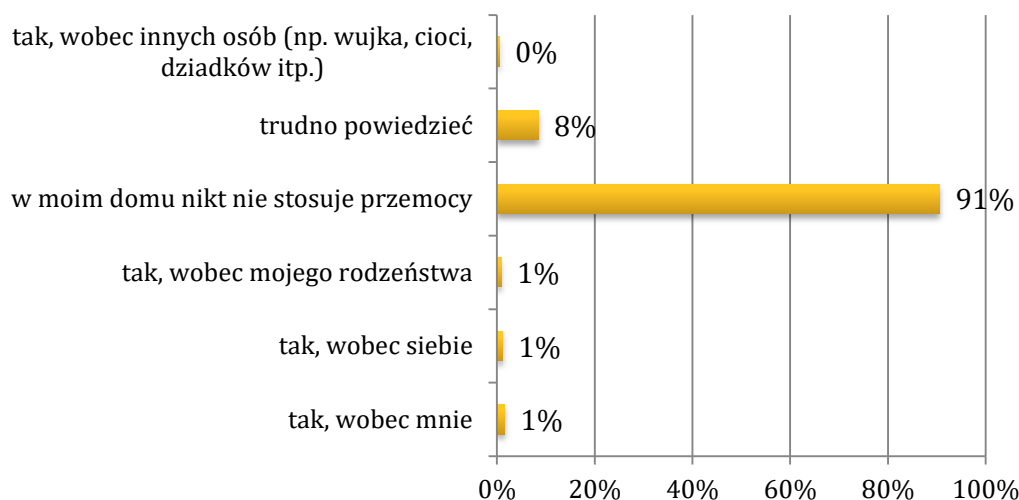
- twierdzącej odpowiedzi na pytanie „czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami” udzieliło najwięcej uczniów z SP nr 7 (64%), SP nr 3 (62%) oraz SP nr 5 (62%),
- ponad połowa uczniów z SP nr 1, SP nr 4 oraz SP nr 12 jest zdania, że w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami,
- problem przemocy między uczniami w swojej szkole dostrzega najmniej uczniów z LO nr 2 (14%), SP nr 8 (15%) oraz LO nr 1 (16%),
- wśród uczniów szkół podstawowych często do przemocy dochodzi według największego odsetka badanych z SP nr 4 (14%), SP nr 10 (14%), SP nr 7 (13%) oraz SP nr 12 (13%).

**Tabela 42. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?**  
**Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak, często	2%	5%	40%	11%
tak, czasami	5%	2%	0%	24%
tak, rzadko	9%	7%	10%	23%
nigdy	29%	22%	20%	15%
nie wiem	55%	63%	30%	27%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak, często	6%	14%	12%	10%
tak, czasami	29%	17%	26%	13%
tak, rzadko	27%	27%	24%	28%
nigdy	12%	10%	13%	15%
nie wiem	25%	32%	25%	34%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak, często	13%	1%	14%	13%
tak, czasami	25%	6%	11%	17%
tak, rzadko	26%	8%	26%	28%
nigdy	9%	45%	14%	18%
nie wiem	26%	40%	35%	25%

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że wobec 1% uczniów stosowana jest przemoc domowa, 1% wskazał na to, że osobami jej doznającymi jest ich rodzeństwo, natomiast kolejny 1% na to, że przemoc stosowana jest wobec siebie nawzajem. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 8% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

### Wykres 24. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?



\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Skalę problemu przemocy w rodzinie rozpatrzyliśmy również z podziałem na szkoły, co zostało zaprezentowane w poniższej tabeli. Występowanie w domu przemocy nie zadeklarowali uczniowie z SP nr 3, SP nr 8 oraz SP nr 12. Członkowie rodziny stosują przemoc wobec 10% uczniów z ZST, 4% z SP nr 10, 2% z SP nr 5 oraz 1% badanych z SP nr 1, SP nr 4, SP nr 6, SP nr 7 oraz LO nr 1. Przemoc wobec rodzeństwa najczęściej jest zauważalna wśród uczniów LO nr 2 (2%) oraz SP nr 4 (2%).

**Tabela 43. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak, wobec mnie	1%	0%	10%	1%
tak, wobec siebie	1%	2%	0%	1%
tak, wobec mojego rodzeństwa	1%	2%	0%	1%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	89%	86%	80%	93%
trudno powiedzieć	8%	10%	10%	4%
tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	0%	0%	0%	0%

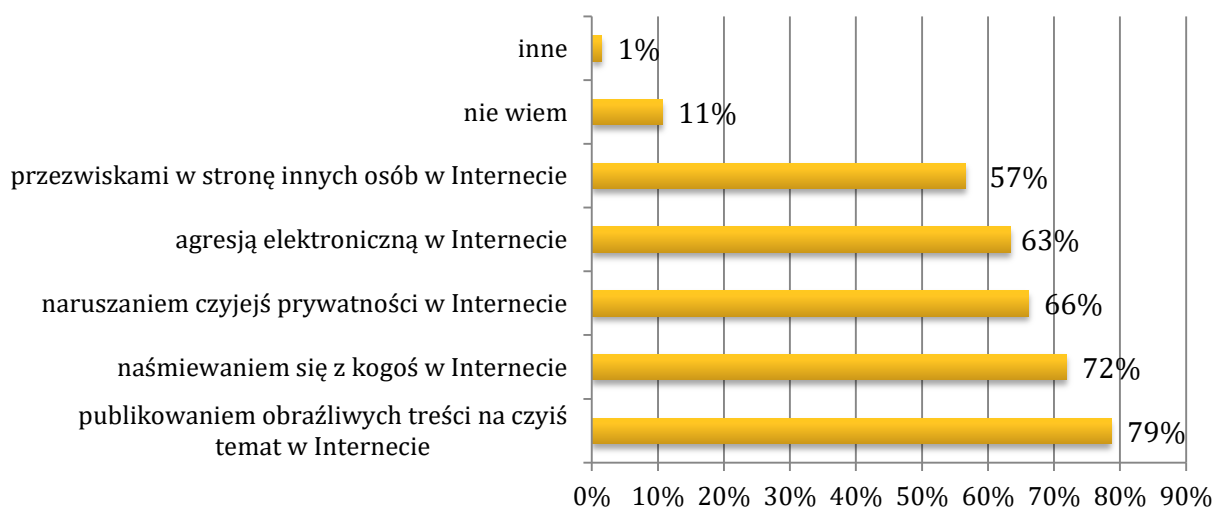
  

Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak, wobec mnie	0%	1%	2%	1%
tak, wobec siebie	0%	0%	2%	0%
tak, wobec mojego rodzeństwa	0%	2%	1%	0%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	81%	89%	87%	91%
trudno powiedzieć	19%	8%	8%	7%

tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	0%	0%	0%	0%
<b>Odpowiedź</b>	<b>SP nr 7</b>	<b>SP nr 8</b>	<b>SP nr 10</b>	<b>SP nr 12</b>
tak, wobec mnie	1%	0%	4%	0%
tak, wobec siebie	1%	0%	2%	0%
tak, wobec mojego rodzeństwa	1%	0%	0%	0%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	89%	94%	84%	85%
trudno powiedzieć	6%	6%	9%	15%
tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	1%	0%	2%	0%

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Na przewiska w stronę innych osób wskazało tylko 57%, na agresję elektroniczną - 63%, a na naruszanie czyjejś prywatności - 66%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (79%) oraz naśmiewanie się z kogoś (72%). 11% ankietowanych przyznało, że nie ma w tym zakresie wiedzy.

### Wykres 25. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

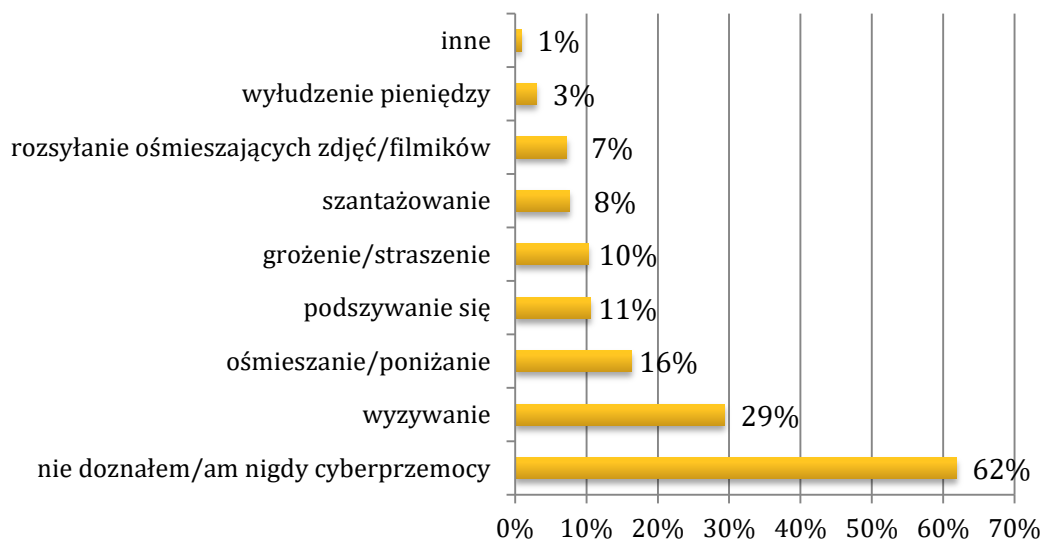


\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Mikołów, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy.

Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 38% badanych, w tym 29% wyzywania, 16% ośmieszania/poniżania, 11% podszywania się, 10% grożenia/straszenia, 8% szantażowania, 7% rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików, natomiast 3% wyłudzenia pieniędzy.

**Wykres 26. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W celu dogłębnej analizy określono również jaki odsetek uczniów z poszczególnych szkół doznał cyberprzemocy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że problem ten dotknął największej części badanych z LO nr 2 (79%), LO nr 1 (73%), SP nr 12 (73%), SP nr 1 (65%) oraz SP nr 6 (64%), a najmniejszej z SP nr 8 (23%) oraz SP nr 4 (37%).

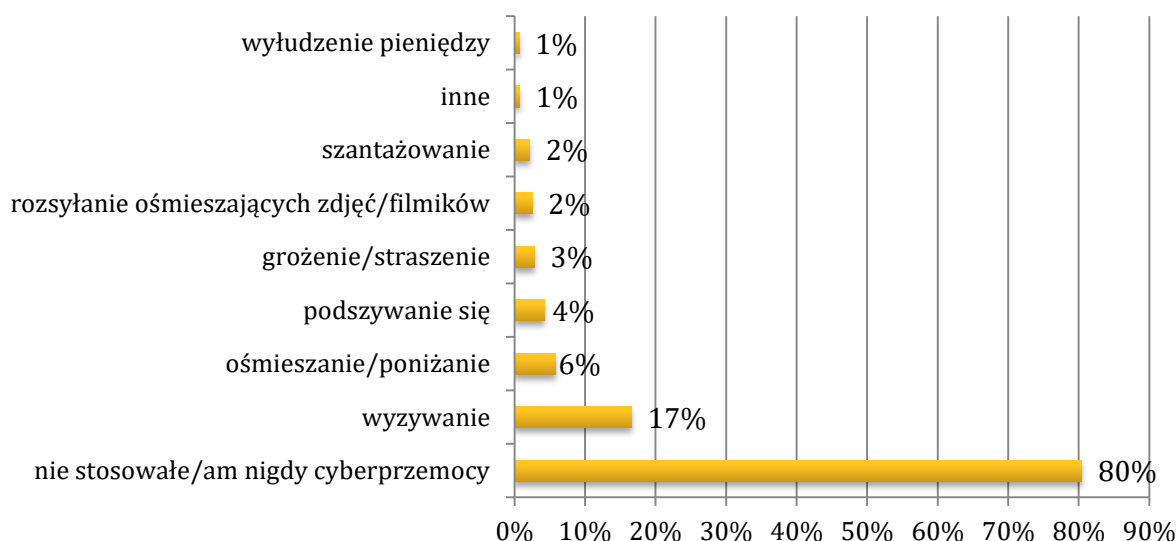
**Tabela 44. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
wyzywanie	22%	23%	18%	22%
podszywanie się	8%	10%	0%	8%
ośmieszanie/ poniżanie	16%	13%	6%	12%
grożenie/straszenie	9%	13%	12%	7%
szantażowanie	7%	12%	6%	6%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	8%	8%	12%	7%
wyłudzenie pieniędzy	2%	1%	0%	3%
inne	0%	0%	6%	1%
nie doznałem/am nigdy cyberprzemocy	27%	21%	41%	35%

Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
wyzywanie	20%	13%	21%	21%
podszycanie się	3%	4%	6%	8%
ośmieszanie/ poniżanie	12%	10%	9%	16%
grożenie/straszenie	7%	3%	6%	5%
szantażowanie	3%	1%	5%	6%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	7%	6%	2%	7%
wyłudzenie pieniędzy	3%	1%	2%	1%
inne	0%	0%	1%	2%
nie doznałem/am nigdy cyberprzemocy	46%	63%	47%	36%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
wyzywanie	25%	8%	18%	22%
podszycanie się	11%	4%	7%	12%
ośmieszanie/ poniżanie	9%	5%	8%	12%
grożenie/straszenie	6%	4%	5%	10%
szantażowanie	5%	1%	4%	9%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	2%	1%	3%	4%
wyłudzenie pieniędzy	3%	0%	4%	2%
inne	0%	0%	1%	1%
nie doznałem/am nigdy cyberprzemocy	39%	77%	50%	27%

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 20% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (17%). Znacznie mniej odpowiedzi padło na ośmieszanie/poniżanie (6%), podszycanie się (4%), grożenie/straszenie (3%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (2%), szantażowanie (2%) oraz wyłudzenie pieniędzy (1%).

### Wykres 27. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?



\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Po zastosowaniu korelacji ze względu na szkoły możemy zauważyć, że do stosowania cyberprzemocy przyznało się najwięcej uczniów z LO nr 1 (47%), LO nr 2 (45%), SP nr 1 (45%) oraz SP nr 12 (40%), natomiast najmniej badanych z SP nr 4 (6%), SP nr 6 (11%) oraz SP nr 8 (11%).

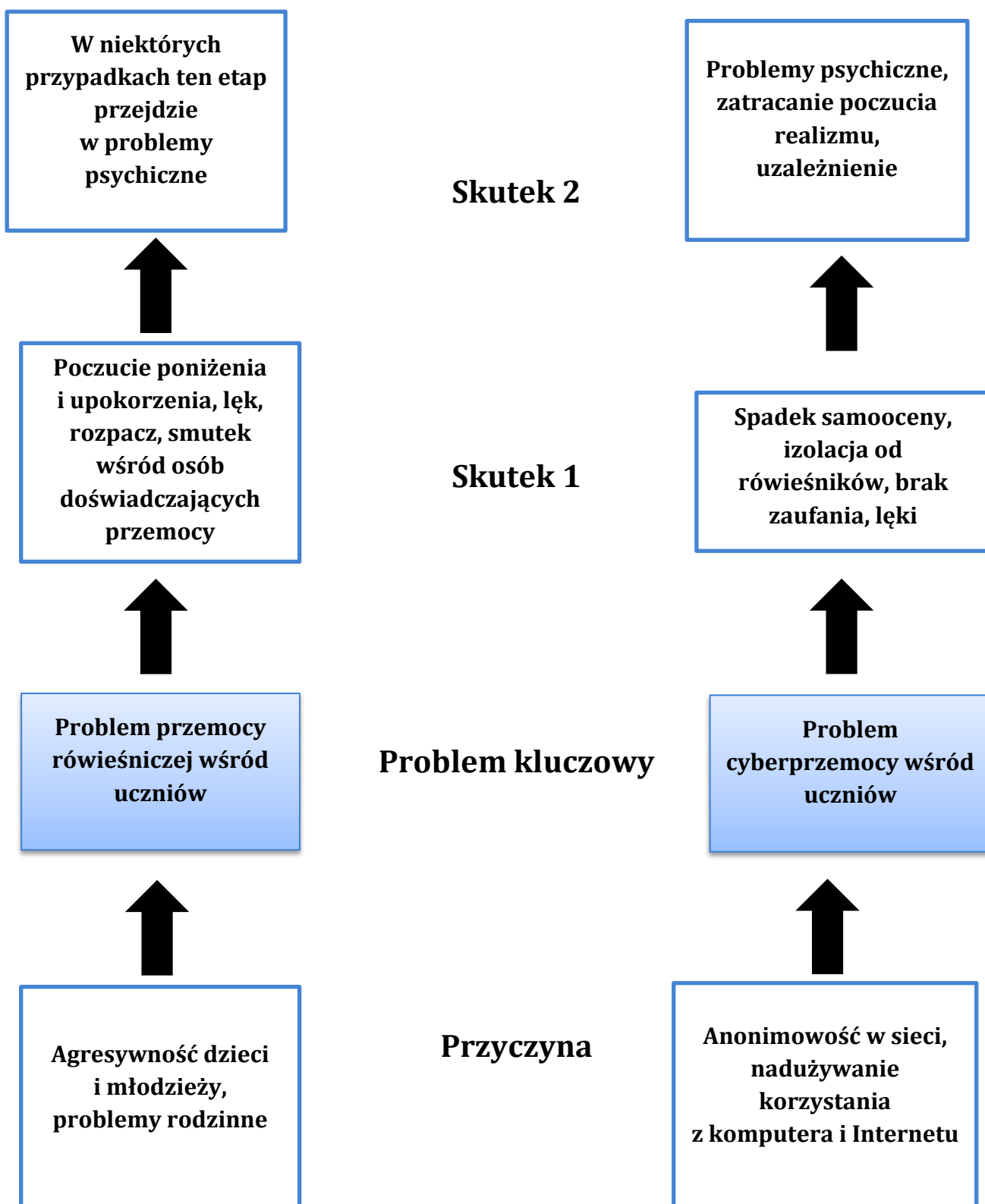
**Tabela 45. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
wyzywanie	19%	24%	23%	18%
podszycie się	6%	4%	8%	6%
ośmieszanie/ poniżanie	9%	6%	8%	8%
grożenie/straszenie	5%	6%	0%	3%
szantażowanie	3%	2%	0%	5%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	4%	2%	0%	3%
wyłudzenie pieniędzy	0%	2%	0%	1%
inne	0%	0%	0%	0%
nie stosowałem/am nigdy cyberprzemocy	53%	55%	62%	55%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
wyzywanie	15%	3%	16%	4%
podszycie się	5%	0%	4%	1%
ośmieszanie/ poniżanie	8%	1%	3%	4%
grożenie/straszenie	3%	0%	2%	0%

szantażowanie	2%	0%	2%	0%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	2%	2%	1%	0%
wyłudzenie pieniędzy	2%	0%	1%	0%
inne	2%	1%	0%	1%
nie stosowałem/am nigdy cyberprzemocy	62%	94%	71%	89%
<b>Odpowiedź</b>	<b>SP nr 7</b>	<b>SP nr 8</b>	<b>SP nr 10</b>	<b>SP nr 12</b>
wyzywanie	13%	7%	12%	23%
podsywanie się	0%	0%	2%	8%
ośmieszanie/ poniżanie	4%	1%	5%	5%
grożenie/straszenie	1%	0%	3%	1%
szantażowanie	1%	1%	2%	0%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	3%	2%	2%	0%
wyłudzenie pieniędzy	0%	0%	1%	0%
inne	0%	0%	1%	4%
nie stosowałem/am nigdy cyberprzemocy	79%	89%	72%	60%



Na podstawie przeprowadzonego badania, poniżej przedstawiono analizę przyczynowo-skutkową problemu przemocy oraz cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.



## KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

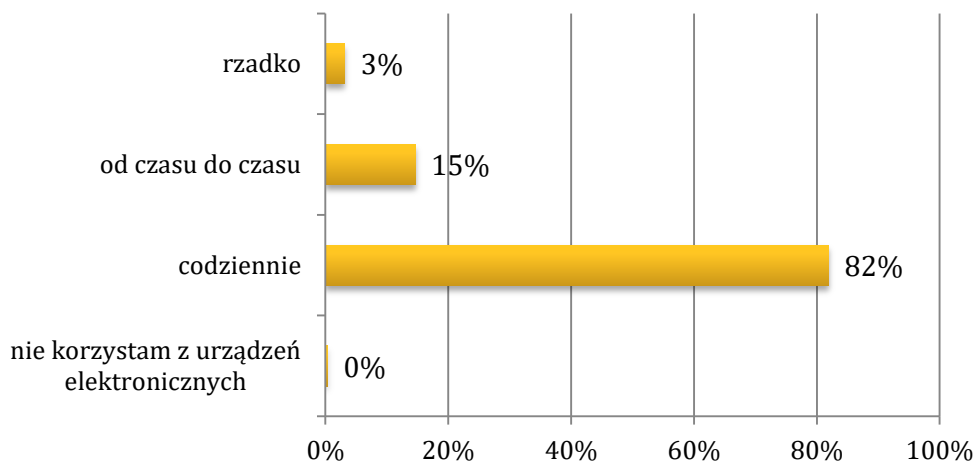
Korzystanie z urządzeń elektronicznych stało się zarówno wśród dorosłych, jak i młodych ludzi powszechne. Sięgają po nie coraz młodsze dzieci, a młodzież jest on-line praktycznie cały czas, dzięki smartfonom stale podpiętym do Internetu. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych wśród uczniów mających 13 i 17 lat wynika, że prawie wszyscy nastolatki korzystają z sieci codziennie, po kilka godzin. Na pytanie „Ile czasu, w przybliżeniu korzystasz z Internetu?”, 21,7% przyznało, że poświęca na to powyżej 6 godzin dziennie. Co niepokojące, prawie połowa badanych zadeklarowała bezpośrednie doświadczenie przemocy internetowej, a wypowiedzi blisko co trzeciego respondenta wskazują na silne ryzyko uzależnienia od smartfonów<sup>20</sup>. Korzystanie z urządzeń elektronicznych daje dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju, ale niesie za sobą także liczne zagrożenia – pornografię, treści pełne przemocy, fake newsy, ryzyko nawiązania niebezpiecznych relacji, czy też cyberprzemoc. Skutkiem nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych może być również uzależnienie, które wiąże się z szeregiem różnego rodzaju negatywnych konsekwencji zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Mikołów korzystają z urządzeń elektronicznych takich jak komputer, tablet, telefon komórkowy oraz konsola do gier. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych korzysta z tego typu urządzeń codziennie (82%). 15% uczniów wskazało na korzystanie z nich czasu od czasu do czasu, natomiast 3% uczniów – rzadko.

---

<sup>20</sup> *Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0*, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

**Wykres 28. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?**



Rozpatrując kwestie częstotliwości czasu poświęcanego na korzystanie z urządzeń elektronicznych przez uczniów z podziałem na szkoły możemy zauważyć, że codziennie korzystają z nich najczęściej uczniowie szkół ponadpodstawowych, a wśród szkół podstawowych największy udział mają badani z SP nr 7 (92%) oraz SP nr 6 (88%).

**Tabela 46. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	1%	0%	0%	0%
codziennie	97%	98%	90%	85%
od czasu do czasu	2%	2%	0%	10%
rzadko	1%	0%	10%	4%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	2%	0%	0%	1%
codziennie	84%	84%	77%	88%
od czasu do czasu	12%	14%	19%	9%
rzadko	2%	2%	3%	1%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	0%	0%	0%	0%
codziennie	92%	51%	78%	78%
od czasu do czasu	7%	44%	17%	17%
rzadko	1%	6%	5%	6%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

1 207 osób

Większość młodych mieszkańców gminy Mikołów poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych od 1 do 3 godzin dziennie (444 osoby, tj. 37%), ale znaczna część uczniów wskazała również na przedział 3-6 godzin (378 osób, tj. 32%). 164 osoby poświęcają na to 6-10 godzin dziennie (14%), 70 uczniów powyżej 10 godzin (6%), natomiast 104 uczniów do godziny (9%). 35 uczniów (3%) deklaruje, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie.

**Tabela 47. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	9%	104
1-3 godz.	37%	444
3-6 godz.	32%	378
6-10 godz.	14%	164
powyżej 10 godzin	6%	70
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	3%	35

Rozpatrując kwestie ilości czasu poświęcanego na korzystanie z urządzeń elektronicznych przez uczniów z podziałem na szkoły możemy zauważyć, że powyżej 6 godzin dziennie korzysta z nich najwięcej uczniów ze szkół ponadpodstawowych, tj. ZST (40%), LO nr 2 (36%) oraz LO nr 1 (25%). Wśród uczniów klas podstawowych najwięcej czasu w ciągu dnia na korzystanie z urządzeń elektronicznych poświęcają uczniowie z SP nr 1 (24%), SP nr 10 (24%) oraz SP nr 5 (21%), natomiast najmniej czasu poświęcają na to badani z SP nr 8 (5%).

**Tabela 48. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
do 1 godz.	1%	5%	0%	6%
1-3 godz.	29%	5%	10%	37%
3-6 godz.	44%	51%	40%	30%
6-10 godz.	19%	29%	10%	11%
powyżej 10 godzin	6%	7%	30%	13%
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	1%	2%	10%	3%

Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
do 1 godz.	0%	12%	10%	6%
1-3 godz.	59%	41%	35%	46%
3-6 godz.	29%	32%	32%	36%
6-10 godz.	10%	12%	14%	9%
powyżej 10 godzin	0%	2%	7%	1%
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	2%	3%	3%	1%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
do 1 godz.	4%	24%	14%	8%
1-3 godz.	46%	50%	35%	38%
3-6 godz.	34%	12%	23%	34%
6-10 godz.	13%	3%	16%	14%
powyżej 10 godzin	3%	2%	8%	4%
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	0%	8%	4%	1%

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (1 018 osób, tj. 84%). Znaczna część badanych wskazała również na słuchanie muzyki (907 osób, tj. 75%), oglądanie filmów/seriali (852 osoby, tj. 71%), naukę (797 osób, tj. 66%), granie w gry (785 osób, tj. 65%), korzystanie z portali społecznościowych (752 osoby, tj. 62%), korzystanie z urządzeń elektronicznych z nudów (617 osób, tj. 51%) oraz w poszukiwaniu informacji/wiadomości (574 osoby, tj. 48%).

**Tabela 49. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
kontakt ze znajomymi	84%	1 018
słuchanie muzyki	75%	907
oglądanie filmów/seriali	71%	852
nauka	66%	797
granie w gry	65%	785
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebook, Instagram, Snapchat itp.)	62%	752
z nudów	51%	617
poszukiwanie informacji/wiadomości	48%	574
robienie zakupów	26%	317
poznawanie nowych osób	21%	258
prowadzenie bloga lub własnej strony	5%	66
inne	2%	24

\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 6% badanych, a czasami – 20%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 10% badanych, a czasami – 33%;
- skutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 4% badanych, a czasami – 19%;
- denerwuje się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 6% badanych bardzo często, a 18% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 4% badanych bardzo często, a 12% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 9% badanych, a czasami – 19%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 3% badanych, a czasami – 10%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 3% bardzo często, a 10% - czasami.

**Tabela 50. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.**

wyszczególnienie	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urządzeń elektronicznych	26%	31%	33%	10%
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urządzeń elektronicznych	40%	32%	19%	9%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych	46%	27%	20%	6%
Coraz częściej wybieram urządzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi	60%	27%	10%	3%

Wskutek zbyt długiego przebywania na urządzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka)	43%	34%	19%	4%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urządzeń elektronicznych	42%	34%	18%	6%
Z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy	54%	30%	12%	4%
Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku	65%	23%	10%	3%

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 543 respondentów odpowiadających na to pytanie (45%), w tym 64 uczniom zdarzało się to bardzo często (5%), 260 badanym czasami (22%), a 219 osobom jednokrotnie (18%).

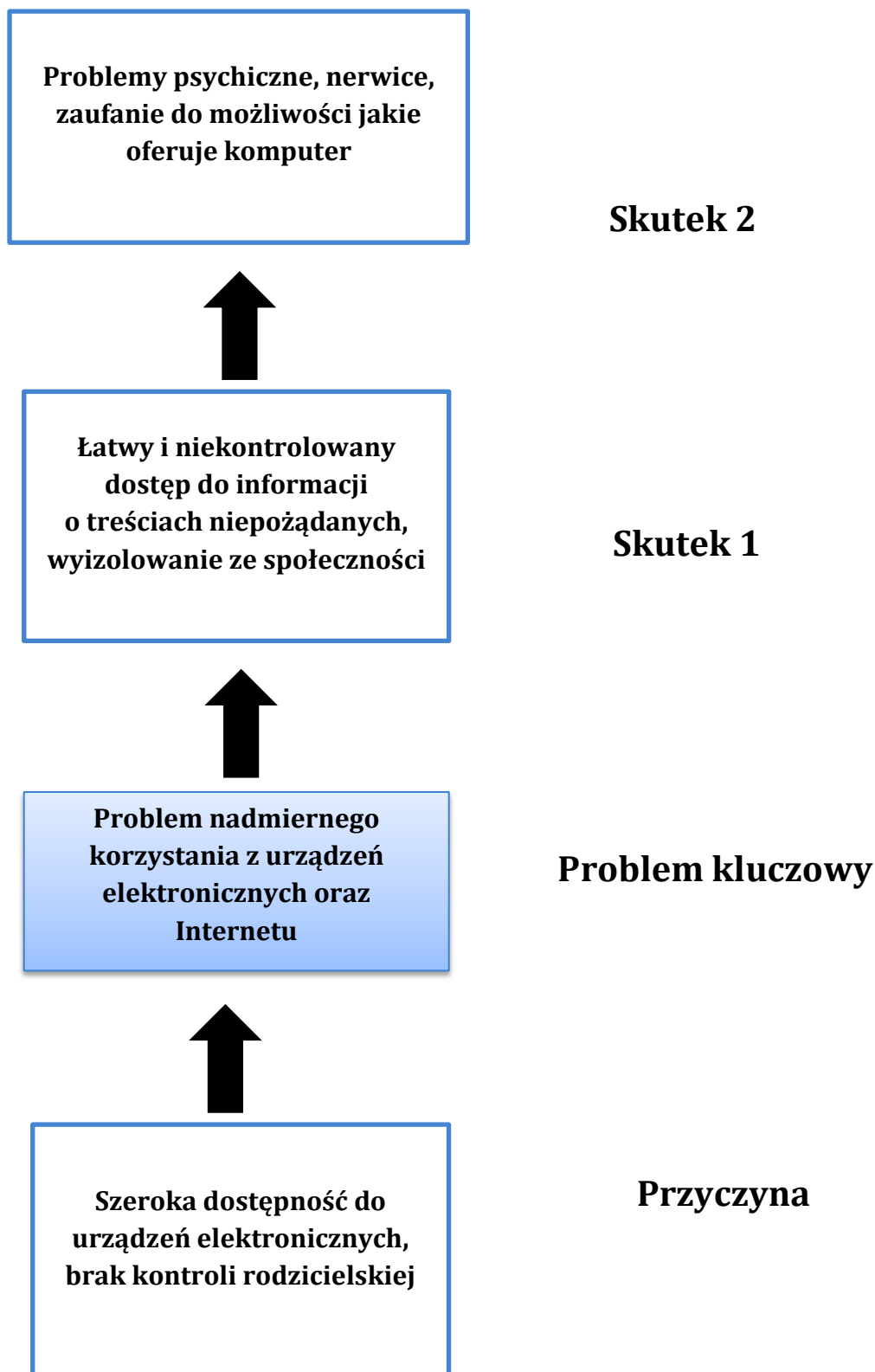
**Tabela 51. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	5%	64
tak, czasami	22%	260
tak, jednokrotnie	18%	219
nie	55%	660

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

1 211 osób

Na podstawie przeprowadzonego badania, poniżej przedstawiono analizę przyczynowo-skutkową problemu nadmiernego korzystania z komputera i Internetu wśród dzieci i młodzieży.





## DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych<sup>21</sup>.

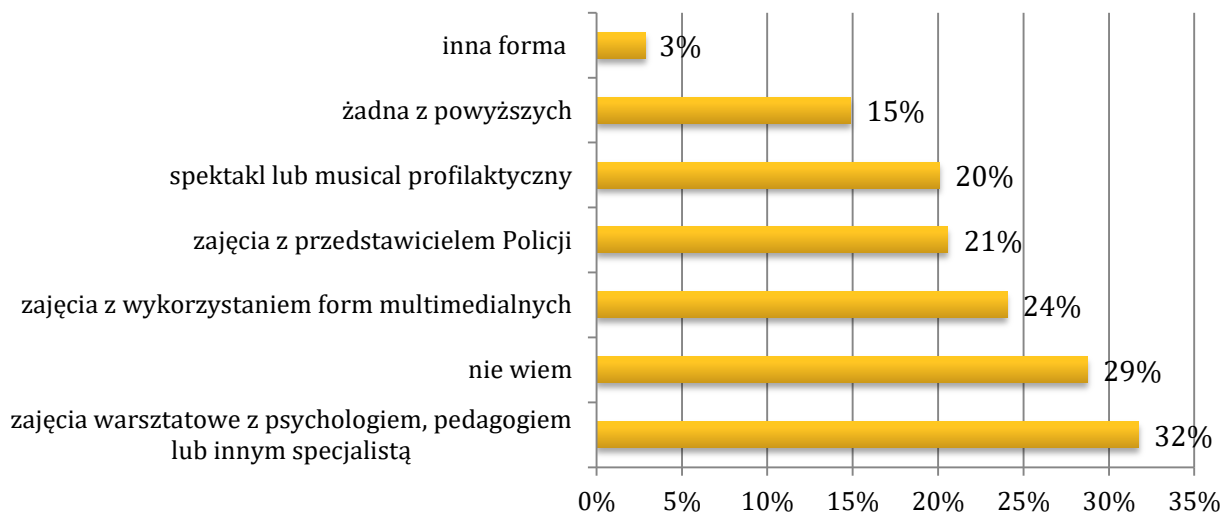
W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Mikołów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 32% uznaje za najciekawsze i najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 24% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, 21% zajęcia z przedstawicielami policji, natomiast 20% spektakl lub musical profilaktyczny. Co czwarty respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem” (29%), natomiast 15% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna. Wśród „innych form” uczniowie wskazywali na zajęcia z osobą, która była uzależniona i udało jej się z niego wyjść, zajęcia dotyczące depresji, zaburzeń

---

<sup>21</sup> *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

odżywiania, zajęcia warsztatowe z rówieśnikami szkolnymi np. szkoła liderów oraz zajęcia dotyczące cyberprzemocy.

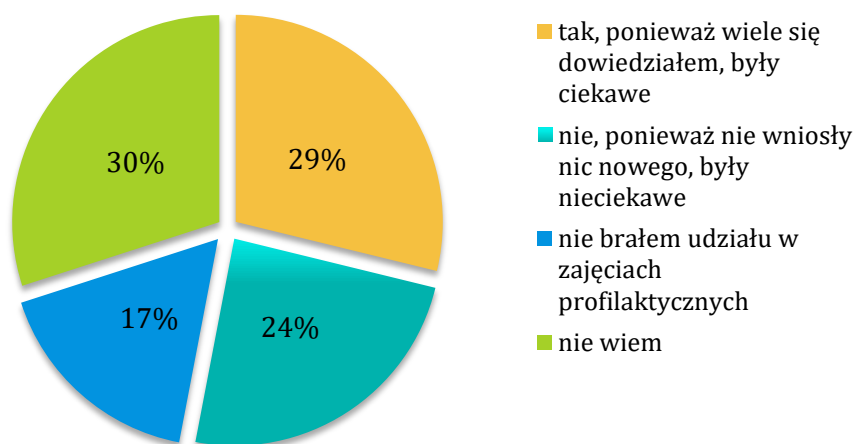
**Wykres 29. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Pozytywne jest to, że zdaniem 29% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe. 17% respondentów nie brało udziału w takich zajęciach, a blisko co czwarty uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (24%). Blisko co trzeci uczeń nie potrafił jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie (30%).

**Wykres 30. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?**



W zajęciach profilaktycznych nie brało udziału najwięcej uczniów z SP nr 10 (29%), SP nr 12 (26%), SP nr 6 (22%), SP nr 3 (22%) oraz LO nr 2 (22%). Negatywnie zajęcia profilaktyczne ocenia natomiast najwięcej badanych ze szkół ponadpodstawowych, tj. LO nr 1 (42%), LO nr 2 (49%), ZST (30%), natomiast wśród szkół podstawowych był to najwyższy odsetek uczniów z SP nr 1 (30%) oraz SP nr 7 (28%). Pozytywnie zajęcia profilaktyczne ocenia najwięcej badanych z SP nr 8 (47%) oraz SP nr 4 (38%).

**Tabela 52. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? Korelacja ze względu na szkoły.**

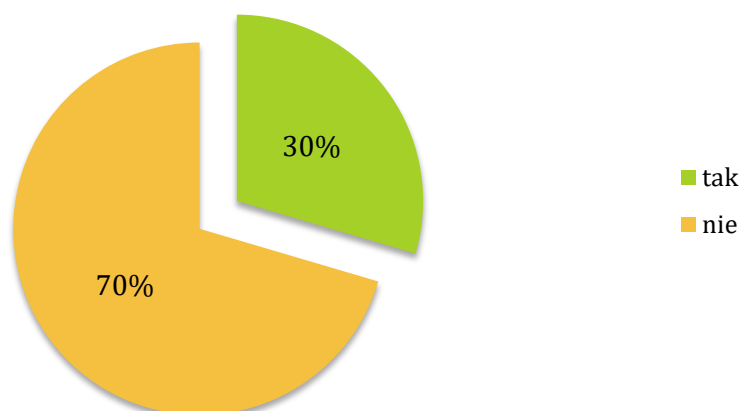
Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak, ponieważ wiele się dowiedziałem, były ciekawe	28%	7%	20%	34%
nie, ponieważ nie wniosły nic nowego, były nieciekawe	42%	49%	30%	30%
nie brałem udziału w zajęciach profilaktycznych	8%	22%	20%	15%
nie wiem	22%	22%	30%	22%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak, ponieważ wiele się dowiedziałem, były ciekawe	31%	38%	28%	25%
nie, ponieważ nie wniosły nic nowego, były nieciekawe	16%	15%	22%	21%
nie brałem udziału w zajęciach profilaktycznych	22%	13%	16%	22%
nie wiem	31%	35%	34%	32%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak, ponieważ wiele się dowiedziałem, były ciekawe	21%	47%	22%	26%
nie, ponieważ nie wniosły nic nowego, były nieciekawe	28%	10%	19%	17%
nie brałem udziału w zajęciach profilaktycznych	18%	6%	29%	26%
nie wiem	33%	37%	30%	31%

## UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnienia od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 30% badanych uczniów.

**Wykres 31. Czy zdarzyło Ci się grać w gry na pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)**



Po zastosowaniu korelacji ze względu na szkoły możemy zauważyć, że najczęściej w gry za pieniądze grali uczniowie szkół ponadpodstawowych (LO nr 1 – 46%, LO nr 2 – 41%, ZST – 40%), natomiast najrzadziej uczniowie z SP nr 8 (16%) oraz SP nr 4 (19%).

**Tabela 53. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
tak	46%	41%	40%	36%
nie	54%	59%	60%	64%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
tak	29%	19%	25%	22%
nie	71%	81%	75%	78%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
tak	22%	16%	33%	32%
nie	78%	84%	67%	68%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy grali w gry na pieniądze.

358 osób

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zdecydowana większość respondentów podejmowała się tego 1-5 razy (307 osób, tj. 86%), 24 osoby – 6-10 razy (7%), zaledwie 10 osób wskazało na 11-20 razy (3%), a 17 osób grało częściej niż 20 razy (5%).

**Tabela 54. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	86%	307
6-10 razy	7%	24
11-20 razy	3%	10
częściej niż 20 razy	5%	17

Kwestię częstotliwości grania w gry za pieniądze przez uczniów z gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na przynależność do danej szkoły. Korelacja pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- najczęściej w gry za pieniądze grali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 (17%), SP nr 7 (6%), SP nr 5 (5%), SP nr 10 (5%), SP nr 12 (5%) oraz LO nr 1 (4%) – częściej niż 20 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

**Tabela 55. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? Korelacja ze względu na szkoły.**

Odpowiedź	LO nr 1	LO nr 2	ZST	SP nr 1
1-5 razy	89%	94%	75%	71%
6-10 razy	6%	6%	0%	10%
11-20 razy	1%	0%	25%	2%
częściej niż 20 razy	4%	0%	0%	17%
Odpowiedź	SP nr 3	SP nr 4	SP nr 5	SP nr 6
1-5 razy	86%	95%	92%	93%
6-10 razy	14%	0%	2%	7%
11-20 razy	0%	5%	2%	0%
częściej niż 20 razy	0%	0%	5%	0%
Odpowiedź	SP nr 7	SP nr 8	SP nr 10	SP nr 12
1-5 razy	88%	85%	80%	90%
6-10 razy	6%	8%	9%	5%
11-20 razy	0%	8%	7%	0%
częściej niż 20 razy	6%	0%	5%	5%

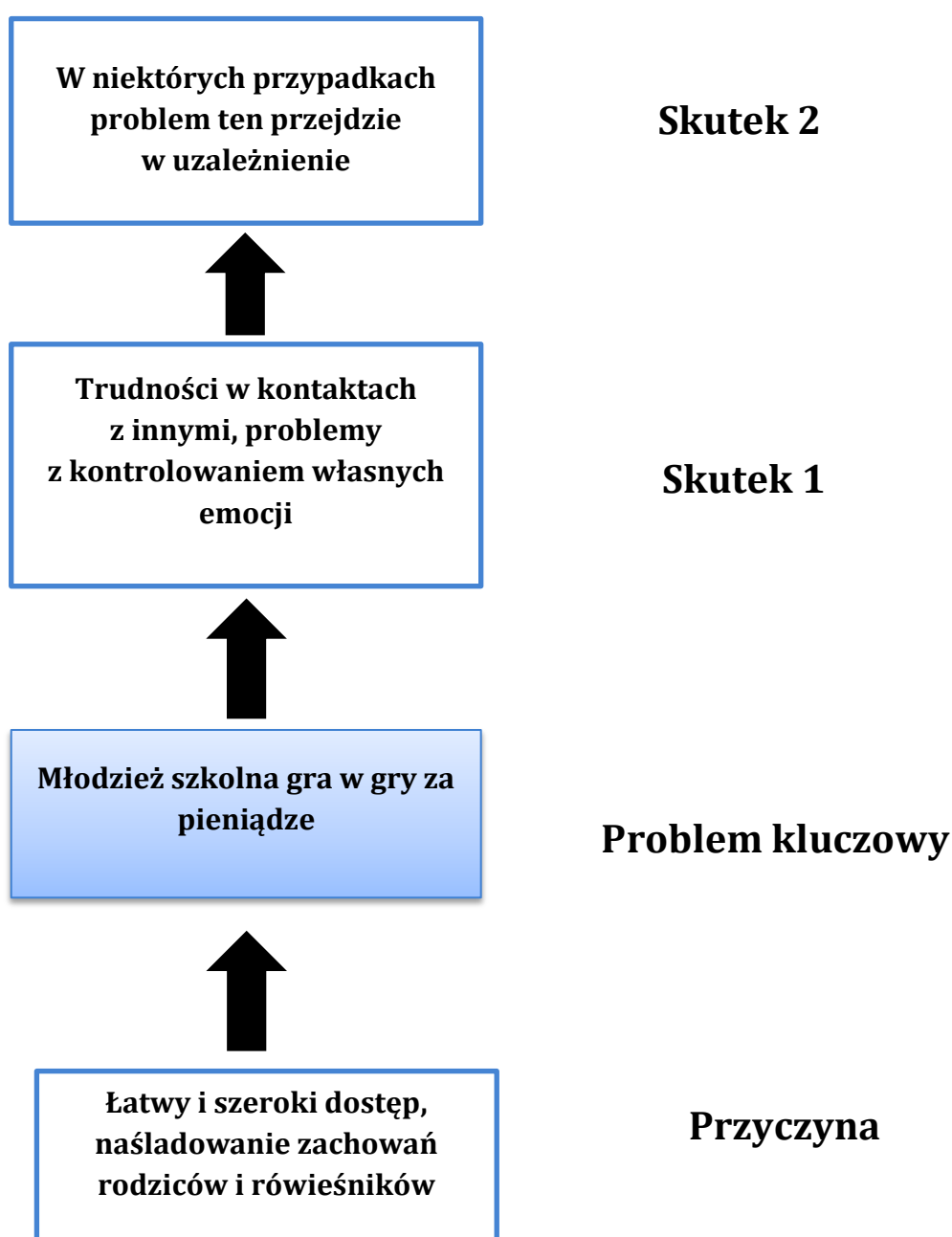
Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (345 osób, tj. 97%). 7 uczniów wskazało na problemy finansowe (2%), 5 osób na problemy w szkole (1%), natomiast 4 uczniów doświadczyło problemów rodzinnych (1%).

**Tabela 56. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	97%	345
miałem/am problemy finansowe	2%	7
miałem/am poważne problemy w szkole	1%	5
miałem/am problemy rodzinne	1%	4

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na podstawie przeprowadzonego badania, poniżej przedstawiono analizę przyczynowo-skutkową problemu grania w gry na pieniądze wśród dzieci i młodzieży.



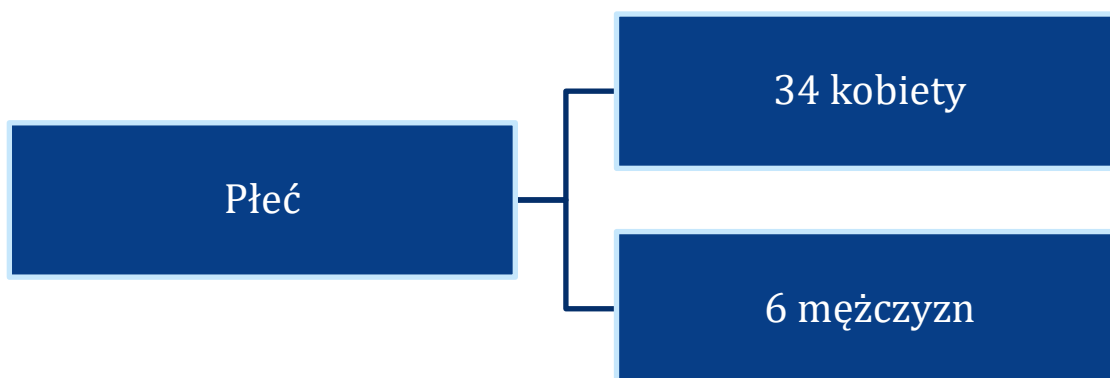
## ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięły udział również osoby pracujące w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Mikołów. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie wiedzy sprzedawców na temat ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Ich opinia była ważna również dla oceny skali uzależnienia od alkoholu w Gminie.

### STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Kwestionariusze ankiet wypełniło 40 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak widać na załączonym wykresie, w strukturze płci osób biorących udział w badaniu dominują kobiety – wypełniły one 34 kwestionariusze, natomiast mężczyźni – 6 ankiet.

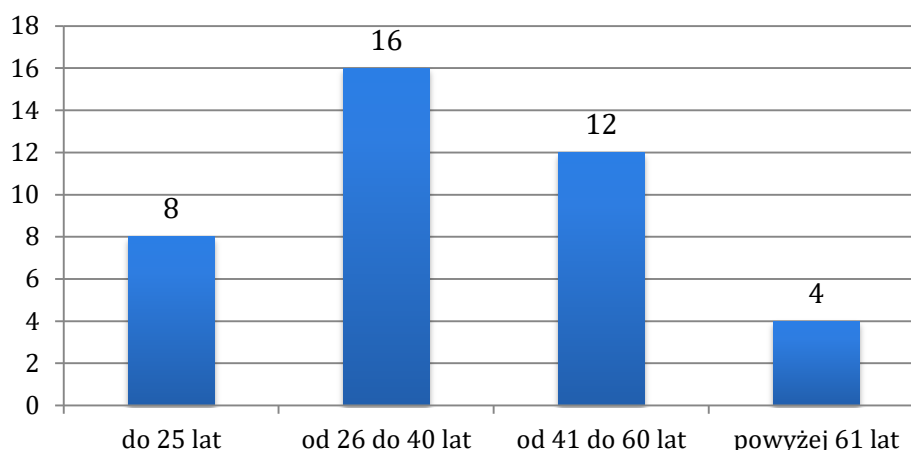
**Rysunek 10. Płeć:**



Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 26 a 40 rokiem życia – taki wiek zadeklarowało 16 osób. 12 osób wskazało na przedział wiekowy 41-60 lat, 8 osób jest w wieku do 25 roku życia, natomiast 4 osoby – powyżej 61 lat.

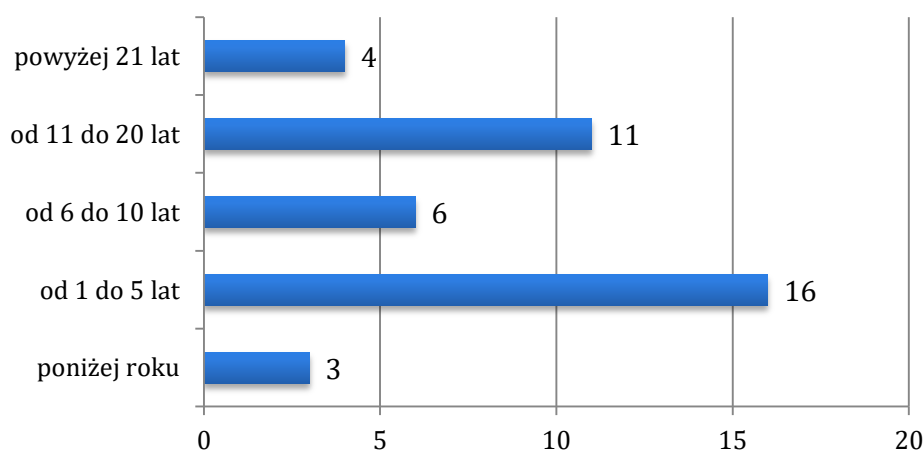


**Wykres 32. Pana/i wiek mieści się w przedziale:**



Spytaliśmy ankietowanych także o to, od ilu lat pracują w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że 16 badanych pracuje w takim miejscu od roku do 5 lat, 11 osób – od 11 do 20 lat, 6 ankietowanych pracuje w punkcie sprzedaży alkoholu od 6 do 10 lat, 4 osoby – powyżej 21 lat, natomiast 3 badanych – poniżej roku.

**Wykres 33. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?**

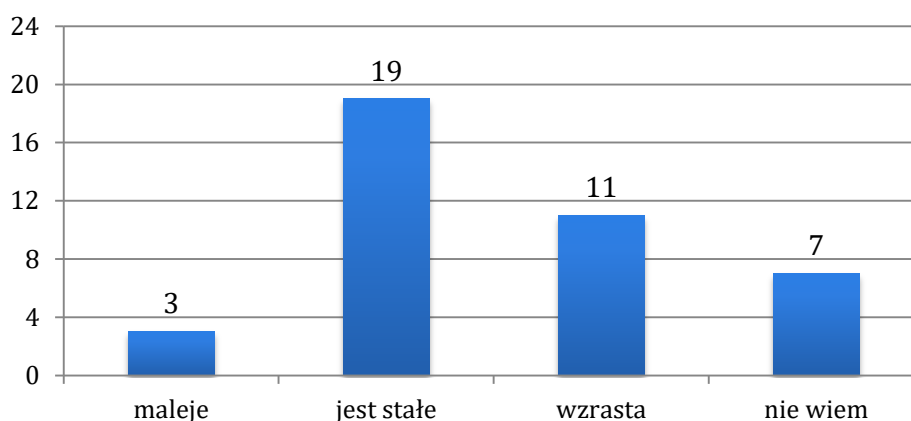


## PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie gminy Mikołów, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, dostępności alkoholu i papierosów dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

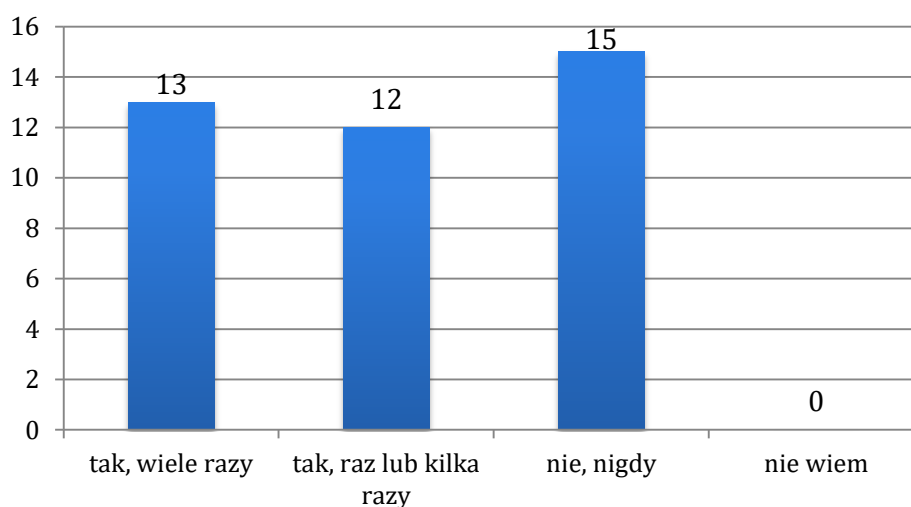
W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat w Gminie. Uzyskane wyniki badań są następujące: 11 ankietowanych zauważyło zwiększenie się poziomu spożycia alkoholu, 3 osoby stwierdziły, że ono maleje, natomiast 7 badanych nie potrafiło ocenić spożycia alkoholu. Większość sprzedawców uważa jednak, że spożycie alkoholu w gminie Mikołów jest na stałym poziomie (19 osób).

**Wykres 34. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowodzi działalność:**



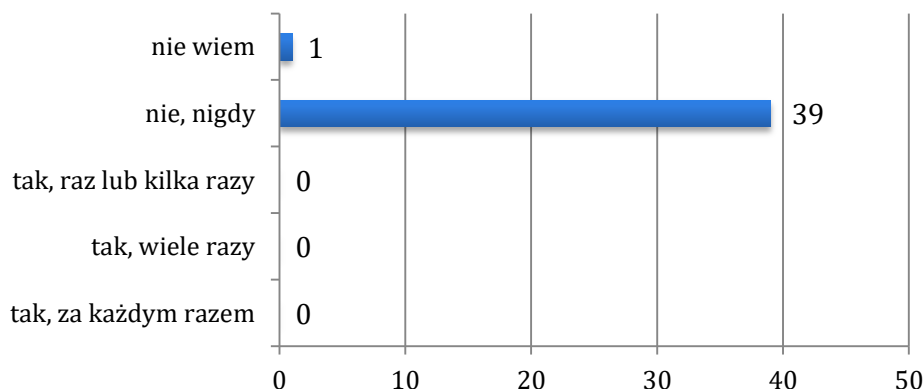
Interesowało nas również to, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według 12 osób doszło do takiej sytuacji raz lub kilka razy, a w przypadku 13 osób – wiele razy. Zdaniem 15 respondentów nigdy nie zdarzyła się taka sytuacja, aby osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol.

**Wykres 35. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?**



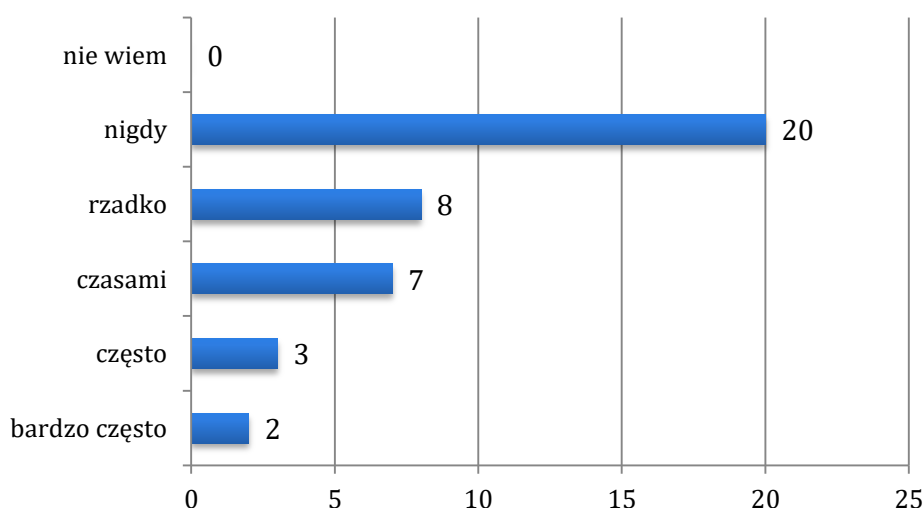
W kolejnym pytaniu sprzedawcy mieli określić, czy zdarzyło im się sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Pozytywny jest fakt, iż żaden sprzedawca nie przyznał się do takiej sytuacji (39 osób), natomiast jednemu badanemu trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

**Wykres 36. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**



W sklepach, w których pracują ankietowani, w większości przypadków nigdy nie zdarzyło się, żeby ktoś z dorosłych klientów podejmował interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol (20 osób) lub dochodzi do niej rzadko (8 osób). W 7 przypadkach zdarzało się to czasami, 3 badanych stwierdziło, że takie sytuacje mają miejsce często, natomiast 2 osoby – bardzo często.

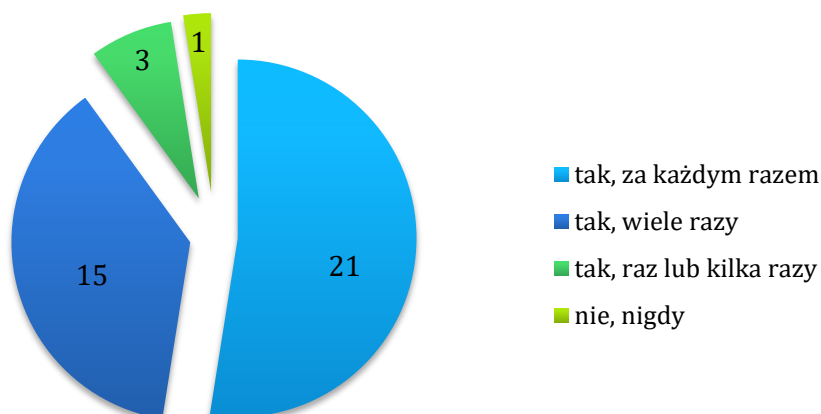
**Wykres 37. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?**



Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów w celu weryfikacji ich pełnoletności. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że co drugi sprzedawca robi to za każdym razem (21 osób),

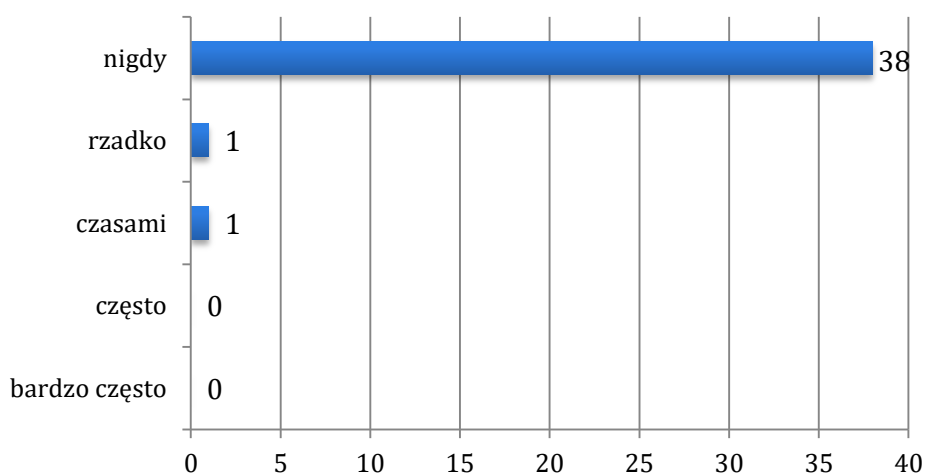
15 osób sprawdzało go wiele razy, 3 osoby – raz lub kilka razy, natomiast jeden badany nigdy tego nie robi.

**Wykres 38. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?**



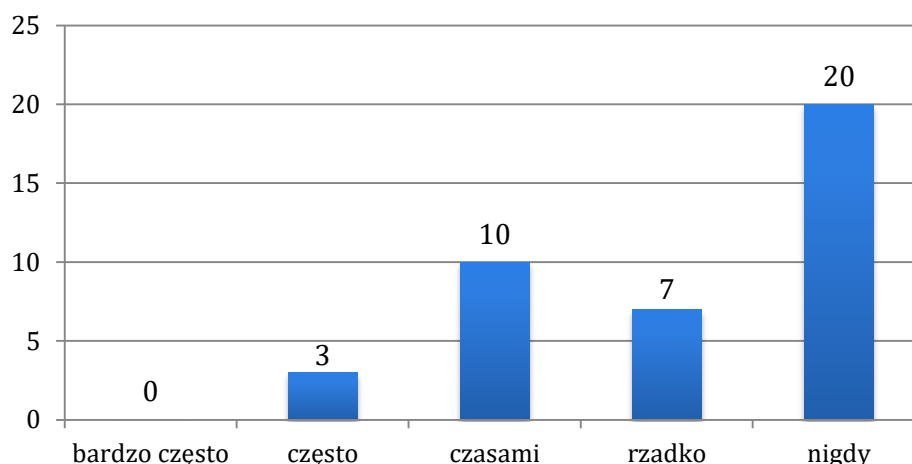
Przeprowadzone badanie wykazało, że większość badanych nigdy nie sprzedała alkoholu osobom niepełnoletnim, które deklarowały, że chcą go kupić dla rodziców (38 osób). W jednym przypadku zdarzało się to rzadko, a w kolejnym – czasami.

**Wykres 39. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?**



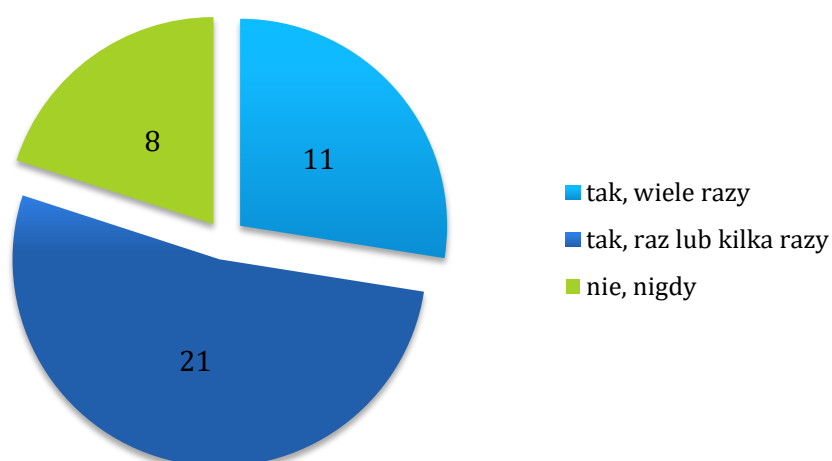
Spytaliśmy respondentów również o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu na terenie Gminy. Co drugi ankietowany jest zdania, że nigdy nie dochodzi do takich sytuacji (20 osób), co czwarta osoba twierdzi, że dochodzi do tego czasami, 7 osób jest zdania, że jazda pod wpływem alkoholu na terenie Gminy zdarza się rzadko, natomiast w przypadku 3 osób – często.

**Wykres 40. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?**



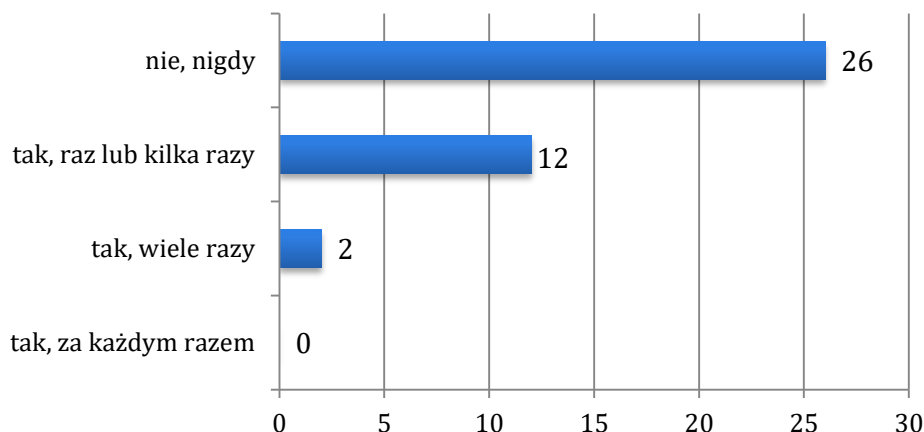
Kolejną kwestią poddaną zbadaniu była częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punktach na terenie gminy Mikołów. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. Spośród ogółu badanych większość udzieliło na to pytanie twierdzącej odpowiedzi, w tym 11 osób przyznało, że miało to miejsce wiele razy, z kolei według 21 osób – raz lub kilka razy.

**Wykres 41. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?**



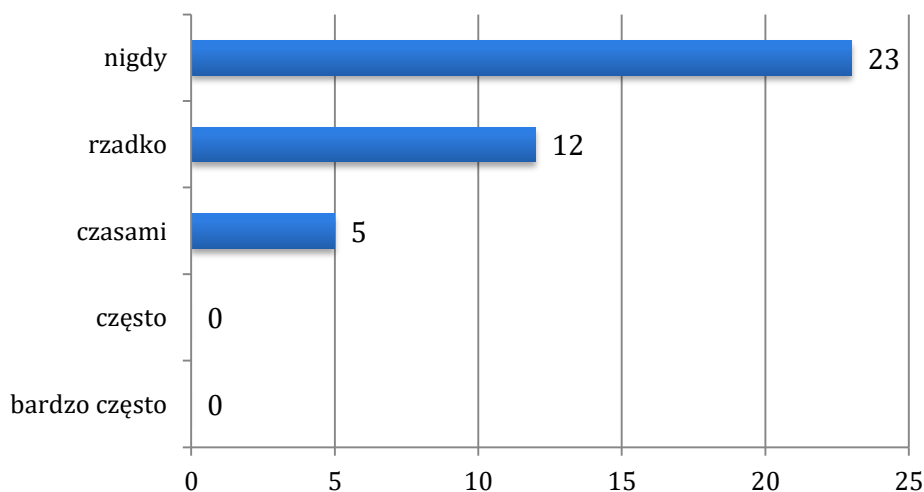
W następnym pytaniu badani mieli określić, czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy sprzedali alkohol osobie nietrzeźwej. 26 ankietowanych nie przyznało się do takiego czynu, w przypadku 12 badanych zdarzyło się sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej raz lub kilka razy, natomiast 2 osoby stwierdziły, że miało to miejsce wiele razy.

**Wykres 42. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**



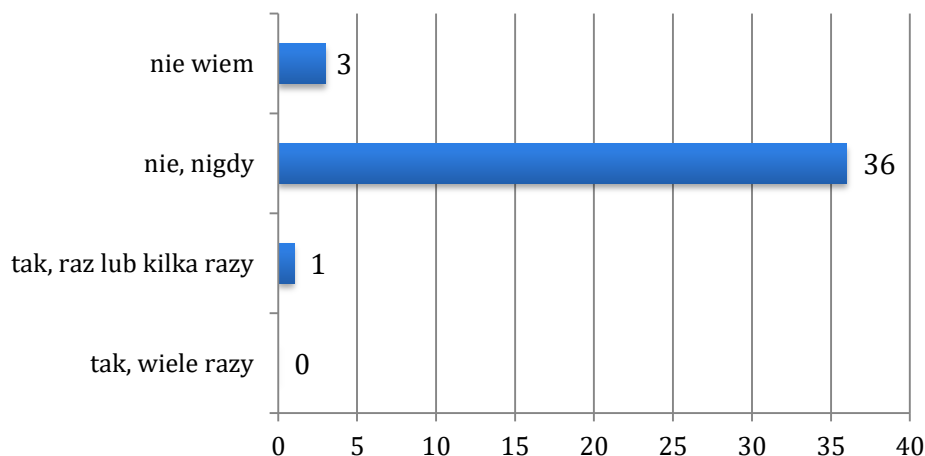
W dalszej kolejności respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 12 respondentów stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, 5 badanych – czasami, a pozostałe osoby nie miały potrzeby wzywania policji (23 osoby).

**Wykres 43. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?**



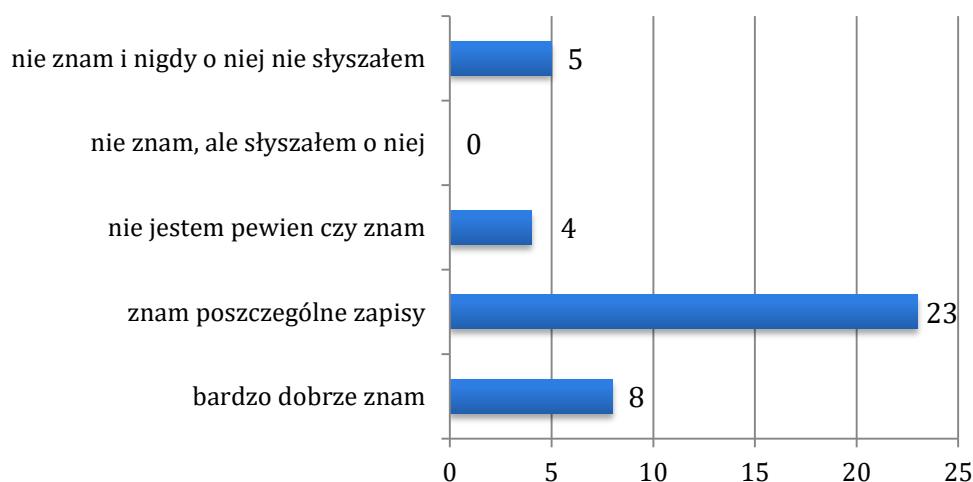
Wyroby nikotynowe podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim, spytaliśmy więc respondentów o to, czy zdarzyło się im sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Zdecydowana większość nigdy nie sprzedała papierosów osobie niepełnoletniej (36 osób) lub o tym nie wie (3 osoby), natomiast jedna osoba przyznała, że zdarzyło jej się to raz lub kilka razy.

**Wykres 44. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**



Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że: 8 badanych zna ją bardzo dobrze, 23 osoby znają jej poszczególne zapisy, 4 sprzedawców nie jest pewnych, czy ją zna, natomiast 5 ankietowanych nie zna ustawy i nigdy o niej nie słyszało.

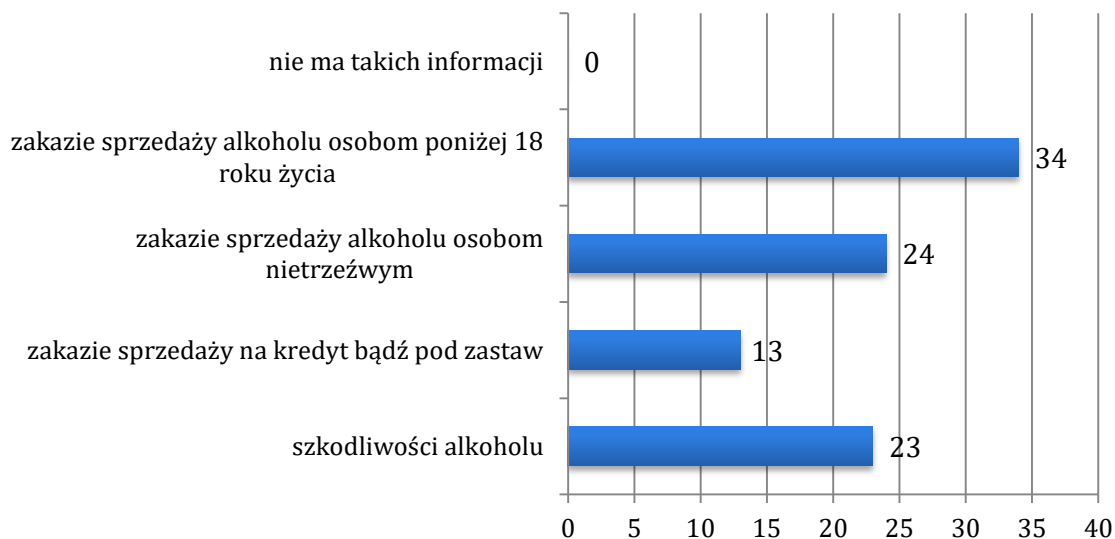
**Wykres 45. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?**



Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje w 23 sklepach sprzedawców biorących udział w badaniu. Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowało 34 respondentów, natomiast informacja dotycząca zakazu sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw znajduje się tylko w 13

punktach sprzedaży. Zawieszka dotycząca zakazu sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym widnieje w 24 sklepach.

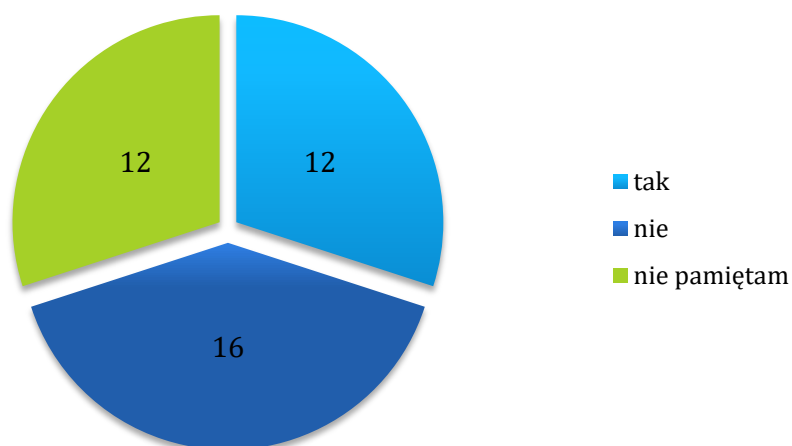
**Wykres 46. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:**



\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 40

Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?”. Możemy zauważyć, iż udział w takim szkoleniu zadeklarowało 12 sprzedawców biorących udział w badaniu. 16 osób wskazało na to, że nie uczestniczyło w takim szkoleniu, a 12 respondentów nie pamięta o tym fakcie.

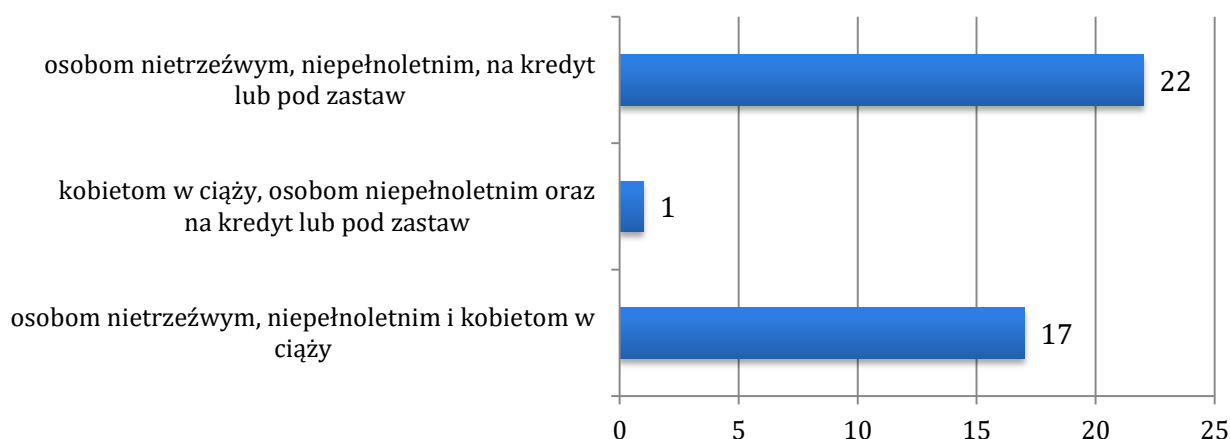
**Wykres 47. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?**





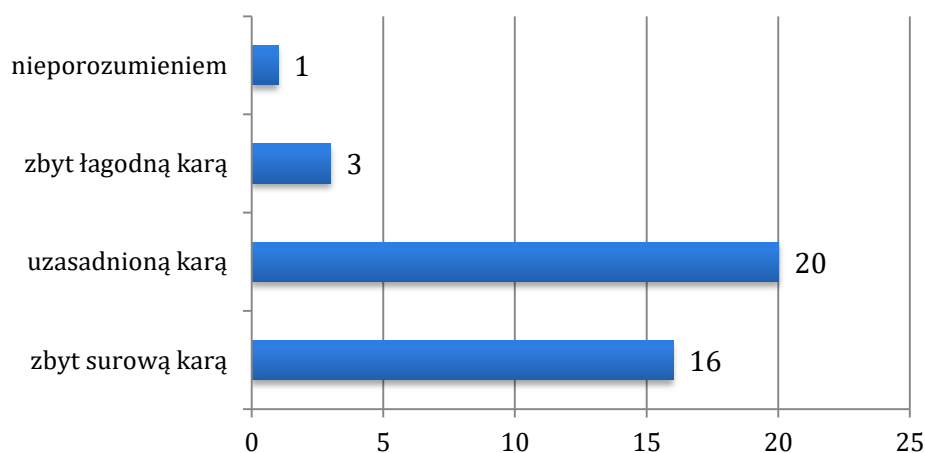
Kolejne pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że prawidłową wiedzę na ten temat ma 22 sprzedawców – stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Pozostali respondenci zaznaczyli nieprawidłową odpowiedź (18 osób).

**Wykres 48. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?**

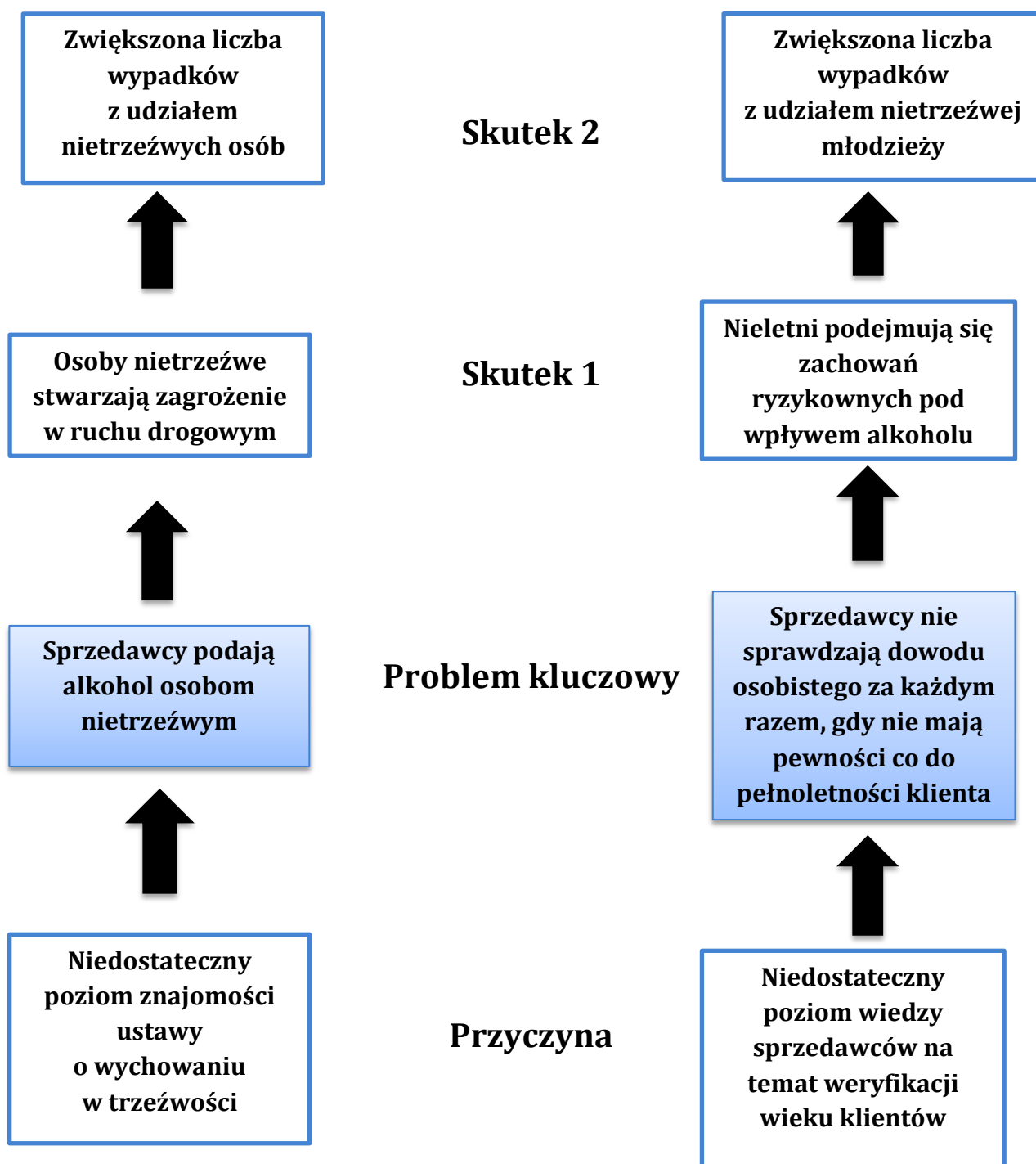


Zdaniem większości sprzedawców utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim jest uzasadnioną karą (20 osób), z kolei 16 badanych jest zdania, że jest to zbyt surowa kara. Jeden z ankietowanych twierdzi, że jest to nieporozumienie, natomiast 3 badanych uważa, że jest to zbyt łagodna kara.

**Wykres 49. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:**



## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA



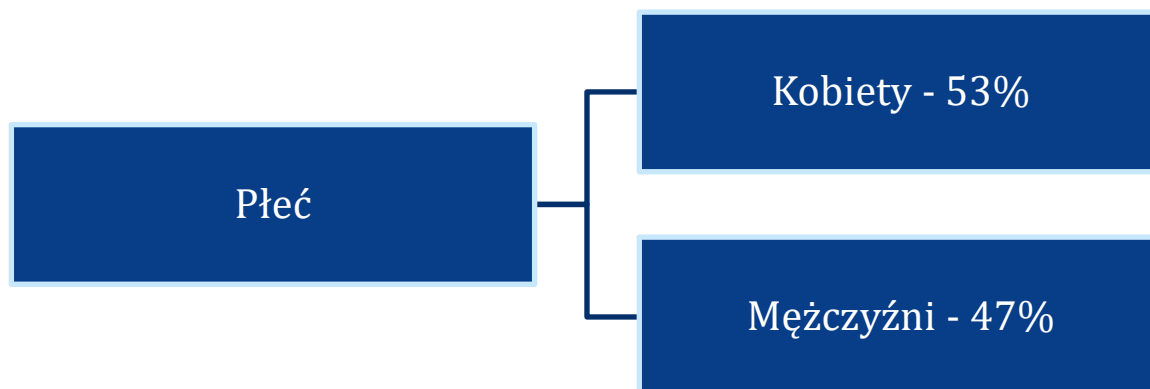
## ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Mikołów, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych oraz grania w gry na pieniądze. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie.

### STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

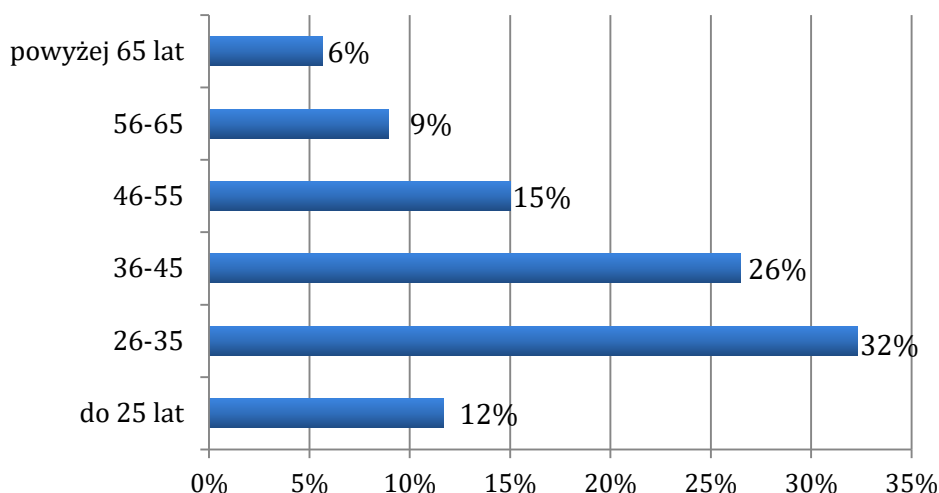
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Mikołów wzięło udział 907 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety – stanowiły one 53% ogółu.

**Rysunek 11. Płeć:**



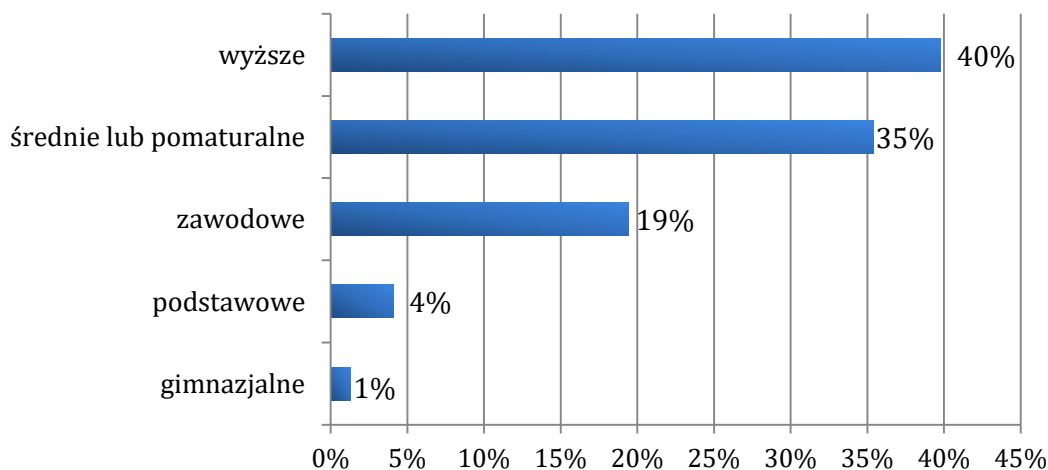
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 26-35 lat (32%) oraz 36-45 lat (26%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający do 25 lat (12%), 46-55 lat (15%), 56-65 lat (9%) oraz powyżej 65 lat (6%).

**Wykres 50. Wiek:**



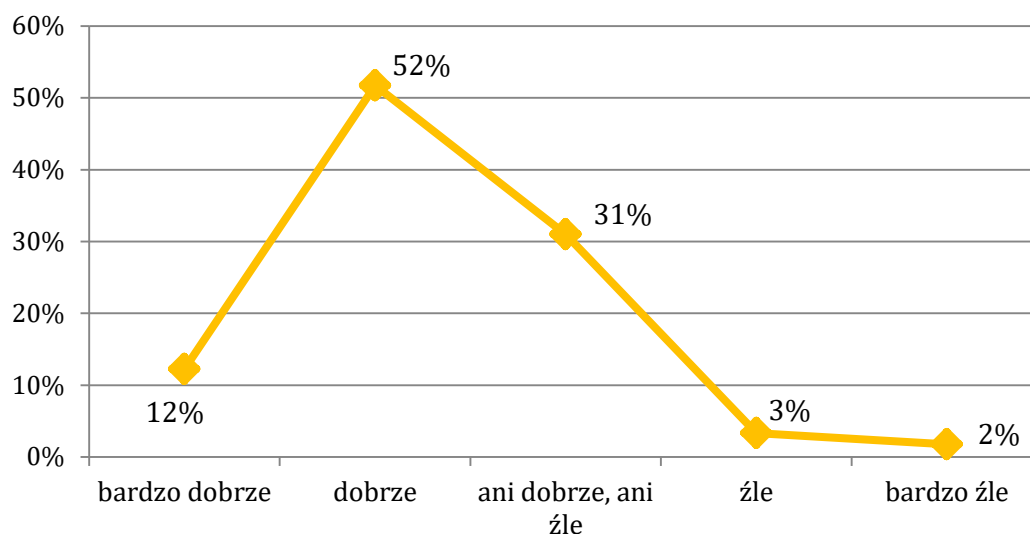
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (40%), natomiast co trzeci kwestionariusz ankiety wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (35%). 19% mieszkańców posiada wykształcenie zawodowe, 4% podstawowe, natomiast 1% badanych zakończyło swoją edukację na poziomie gimnazjum.

**Wykres 51. Wykształcenie:**



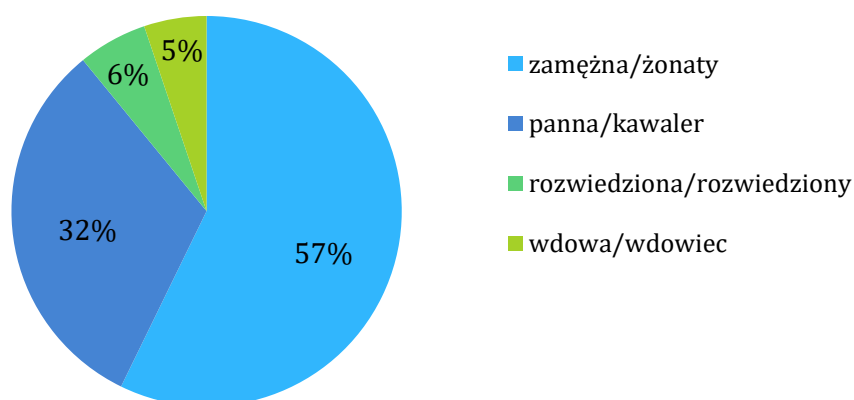
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (52% – dobrze, 12% – bardzo dobrze). Co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu ocenił swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast 3% uważa, że jest ona zła, a 2% twierdzi, że jest bardzo zła.

**Wykres 52. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?**



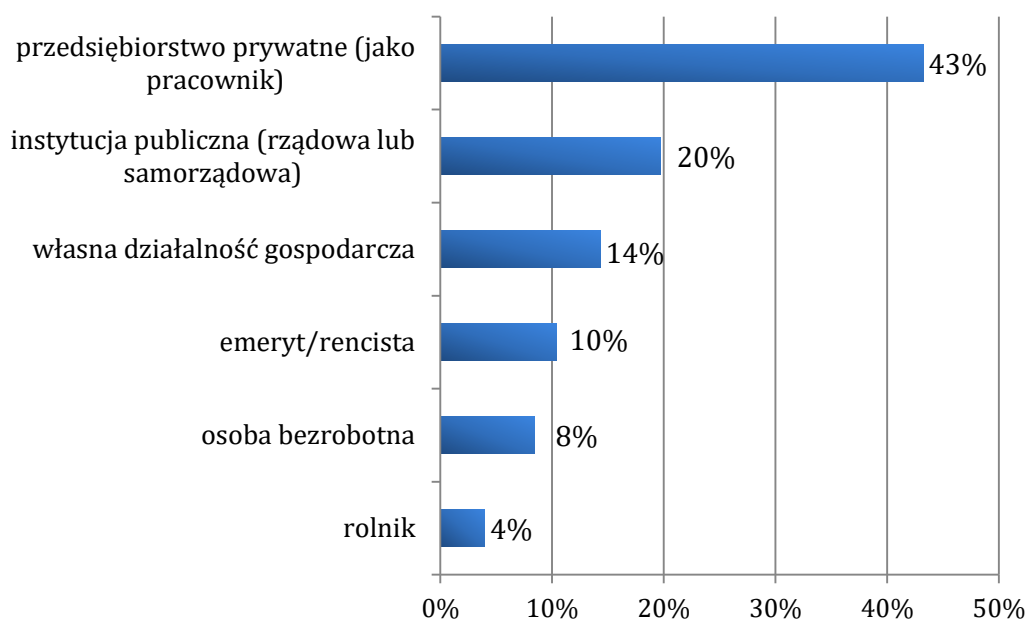
Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatych (57%), co trzeci badany to panna/kawaler (32%), 6% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 5% to wdowy/wdowcy.

**Wykres 53. Stan cywilny:**



Największa część ankietowanych deklaruje, że pracuje w przedsiębiorstwie prywatnym (43%), natomiast co piąty badany zatrudniony jest w instytucji publicznej (20%). 14% stanowią respondenci prowadzący własną działalność gospodarczą, 10% to emeryci/renciści, 8% to osoby bezrobotne, natomiast 4% rolnicy.

**Wykres 54. Miejsce zatrudnienia:**



## PROBLEM ALKOHOLOWY

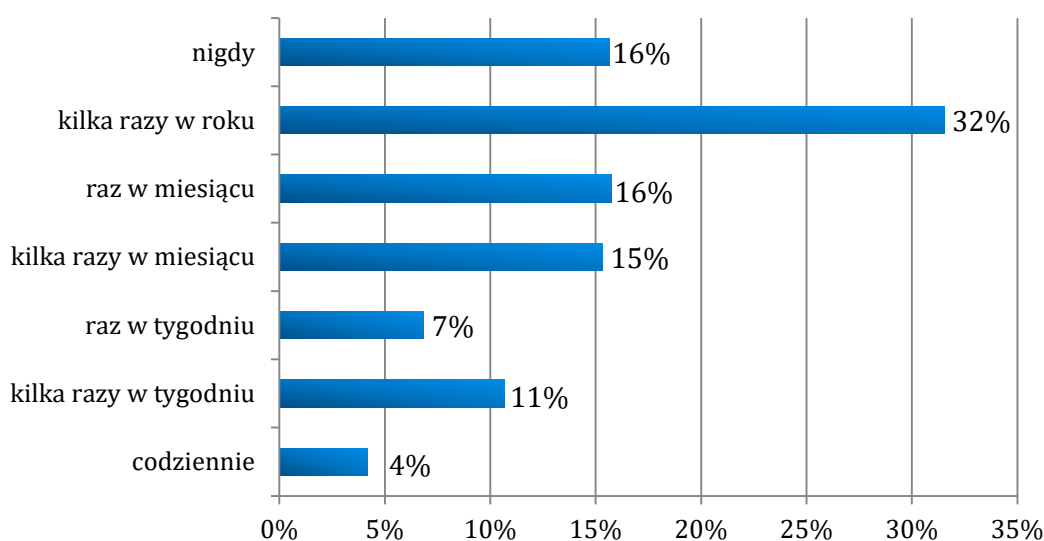
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji<sup>22</sup>. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki

<sup>22</sup> <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym<sup>23</sup>.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż co trzeci badany sięga po alkohol kilka razy w roku (32%), 16% raz w miesiącu, 15% kilka razy w miesiącu, 7% respondentów pije alkohol raz w tygodniu, 11% – kilka razy w tygodniu, natomiast 4% – codziennie. Na całkowitą abstynencję wskazało zaledwie 16% mieszkańców.

#### Wykres 55. Jak często spożywa Pan/i alkohol?



Kwestię spożywania alkoholu przez dorosłych mieszkańców z gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na miejsce zamieszkania. Korelacja pozwoliła na wykrycie następujących wniosków:

- najczęściej (codziennie, kilka razy w tygodniu) po alkohol sięgają mieszkańcy zamieszkujący sołectwo Borowa Wieś (36%) oraz sołectwo Paniowy (26%),
- codziennego spożywania alkoholu nie zadeklarowali tylko mieszkańcy sołectwa Bujaków,
- na okazjonalne spożywanie alkoholu (kilka razy w roku) najczęściej wskazywali badani zamieszkujący sołectwo Bujaków (54%) oraz sołectwa Śmiłowice (39%),
- abstynencje zadeklarowało najwięcej mieszkańców sołectwa Borowa Wieś (27%) oraz Mokre (25%).

<sup>23</sup> Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

**Tabela 57. Jak często spożywa Pan/i alkohol? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
codziennie	4%	2%	3%	5%	8%	0%	18%
kilka razy w tygodniu	11%	5%	10%	21%	8%	23%	18%
raz w tygodniu	7%	9%	0%	16%	3%	0%	9%
kilka razy w miesiącu	15%	20%	29%	16%	14%	0%	0%
raz w miesiącu	16%	14%	10%	16%	17%	8%	18%
kilka razy w roku	32%	34%	39%	21%	25%	54%	9%
nigdy	16%	16%	10%	5%	25%	15%	27%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

765 osób

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po piwo (306 osób, tj. 40%), wino (286 osób, tj. 37%) oraz wódkę (280 osób, tj. 37%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: whisky (183 osoby, tj. 24%), likiery (124 osoby, tj. 16%), nalewki (120 osób, tj. 16%), alkohol własnej roboty (59 osób, tj. 8%), inne alkohole, w tym: drink, aperitif, piwo smakowe bezalkoholowe, gin, szampan oraz rum (po 1 osobie).



**Tabela 58. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	40%	306
wino	37%	286
wódka	37%	280
whisky	24%	183
likiery	16%	124
nalewki	16%	120
alkohol własnej roboty	8%	59
inne	1%	7
alkohol spoza legalnego źródła	1%	5

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcje tego napoju (260 osób, tj. 34%). Mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (197 osób, tj. 26%) oraz 5-7 porcji (149 osób, tj. 19%). 128 osób odpowiedziało, że wypija 8-10 porcji (17%), z kolei najmniej, bo 31 badanych deklaruje wypijanie 11 i więcej porcji alkoholu (4%).

**Tabela 59. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	34%	260
3-4	26%	197
5-7	19%	149
8-10	17%	128
11-13 i więcej	4%	31

Odpowiedzi respondentów odnośnie ilości spożywanego alkoholu rozpatrzyliśmy również z podziałem na miejsce zamieszkania respondentów. Największe ilości alkoholu piją mieszkańcy dzielnicy Kamionka oraz sołectwa Paniowy – po 28% spożywa 8 i więcej porcji alkoholu, a na następnym miejscu znajdują się badani z miasta Mikołów – 22% wypija znaczne ilości alkoholu. Mniejsze ilości alkoholu wypijają mieszkańcy sołectwa Borowa Wieś – 88% do 4 porcji alkoholu oraz badani z sołectwa Mokre – 81% zadeklarowało spożywanie alkoholu do 4 porcji.

**Tabela 60. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml ), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
1-2 porcje	35%	19%	21%	33%	48%	40%	38%
3-4 porcje	25%	25%	36%	22%	33%	30%	50%
5-7 porcji	19%	28%	32%	17%	11%	10%	0%
8-10 porcji	18%	25%	7%	17%	4%	20%	0%
11-13 i więcej porcji	4%	3%	4%	11%	4%	0%	13%

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (687 osób, tj. 90%). Do takiego zachowania przyznało się 10% badanych pijących alkohol, wśród których 40 ankietowanych (5%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, w przypadku 33 osób (4%) zdarzało się to sporadycznie, natomiast 5 osobom zdarza się to często (1%).

**Tabela 61. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	90%	687
raz mi się to zdarzyło	5%	40
zdarza mi się to sporadycznie	4%	33
zdarza mi się to często	1%	5

Kwestię wykonywania obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu rozpatrzyliśmy również z podziałem na miejsce zamieszkania. Zastosowana korelacja pokazała, że sytuacja taka miała miejsce wśród 11% ankietowanych z miasta Mikołów, 6% z dzielnicy Kamionki, 22% z sołectwa Paniowy, 7% z sołectwa Mokre, 9% z sołectwa Bujaków oraz 12% z sołectwa Borowa Wieś. Możemy zauważyć, że częste wykonywanie obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu deklaruje 13% badanych z sołectwa Borowa Wieś oraz 3% zamieszkujących miasto Mikołów. Żaden badany z sołectwa Śmiłowice nie przyznał, żeby kiedykolwiek doszło do takiej sytuacji.

**Tabela 62. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nigdy mi się to nie zdarzyło	89%	94%	100%	78%	93%	91%	88%
raz mi się to zdarzyło	6%	3%	0%	11%	0%	9%	0%
zdarza mi się to sporadycznie	5%	0%	0%	11%	7%	0%	0%
zdarza mi się to często	0%	3%	0%	0%	0%	0%	13%

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (709 osób, tj. 93%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 33 osobom (4%) zdarzyło się to raz, 18 badanych (2%) zdarza się to sporadycznie, natomiast 5 osobom (1%) – zdarza się to często.

**Tabela 63. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	93%	709
raz mi się to zdarzyło	4%	33
zdarza mi się to sporadycznie	2%	18
zdarza mi się to często	1%	5

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie o kierowanie pojazdem pod wpływem alkoholu, z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej osób kierujących pojazdem w stanie nietrzeźwości, zamieszkuje sołectwo Borowa Wieś (25%), natomiast badani z sołectw Śmiłowice, Mokre oraz Bujaków nigdy nie prowadzili pojazdu pod wpływem alkoholu. Sytuacje częstego kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu deklarowali mieszkańcy sołectw Borowa Wieś (13%) oraz Paniowy (6%).

**Tabela 64. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?  
Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

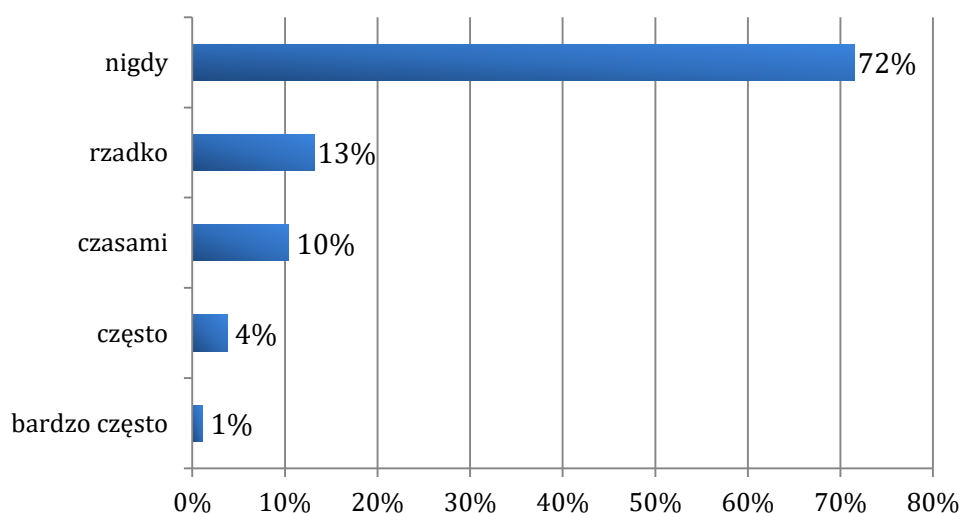
	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nigdy mi się to nie zdarzyło	92%	97%	100%	89%	100%	100%	75%
raz mi się to zdarzyło	5%	3%	0%	0%	0%	0%	0%
zdarza mi się to sporadycznie	3%	0%	0%	6%	0%	0%	13%
zdarza mi się to często	0%	0%	0%	6%	0%	0%	13%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

907 osób

Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Mikołów. Jak wynika z zebranych danych, 28% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 13% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 10% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 4% – często, natomiast 1% – bardzo często.

**Wykres 56. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?**



Poniższa tabela prezentuje wynik zastosowanej korelacji. Na podstawie przedstawionych danych możemy zauważyć, że:

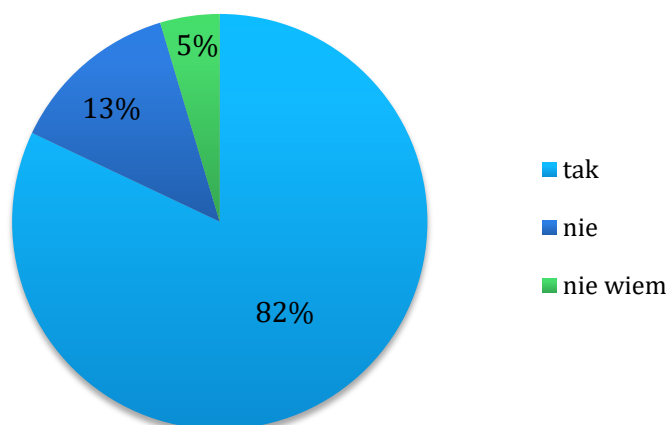
- świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu było 28% mieszkańców miasta Mikołów, 33% badanych z dzielnicy Kamionka, 26% osób z sołectwa Śmiłowice, 37% ankietowanych z sołectwa Paniowy, 22% z sołectwa Mokre, 38% zamieszkałych sołectwo Bujaków oraz 18% osób z sołectwa Borowa Wieś;
- bardzo często świadkiem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu był 1% mieszkańców Mikołowa, 5% sołectwa Paniowy, 8% sołectwa Bujaków oraz aż 9% osób zamieszkałych na terenie sołectwa Borowa Wieś.

**Tabela 65. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?**  
**Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nigdy	72%	64%	74%	63%	78%	62%	82%
rzadko	13%	14%	6%	21%	11%	31%	9%
czasami	10%	23%	19%	11%	11%	0%	0%
często	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
bardzo często	1%	0%	0%	5%	0%	8%	9%

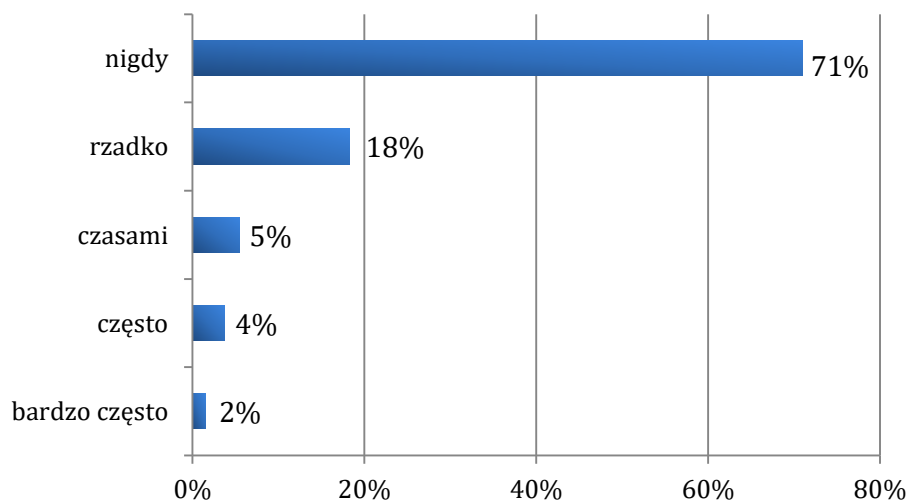
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród części mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 5% badanych, natomiast zdecydowana większość stwierdziła, że picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka (82%). Aż 13% badanych uważa, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka.

**Wykres 57. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?**



Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się aż 29% respondentów, w tym 18% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, 5% – czasami, 4% – często, natomiast 2% bardzo często.

**Wykres 58. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?**



Poniższa tabela prezentuje wynik zastosowanej korelacji. Na podstawie przedstawionych danych możemy zauważyć, że:

- świadkiem sytuacji, w której kobiety w ciąży spożywały alkohol było 29% mieszkańców Mikołowa, 27% badanych z dzielnicy Kamionka, 26% osób z sołectwa Śmiłowice, 43% ankietowanych z sołectwa Paniowy, 31% z sołectwa Mokre, 16% zamieszkałych na terenie sołectwa Bujaków oraz 18% osób z sołectwa Borowa Wieś;

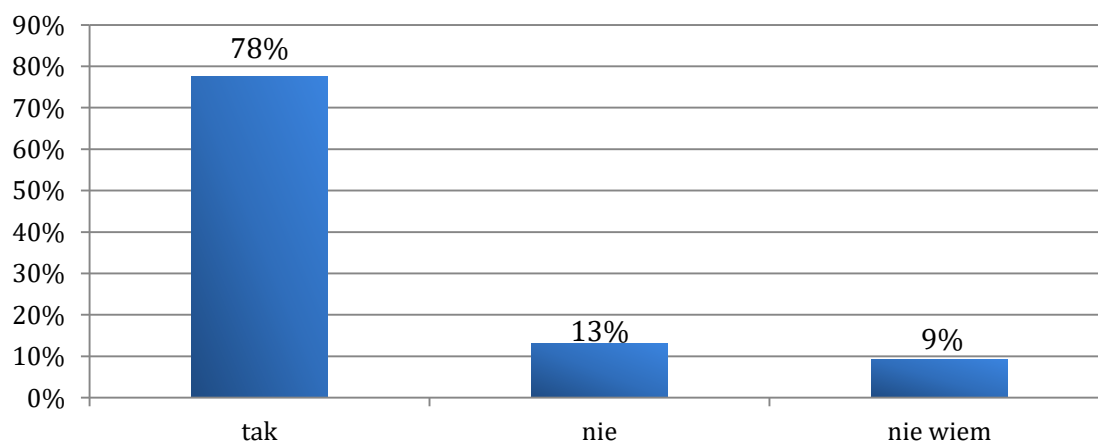
- bardzo często świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży był 1% mieszkańców Mikołowa, 11% badanych z sołectwa Paniowy oraz 9% zamieszkujących sołectwo Borowa Wieś.

**Tabela 66. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

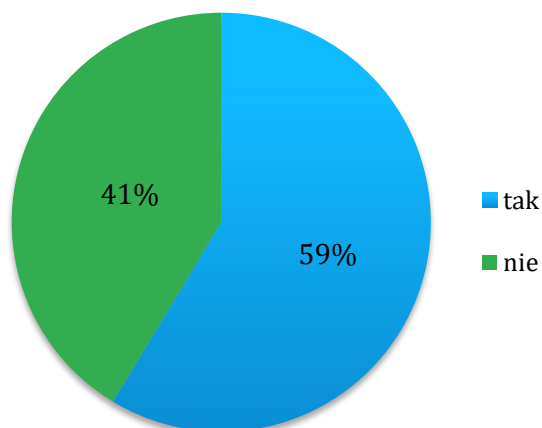
	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nigdy	71%	73%	74%	58%	69%	85%	82%
rzadko	18%	18%	23%	32%	19%	8%	9%
czasami	6%	7%	3%	0%	6%	0%	0%
często	4%	2%	0%	0%	6%	8%	0%
bardzo często	1%	0%	0%	11%	0%	0%	9%

Badani mieszkańcy gminy Mikołów zostali zapytani również o kwestie kontrolowanego stosowania używek w trakcie ciąży. Zdaniem 13% mała ilość używek przyjmowana w okresie ciąży nie szkodzi dziecku, a 9% nie posiada w tym zakresie wiedzy. Pozostali respondenci jednoznacznie stwierdzili, że ma to negatywny wpływ na zdrowie dziecka (78%).

**Wykres 59. Czy uważa Pan/i, że kontrolowane stosowanie używek w małej ilości w trakcie ciąży szkodzi dziecku?**



Kończąc tematykę związaną ze spożywaniem alkoholu w trakcie ciąży, zapytaliśmy respondentów czy kiedykolwiek słyszeli o Alkoholowym Zespole Płodowym. Zdania były podzielone, niemalże po równo – 59% słyszało o nim, z kolei 41% nie wie, czym jest FAS.

**Wykres 60. Czy słyszał/a Pan/i kiedyś o Alkoholowym Zespole Płodowym (FAS)?**


Największy odsetek badanych, którzy słyszeli kiedykolwiek o Alkoholowym Zespole Płodowym zamieszkuje sołectwo Śmiłowice (77%) oraz dzielnicę Kamionka (66%). Potrzeba informowania społeczności w zakresie tego, czym jest FAS w największym stopniu jest widoczna w sołectwie Borowa Wieś, gdzie aż 64% respondentów nie słyszało o FAS oraz w sołectwie Paniowy, gdzie odsetek ten wyniósł 58%.

**Tabela 67. Czy słyszał/a Pan/i kiedyś o Alkoholowym Zespole Płodowym (FAS)?**  
**Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

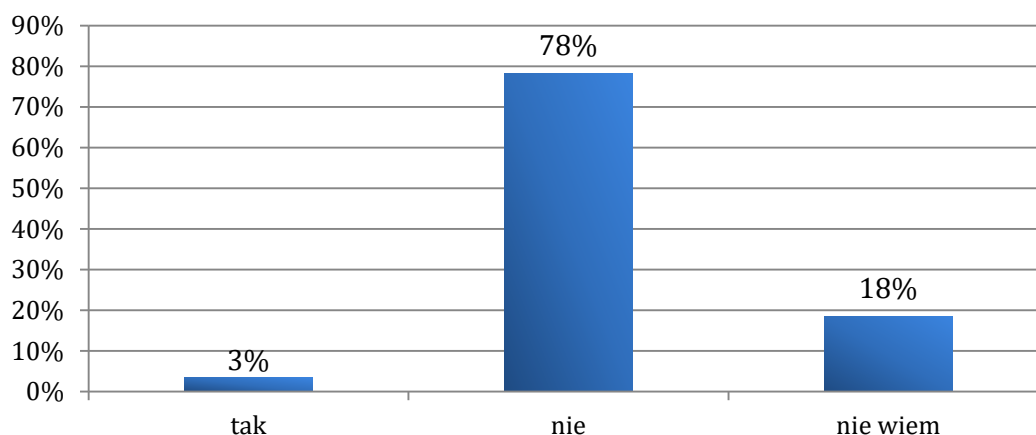
	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
tak	59%	66%	77%	42%	50%	54%	36%
nie	41%	34%	23%	58%	50%	46%	64%

Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci mieszkańcy, którzy słyszeli kiedykolwiek o FAS

532 osoby

Interesował nas również poziom wiedzy badanych, którzy przyznali, że słyszeli o Alkoholowym Zespole Płodowym, na temat tego czy FAS jest uleczalny. Jak przedstawia poniższy wykres tylko 3% badanych udzieliło odpowiedzi „tak”, a 18% respondentów nie wie, czy zespół ten jest uleczalny. Znaczna większość mieszkańców Gminy posiada prawidłową wiedzę w tym zakresie (78%).



**Wykres 61. Czy Alkoholowy Zespół Płodowy jest uleczalny?**


Zdecydowana większość badanych (499 osób, tj. 94%) posiada prawidłową wiedzę na temat tego czym jest Alkoholowy Zespół Płodowy. Pozostali udzielili na to pytanie nieprawidłowej odpowiedzi (31 osób, tj. 6%).

**Tabela 68. Alkoholowy Zespół Płodowy to:**

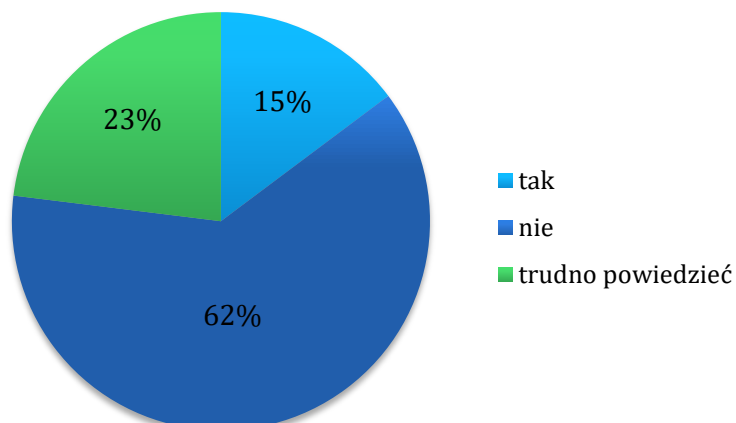
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zespół wad wrodzonych, somatycznych i neurologicznych będących skutkiem działania alkoholu na płód w czasie ciąży	94%	499
picie małych ilości alkoholu w trakcie ciąży	3%	14
stan upojenia matki po wypiciu alkoholu	2%	10
spożywanie dużych ilości alkoholu przez kobietę przed zajściem w ciążę	1%	7

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy mieszkańcy.

907 osób

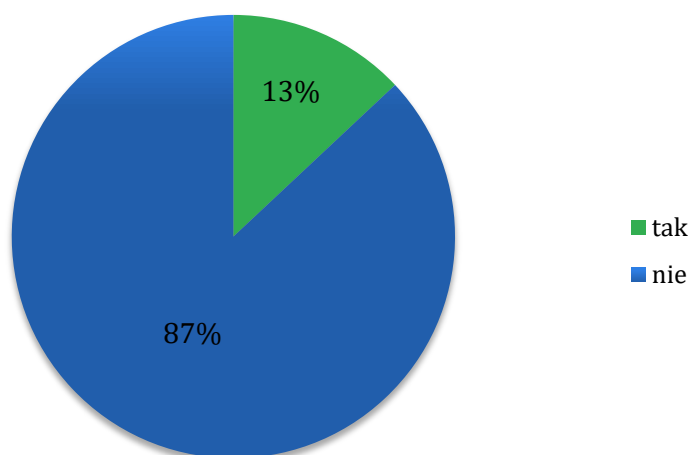
W kolejnym pytaniu mieszkańcy gminy Mikołów mieli określić, czy na terenie Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ograniczeniem ilości punktów jest 15% badanych, aż 62% jest przeciwnego zdania, natomiast 23% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

**Wykres 62. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?**



W dalszej części badania ankietowani zostali zapytani o to czy problem uzależnienia od alkoholu dotyczył któregoś z rodziców badanych. Jak wynika z poniższego wykresu, pozytywnej odpowiedzi udzieliło 13% mieszkańców.

**Wykres 63. Czy któregoś z Pana/i rodziców dotyczy/ł problem uzależnienia od alkoholu?**

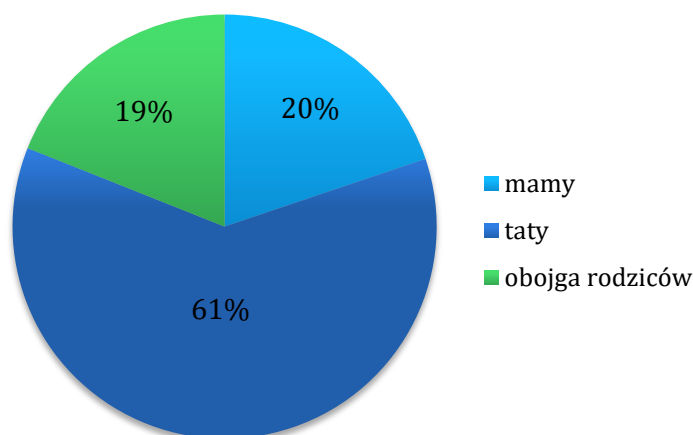


Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci mieszkańcy, których rodzic był/jest uzależniony od alkoholu.

118 osób

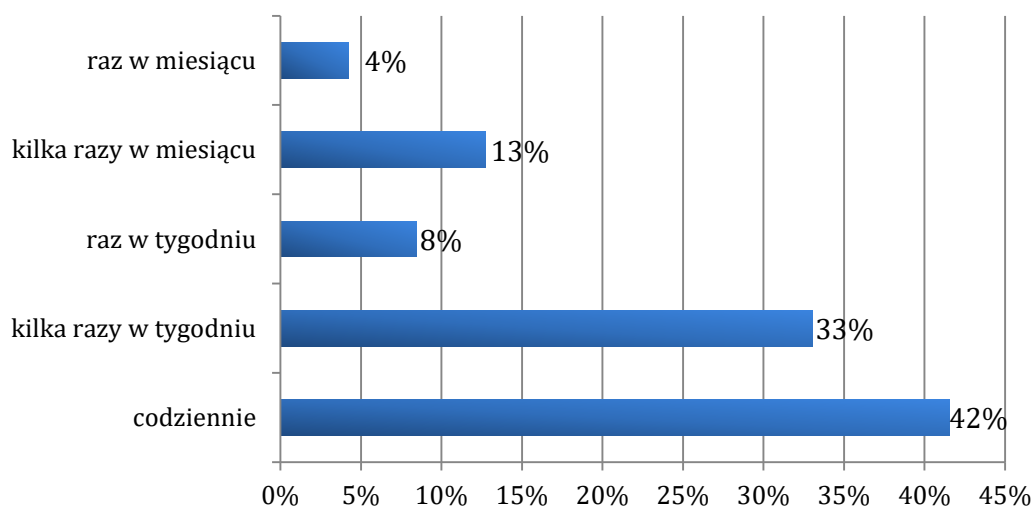
Ankietowani, którzy potwierdzili w badaniu, że któryś z ich rodziców borykał się z problemem alkoholowym, zostali poproszeni o skonkretyzowanie odpowiedzi. Interesowało nas to, który z rodziców był uzależniony od alkoholu. Zdecydowana większość badanych wskazała na tatę (61%), co piąty badany udzielił odpowiedzi, że była to mama (20%), z kolei 19% respondentów twierdziło, że problem ten dotyczył obojga rodziców.

**Wykres 64. Którego z Pana/i rodziców dotyczy/ł problem uzależnienia od alkoholu?**



Kolejne pytanie w kwestionariuszu dotyczyło częstotliwości spożywania napojów alkoholowych przez rodziców badanych, w okresie kiedy byli dziećmi. Z częstotliwością sugerującą poważną chorobę alkoholową (codziennie i kilka razy w tygodniu) alkohol spożywała większość rodziców badanych mieszkańców Gminy, tj. 75%. Na raz w tygodniu wskazało 8%, kilka razy w miesiącu – 13%, z kolei raz w miesiącu – 4%.

**Wykres 65. Jak często Pana/i rodzic/e spożywał/li alkohol, gdy był Pan/i dzieckiem?**



Wychowywanie się w rodzinie, w której obecny jest problem alkoholowy, oddziałuje negatywnie na członków rodziny, wywołując przy tym szereg uczuć związanych z faktem uzależnienia jednego bądź obojga rodziców. Zapytaliśmy zatem ankietowanych o to jakie uczucia towarzyszyły im w dzieciństwie w związku z nadużywaniem alkoholu przez rodzica/ów. Najwięcej odpowiedzi padło na wstyd za uzależnionego (62 osoby, tj. 53%), złość/nienawiść (60 osób, tj. 51%) oraz smutek (57 osób, tj. 48%). W dalszej kolejności badani wskazywali na strach (53 osoby, tj. 45%)

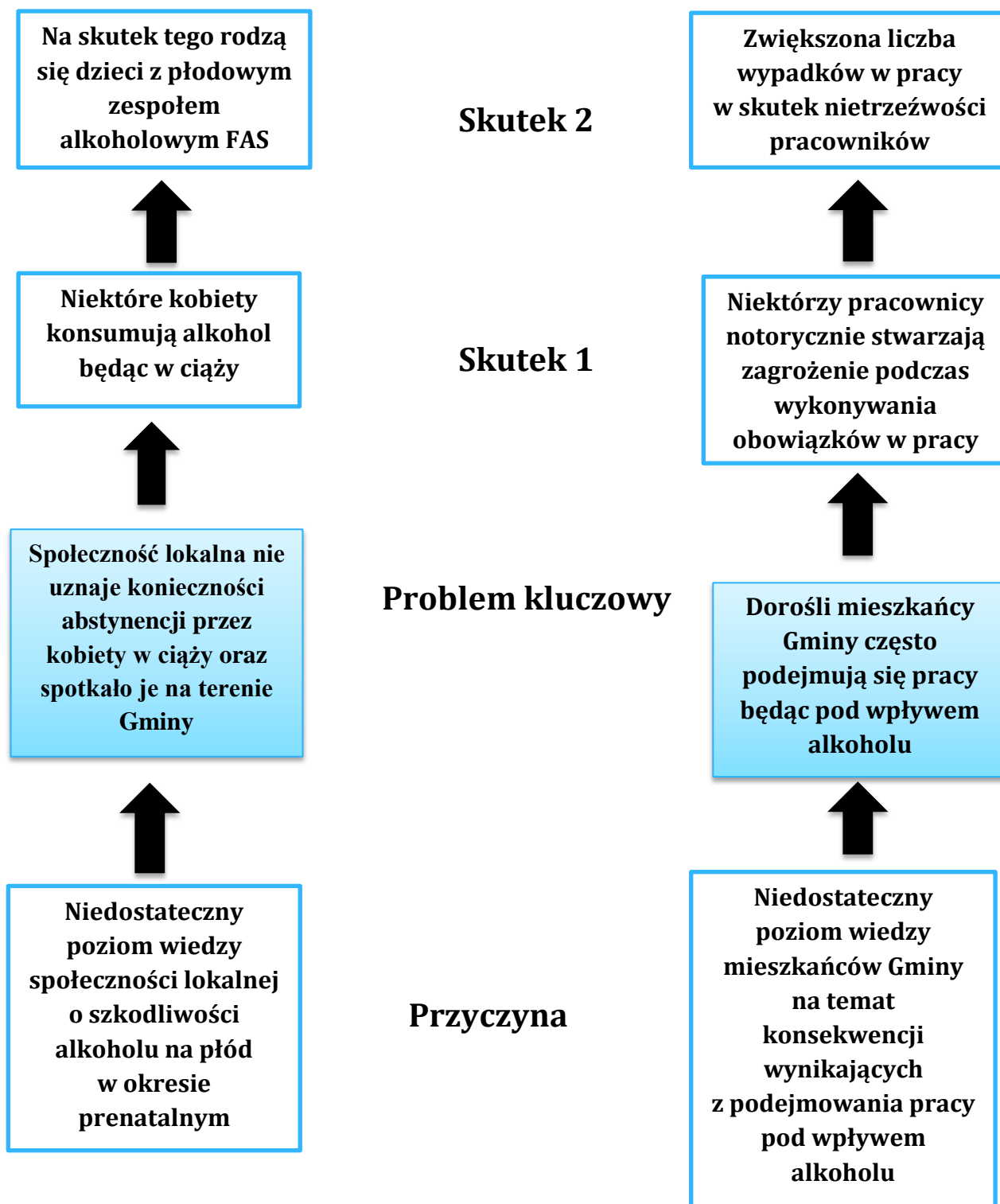
oraz brak poczucia bezpieczeństwa (52 osoby, tj. 44%). Najrzadszymi uczuciami były zdaniem badanych brak zainteresowania (41 osób, tj. 35%) oraz osamotnienie (29 osób, tj. 25%). Część osób zaznaczyła inne odpowiedzi, wśród których znalazło się m.in.: rozczarowanie, problemy ze skupieniem, niska samoocena, trudności w nauce i kontaktach z rówieśnikami, czy brak odczuć z tym związanych (6 osób, tj. 5%).

**Tabela 69. Jakie uczucia towarzyszyły Panu/i w dzieciństwie w związku z nadużywaniem alkoholu przez Pana/i rodzica/ów?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wstyd za uzależnionego	53%	62
złość/nienawiść	51%	60
smutek	48%	57
strach	45%	53
brak poczucia bezpieczeństwa	44%	52
brak zainteresowania	35%	41
osamotnienie	25%	29
poczucie winy	19%	22
inne	5%	6

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA



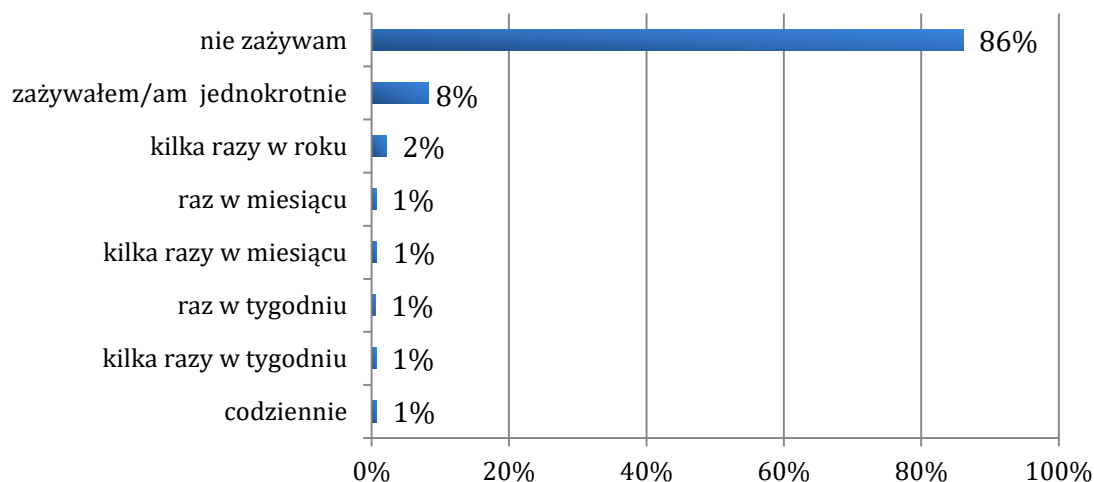
## PROBLEM NARKOTYKOWY

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana<sup>24</sup>. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. *dopalacze*. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu *Głównego Inspektora Sanitarnego*, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem lub podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi<sup>25</sup>. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 14% badanych, w tym 8% zażywało je jednokrotnie, 2% – kilka razy w roku, a po 1% – raz w miesiącu, kilka razy w miesiącu, raz w tygodniu, kilka razy w tygodniu oraz codziennie.

<sup>24</sup>Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

<sup>25</sup>Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

**Wykres 66. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?**


Kwestię zażywania narkotyków i dopalaczy przez dorosłych mieszkańców gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na miejsce zamieszkania badanych. Korelacja pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- najczęściej tj. codziennie, po substancje psychoaktywne sięga 9% mieszkańców zamieszkujący sołectwo Borowa Wieś, 5% osób z sołectwa Paniowy oraz 1% mieszkańców miasta Mikołów, natomiast kilka razy w tygodniu robi to również 1% osób zamieszkujących miasto Mikołów,
- na jednokrotne zażywanie substancji psychoaktywnych wskazywało 8% osób z miasta Mikołów, 14% z dzielnicy Kamionka, 3% z sołectwa Śmiłowice, 11% mieszkańców sołectwa Mokre oraz 9% z sołectwa Borowa Wieś.

**Tabela 70. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo o Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
codziennie	1%	0%	0%	5%	0%	0%	9%
kilka razy w tygodniu	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w tygodniu	1%	0%	0%	5%	0%	0%	0%
kilka razy w miesiącu	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w miesiącu	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
kilka razy w roku	2%	5%	3%	5%	3%	0%	0%
zażywałem/am jednokrotnie	8%	14%	3%	0%	11%	0%	9%
nie zażywam	86%	82%	94%	84%	86%	100%	82%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne.

126 osób

Na podstawie odpowiedzi respondentów możemy stwierdzić, że najpopularniejszą substancją spożywaną przez mieszkańców gminy Mikołów jest marihuana – sięgnęło po nią 107 osób (86%). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się dopalacze – 8 osób (6%), z kolei na trzecim mefedron – na tę substancję wskazało 7 badanych (6%). Po 6 odpowiedzi padło na amfetaminę oraz ekstazy (5%), po 5 badanych wskazało na kokainę, środki nasenne oraz leki w celu odurzania się (4%), 4 osoby stosowały grzyby halucynogenne (3%), natomiast po 3 badanych LSD oraz sterydy anaboliczne (2%).

**Tabela 71. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	86%	107
dopalacze	6%	8
mefedron	6%	7
amfetamina	5%	6
ekstazy	5%	6
kokaina	4%	5
środki nasenne	4%	5
leki w celu odurzania się	4%	5
grzyby halucynogenne	3%	4
LSD	2%	3
sterydy anaboliczne	2%	3
inne	0%	0

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dorośli mieszkańcy Mikołowa, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Doświadczenia tego typu ma za sobą 13 osób, które kolejno doświadczyły: problemów ze zdrowiem (6 osób, tj. 5%), problemów finansowych (5 osób, tj. 4%), wypadku lub uszkodzenia ciała (2 osoby, tj. 2%) oraz problemów w pracy (1 osoba, tj. 1%).



**Tabela 72. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doznałem/am żadnych konsekwencji	90%	113
problemy ze zdrowiem	5%	6
problemy finansowe	4%	5
wypadek lub uszkodzenie ciała	2%	2
problemy w pracy	1%	1
inne	1%	1

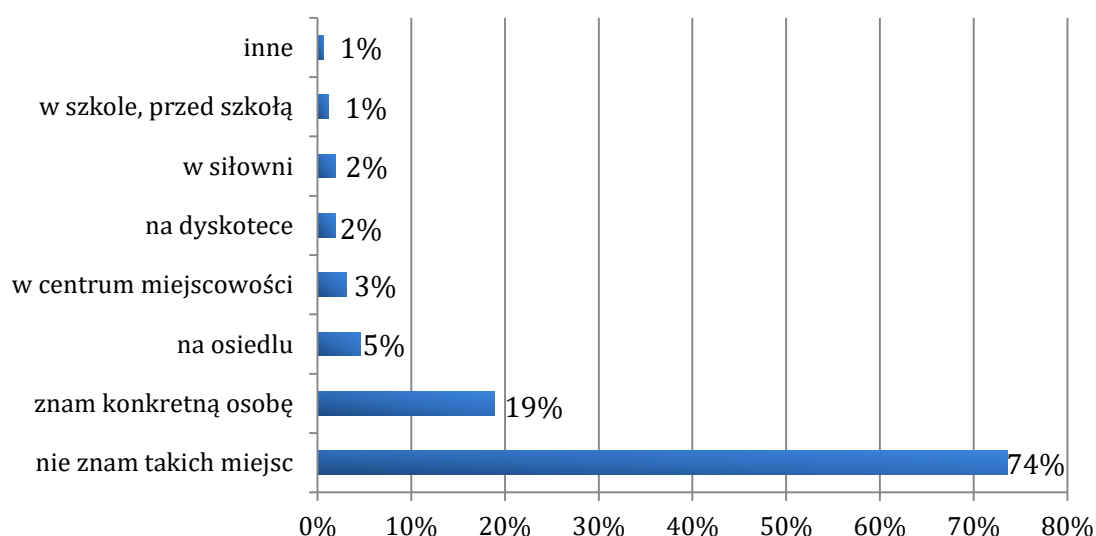
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

907 osób

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (26%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała na znajomość konkretnej osoby (19%). Osiedle zostało wybrane przez 5% mieszkańców, z kolei 3% odpowiedzi padło na centrum miejscowości. Zdecydowanie rzadziej deklarowana była dyskотеka oraz siłownia (po 2%), a także szkoła i jej otoczenie (1%).

**Wykres 67. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Odpowiedzi respondentów na poprzednie pytanie zostały przedstawione również z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Możemy zauważyć, że znajomość miejsc, w których można zakupić narkotyki lub dopalacze wykazał największy odsetek zamieszkujący sołectwo Bujaków (43%), Paniowy (37%) oraz Mokre (33%). Na znajomość konkretnej osoby, u której można zakupić substancje psychoaktywne najczęściej wskazywały osoby z dzielnicy Kamionka (30%) oraz sołectwa Śmiłowice (26%). Najrzadziej znajomość powyższych miejsc wykazali mieszkańcy sołectwa Borowa Wieś.

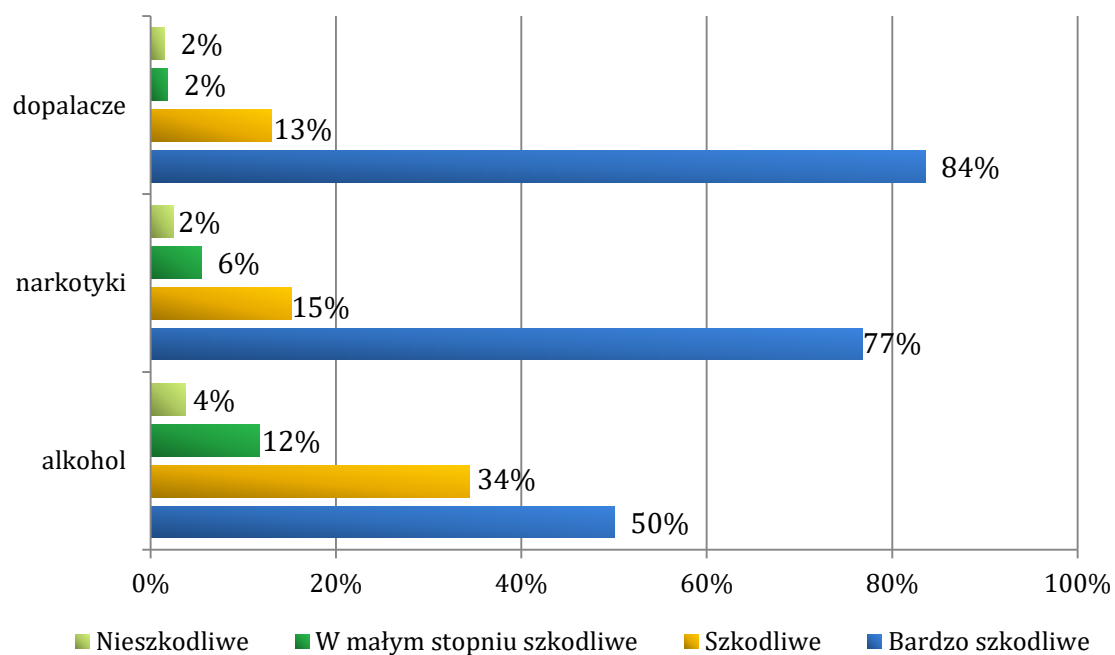
**Tabela 73. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo o Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nie znam takich miejsc	70%	68%	68%	63%	67%	57%	75%
znam konkretną osobę	17%	30%	26%	13%	21%	21%	17%
na osiedlu	5%	0%	3%	4%	3%	7%	0%
w centrum miejscowości	3%	2%	0%	8%	3%	7%	8%
na dyskotecę	2%	0%	0%	4%	8%	0%	0%
w siłowni	2%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
w szkole, przed szkołą	1%	0%	0%	4%	0%	0%	0%
inne	1%	0%	3%	0%	0%	7%	0%

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

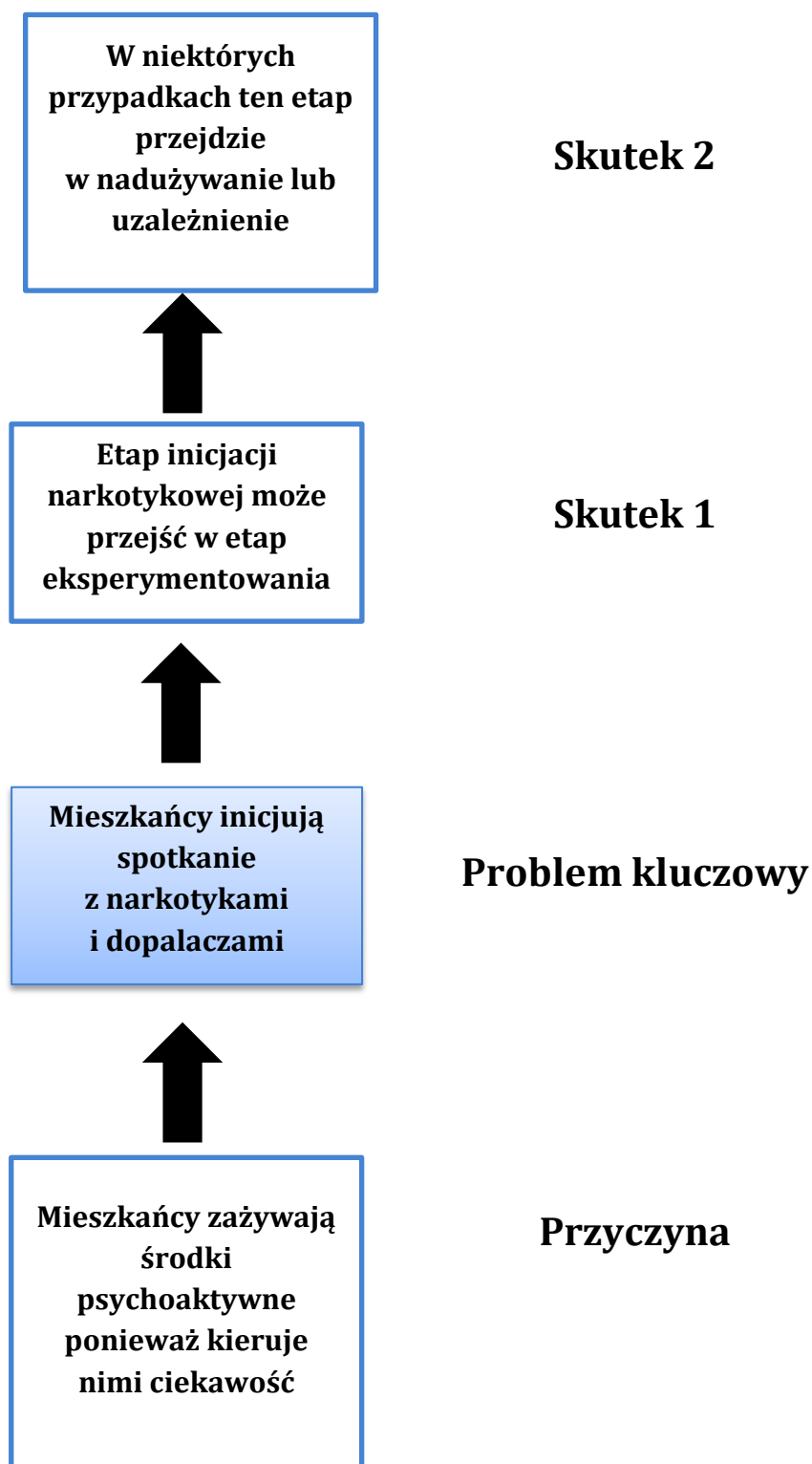
- szkodliwość dopalaczy dostrzega 97% respondentów;
- o szkodliwości narkotyków przekonanie ma 92%, natomiast przeciwnego zdania jest 8%;
- ze szkodliwości alkoholu zdaje sobie sprawę 84%, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu ma 16%.

**Wykres 68. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?**



## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA

---



## PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032<sup>26</sup>. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%<sup>27</sup>. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

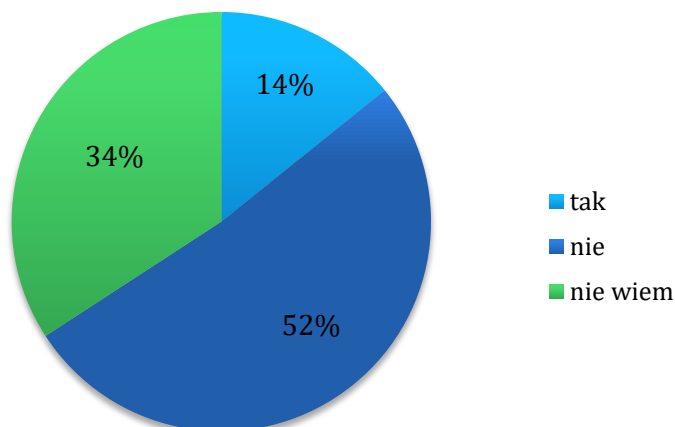
---

<sup>26</sup> <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

<sup>27</sup> Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Mikołów. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 14% badanych, a przeczącej – 52%. Co trzeci badany nie ma w tym zakresie wiedzy (34%).

**Wykres 69. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?**



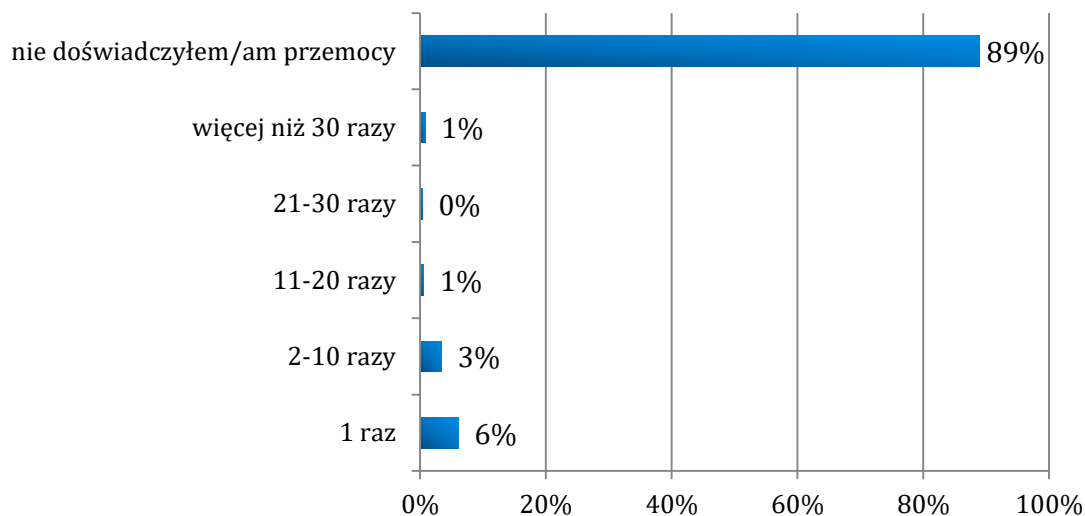
Odpowiedzi respondentów na poprzednie pytanie zostały przedstawione również z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Możemy zauważyć, że znajomość osób, które doświadczają przemocy w swoim domu wykazało najwięcej badanych zamieszkujących sołectwo Borowa Wieś (27%) oraz Mokre (17%). Najmniej osób znających osoby doświadczające przemocy domowej zamieszkuje sołectwo Śmiłowice (77%) oraz Bujaków (62%).

**Tabela 74. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
tak	14%	11%	10%	16%	17%	15%	27%
nie	51%	45%	77%	58%	50%	62%	36%
nie wiem	35%	43%	13%	26%	33%	23%	36%

Skala problemu przemocy w Gminie została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w okresie ostatnich 12 miesięcy. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 11% mieszkańców, wśród których 6% doświadczyło jej 1 raz, 3% wskazało na 2-10 razy, natomiast po 1% - 11-20 razy oraz więcej niż 30 razy.

### Wykres 70. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?



Kwestię doznawania przemocy przez dorosłych mieszkańców z gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na miejsce zamieszkania, w którym mieszkają. Korelacja pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- najczęściej przemocy doświadczali mieszkańcy sołectwa Paniowy (21%) oraz Borowa Wieś (18%),
- najwięcej, bo powyżej 30 razy przemocy doświadczyło 9% mieszkańców sołectwa Borowa Wieś, 8% badanych z sołectwa Bujaków, 5% mieszkańców sołectwa Paniowy oraz 1% badanych z miasta Mikołów.

**Tabela 75. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo o Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
1 raz	7%	7%	6%	5%	0%	0%	0%
2-10 razy	3%	7%	0%	11%	8%	8%	0%
11-20 razy	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%
21-30 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%	9%
więcej niż 30 razy	1%	0%	0%	5%	0%	8%	9%
nie doświadczyłem/am przemocy	89%	86%	94%	79%	86%	85%	82%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

101 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 52 badanych tj. 51% oraz przemoc fizyczna, której doznało 48 osób, tj. 48%. Przemocy ekonomicznej doświadczyło 14 ankietowanych (14%), zaniedbania – 12 osób (12%), przemocy seksualnej – 9 osób (9%), natomiast mobbingu – 8 osób (8%). 2 badanych nie było w stanie wskazać rodzaju przemocy (2%).

**Tabela 76. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	51%	52
przemoc fizyczna	48%	48
przemoc ekonomiczna	14%	14
zaniedbanie	12%	12
przemoc seksualna	9%	9
mobbing	8%	8
nie wiem	2%	2

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej osób doznało przemocy ze strony nieznanym osobom (33 osoby, tj. 33%). W dalszej kolejności badani wskazali na partnera/partnerkę (20 osób, tj. 20%), pracodawcę (14 osób, tj. 14%), mamę i tatę (po 12 osób, tj. 12%), męża/żonę (11 osób, tj. 11%), kolegę/koleżankę z pracy (9 osób, tj. 9%). Wybór 2 ankietowanych padł na dziecko/dzieci (2%), z kolei 8 badanych zaznaczyło inne osoby, m.in.: teściowie, znajomy, przełożony, urzędnik, czy ksiądz (8%).



**Tabela 77. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nieznajomy/a	33%	33
partner/partnerka	20%	20
pracodawca	14%	14
mama	12%	12
tata	12%	12
mąż/żona	11%	11
kolega/koleżanka z pracy	9%	9
inne osoby	8%	8
siostra	3%	3
dziecko/dzieci	2%	2
dziadkowie	1%	1
brat	1%	1

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej odpowiedzi padło na dom (52 osoby, tj. 52%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w miejscu publicznym (34 osoby, tj. 34%) i w pracy (17 osób, tj. 17%). Na uczelni przemocy doświadczyły 3 osoby (3%), z kolei 5 osób doznało jej w innych miejscach, takich jak dworzec PKP, czy urząd (5%).

**Tabela 78. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	52%	52
w miejscu publicznym	34%	34
w pracy	17%	17
inne	5%	5
na uczelni	3%	3

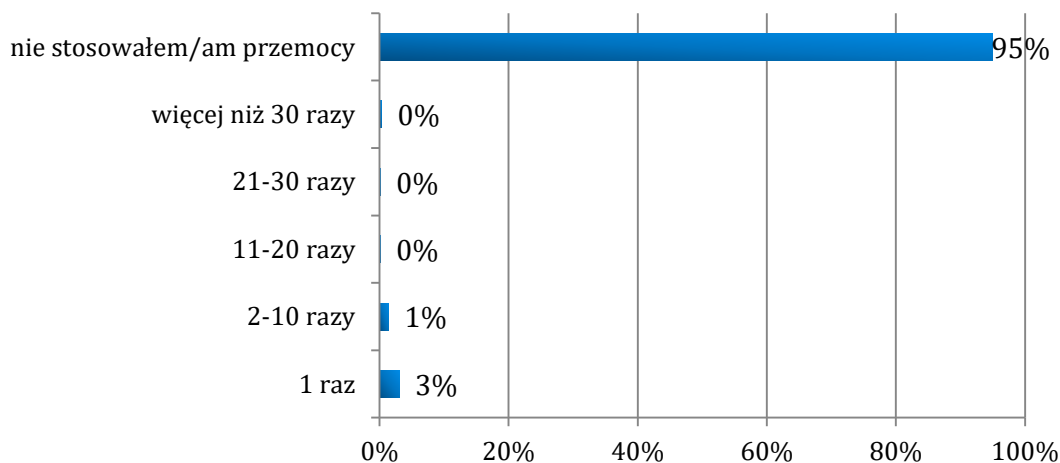
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

907 osób

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 4% mieszkańców, spośród których 3% stosowało ją 1 raz, natomiast 1% – 2-10 razy.

**Wykres 71. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?**



Kwestię stosowania przemocy przez dorosłych mieszkańców z gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na miejsce, w którym mieszkają. Korelacja pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- najczęściej przemoc stosowali mieszkańcy dzielnicy Kamionka oraz sołectwa Borowa Wieś (po 9%),
- najwięcej, bo więcej niż 30 razy przemoc stosowało 9% mieszkańców z sołectwa Borowa Wieś oraz 5% z sołectwa Paniowy.

**Tabela 79. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo o Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
1 raz	3%	9%	0%	0%	0%	0%	0%
2-10 razy	1%	0%	3%	0%	6%	0%	0%
11-20 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
21-30 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
więcej niż 30 razy	0%	0%	0%	5%	0%	0%	9%
nie stosowałem/am przemocy	95%	91%	97%	95%	94%	100%	91%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

46 osób

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (25 osób, tj. 54%) oraz przemoc fizyczna (21 osób, tj. 46%). Na przemoc seksualną wskazały 4 osoby (9%), a na przemoc ekonomiczną oraz mobbing – po 2 osoby (4%). Do zaniedbania przyznała się 1 osoba (2%), z kolei 3 badanych nie potrafiło określić jaki rodzaj przemocy zastosowali (7%).

**Tabela 80. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	54%	25
przemoc fizyczna	46%	21
przemoc seksualna	9%	4
nie wiem	7%	3
przemoc ekonomiczna	4%	2
mobbing	4%	2
zaniedbanie	2%	1

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec dzieci (16 osób, tj. 35%) oraz rodziców i osoby nieznanym (po 7 osób, tj. 15%). Po 6 osób wskazało na partnera/partnerkę oraz kolegę/koleżankę z pracy (13%), 3 osoby na rodzeństwo (7%), 2 badanych na męża/żonę (4%), z kolei 1 osoba na dziadków (2%).

**Tabela 81. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dziecko/dzieci	35%	16
rodzice	15%	7
nieznajomy/a	15%	7
partner/partnerka	13%	6
kolega/koleżanka z pracy	13%	6
inne osoby	9%	4
rodzeństwo	7%	3
mąż/żona	4%	2
dziadkowie	2%	1

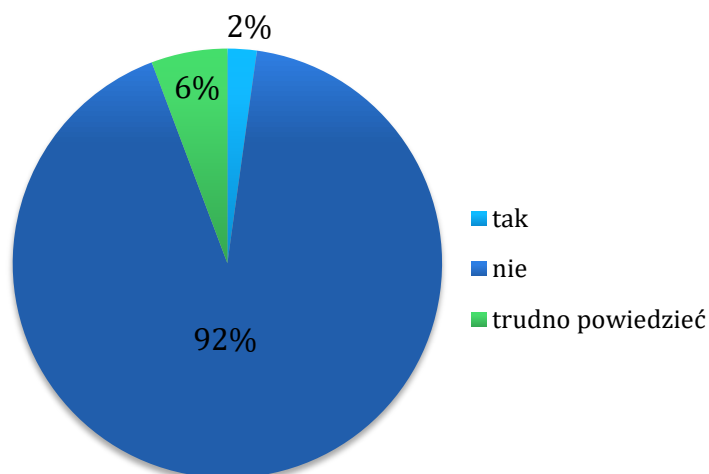
*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

907 osób

Odpowiedzi respondentów na następane pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Mikołów. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 2% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 6% ogółu.

**Wykres 72. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?**



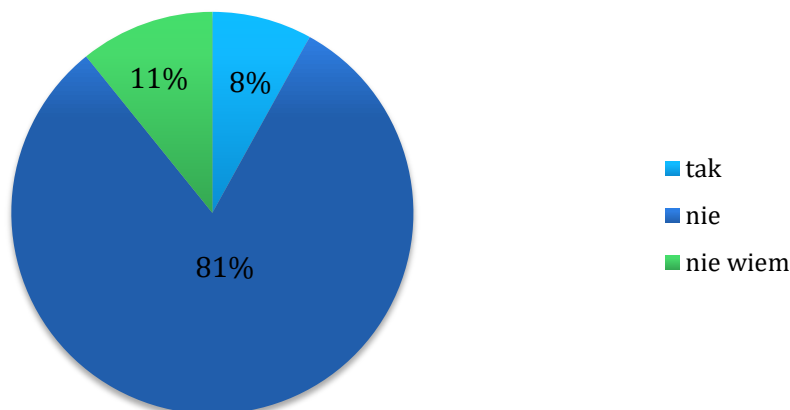
Odpowiedzi respondentów na poprzednie pytanie zostały przedstawione również z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Możemy zauważyć, że przemoc domowa występuje u mieszkańców sołectw Mokre (6%) i Śmiłowice (3%) oraz badanych z miasta Mikołów (2%) i dzielnicy Kamionka (5%). Nie występuje ona z kolei u badanych z sołectwa Paniowy, Bujaków i Borowa Wieś.

**Tabela 82. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
tak	2%	5%	3%	0%	6%	0%	0%
nie	92%	86%	94%	100%	94%	100%	100%
trudno powiedzieć	6%	9%	3%	0%	0%	0%	0%

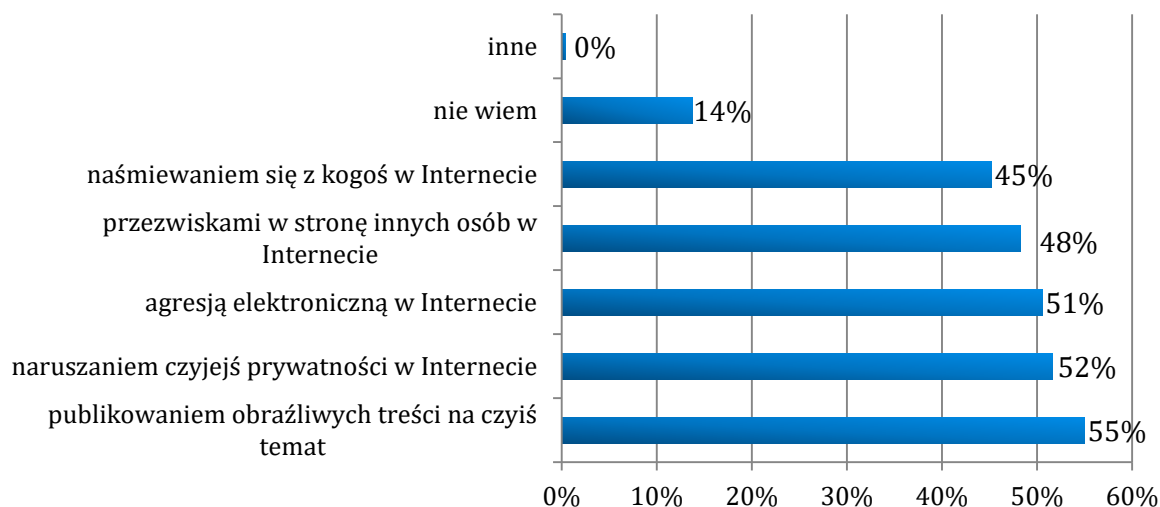
Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 8% badanych, z kolei 11% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednocześnie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 81% mieszkańców.

**Wykres 73. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?**



Dorośli mieszkańcy gminy Mikołów zostali również zapytani o to, czym według nich jest cyberprzemoc. Jak wskazują zebrane dane, najczęściej ankietowanych wskazało na publikowanie obraźliwych treści w Internecie (55%), naruszanie czyjejś prywatności w Internecie (52%) oraz agresję elektroniczną (51%). W dalszej kolejności według liczby wskazań znalazły się przezwiska w stronę innych osób w Internecie (48%) oraz naśmiewanie się z kogoś w Internecie (45%). 14% miało trudności z udzieleniem odpowiedzi na ten temat.

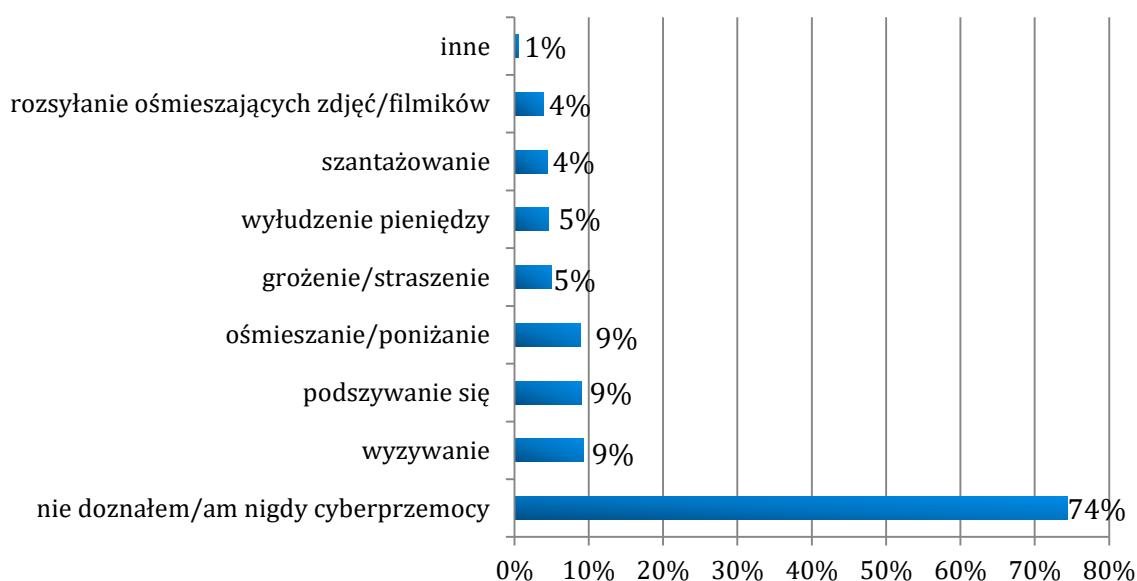
**Wykres 74. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kwestii doświadczenia cyberprzemocy kiedykolwiek w życiu, twierdzącej odpowiedzi udzieliło 36% badanych. Najwięcej osób doznało wyzywania, podszywania się oraz ośmieszania/poniżania (po 9%). Odpowiedzi padły również na grożenie/straszenie i wyłudzenie pieniędzy (po 5%), a także szantażowanie i rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (po 4%). 1% wskazał na inne formy, gdzie wymienione zostało pisanie nieprawdy przez osobę publiczną.

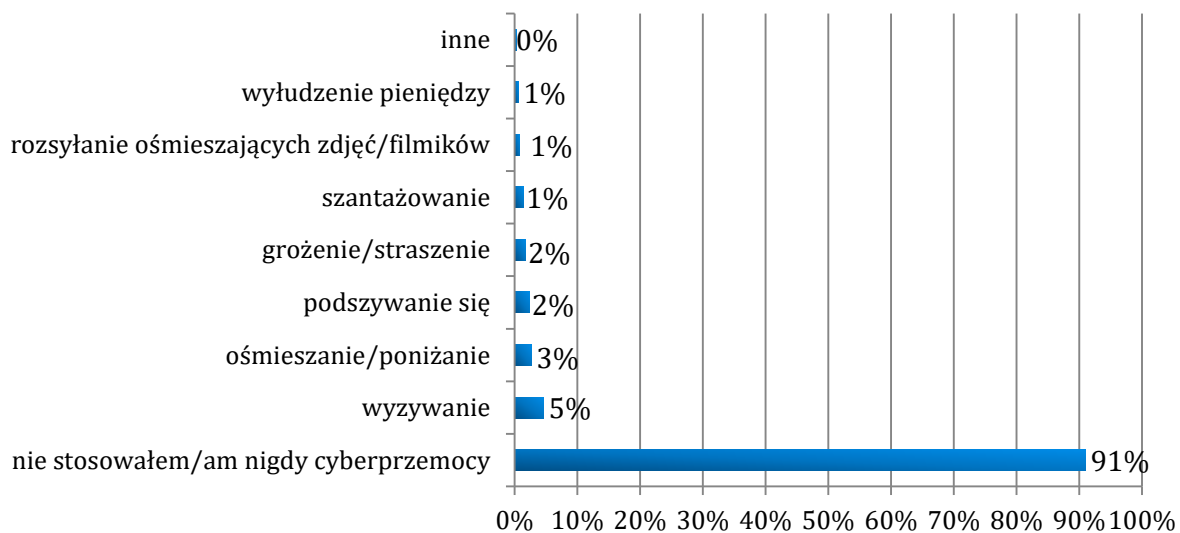
**Wykres 75. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następne pytanie dotyczyło stosowania cyberprzemocy. 9% ankietowanych zadeklarowało, że kiedykolwiek zdarzyło im się zastosować którąś z form cyberprzemocy. Największa część badanych wskazała na wyzywanie (5%), następnie ośmieszanie/poniżanie (3%) oraz podszywanie się oraz grożenie/straszenie (po 2%). Po 1% udzieliło odpowiedzi szantażowanie, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików oraz wyłudzenie pieniędzy.

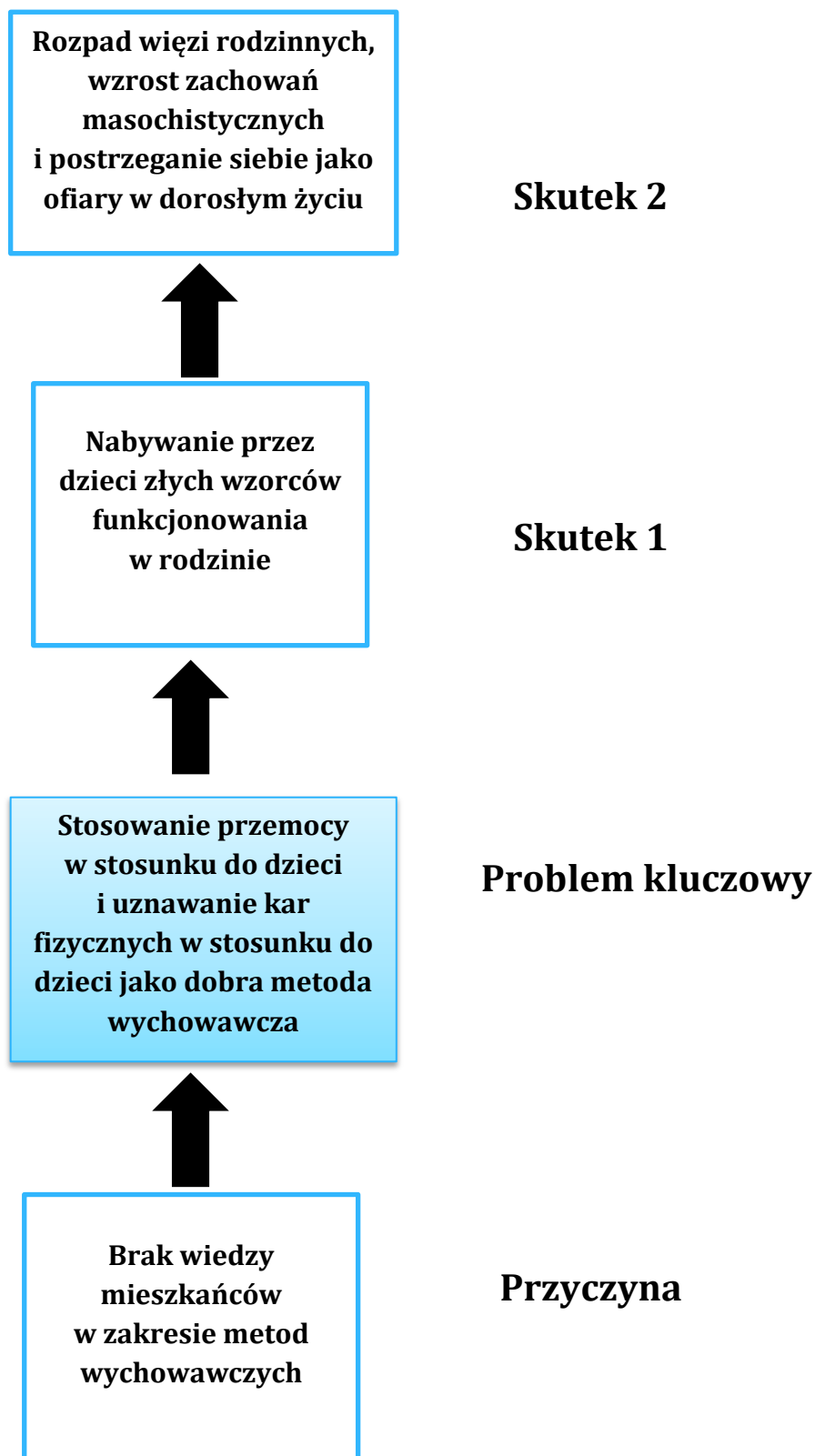
**Wykres 76. Czy stosował/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA

---





## DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzady często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanym skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”<sup>28</sup>. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym<sup>29</sup>. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych<sup>30</sup>.

---

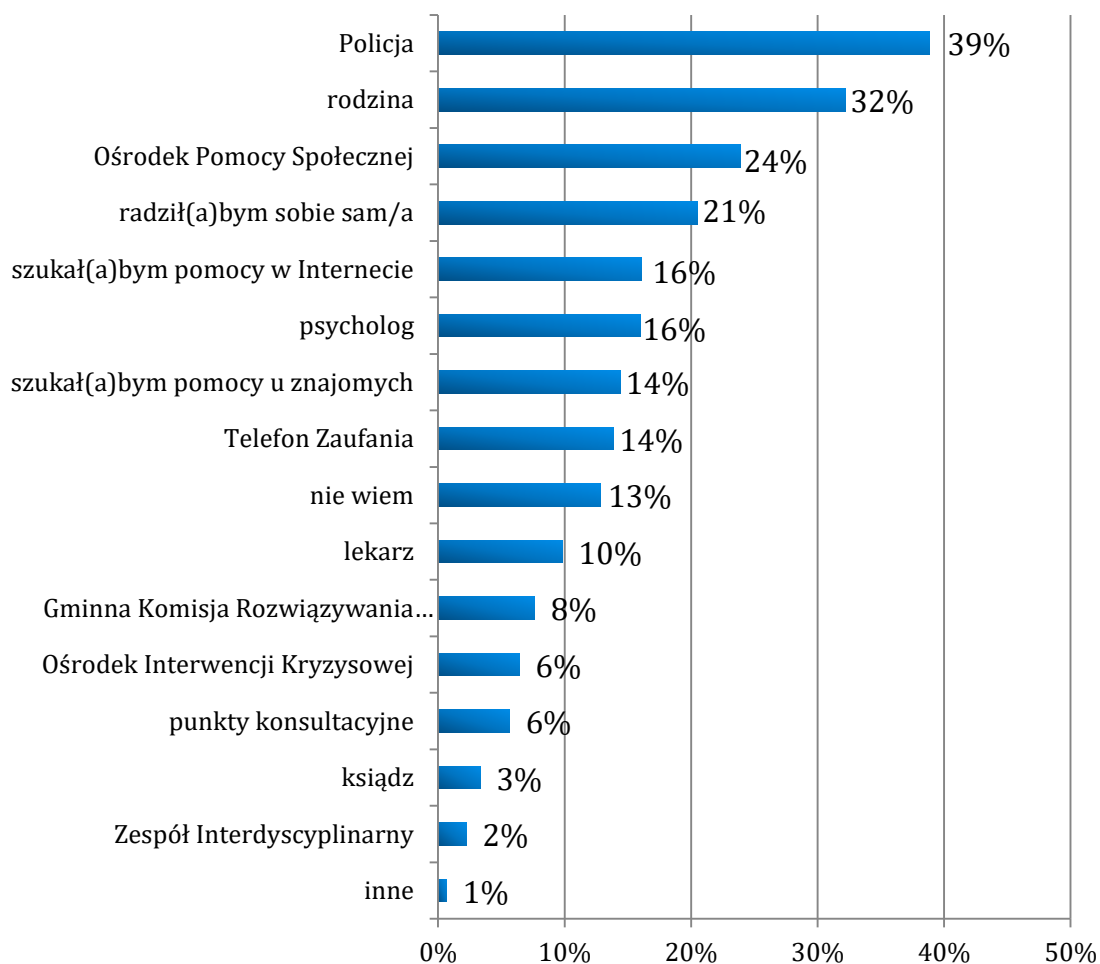
<sup>28</sup> *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

<sup>29</sup> Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

<sup>30</sup> Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

W ankiecie pojawiło się pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych zgłosiłoby się do policji (39%), rodziny (32%) lub Ośrodka Pomocy Społecznej (24%). Często deklarowane było również radzenie sobie samodzielnie (21%), szukanie pomocy w Internecie oraz psycholog (po 16%). Co ósmy badany (13%) nie wie, gdzie mógłby się zgłosić w razie problemu przemocy w rodzinie lub uzależnień. 1% badanych zaznaczył odpowiedź „inne”, gdzie mieszkańcy stwierdzili, że: „uważam, że na nikogo z wymienionych instytucji nie można liczyć. Jeśli jest pomoc to tylko raz lub dwa i o problemie się zapomina”, „to nic nie da”, „zwróciłam się do gminnej komisji. jej funkcjonowanie to żart”, czy „generalnie już nigdzie. Gdy byłam dzieckiem, wszystkie instytucje zawiodły”. Część badanych wskazała również szkołę oraz prawnika i dedykowane fundacje.

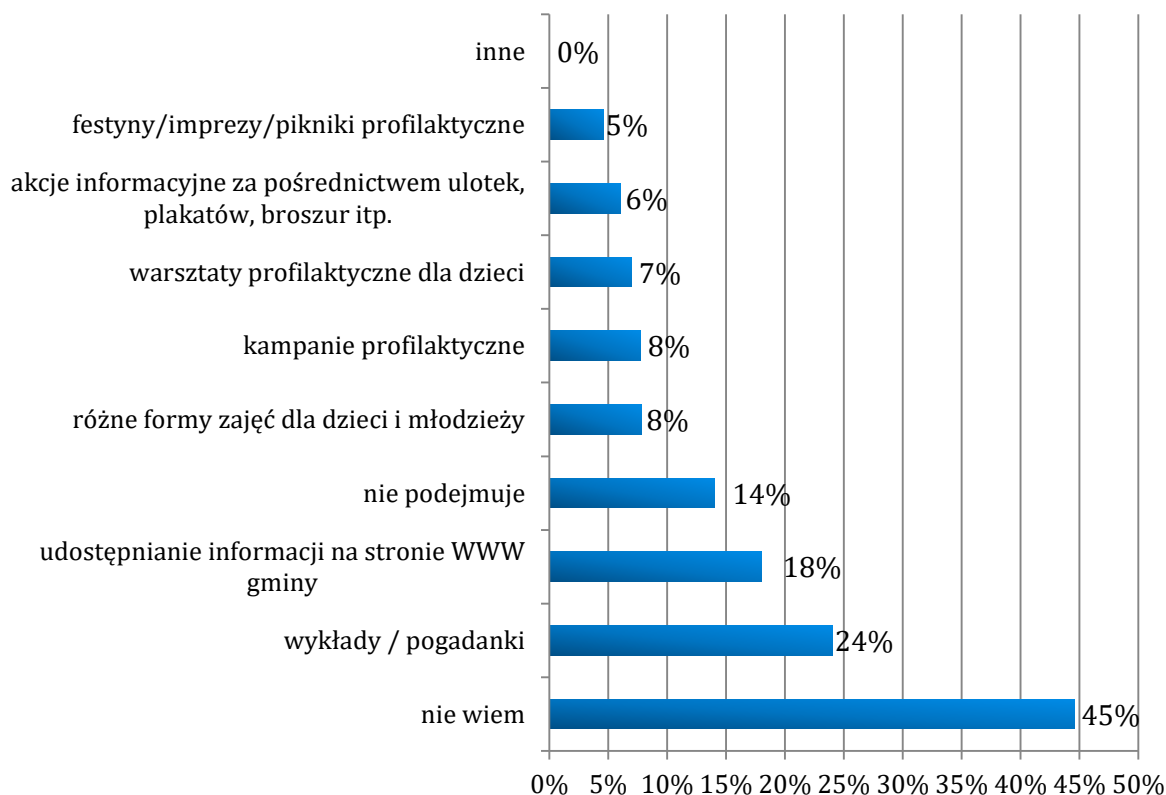
**Wykres 77. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?**



*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż blisko co drugi respondent nie ma na ten temat żadnej wiedzy (45%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się wykłady/pogadanki (24%) oraz udostępnianie informacji na stronie internetowej Gminy (18%). Najmniej odpowiedzi padło na festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (5%) oraz akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur (6%). Blisko co siódmy mieszkaniec jest zdania, że Gmina nie podejmuje żadnych działań, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (14%).

### Wykres 78. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

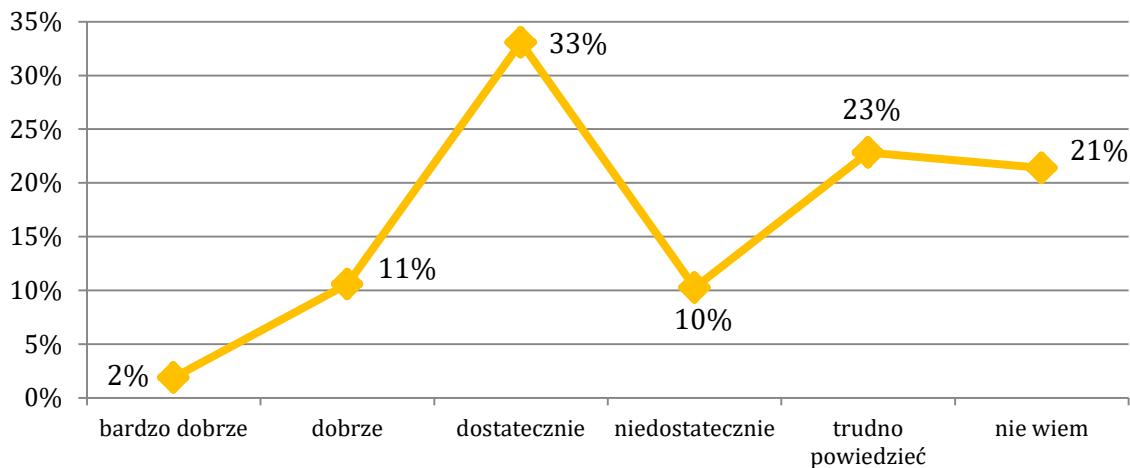


*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 2% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, a zdaniem 11% – dobrze. 33% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 10% – niedostatecznie, a 23% mieszkańców miało trudności

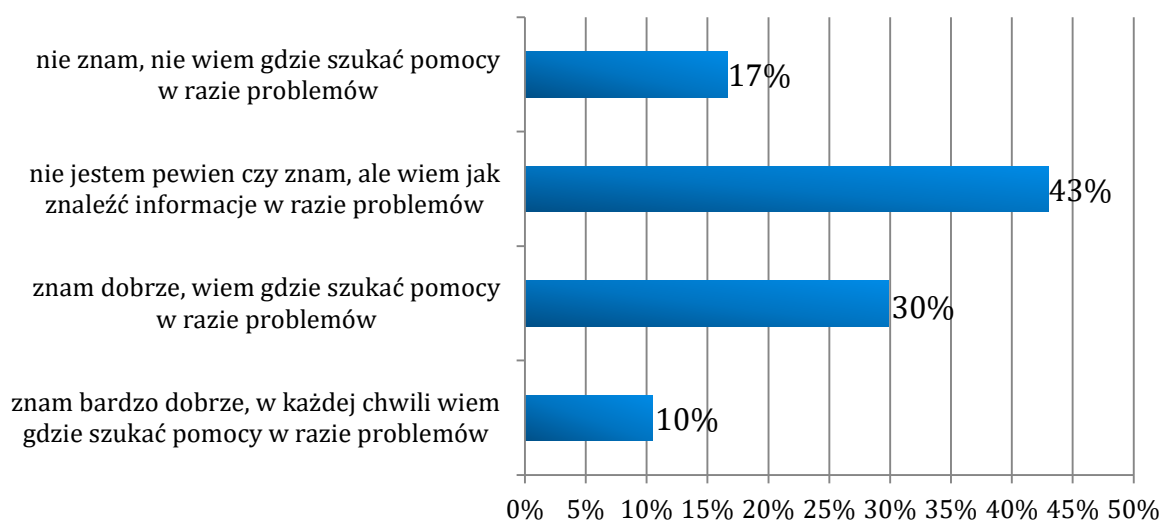
w odpowiedzi na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (21%).

**Wykres 79. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?**



W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 43% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 30% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 10% w każdej chwili ma do nich dostęp. 17% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

**Wykres 80. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?**



Odpowiedzi respondentów na poprzednie pytanie zostały przedstawione również z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Możemy zauważyć, że na znajomość miejsc, w których można szukać pomocy w razie problemów przemocy lub uzależnienia wskazywały najczęściej osoby z sołectwa Śmiłowice (51%) oraz z miasta Mikołowa (40%), natomiast najrzadziej badani z sołectwa Borowa Wieś (18%).

**Tabela 83. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
znam bardzo dobrze, w każdej chwili wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	11%	7%	6%	11%	11%	0%	0%
znam dobrze, wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	29%	39%	45%	26%	22%	38%	18%
nie jestem pewien czy znam, ale wiem jak znaleźć informacje w razie problemów	42%	41%	35%	42%	53%	54%	73%
nie znam, nie wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	17%	14%	13%	21%	14%	8%	9%

## KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

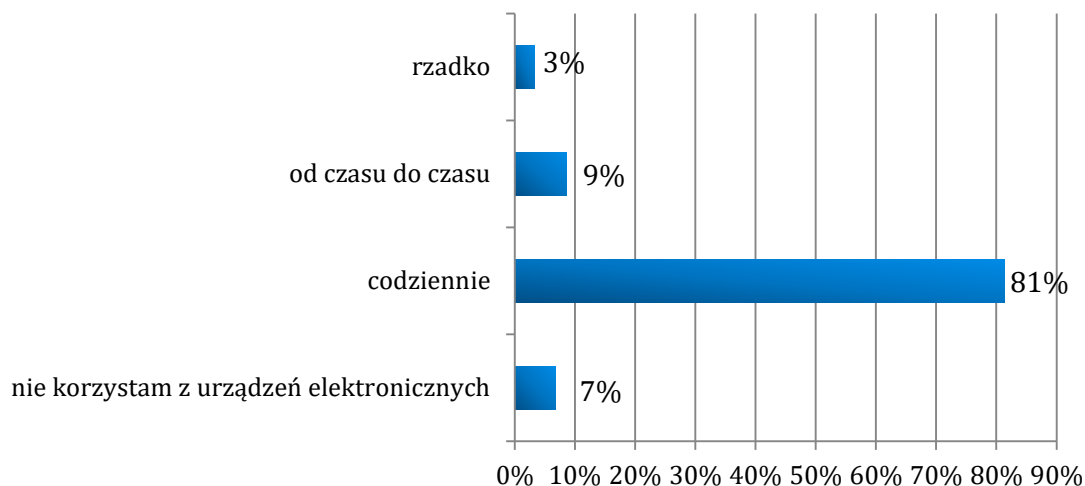
Nałogowe korzystanie z nowych mediów, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu – w 2012 deklarowało to 61,4%, natomiast w 2018 roku – 74,2%, a więc blisko trzy czwarte Polaków. Problem z uzależnieniem od Internetu według testu przejawiało w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Liczba osób zagrożonych uzależnieniem od Internetu kształtuje się natomiast na poziomie 1,4%, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. Jak wynika z raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” opracowanego przez *Centrum Badania Opinii Społecznej*: „Konto w portalach społecznościowych ma obecnie mniej więcej połowa badanych, jednak wśród najmłodszych – niemal wszyscy. Należy przypuszczać, że w przyszłości, wraz ze starzeniem się obecnie najmłodszych kohort wiekowych, uczestnictwo w mediach społecznościowych może stać się powszechne”<sup>31</sup>. Ze względu na postępujący rozwój technologii oraz zajmujące znaczną część czasu korzystanie z urządzeń elektronicznych, zjawisko to powinno zostać objęte stałym monitoringiem oraz systematycznymi działaniami profilaktycznymi.

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Mikołów korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęca na to zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Gminy, w tym 81% badanych robi to codziennie, 9% od czasu do czasu, a 3% – rzadko.

---

<sup>31</sup> *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

**Wykres 81. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)**



Przeprowadzone badania wykazały, że najwięcej osób niekorzystających w ogóle z urządzeń elektronicznych zamieszkuje sołectwo Bujaków (23%), Mokre (19%) oraz Borowa Wieś (18%). Nadmierne korzystanie z tego typu urządzeń wykazują natomiast mieszkańcy dzielnicy Kamionki (89%) oraz miasta Mikołowa (82%).

**Tabela 84. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.). Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	6%	5%	10%	11%	19%	23%	18%
rzadko	3%	2%	0%	5%	3%	8%	18%
od czasu do czasu	9%	5%	10%	11%	11%	0%	9%
codziennie	82%	89%	81%	74%	67%	69%	55%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

846 osób

Zadaliśmy respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych. 378 osób wskazało na 1-3 godzin (45%), 158 osób (19%) na 3-6 godzin, 210 osób na mniej niż godzinę (25%), 23 osoby na 6-10 godzin (3%), natomiast 19 osób korzysta z urzędzeń elektronicznych powyżej 10 godzin dziennie (2%). 56 osób (7%) nie korzysta z nich codziennie.

**Tabela 85. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urzędzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	25%	210
1-3 godz.	45%	378
3-6 godz.	19%	158
6-10 godz.	3%	23
powyżej 10 godzin	2%	19
nie korzystam codziennie z urzędzeń elektronicznych	7%	56

Kwestię korzystania z urzędzeń elektronicznych przez dorosłych mieszkańców gminy Mikołów rozpatrzyliśmy również ze względu na miejsce, w którym mieszkają. Korelacja pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- powyżej 10 godzin dziennie z urzędzeń elektronicznych korzysta 12% osób z sołectwa Paniowy, 11% z sołectwa Borowa Wieś oraz 2% z miasta Mikołowa,
- z urzędzeń elektronicznych nie korzysta codziennie najwięcej badanych zamieszkujących sołectwo Borowa Wieś (22%) oraz Paniowy (18%).

**Tabela 86. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urzędzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)? Korelacja ze względu na dzielnicę.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
do 1 godz.	26%	19%	14%	35%	17%	20%	33%
1-3 godz.	45%	45%	64%	29%	41%	50%	33%
3-6 godz.	19%	26%	14%	6%	28%	20%	0%
6-10 godz.	3%	2%	4%	0%	7%	0%	0%
powyżej 10 godzin	2%	0%	0%	12%	0%	0%	11%
nie korzystam codziennie z urzędzeń elektronicznych	6%	7%	4%	18%	7%	10%	22%



Część mieszkańców Gminy doświadczyło problemów w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych. 28 respondentów doznało problemów ze zdrowiem (3%), 20 osób problemów w rodzinie (2%), 18 osób problemów w pracy (2%), natomiast 15 badanych problemów finansowych (2%).

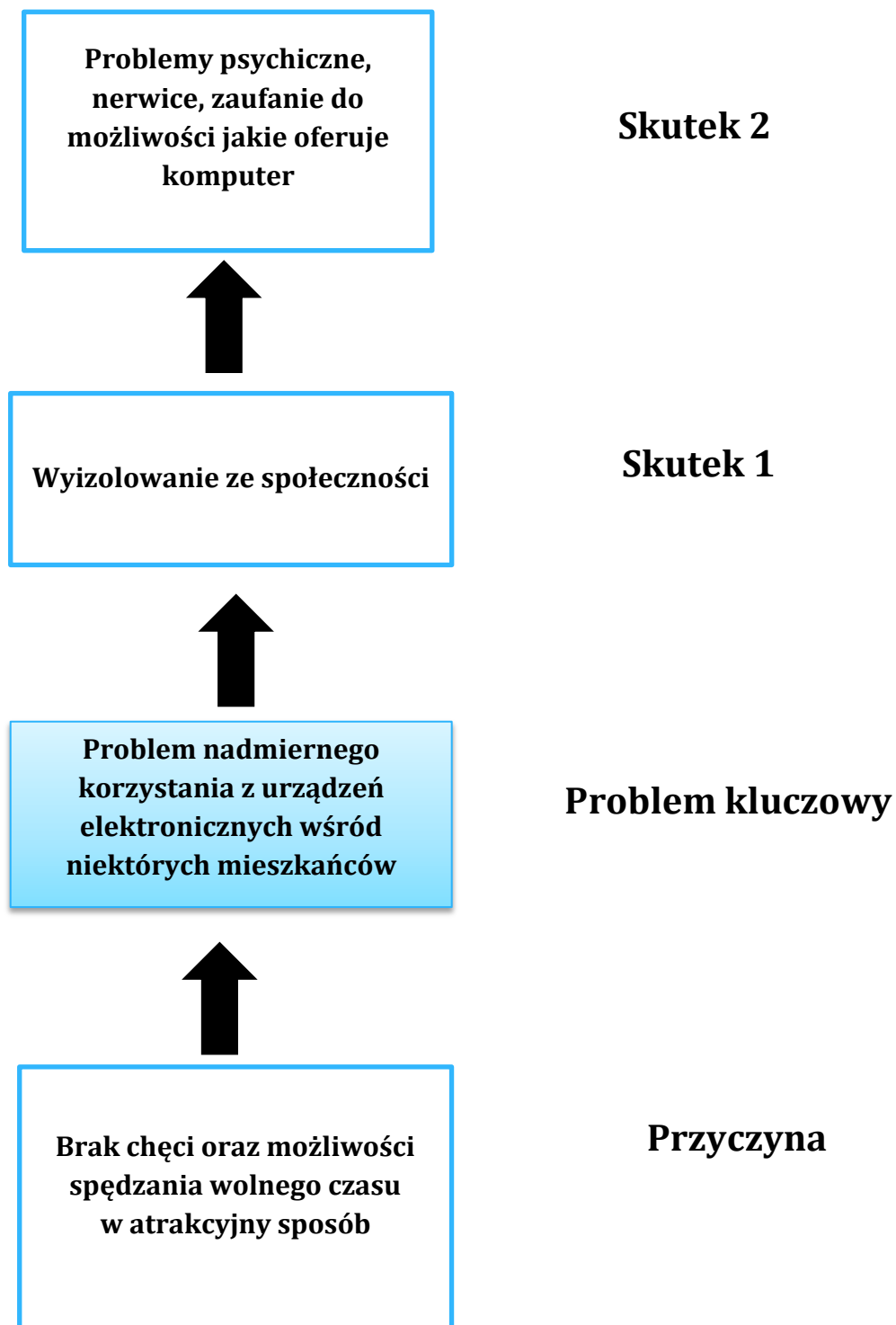
**Tabela 87. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doświadczyłem/am	91%	771
problemów ze zdrowiem	3%	28
problemów w rodzinie	2%	20
problemów w pracy	2%	18
problemów finansowych	2%	15
innych	0%	0

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA

---



## H A Z A R D

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja, bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdraпки, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych<sup>32</sup>. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdraпки – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk<sup>33</sup>. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

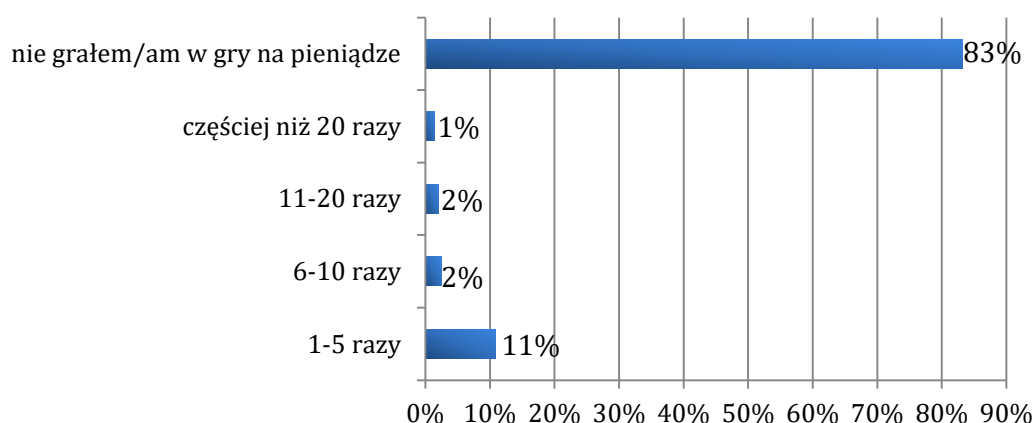
---

<sup>32</sup> Grzegorzewska I., Cierpiałkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

<sup>33</sup> *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 17% dorosłych mieszkańców, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (11%). Po 2% mieszkańców grało w gry hazardowe 6-10 i 11-20 razy, natomiast 1% – częściej niż 20 razy.

**Wykres 82. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?**



Odpowiedzi respondentów na poprzednie pytanie zostały przedstawione również z podziałem na miejsce zamieszkania ankietowanych. Możemy zauważyć, że częściej niż 20 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy w gry na pieniądze grało 9% osób zamieszkujących sołectwo Borowa Wieś, 8% badanych z sołectwa Bujaków, 5% z sołectwa Paniowy oraz 1% zamieszkujących miasto Mikołów. Najrzadziej, bo do 5 razy w gry na pieniądze grało 25% badanych z dzielnicy Kamionka.

**Tabela 88. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.**

	Miasto Mikołów	Dzielnica Kamionka	Sołectwo Śmiłowice	Sołectwo Paniowy	Sołectwo Mokre	Sołectwo Bujaków	Sołectwo Borowa Wieś
1-5 razy	10%	25%	6%	11%	8%	15%	9%
6-10 razy	2%	2%	3%	0%	3%	8%	0%
11-20 razy	2%	0%	0%	0%	0%	0%	9%
częściej niż 20 razy	1%	0%	0%	5%	0%	8%	9%
nie grałem/am w gry na pieniądze	84%	73%	90%	84%	89%	69%	73%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy grali lub obstawiali gry na pieniądze.

152 osoby

Analiza danych wskazuje na to, iż 19 mieszkańców doświadczyło problemów w związku z graniem gry na pieniądze, w tym 9 osób (6%) doznało problemów finansowych, 7 badanych (5%) problemów rodzinnych, 4 osoby (3%) problemów w pracy, z kolei 2 osoby z tego powodu ją straciło (1%).

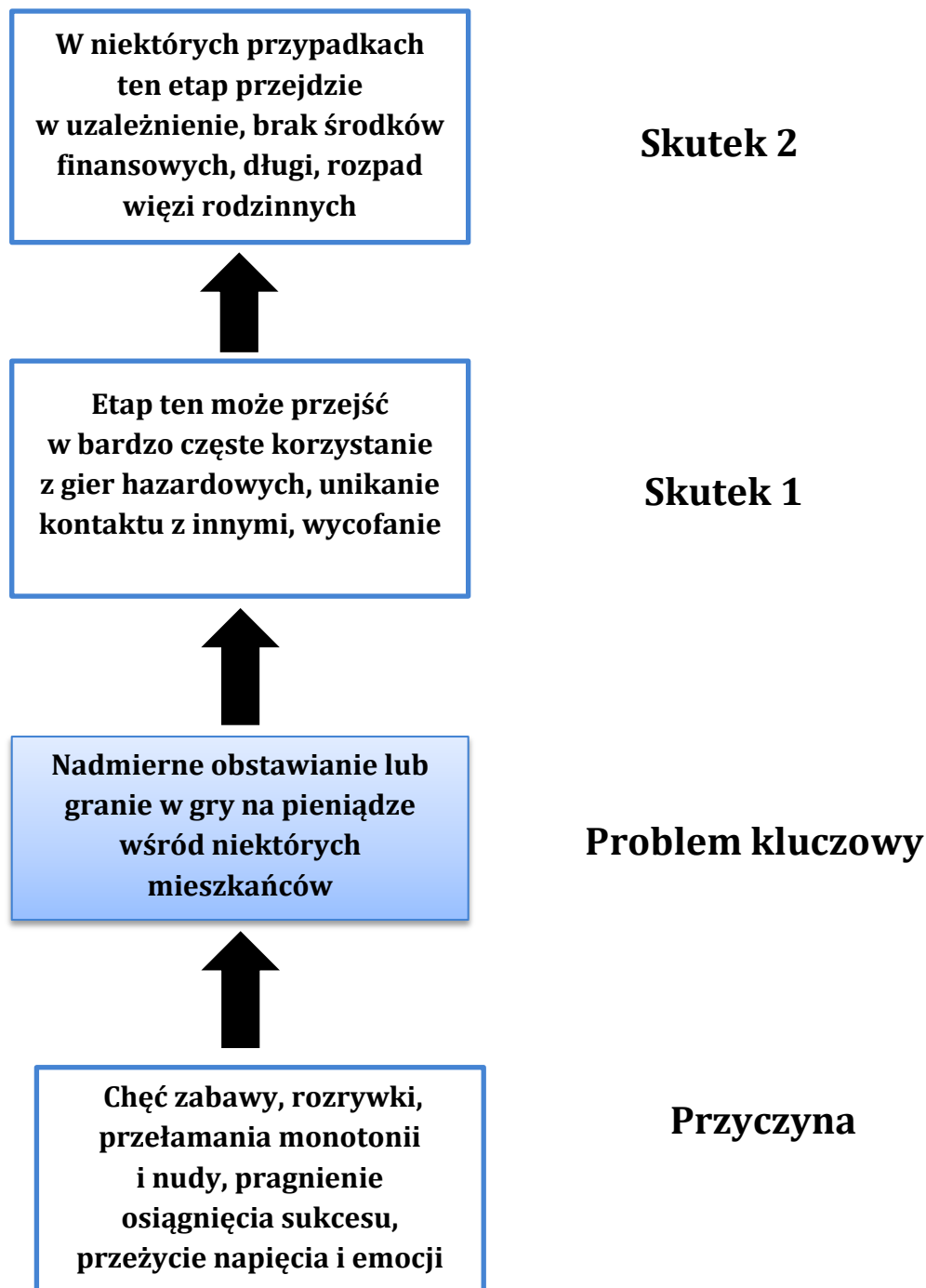
**Tabela 89. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	88%	133
miałem/am problemy finansowe	6%	9
miałem/am problemy rodzinne	5%	7
miałem/am poważne problemy w pracy	3%	4
tak, straciłem/am pracę	1%	2

*\*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

## ZALEŻNOŚĆ PRZYCZYNOWO-SKUTKOWA

---



# PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY MIKOŁÓW DO WYNIKÓW BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH

Wyniki badań realizowanych na przestrzeni lat 2020-2021 w gminie Mikołów, porównano z wynikami badań ogólnopolskich. Do analizy porównawczej wybrano te badania, które zostały przeprowadzone w oparciu o podobną metodologię i cel badań. W zamierzeniu niniejszego porównania było ukazanie różnic pomiędzy danymi ogólnopolskimi, a danymi lokalnymi. W dalszej części diagnozy zaprezentowane zostały wyniki przeprowadzonej analizy.

## DOROŚLI MIESZKAŃCY

### Spożywanie alkoholu

Dane związane ze spożywaniem alkoholu przez dorosłych mieszkańców uzyskane w wyniku przeprowadzonego w gminie Mikołów badania, porównane zostały do wyników badania ogólnopolskiego, przedstawionego w raporcie z 2015 roku *„Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych”*<sup>34</sup>. Projekt badawczy zrealizowany został przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej i był współfinansowany ze środków funduszu rozwiązywania problemów hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia.

Jak wynika z badania przeprowadzonego przez CBOS, odsetek konsumentów alkoholu wynosi 89,7% (za konsumenta napoju alkoholowego przyjmowano osobę, która piła dany napój chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy). Porównując dane ogólnopolskie do wyników badania przeprowadzonego lokalnie możemy zauważyć, że

---

<sup>34</sup> Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015.

odsetek konsumentów alkoholu w Gminie jest o 5,7 pp. mniejszy, niż odsetek w całej Polsce - w Gminie wynosi bowiem 84%.

**Odsetek konsumentów alkoholu w gminie Mikołów jest nieco mniejszy, niż odsetek konsumentów alkoholu w całej Polsce.**

**Rysunek 12. Odsetek konsumentów alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



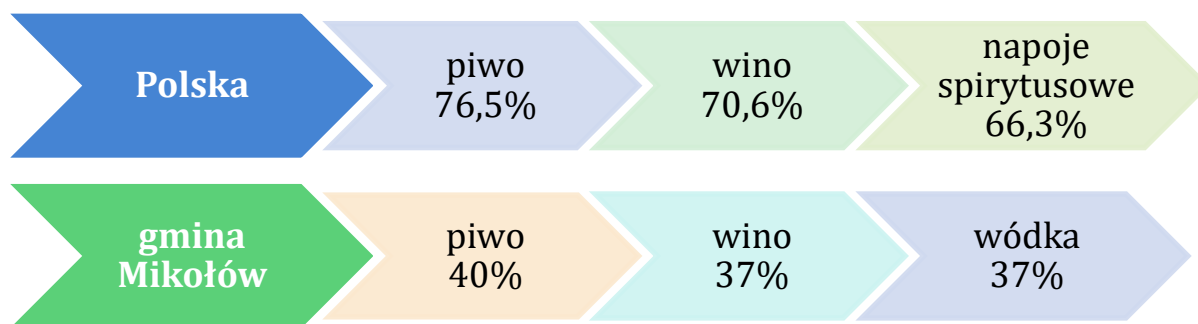
*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

Według badania ogólnopolskiego przeprowadzonego w 2015 roku, najpopularniejszym rodzajem spożywanego przed dorosłych mieszkańców napoju alkoholowego jest piwo (76,5%), na drugim miejscu pod względem popularności znajduje się wino (70,6%), natomiast na trzecim napoje spirytusowe (66,3%). Konsumpcja poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych w gminie Mikołów przedstawia się podobnie. Dorośli mieszkańcy najczęściej sięgają po piwo (40%), następnie po wino oraz wódkę (po 37%).

**Kolejność pod względem rozpowszechnienia poszczególnych rodzajów alkoholu w gminie Mikołów przedstawia się tak samo, jak ma to miejsce w całej Polsce, ale odsetek konsumentów w odniesieniu do każdego z wymienionych rodzajów alkoholu kształtuje się na niższym poziomie w Gminie niż w Polsce.**



**Rysunek 13. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**

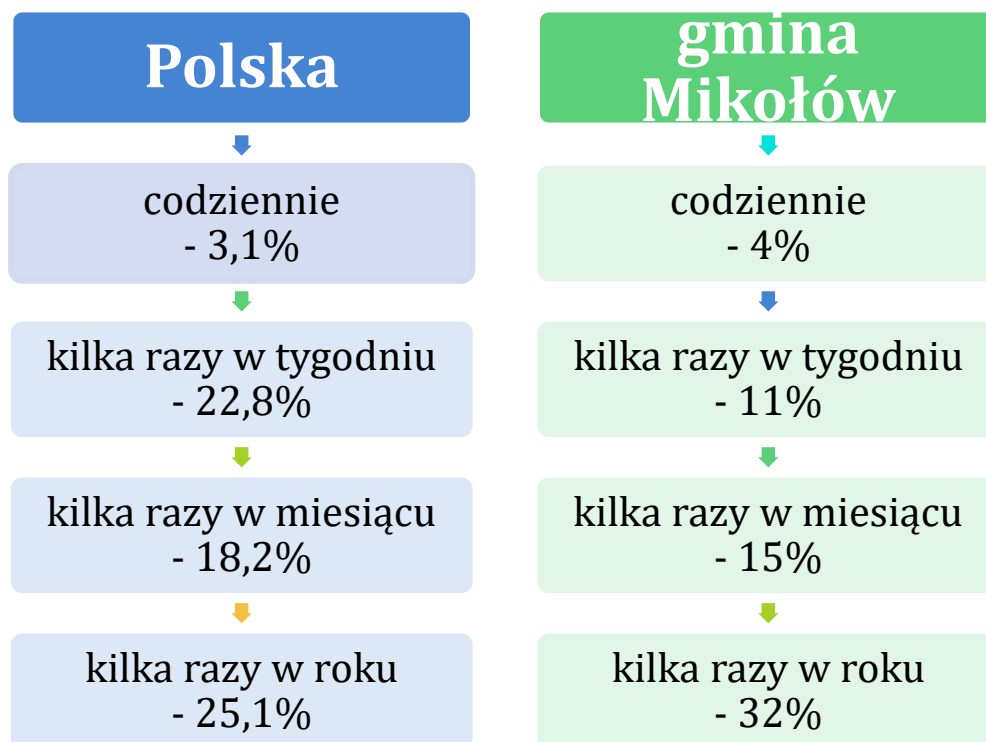


*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

W dalszej kolejności porównaniu poddana została również częstotliwość spożywania napojów alkoholowych przez dorosłych mieszkańców. Według danych ogólnopolskich, odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie lub prawie codziennie wynosi 3,1%, pijących kilka razy w tygodniu – 22,8%, kilka razy w miesiącu – 18,2%, natomiast kilka razy w roku 25,1%. Według badania przeprowadzonego w gminie Mikołów, odsetek pijących kilka razy w roku kształtuje się na poziomie 32%, kilka razy w miesiącu na poziomie 15%, natomiast kilka razy w tygodniu – 11%. 4% respondentów zadeklarowało codzienne picie, a więc odsetek badanych w gminie Mikołów sięgających po alkohol codziennie, jest nieco wyższy niż odsetek w całej Polsce. Jednocześnie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich, więcej mieszkańców Gminy pije kilka razy w roku (6,9 pp.), natomiast mniejszy – kilka razy w miesiącu (3,2 pp.) i kilka razy w tygodniu (11,8 pp.).

**W gminie Mikołów odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie jest nieco wyższy niż ma to miejsce w całej Polsce. Jednocześnie mieszkańcy Gminy częściej niż mieszkańcy w całej Polsce, piją alkohol kilka razy w roku, a rzadziej kilka razy w miesiącu i kilka razy w tygodniu.**

**Rysunek 14. Częstotliwość spożywania alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

### Zażywanie narkotyków i dopalaczy

Wyniki badań lokalnych dotyczących zażywania narkotyków i dopalaczy, w których brali udział dorośli mieszkańcy gminy Mikołów, porównano do wyników badań przeprowadzonych przez CBOS w 2015 roku i przedstawionych w raporcie „*Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*”<sup>35</sup>.

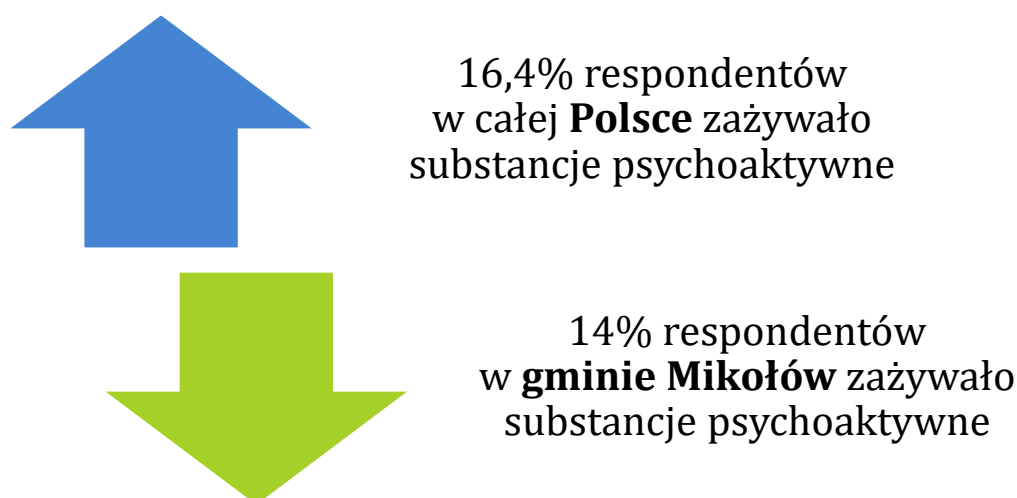
Z badań ogólnopolskich wynika, że używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Do zażywania substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu przyznało się bowiem 16,4% badanych w całej Polsce. Lokalne badanie przeprowadzone w 2021 roku wśród mieszkańców gminy

<sup>35</sup> Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015.

Mikołów pokazuje natomiast, iż po substancje psychoaktywne sięgnęło 14% ankietowanych, a więc różnica wynosi 2,4 pp.

**Porównując wyniki badań lokalnych do badań ogólnopolskich możemy zauważyć, iż problem zażywania substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców gminy Mikołów jest nieznacznie mniejszy, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 15. Skala zażywania substancji psychoaktywnych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

## Przemoc w rodzinie

Kolejną kwestią, która została poddana porównaniu, był problem przemocy w rodzinie. Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców gminy Mikołów dotyczące przemocy w rodzinie zostały porównane do:

- wyników badań z 2014 roku przedstawionych w raporcie „**Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców**”<sup>36</sup>,

<sup>36</sup> Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców*, Wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

- danych przedstawionych w Raporcie Rzecznika Praw Dziecka 2017 „**Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!**”<sup>37</sup>.

Pierwsza część porównania dotyczy znajomości rodzin z problemem przemocy. Według badań ogólnopolskich przeprowadzonych w 2014 roku, 36,9% badanych znało w swoim otoczeniu rodziny, w których dochodziło do różnych form przemocy wobec kobiet, 20,2% słyszało o przemocy wobec mężczyzn, natomiast 47,1% badanych znało w swoim otoczeniu rodziny, w których dochodziło do przemocy wobec dzieci. Według badań przeprowadzonych w gminie Mikołów, odsetek osób znających w swoim otoczeniu kogoś doświadczającego przemocy w swoim domu kształtował się na poziomie 14%. Jest to zatem zdecydowanie mniejsza wartość w porównaniu do tych prezentowanych w ogólnopolskim raporcie.

**Wiedzę na temat rodzin w swoim otoczeniu, w których występuje problem przemocy, ma znacznie mniejszy odsetek dorosłych mieszkańców gminy Mikołów, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 16. Znajomość rodzin z problemem przemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**

### **Polska**

- znajomość rodzin, w których dochodzi do przemocy wobec kobiet - 36,9%
- znajomość rodzin, w których dochodzi do przemocy wobec mężczyzn - 20,2%
- Znajomość rodzin z problemem przemocy wobec dzieci - 47,1%



### **gmina Mikołów**

- znajomość rodzin, w których dochodzi do przemocy - 14%

*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” z 2014 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

<sup>37</sup> Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

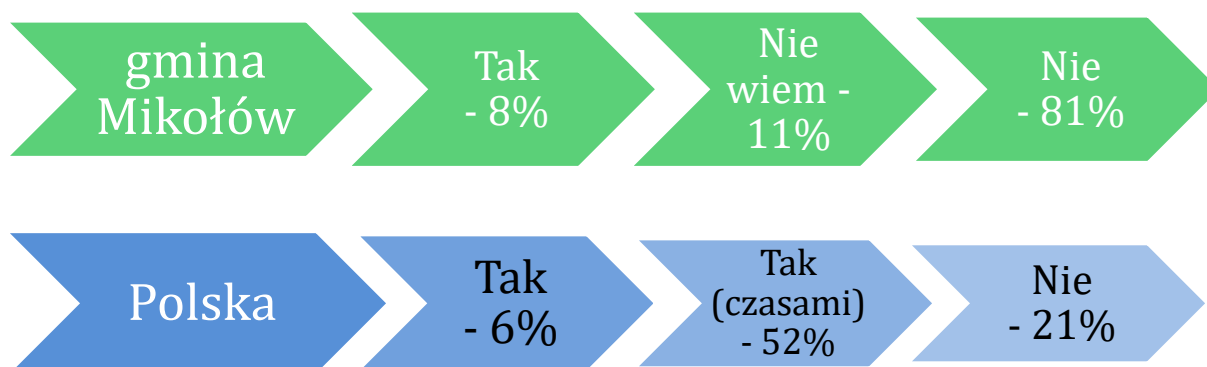
Dane dotyczące stosunku do kar fizycznych wobec dzieci, przedstawione zostały w Raporcie Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku „Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć”.

„Dane pokazują, iż nadal połowa Polaków uważa (52%), że są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem. I jakkolwiek można dostrzec że osób deklarujących zdecydowaną akceptację nie jest wiele (6%), to jednocześnie zwraca uwagę fakt, że zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie jedną piątą społeczeństwa (21%)”<sup>38</sup>.

Mieszkańcy gminy Mikołów również zostali zapytani, czy stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci (tak zwany przysłowiowy kłaps) jest dobrą metodą wychowawczą. Wyniki badań lokalnych pokazały, iż pozytywny stosunek do takiej formy kary ma 8% badanych, negatywny – 81% badanych, natomiast brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 11% respondentów.

**Nastawienie mieszkańców gminy Mikołów do stosowania kar fizycznych wobec dzieci wskazuje na pozytywną tendencję w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich – większy odsetek mieszkańców ocenia taką formę kary negatywnie.**

**Rysunek 17. Opinia na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (tzw. przysłowiowy kłaps) – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



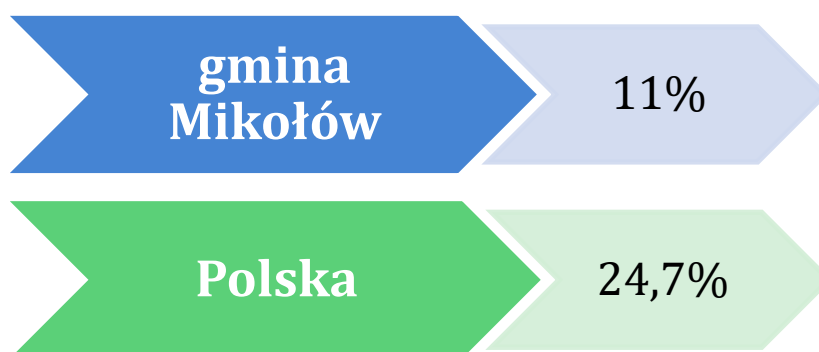
Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu Rzecznika Praw Dziecka 2017 „Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!” oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku

<sup>38</sup> Tamże.

Porównaniu do badań ogólnopolskich poddane zostały również dane dotyczące odsetka osób deklarujących doznanie przemocy. W gminie Mikołów do doświadczenia przemocy przyznało się 11% badanych, w tym ponad połowa z nich wskazała na przemoc psychiczną. Według danych ogólnopolskich z kolei, problem przemocy dotknął 24,7% badanych.

**Skala problemu przemocy jest w gminie Mikołów znacznie mniejsza, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 18. Doświadczenie problemu przemocy w rodzinie – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



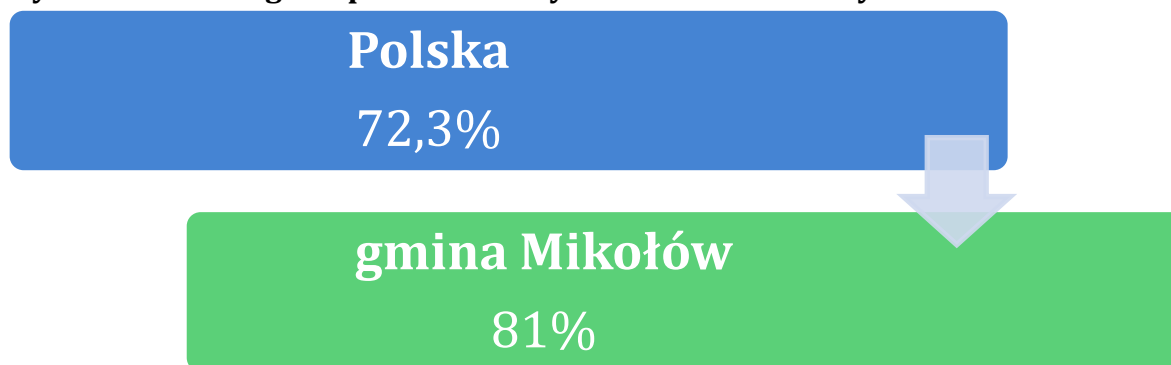
*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” z 2014 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

### **Korzystanie z urzędzeń elektronicznych/Internetu**

Porównaniu została w dalszej kolejności poddana częstotliwość korzystania z urzędzeń elektronicznych/Internetu. Porównaliśmy odsetek dorosłych mieszkańców korzystających z urzędzeń elektronicznych i Internetu regularnie. Według realizowanego w 2020 roku ogólnopolskiego badania GUS, regularnie z Internetu korzysta 81,4% Polaków, z kolei codziennie lub prawie codziennie – 72,3%. Porównując te dane do wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców na terenie gminy Mikołów możemy zauważyć, iż do codziennego korzystania z urzędzeń elektronicznych przyznało się 81% mieszkańców. Jest to więc wartość większa od wartości w całej Polsce – różnica wynosi 8,7 pp.

**Codziennie z urządzeń elektronicznych/Internetu korzysta znaczna większość badanych w całej Polsce jak i w gminie Mikołów, jednakże odsetek ten jest nieco wyższy w przypadku Gminy niż całego kraju.**

**Rysunek 19. Korzystanie z urządzeń elektronicznych dziennie – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



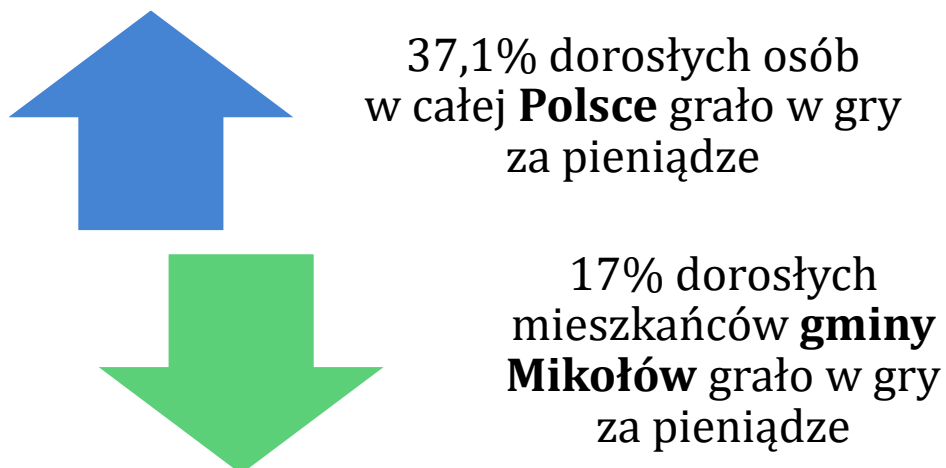
*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.” oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

### **Granie w gry za pieniądze**

Jak wynika z przeprowadzonych w 2019 roku badań ogólnopolskich, doświadczenia gry za pieniądze ma za sobą 37,1% badanych, w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Porównując te dane do wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców gminy Mikołów możemy zauważyć, iż w ciągu ostatnich miesięcy poprzedzających badanie w gry za pieniądze grało 17%. Różnica wynosi więc 20,1 pp.

**Doświadczenie gry za pieniądze ma mniejszy odsetek mieszkańców gminy Mikołów, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 20. Granie w gry za pieniądze – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” – edycja 2018/2019 oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*



## UCZNIOWIE

### Alkohol

Kwestie związane ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi, porównano z wynikami badań ogólnopolskich realizowanych w 2019 roku w ramach programu ESPAD. **Diagnoza Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną** miała charakter ogólnopolski<sup>39</sup>. Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy. Wyniki badań lokalnych będą porównywane do wyników uczniów klas III gimnazjum w badaniu ogólnopolskim, ze względu na podobny wiek respondentów.

Alkohol jest wśród młodzieży, podobnie jak wśród dorosłej części społeczeństwa, najpopularniejszą używką. Analogicznie sytuacja przedstawia się w gminie Mikołów – po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 25% młodych mieszkańców Gminy. Porównując te dane do wyników ogólnopolskich możemy zauważyć pozytywną tendencję – w gminie Mikołów alkohol pił znacznie mniejszy odsetek uczniów, niż ma to miejsce w całej Polsce. Z badań ESPAD wynika bowiem, że alkohol kiedykolwiek w życiu piło 80% uczniów - różnica wynosi więc aż 55 pp.

### **Odsetek uczniów pijących alkohol kiedykolwiek w życiu w gminie Mikołów jest znacznie niższy, niż odsetek uczniów w całej Polsce.**

**Rysunek 21. Spożycie alkoholu przez uczniów kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



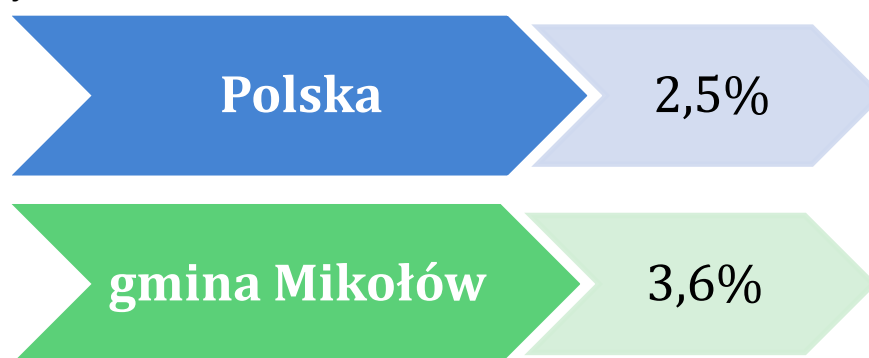
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

<sup>39</sup> Sierosławki J., *Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną*, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

W dalszej kolejności porównaliśmy odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu. Wyniki badania realizowanego w gminie Mikołów pokazały, że przykrych konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu doświadczyło tylko 3,6% uczniów (spośród wszystkich biorących udział w badaniu, tj. 1 211 osób), natomiast według badań ogólnopolskich doświadczenia takie miało średnio 2,5% uczniów w całej Polsce. Różnica wynosi więc 1,1 pp.

**Odsetek uczniów w gminie Mikołów, którzy doświadczyli przykrych konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu, jest nieco większy, w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce.**

**Rysunek 22. Odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**

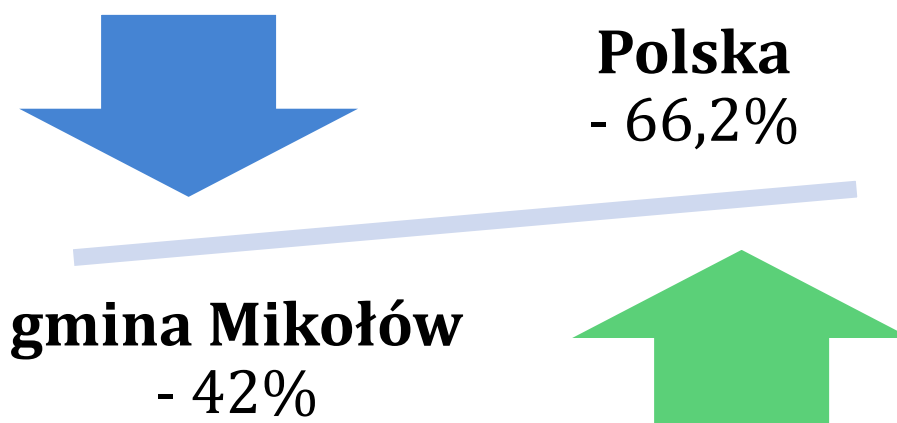


*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

Ostatnią analizowaną kwestią związaną ze spożywaniem alkoholu, była dostępność napojów alkoholowych dla dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym. Na łatwość zakupu alkoholu w gminie Mikołów wskazało 42% uczniów. Z badań ogólnopolskich wynika natomiast, że zdobycie alkoholu (średnia liczba odpowiedzi oceniających zdobycie piwa, wina lub wódki jako dość łatwe i bardzo łatwe) byłoby łatwe dla 66,2%.

**Dzięki porównaniu wyników badań realizowanych w gminie Mikołów do badań realizowanych w całej Polsce możemy zauważyć, że uczniowie z Gminy mają większą trudność w zdobyciu alkoholu, niż uczniowie w całej Polsce.**

**Rysunek 23. Dostępność alkoholu dla uczniów – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



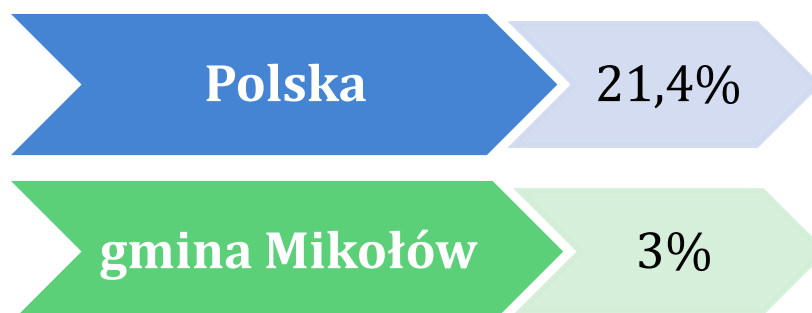
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku

### Narkotyki

Z wyników ogólnopolskiego badania ESPAD realizowanego w 2019 roku wynika, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 21,4% uczniów z III klas gimnazjum, z kolei dzięki realizacji badań wśród uczniów w gminie Mikołów, możemy stwierdzić, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 3% młodych mieszkańców Gminy.

**Porównanie wyników badań wskazuje na pozytywną tendencję, bowiem wskaźnik uczniów zażywających substancje psychoaktywne w gminie Mikołów jest znacznie niższy od wskaźnika uczniów zażywających takie substancje w całej Polsce.**

**Rysunek 24. Uczniowie zażywający substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**

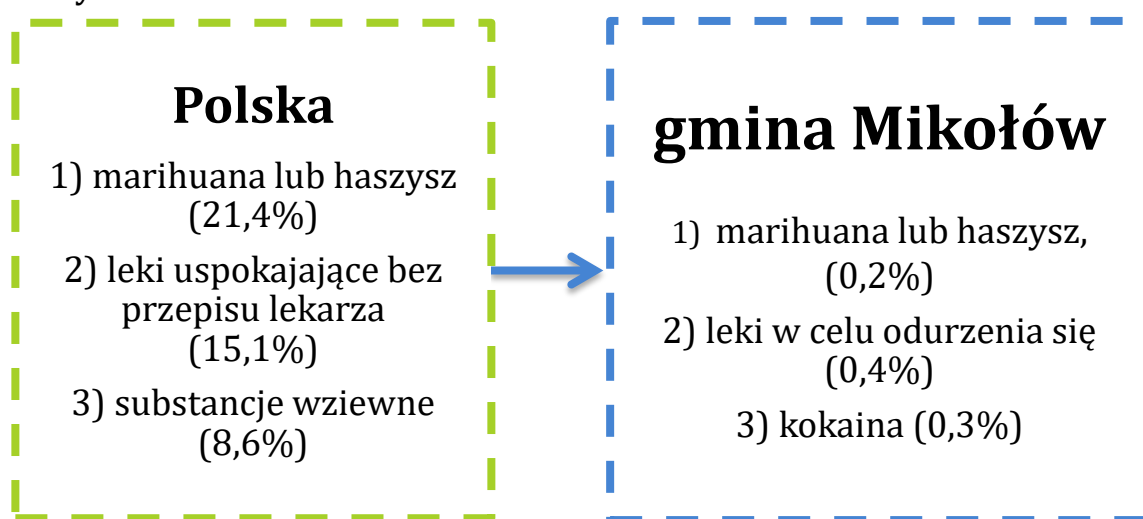


Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku

W dalszej kolejności porównaliśmy również popularność poszczególnych substancji wśród uczniów w całej Polsce i w gminie Mikołów. Najczęściej używaną substancją wśród uczniów w całej Polsce jest marihuana lub haszysz. Kiedykolwiek w życiu używało ją 21,4% uczniów z III klas gimnazjum. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znajdują się leki uspokajające bez przepisu lekarza – kiedykolwiek w życiu sięgnęło po nie 15,1% uczniów z III klas gimnazjum, z kolei na trzecim substancje wziewne – kiedykolwiek w życiu używało je 8,6%. Zebrany materiał badawczy pozyskany w wyniku badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów w gminie Mikołów pokazał, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 3% młodych mieszkańców Gminy. Podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce, tak i w gminie Mikołów najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród uczniów jest marihuana lub haszysz, po którą sięgnęło 2% badanych (spośród wszystkich uczniów, tj. 1 211 osób). W dalszej kolejności pod względem popularności wśród młodych mieszkańców Gminy znalazły się leki w celu odurzenia się (0,4%), kokaina (0,3%) oraz amfetamina i meamfetamina (0,2%).

**W gminie Mikołów podobnie jak w całej Polsce - marihuana lub haszysz jest najpopularniejszą substancją psychoaktywną, po którą sięgają dzieci i młodzież.**

**Rysunek 25. Popularność konkretnych rodzajów substancji psychoaktywnych wśród uczniów – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**

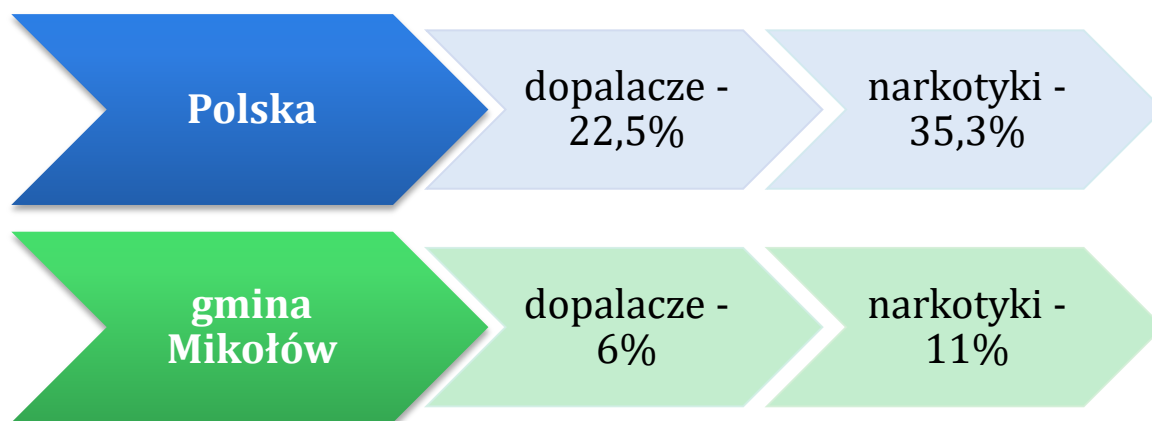


Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

W kwestii dostępności nielegalnych substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży w całej Polsce wyniki kształtują się następująco: zdobycie narkotyków (marihuany lub haszyszu) jest bardzo łatwe dla 13,7% uczniów, a dosyć łatwe dla 21,6% (razem 35,3%); zdobycie dopalaczy z kolei jest bardzo łatwe dla 9,3%, a dosyć łatwe dla 13,2% (razem 22,5%). Wyniki badań realizowanych w gminie Mikołów pokazały, że za łatwe zdobycie narkotyków uważa 11%, natomiast dopalacze są łatwe do zdobycia dla 6% uczniów. W przypadku narkotyków różnica wynosi więc 24,3 pp., a w przypadku dopalaczy - 16,5 pp.

**Porównując ze sobą wyniki badań możemy zauważyć pozytywną tendencję w gminie Mikołów, jeśli chodzi o dostępność narkotyków i dopalaczy dla dzieci i młodzieży - znacznie mniejszy odsetek uczniów w Gminie uznał bowiem za łatwe do zdobycia narkotyki i dopalacze, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 26. Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży - porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



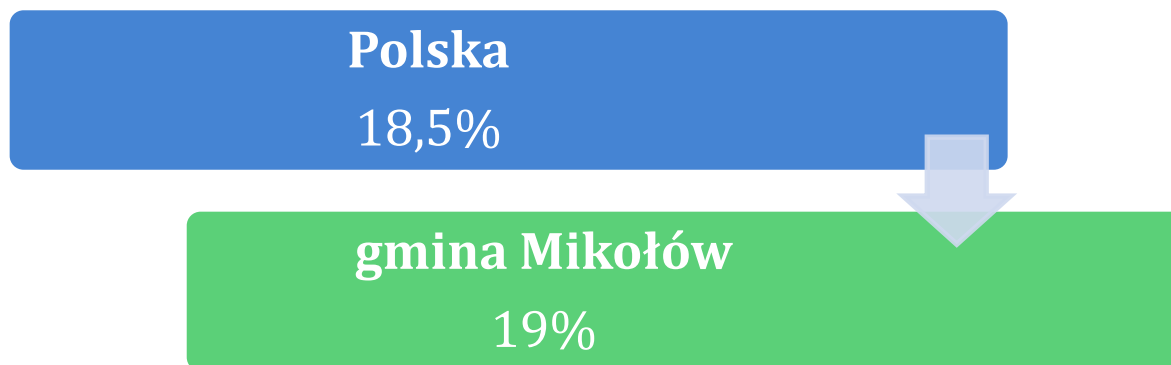
*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

## Korzystanie z urzędzeń elektronicznych

Porównaniu została w dalszej kolejności poddana częstotliwość korzystania z urzędzeń elektronicznych. Porównaliśmy odsetek uczniów korzystających z urzędzeń elektronicznych znaczną ilość czasu w ciągu dnia tj. powyżej 6 godzin. Według realizowanego w 2019 roku ogólnopolskiego badania ESPAD, w typowym dniu roboczym 6 godzin i więcej poświęca na korzystanie z urzędzeń elektronicznych 18,5% badanych. Porównując te dane do wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów na terenie gminy Mikołów możemy zauważyć, iż na korzystanie z urzędzeń elektronicznych powyżej 6 godzin poświęca w ciągu dnia 19% uczniów (spośród wszystkich uczniów, tj. 1 211 osób). Jest to więc wartość porównywalna do wartości w całej Polsce – różnica wynosi 0,5 pp.

**Na korzystanie z urzędzeń elektronicznych znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin, poświęca porównywalna liczba uczniów z gminy Mikołów, do wartości w całej Polsce.**

**Rysunek 27. Korzystanie z urzędzeń elektronicznych powyżej 6 godzin dziennie – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



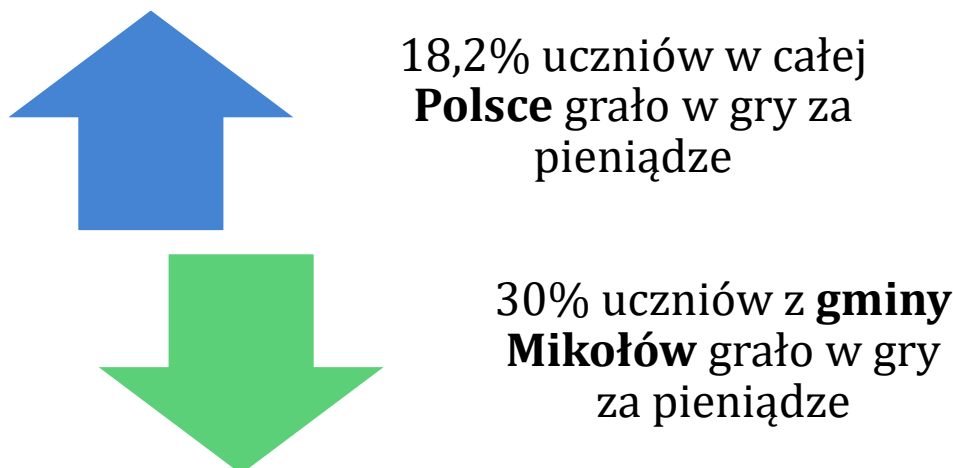
*Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

## Granie w gry za pieniądze

Jak wynika z przeprowadzonych w 2019 roku badań ogólnopolskich, doświadczenia gry za pieniądze ma za sobą 18,2% badanych. Porównując te dane do wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów z gminy Mikołów możemy zauważyć, iż kiedykolwiek w życiu w gry za pieniądze grało 30%. Różnica wynosi więc 11,8 pp.

## Doświadczenia gry za pieniądze ma większy odsetek uczniów z gminy Mikołów, niż ma to miejsce w całej Polsce.

**Rysunek 28. Granie w gry za pieniądze – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną” z 2019 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

### Przemoc

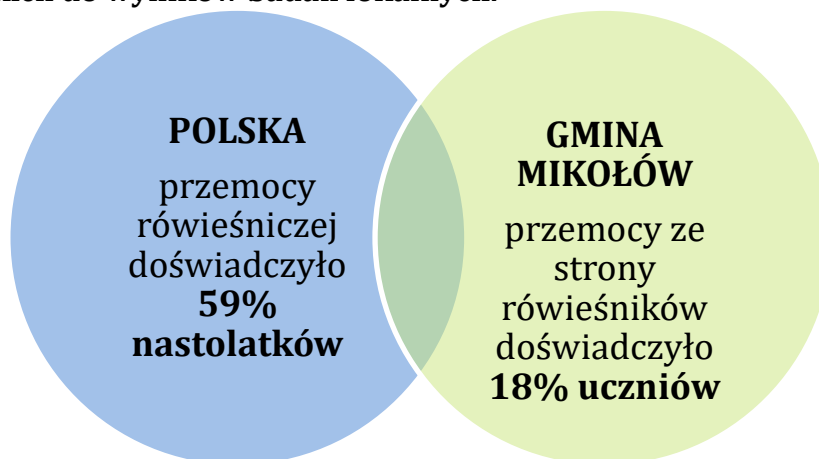
W dalszej kolejności porównaniu poddane zostały kwestie związane z przemocą rówieśniczą, przemocą w rodzinie oraz cyberprzemocą. Do porównania wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Mikołów dotyczącego przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej wykorzystano wyniki badania realizowanego w 2012 roku i przedstawionego w *„Ogólnopolskiej diagnozie problemu przemocy wobec dzieci”* Fundacji Dzieci Niczyje<sup>40</sup>. Jest to pierwsze polskie badanie wiktyimizacji dzieci i młodzieży przeprowadzone na reprezentatywnej próbie nastolatków w wieku od 11 do 17 lat.

Według przeprowadzonego w 2012 roku wyników badania ogólnopolskiego, przemocy ze strony rówieśników kiedykolwiek w życiu doświadczyło 59% badanych. Jak wynika natomiast z badania przeprowadzonego wśród uczniów w gminie Mikołów, przemocy ze strony kolegów/koleżanek ze szkoły, czy też znajomych doświadczyło 18% uczniów (spośród wszystkich badanych uczniów, tj. 1 211 osób). Jest to więc niższa wartość w porównaniu do badań ogólnopolskich.

<sup>40</sup> Włodarczyk J., Makarut K., *Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2013.

**Odsetek uczniów, którzy doświadczyli przemocy rówieśniczej w gminie Mikołów jest w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce niższy o 41 pp.**

**Rysunek 29. Skala przemocy rówieśniczej – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.**

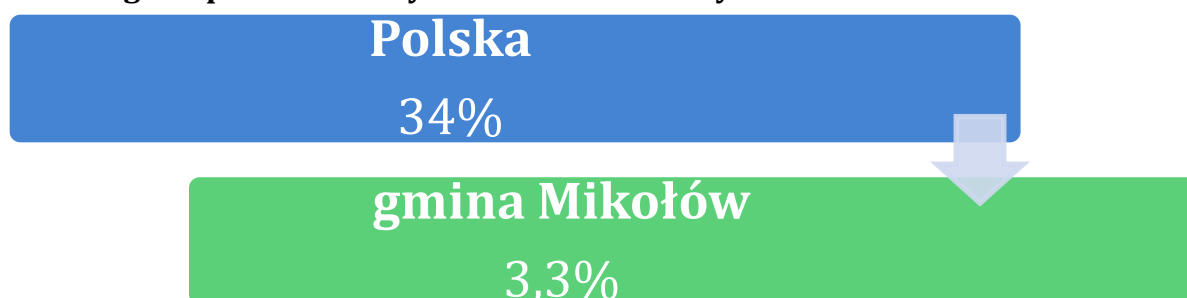


Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Ogólnopolskiej diagnozie problemu przemocy wobec dzieci” z 2013 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

Rozpatrując kwestię przemocy ze strony dorosłych w skali ogólnopolskiej możemy zauważyć, że w całej Polsce przemocy z ich strony kiedykolwiek w życiu doświadczyło 34% uczniów. W przypadku badań prowadzonych na terenie gminy Mikołów, doświadczenie przemocy ze strony osób dorosłych zadeklarowało 3,3% (spośród wszystkich badanych uczniów tj. 1 211 osób).

**Możemy zauważyć, że problem przemocy ze strony dorosłych w gminie Mikołów przybiera mniejsze rozmiary, niż ma to miejsce w całej Polsce.**

**Rysunek 30. Doświadczenie przemocy ze strony dorosłych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



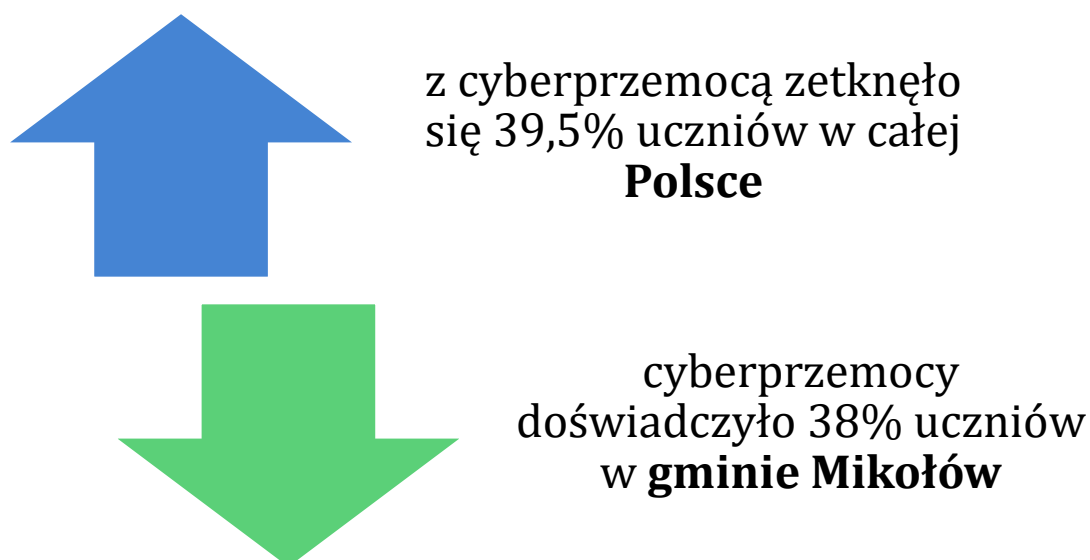
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Ogólnopolskiej diagnozie problemu przemocy wobec dzieci” z 2013 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*



Porównaniu została poddana również skala cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Wyniki badań z tym związane przedstawione zostały w Raporcie Najwyższej Izby Kontroli z 2017 roku „*Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*”<sup>41</sup>. Z badań przedstawionych w tym raporcie wynika, iż z cyberprzemocą zetknęło się prawie 39,5% uczniów. Rozpatrując tę kwestię z perspektywy badań lokalnych możemy zauważyć, iż do doznania cyberprzemocy przyznało się 38% uczniów.

**Możemy stwierdzić zatem, że problem cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Mikołów jest porównywalny do skali w całej Polsce.**

**Rysunek 31. Skala cyberprzemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych**



Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu „Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży” z 2017 roku oraz *Diagnozy problemów społecznych Gminy Mikołów z 2021 roku*

<sup>41</sup> Najwyższa Izba Kontroli, *Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*, Warszawa 2017.

## ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

### GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:



## MOCNE STRONY

- Atrakcyjne położenie geograficzne.
- Różnorodna oferta kulturalna skierowana do mieszkańców w ramach Miejskiego Domu Kultury.
- Funkcjonowanie Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z filiami oraz filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej.
- Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, a w tym Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.
- Różnorodność terenów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku.
- Liczne atrakcje turystyczne.
- Rozwinięta oferta edukacyjna, w tym szkoły podstawowe, przedszkola oraz żłobki.
- Funkcjonujące na terenie Miasta kluby, stowarzyszenia sportowe oraz organizacje pozarządowe.
- Funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Asystenta rodziny oraz Punktu Konsultacyjnego Pomocy w Rodzinie.
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz liczby osób długotrwale pobierających świadczenia.
- Wsparcie środowiskowe dla dzieci i młodzieży.
- Niski odsetek uczniów deklarujący zażywanie środków psychoaktywnych oraz ich łatwą dostępność.
- Świadomość znacznej części uczniów odnośnie szkodliwości alkoholu, narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.
- Niski odsetek mieszkańców stosujących przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- Niski odsetek mieszkańców, w których domach występuje problem przemocy.

## SŁABE STRONY

- Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
- Niewystarczająca (biorąc pod uwagę szybki wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności) ilość miejsc integracji oraz wsparcia seniorów.
- Ujemny przyrost naturalny.
- Wzrost osób bezrobotnych.
- Długotrwała lub ciężka choroba oraz bezrobocie jako dwa główne powody udzielania pomocy utrzymujące się kilka lat.
- Wzrost liczby osób uzależnionych oraz ich rodzin, z którymi GKRPA prowadziła rozmowy.
- Wzrost liczby osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia.
- Wysoki odsetek uczniów doświadczających i stosujących przemoc.
- Duży odsetek uczniów stwierdzających występowanie na terenie ich szkoły zjawiska przemocy.
- Obniżający się wiek inicjacji alkoholowej oraz narkotykowej uczniów.
- Wysoki odsetek uczniów sięgających po alkohol.
- Wysoki odsetek uczniów deklarujących łatwy dostęp do alkoholu.
- Znaczny odsetek uczniów doświadczających i stosujących cyberprzemoc.
- Wysoki odsetek uczniów poświęcających na korzystanie z urządzeń elektronicznych dużych ilości czasu.
- Brak wiedzy niektórych mieszkańców w zakresie szkodliwości alkoholu.

- Znaczny odsetek mieszkańców nie mających wiedzy gdzie szukać pomocy w razie problemów.
- Duża część mieszkańców deklarujących bycie świadkiem prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Gminy.
- Wysoki odsetek mieszkańców widział na terenie miejscowości kobiety w ciąży spożywające alkohol.
- Wysoki odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol codziennie lub kilka razy w tygodniu.
- Duży odsetek mieszkańców wykonujących obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu.
- Niepokojący odsetek osób oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci.
- Brak wiedzy mieszkańców na temat Alkoholowego Zespołu Płodowego FAS.
- Wysoki odsetek mieszkańców zażywających środki psychoaktywne.

### SZANSE

- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Doradztwo zawodowe w placówkach oświatowych.
- Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

### ZAGROŻENIA

- Starzejące się społeczeństwo.
- Emigracja zarobkowa młodych i wykształconych osób.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
- Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego.
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.



- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach wspierania zatrudnienia.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

## WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków oraz problem przemocy, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży i osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy Mikołów. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Gminy, ich opinii i postaw względem uzależnień oraz przemocy;



zapoznanie się z problemami uczniów, poznanie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi oraz uzależnieniami;



poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim oraz nietrzeźwym.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. W dalszej części raportu znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące wśród uczniów i mieszkańców na terenie gminy Mikołów wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

## UCZNIOWIE

### PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po alkohol.

- 25%

Odsetek uczniów, którzy pili alkohol więcej niż jednokrotnie.

- 15%

Odsetek uczniów, którzy pili alkohol 3 razy lub więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (*spośród osób, które piły alkohol*).

- 15%

Odsetek uczniów uznających alkohol za łatwy do zdobycia.

- 42%

Odsetek uczniów oceniających alkohol za nieszkodliwy, w małym stopniu szkodliwy lub nie mających w tym zakresie wiedzy.

- 35%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala spożywania alkoholu

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie gminy Mikołów pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął co czwarty uczeń. Dzięki korelacji wyników na szkołę zauważyć można, że najrzadziej po alkohol sięgali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 6, Szkoły Podstawowej nr 4 oraz Szkoły Podstawowej nr 8, natomiast najczęściej piją go uczniowie ze szkół ponadpodstawowych.
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że jednokrotne próby spożycia alkoholu ma za sobą 10% uczniów, 11% sięgnęło po niego kilka razy, 3% - wiele razy, natomiast 1% pije alkohol regularnie.
- W sposób ryzykowny alkohol piło 15% uczniów – zadeklarowali oni spożycie alkoholu 3 razy bądź więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Odsetek uczniów pijących alkohol kiedykolwiek w życiu w gminie Mikołów jest znacznie niższy, niż odsetek uczniów w całej Polsce.

### Wiek inicjacji alkoholowej

- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej 12% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po alkohol przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Dzięki korelacji wyników na szkołę zauważyć można, że najwcześniej inicjację alkoholową przechodzili uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 3 oraz Szkoły Podstawowej nr 5, natomiast najpóźniej dochodziło do niej w przypadku uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 8.

### Rodzaj spożywanego alkoholu

- Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo – sięgnęło po nie większość badanych (*69% spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazł się szampan (51%) i wino (46%).



## Okoliczności spożywania alkoholu

- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/ zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców miała kontakt z alkoholem, ponieważ dostała go do spróbowania od rodziców (46% spośród tych, którzy spożywali alkohol) lub została nim poczęstowana (44% spośród tych, którzy spożywali alkohol). 17% badanych dokonało samodzielnego zakupu alkoholu (spośród tych, którzy spożywali alkohol).

## Dostępność napojów alkoholowych

- Analizując odpowiedzi uczniów z gminy Mikołów można stwierdzić, że alkohol jest stosunkowo łatwo dostępny dla respondentów – 42% uczniów przyznało bowiem, że nie miałyby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości.
- Zakup alkoholu byłby łatwy dla największego odsetka uczniów ze szkół ponadpodstawowych, natomiast najniższy odsetek pochodził ze Szkoły Podstawowej nr 11.
- Dzięki porównaniu wyników badań realizowanych w gminie Mikołów do badań realizowanych w całej Polsce możemy zauważyć, że uczniowie z Gminy mają większą trudność w zdobyciu alkoholu, niż uczniowie w całej Polsce.

## Opinia na temat szkodliwości alkoholu

- Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że co trzeci respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 35% ankietowanych uznało go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznało, iż nie ma na ten temat żadnej wiedzy.

## Problem nadużywania alkoholu przez rodziców

- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że 6% rodziców uczniów ma problem z nadużywaniem alkoholu. Problem ten głównie dotyczy taty (80% spośród uczniów, którzy zadeklarowali, że ich rodzice mają problem z nadużywaniem alkoholu).
- Dzięki korelacji wyników ze względu na szkołę dowiadujemy się, że najczęściej problem nadużywania alkoholu wśród rodziców występuje wśród rodzin

uczniów z Zespołu Szkół Technicznych, Liceum Ogólnokształcącego nr 1 oraz nr 2, a także Szkoły Podstawowej nr 3.

- Najczęstsze uczucia towarzyszące uczniom w związku z nadużywaniem alkoholu przez swoich rodziców to smutek oraz wstyd za uzależnionego.

# ALKOHOL

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu jest wśród uczniów z gminy Mikołów widoczny. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miał co czwarty uczeń, a wśród tych którzy po niego sięgnęli wiele respondentów próbowało go więcej niż jeden raz. Należy dodać, iż część uczniów sięgnęła po alkohol pierwszy raz w życiu mając mniej niż 10 lat, piło go w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem więcej niż 3 razy oraz kupiło go samemu. Warto mieć na uwadze również to, że co trzeci uczeń nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu, a aż 42% uznaje go za łatwo dostępny na terenie swojej miejscowości. Odsetek uczniów pijących alkohol kiedykolwiek w życiu w gminie Mikołów jest znacznie niższy, niż odsetek uczniów w całej Polsce. Największa skala problemu alkoholowego wśród szkół podstawowych na terenie Gminy została zdiagnozowana wśród uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 1, gdyż najwyższy odsetek badanych z powyższej placówki miał kontakt z alkoholem oraz uznaje go za łatwo dostępny. Najmniejsza skala problemu została zaobserwowana wśród uczniów Szkoły Podstawowej nr 8.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

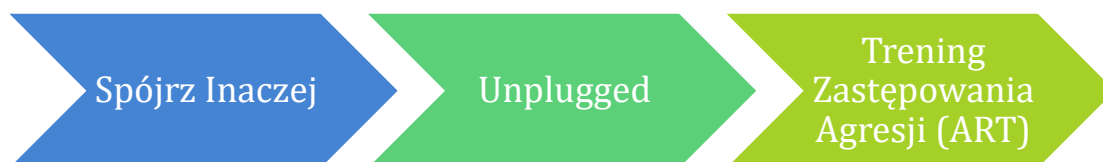
- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.
- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.

- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu, nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie [trzymajpion.pl](http://trzymajpion.pl). Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w swoich rekomendacjach za 2021 rok.

*„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale pracę nad przekonaniem normatywnym dotyczącym picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych. W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.*

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieciom i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.

- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:



- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.
- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na

pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szanse na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych* odnośnie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

*„Na realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym samorządy lokalne wydają blisko sześciokrotnie więcej funduszy niż na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, czyli ponad 62 mln zł. Te dysproporcje są szczególnie niepokojące, zważywszy na fakt, że nie udowodniono poprzez badania naukowe pozytywnego związku pomiędzy uczestnictwem młodzieży w takich działaniach a zmianą ich postawy wobec substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.”*

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Zajęcia sportowe powinny wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

## PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 3%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za łatwe do zdobycia.

- 11%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za łatwe do zdobycia.

- 6%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 7%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 7%

### Wnioski i podsumowanie wyników badań

#### Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Obraz jaki wyłania się z badania to nieduży odsetek uczniów mających kontakt z narkotykami, dopalaczami lub innymi środkami psychoaktywnymi. Sięgnęło po nie 3% badanych.

- Substancje psychoaktywne zażywali uczniowie Liceum Ogólnokształcącego nr 1 oraz nr 2, Szkoły Podstawowej nr 1, Szkoły Podstawowej nr 3, Szkoły Podstawowej nr 4, Szkoły Podstawowej nr 8, Szkoły Podstawowej nr 10, Szkoły Podstawowej nr 12.
- W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem narkotyki/dopalacze zażywał 1% uczniów (spośród całej próby badawczej, tj. 1 211 osób).
- Substancje psychoaktywne w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zażywali uczniowie Liceum Ogólnokształcącego nr 2, Szkoły Podstawowej nr 8, Szkoły Podstawowej nr 1, Szkoły Podstawowej nr 10 oraz Liceum Ogólnokształcącego nr 1.
- Wskaźnik uczniów zażywających substancje psychoaktywne w gminie Mikołów jest znacznie niższy od wskaźnika uczniów zażywających takie substancje w całej Polsce.

### **Rodzaje zażywanych substancji**

- Najpopularniejszą substancją wśród uczniów okazała się marihuana lub haszysz, natomiast w dalszej kolejności znalazły się leki w celu odurzenia się oraz kokaina.

### **Dostępność środków psychoaktywnych**

- W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na następującym poziomie – 11% uznaje narkotyki, a 6% dopalacze za łatwo dostępne w swojej miejscowości.
- Zakup narkotyków byłby łatwy dla największego odsetka uczniów ze szkół ponadpodstawowych, natomiast wśród szkół podstawowych najwyższy wskaźnik uczniów uznających za łatwe zdobycie narkotyków/dopalaczy został zaobserwowany w Szkole Podstawowej nr 1, a najmniejszy w Szkole Podstawowej nr 8.
- Znacznie mniejszy odsetek uczniów z Gminy uznał za łatwe do zdobycia narkotyki i dopalacze, niż ma to miejsce w całej Polsce.

### **Opinia na temat substancji psychoaktywnych**

- Zdecydowana większość uczniów ma świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia (dopalacze – 93%, narkotyki – 92%).



# NARKOTYKI

Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród uczniów z gminy Mikołów występuje w znikomym stopniu. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z narkotykami/dopalaczami miało 3% uczniów, a także niewielka część badanych nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy. Warto mieć na uwadze to, że co dziesiąty uczeń uznaje narkotyki za łatwo dostępne na terenie swojej miejscowości. Odsetek uczniów zażywających substancje psychoaktywne w gminie Mikołów jest znacznie niższy od wskaźnika uczniów w całej Polsce. Największa skala problemu narkotykowego na terenie Gminy została zdiagnozowana wśród uczniów Liceów Ogólnokształcących, gdyż najwyższy odsetek badanych z powyższych placówek miał kontakt z narkotykami, zażywał je 30 dni przed badaniem oraz uznaje je za łatwo dostępne. Najmniejszy odsetek uczniów uważających zdobycie narkotyków/dopalaczy na terenie Gminy za łatwe uczęszcza do Szkoły Podstawowej nr 8, Szkoły Podstawowej nr 3 oraz Szkoły Podstawowej nr 4.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.  
Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>
- Zapewnienie współpracy różnych instytucji i ośrodków zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień w społeczności lokalnej. Skuteczna interwencja wobec nastolatków już sięgających po środki psychoaktywne wymaga pozyskania ich zaufania, zapewnienia możliwie jak największej dyskrecji, kompetencji i szybkości działania.
- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/ pogadanka.
- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych - wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.
- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku

doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

*„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny” - Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.*

## PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek uczniów deklarujących doświadczenie przemocy.

• 26%

Odsetek uczniów deklarujących stosowanie przemocy.

• 30%

Odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy między uczniami.

• 48%

Odsetek uczniów stwierdzających, że w ich domu członkowie rodziny stosują wobec nich przemoc.

• 1%

Odsetek uczniów deklarujących doznanie cyberprzemocy.

• 38%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Gminy – zadeklarował to co czwarty respondent.
- Doświadczenie przemocy najczęściej deklarowali uczniowie z Zespołu Szkół Technicznych, Licum Ogólnokształcącego nr 1 oraz nr 2, Szkoły Podstawowej nr 10, Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Szkoły Podstawowej nr 12.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy również przyznała się znaczna część uczniów. Na pytanie „*czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby*” twierdzącej odpowiedzi udzielił blisko co trzeci respondent (30%).
- Do stosowania przemocy przyznała się największa część uczniów z Zespołu Szkół Technicznych, Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Szkoły Podstawowej nr 3.
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 77% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowała ponad połowa badanych (51%).
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, zdecydowanie dominują osoby stosujące przemoc psychiczną (67% *spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*) oraz fizyczną (61% *spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*).

### Przemoc rówieśnicza

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że większość respondentów doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły (56% *spośród tych, którzy zadeklarowali doświadczenie przemocy*). Znaczna ilość odpowiedzi padła również na znajomych (23%).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemocy – większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*), stosowało ją wobec swoich rówieśników (70%).

- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją prawie połowa uczniów (48%).
- Problem przemocy między uczniami w swojej szkole dostrzega najwięcej uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 7, Szkoły Podstawowej nr 3. Szkoły Podstawowej nr 5, natomiast najrzadziej badani ze Szkoły Podstawowej nr 8, Liceum Ogólnokształcącego nr 2 oraz Liceum Ogólnokształcącego nr 1.
- Odsetek uczniów, którzy doświadczyli przemocy rówieśniczej w gminie Mikołów jest w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce niższy o 41 pp.

### Przemoc domowa

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony mamy lub taty, jest to łącznie 15% *(spośród osób, które doznały przemocy)*.
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 1% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy bezpośredniej w swoim domu.
- Problem przemocy domowej w gminie Mikołów w porównaniu do badań ogólnopolskich przybiera mniejsze rozmiary.

### Cyberprzemoc

- Z przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Mikołów badania, wyłania się obraz znacznej części respondentów deklarujących doświadczenie cyberprzemocy. Doznanie tego typu problemu zadeklarował co trzeci uczeń (38%).
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (29%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (16%).
- Problemu cyberprzemocy doświadczyło najmniej uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 8 (23%), a najwięcej z Liceum Ogólnokształcącego nr 2 (79%).
- Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 20% badanych, spośród których najczęściej stosowanym rodzajem cyberprzemocy było wyzywanie (17%).

- Do stosowania cyberprzemocy przyznało się najwięcej uczniów z Liceum Ogólnokształcącego nr 1 (47%), a najmniej ze Szkoły Podstawowej nr 4 (6%).
- Problem cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży w gminie Mikołów jest porównywalny do skali w całej Polsce.

# PRZEMOC

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań można stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy wśród uczniów z gminy Mikołów występuje na wysokim poziomie i domaga się podjęcia szerokich działań profilaktycznych. Z zebranych danych wynika, że część badanych doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły, blisko co trzeci uczeń zadeklarował stosowanie przemocy, jak również doznanie cyberprzemocy. Wyniki badań wskazują na niski odsetek uczniów, którzy doznali przemocy domowej. Ponadto problem przemocy domowej w gminie Mikołów w porównaniu do badań ogólnopolskich przybiera znacznie mniejsze rozmiary. Największa skala problemu przemocy między uczniami w szkole na terenie Gminy została zdiagnozowana wśród uczniów Szkoły Podstawowej nr 7, Szkoły Podstawowej nr 3 oraz Szkoły Podstawowej nr 5, gdyż najwyższy odsetek badanych z powyższych placówek udzielił twierdzącej odpowiedzi na pytanie "czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami". Doświadczenie przemocy oraz jej stosowanie ma za sobą najwyższy odsetek uczniów z Zespołu Szkół Technicznych.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Wprowadzenie na terenie szkoły jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Przekazanie uczniom wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądaných działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia

- w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doznających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

*„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności.”*

- Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.
- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmocnienie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.



- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
- Opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.
- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia

merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmocnienia personelu medycznego w tym zakresie.

- W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych). Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.

## KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Odsetek uczniów deklarujących korzystanie z urządzeń elektronicznych codziennie.

- 82%

Odsetek uczniów deklarujących korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 6 godzin dziennie (*spośród uczniów korzystających z urządzeń elektronicznych, tj. 1 207 osób*).

- 19%

Odsetek uczniów bardzo często nie śpiących w nocy z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych (*spośród uczniów korzystających z urządzeń elektronicznych, tj. 1 207 osób*).

- 9%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Częstotliwość korzystania z urządzeń elektronicznych

- Z urządzeń elektronicznych korzystają prawie wszyscy młodzi mieszkańcy Gminy – tylko 4 uczniów zaznaczyło odpowiedź, że nie korzysta z takich urządzeń.
- Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 19% uczniów.
- Najwięcej czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych poświęcają uczniowie ze szkół ponadpodstawowych, natomiast wśród szkół podstawowych najwięcej czasu poświęcają na to badani ze Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Szkoły Podstawowej nr 10, natomiast najmniej czasu – Szkoła Podstawowa nr 8.
- Na korzystanie z urządzeń elektronicznych znaczne ilości czasu tj. 6 powyżej godzin, poświęca porównywalna liczba uczniów z gminy Mikołów do wartości w całej Polsce.
- Do kłamania w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych przyznało się 45% badanych, w tym 5% robiło to bardzo często.
- Warto mieć na uwadze odpowiedzi respondentów na temat ich doświadczeń związanych z korzystaniem z urządzeń elektronicznych – wyniki są dosyć niepokojące: próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 6% badanych, najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 10% badanych, a późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 9% uczniów.

### Najczęstsze powody korzystania z urządzeń elektronicznych

- Najczęstszą formą korzystania z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi, słuchanie muzyki, oglądanie filmów/seriali, nauka, granie w gry oraz korzystanie z portali społecznościowych.

# URZĄDZENIA ELEKTRONICZNE

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań można stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych dotyczy co piątego ucznia z gminy Mikołów. Z zebranych danych wynika, że najwięcej czasu na korzystanie z urządzeń elektronicznych poświęcają uczniowie szkół ponadpodstawowych, a najmniej badani ze Szkoły Podstawowej nr 8. Wyniki badań wskazują na to, że blisko co drugi respondent kłamał w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych, część próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z powyższych urządzeń, późno w nocy nie śpią, gdyż z nich korzystają, a najbliższe osoby zarzucają co dziesiątemu uczniowi, że zbyt dużo czasu spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. W związku z powyższymi wynikami badań zaleca się przeprowadzenie długoterminowych działań profilaktycznych.


## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni. Podczas zajęć uczniowie zdobywają takie umiejętności jak zdolność bezpiecznego poruszania się w świecie massmediów, kontroli czasu spędzanego w Internecie, przed telewizorem czy grami komputerowymi, zdolność krytycznej oceny prezentowanych przez media wartości i postaw oraz reagowania w sytuacji zagrożenia.
- Przeprowadzenie zajęć dla uczniów mających na celu zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być rozpowszechnienie ulotek informujących o takim problemie. Dzięki ulotkom odbiorcy mają możliwość zbadania indywidualnego ryzyka uzależnienia, poprzez wypełnienie prostego kwestionariusza.
- Projektując sieć oddziaływań pod kątem uzależniania od Internetu należy skupić się również na pozytywnych stronach korzystania z Internetu (możliwość rozwoju, nauki języków, zdobywanie informacji) oraz uświadamianiu dzieciom i młodzieży negatywnych skutków nadmiernego przebywania w sieci. Warto również skupić się na wyidealizowanych wzorcach przekazywanych przez portale społecznościowe (idealne ciała, ideale ubrania, idealne życie) oraz na tym, jak nie dać się przez te wzorce manipulować i im podporządkowywać.

## PROFILAKTYKA

Odsetek uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych.

- 17%



Odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że zajęcia profilaktyczne nie wniosły nic nowego i były nieciekawe.

- 24%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że 17% uczniów z gminy Mikołów nie brało udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast blisko co czwarty ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego (24%).
- W zajęciach profilaktycznych nie brało udział najwięcej uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 10 oraz Szkoły podstawowej nr 12. Pozytywnie zajęcia profilaktyczne ocenia najwięcej badanych ze Szkoły Podstawowej nr 8, natomiast negatywnie – z Liceum Ogólnokształcącego nr 2.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, natomiast najmniej ciekawe spektakle lub musicale profilaktyczne. Co czwarty uczeń nie wie jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla niego najciekawsza.

## PROFILAKTYKA

Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że blisko co piąty uczeń z gminy Mikołów nie brał udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast co czwarty uważa, że były one nieciekawe i nie wzniosły nic nowego. W zajęciach profilaktycznych brało udział najmniej uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 10 oraz Szkoły Podstawowej nr 12, natomiast negatywnie ocenia je największy odsetek badanych z Liceum Ogólnokształcącego nr 2, a pozytywnie respondenci ze Szkoły Podstawowej nr 8.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.



Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.


- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

## UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Odsetek uczniów, którzy grali w gry za pieniądze.

- 30%



Odsetek uczniów grających w gry na pieniądze częściej niż 11 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (spośród uczniów grających w gry hazardowe, tj. 358 osób).

- 8%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala grania w gry za pieniądze

- Badanie ankietowe pokazało, że bezpośredni kontakt z grami za pieniądze miał blisko co trzeci uczeń z gminy Mikołów.
- Najczęściej w gry za pieniądze grali uczniowie szkół ponadpodstawowych, natomiast wśród szkół podstawowych najwyższy odsetek badanych można zaobserwować w Szkole Podstawowej nr 1, natomiast najniższy w Szkole Podstawowej nr 8.
- Zdecydowana większość uczniów grała w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy do 5 razy (86% spośród tych, którzy kiedykolwiek grali w gry za pieniądze), natomiast częściej niż 11 razy grało w nie 8% uczniów (spośród tych,



*którzy kiedykolwiek grali w gry za pieniądze*) – w całej próbie badawczej jest to 2%.

- Doświadczenia gry za pieniądze ma większy odsetek uczniów z gminy Mikołów, niż ma to miejsce w całej Polsce.

### **Doświadczenia związane z graniem w gry za pieniądze**

- Poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze doświadczyło 3,6% uczniów (*spośród tych, którzy kiedykolwiek grali w gry za pieniądze*) – w całej próbie badawczej jest to zaledwie 1% badanych.

## **HAZARD**

Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że blisko co trzeci uczeń z gminy Mikołów grał kiedykolwiek w życiu w gry za pieniądze, a większość z nich w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem grała w nie do 5 razy. Z nadmierną częstotliwością w gry za pieniądze gra

W porównaniu do danych ogólnopolskich doświadczenia z grami za pieniądze ma więcej uczniów z gminy Mikołów, niż z całej Polski. W gry za pieniądze grało najwięcej uczniów ze szkół ponadpodstawowych, a najmniej ze Szkoły Podstawowej nr 8. W związku z powyższymi wynikami zaleca się przeprowadzenie działań profilaktycznych.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Działaniami profilaktycznymi należy objąć te miejsca, gdzie istnieje możliwość grania w gry na pieniądze czy też podejmowania zakładów, bowiem osoby do 18. roku życia obowiązuje zakaz wstępu do salonów gier oraz punktów na przyjmowanie zakładów wzajemnych. Młodzi ludzie przed osiągnięciem pełnoletności nie mogą również uczestniczyć w grach losowych, poza loteriami fantowymi i promocyjnymi. Należy umieścić informacje o zakazie dotyczącym osób niepełnoletnich w widocznym miejscu na maszynach do gry i innych miejscach (np. zakłady bukmacherskie). Osoby pracujące w takich miejscach powinny zostać przeszkolone.
- Zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry na pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.
- Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat podejmowania hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:
  - czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
  - czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
  - czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli że mogłoby ukraść?
  - czy granie staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
  - czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
  - czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?

Odpowiedź twierdząca na którekolwiek z powyższych pytań powinna wzbudzić czujność.

- Przed podejmowaniem się grania w gry hazardowe przez dzieci i młodzież oraz przed jego negatywnymi konsekwencjami może uchronić właściwa komunikacja

na linii rodzic-dziecko. Wśród rodziców można rozpowszechnić ulotki, które uświadomią rodzicom wagę pozostawania w bliskiej relacji i kontakcie z dzieckiem.

## SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Odsetek sprzedawców dostrzegających wzrost spożycia alkoholu przez mieszkańców Gminy.

- 27%

Odsetek sprzedawców stwierdzających próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie.

- 62%

Odsetek sprzedawców sprawdzających dowód osobisty klienta za każdym razem, nie mając pewności, czy jest pełnoletni.

- 52%

Odsetek sprzedawców stwierdzających próby zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe.

- 80%

Odsetek sprzedawców posiadających wiedzę na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu.

- 55%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Ocena spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat

- Na mogący się zaostrić problem spożywania alkoholu przez mieszkańców gminy Mikołów wskazało 11 sprzedawców, tj. 27%.
- Malejące spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat zaobserwowało tylko 3 badanych, tj. 7%

### Sprzedaż napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim

- Analizując odpowiedzi sprzedawców napojów alkoholowych widzimy, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie zdarzały się w ponad połowie punktów, w których realizowane było badanie ankietowe (62%).
- Należy zaznaczyć jednak, że w żadnym przypadku respondent nie sprzedał alkoholu osobie niepełnoletniej.
- W połowie punktów nigdy nie zdarzyło się, aby dorośli klienci podejmowali interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol. Często zdarza się to w 3 punktach, a bardzo często – tylko w 2 sklepach.
- W ponad połowie punktów respondenci stwierdzili, że gdy nie mają pewności, czy osoba kupująca jest pełnoletnia, sprawdzają dowód osobisty za każdym razem (52%) lub robili to wiele razy (37%). W jednym przypadku sprzedawca nigdy nie pyta o dowód osobisty nie mając pewności czy jest on pełnoletni.
- W większości sytuacji nigdy nie zdarzyło się sprzedać alkoholu osobie niepełnoletniej, gdy deklarowała ona kupno dla swoich rodziców – 38 punktów, natomiast w jednym miało to miejsce rzadko, natomiast w kolejnym – czasami.

### Sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim

- Bazując na uzyskanych w procesie badawczym wynikach możemy stwierdzić, że problem sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim w Gminie nie występuje. Tylko 1 respondent przyznał się do sprzedaży papierosów raz lub kilka razy. Większość jednoznacznie stwierdziła, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie sprzedała papierosów osobie niemającej ukończonych 18 lat.

## **Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu**

- Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród osób pracujących w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych wykazały występujący na terenie Gminy problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu – w ocenie 7 osób ma to miejsce rzadko (17%), według 10 osób – czasami (25%), natomiast zdaniem 3 osób – często (7%).

## **Sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym**

- Większość sprzedawców biorących udział w badaniu stwierdziło, że zdarzały się sytuacje, w których osoby nietrzeźwe próbowały kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie (32 osoby, tj. 80%). Znaczna część spośród nich stwierdziła, że miało to miejsce raz lub kilka razy (21 osób, tj. 52%).
- Aż 14 sprzedawców (35%) przyznało się do sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej, w tym 12 osób raz lub kilka razy, natomiast 2 osoby – wiele razy.

## **Wiedza na temat ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**

- Z odpowiedzi respondentów wynika, że nie we wszystkich punktach sprzedaży alkoholu znajduje się informacja o szkodliwości alkoholu, do której zobowiązuje ustawa - brakuje jej w 17 punktach.
- Warto zwrócić uwagę na to, że w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu nie brało udziału 16 badanych, natomiast 12 osób nie pamięta o tym fakcie.
- Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród osób pracujących w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych wykazały brak wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu – tylko 22 sprzedawców zaznaczyło prawidłową odpowiedź.

# SPRZEDAWCY

Przeprowadzone badanie wśród sprzedawców napojów alkoholowych nie wykazało występujących w znacznym stopniu problemów sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim. Należy dodać, że nie każdy sprzedawca sprawdza dowód osobisty klienta za każdym razem, gdy nie ma pewności co do jego pełnoletności, a część badanych zauważyło problem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu. Widoczny jest także problem sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, gdyż do tego faktu przyznał się co trzeci sprzedawca. Wiedza na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu wśród badanych nie jest wystarczająca, a w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu nie brał udział co czwarty respondent.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmocnienie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- Przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

- Zorganizowanie badania „Tajemniczy Klient” w celu uzyskania pewności, czy sprzedawcy napojów wysokoprocentowych nie sprzedają alkoholu osobom niepełnoletnim. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wyniki w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu. Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

*Zgodnie ze stanowiskiem WHO Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie rekomenduje podejmowania współpracy w obszarze profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych z przedstawicielami przemysłu alkoholowego.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.*



## DOROŚLI MIESZKAŃCY

### PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol.

- 84%

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol z dużą częstotliwością (kilka razy w tygodniu lub codzień).

- 15%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy wykonywali obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu (*spośród osób pijących alkohol*).

- 10%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy prowadzili pojazd pod wpływem alkoholu (*spośród osób pijących alkohol*).

- 7%

Odsetek dorosłych mieszkańców twierdzących, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 13%

Odsetek dorosłych mieszkańców, których rodzic/e borykali się z problemem uzależnienia od alkoholu.

- 13%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala spożywania alkoholu

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała większość dorosłych mieszkańców gminy Mikołów, tj. 84%. Wśród nich, co trzecia osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (32%).
- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga aż 15% mieszkańców Gminy.
- Najczęściej (codziennie lub kilka razy w tygodniu) alkohol spożywają mieszkańcy sołectwa Borowa Wieś (18%), z kolei całkowitą abstynencje deklaruje największy odsetek badanych również z Borowej Wsi (27%) oraz sołectwa Mokre (25%).
- Tylko 15% ankietowanych twierdzi, że liczba punktów sprzedaży alkoholu na terenie Gminy powinna być ograniczona. Przeciwnego zdania jest 62% badanych, z kolei co czwarty miał problem z odpowiedzią na to pytanie.

### Wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 10% respondentów (*spośród osób pijących alkohol*), przy czym 1% zadeklarował, iż sytuacje takie miały miejsce często.
- Pod względem miejsca zamieszkania, żaden z badanych z sołectwa Śmiłowice nie wykonywał nigdy obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu. Największy odsetek badanych, którym przydarzyła się taka sytuacja zamieszkuje sołectwo Borowa Wieś (13%), z czego wszyscy zadeklarowali, że zdarzało się to często.

### Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu

- Do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się 7% respondentów (*spośród osób pijących alkohol*), wśród których 1% zadeklarował, że taka sytuacja miała miejsce raz.

- Największy odsetek bada danych deklarujących kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości zamieszkuje sołectwo Borowa Wieś (25%). W sołectwach Śmiłowice, Mokre i Bujaków nikomu z badanych nie zdarzyła się taka sytuacja.
- 28% ankietowanych było świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu, w tym 5% często lub bardzo często, co może wskazywać na występowanie problemów w tym zakresie.
- Najczęściej świadkami takich sytuacji byli mieszkańcy sołectw Bujaków (38%) oraz Paniowy (37%). Bardzo często prowadzenie pojazdów przez nietrzeźwych kierowców obserwowane jest natomiast przez mieszkańców sołectw Borowa Wieś (9%) oraz Bujaków (8%).

### **Spożywanie alkoholu w ciąży**

- Badania wykazały, że blisko co piąty badany (18%) nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka lub ma do tego pozytywny stosunek, natomiast 82% sądzi, że ma to wpływ.
- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej Gminy w ciągu ostatnich 12 miesięcy był średnio co czwarty respondent, tj. 29%.
- Spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży najczęściej obserwowane było przez mieszkańców sołectwa Paniowy (42%). Często bądź bardzo często takie sytuacje obserwowali w większości badani z sołectwa Bujaków (16%) oraz Mokre (12%).
- Zdaniem, aż 13% badanych kontrolowane stosowanie używek w małej ilości w trakcie ciąży nie szkodzi dziecku, z kolei 9% nie ma w tym zakresie wiedzy.

### **Problematyka FAS (Alkoholowego Zespołu Płodowego)**

- Badania wykazały, że średnio co drugi mieszkaniec gminy Mikołów słyszał kiedykolwiek o Alkoholowym Zespole Płodowym.
- Brak wiedzy w zakresie FAS zadeklarowało najwięcej osób z sołectwa Borowa Wieś (64%) oraz Paniowy (58%).
- Większość respondentów ma prawidłową wiedzę w zakresie nieuleczalności FAS – wskazało na to 78% mieszkańców Gminy, którzy kiedykolwiek o nim

słyszeli. Blisko co piąty nie posiada wiedzy w tym zakresie (18%), z kolei zdaniem 3% FAS można uleczyć.

- Zdecydowana większość badanych słyszących kiedykolwiek o FAS, posiada prawidłową wiedzę na temat tego czym on jest (94%).

### **Dorośle Dzieci Alkoholików (DDA)**

- Jak wynika z badania 13% respondentów to Dorośle Dzieci Alkoholików.
- Przeważnie problem uzależnienia od alkoholu dotyczył ojców (61%). Co piąty rodzic naszych ankietowanych borykający się z problemem alkoholowym to matka, z kolei w przypadku 19% uzależnienie od alkoholu dotykało obojga rodziców mieszkańców Gminy.
- Pytając o uczucia towarzyszące badanym w dzieciństwie w związku z nadużywaniem alkoholu przez rodzica/ów, najczęściej wskazywany był wstyd za uzależnionego (53%) oraz złość/nienawiść (51%).

### **Opinia na temat alkoholu**

- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia jednoznacznie wskazują na to, że większość respondentów ma na ten temat świadomość (84%).
- Część mieszkańców nie ma na ten temat świadomości – 12% badanych uznało, że jest on w małym stopniu szkodliwy, a 4% uważa go za nieszkodliwy.

# ALKOHOL

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców gminy Mikołów występuje i może być alarmujący, gdyż jego spożywanie zadeklarowało większość respondentów i stosunkowo znaczna część spośród nich sięga po niego w sposób ryzykowny.

Badanie wykazało występujący na terenie Gminy problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, brak wiedzy wśród części mieszkańców, a także potrzebę doinformowania społeczności lokalnej w zakresie tematyki FAS. Niepokojący jest również fakt, że co czwarty badany mieszkaniec był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu i to, że część respondentów uznaje alkohol za mało szkodliwy dla zdrowia. Wnioski z przeprowadzonego badania wykazały również, że Gminę zamieszkują Dorosłe Dzieci Alkoholików, co powinno mieć wpływ na planowanie działań w zakresie pomocy społecznej. W planowaniu działań profilaktycznych powinno się wziąć pod uwagę przede wszystkim sołectwa Borowa Wieś oraz Paniowy.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Ośrodka Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Komisariacie Policji, parafiach, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).

### Rysunek 32. Przykładowe materiały profilaktyczne dla dorosłych mieszkańców dotyczące uzależnienia od alkoholu



Źródło: [www.oficyna-profilaktycza.pl](http://www.oficyna-profilaktycza.pl)

- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń

dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broszury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.

- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin. Warto mieć przy tym na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*:

*„Punkty konsultacyjne mogą być prowadzone przez samorząd terytorialny, stowarzyszenia abstynenckie i inne podmioty pozarządowe. Powinny być dostępne dla klientów w godzinach popołudniowych i wieczornych, a warunki lokalowe gwarantować osobom zgłaszającym się do punktu dyskrecję i komfort psychiczny. Jeśli punkt znajduje się w urzędzie gminy czy w ośrodku pomocy społecznej, należy zadbać o oddzielne pokoje, do których nikt nie będzie wchodził i przeszkadzał w czasie rozmowy oraz nie będą dzwoniły telefony służbowe. Rekomendowanym rozwiązaniem jest zatrudnienie na kilka godzin w tygodniu specjalisty psychoterapii uzależnień lub instruktora terapii uzależnień, który pracuje w placówce leczenia uzależnienia. Ważną umiejętnością osób zatrudnianych w punktach konsultacyjnych jest skuteczne motywowanie klientów do zmiany szkodliwych zachowań.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.*

- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.



### Rysunek 33. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży



Źródło: [www.oficyna-profilaktyczna.pl](http://www.oficyna-profilaktyczna.pl)

- Włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu* uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.
- Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Współpraca z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Realizowanie domowych wizyt u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.

## PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 14%

Odsetek dorosłych mieszkańców, oceniających dopalacze jako mało szkodliwe albo nieszkodliwe.

- 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających narkotyki jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe.

- 8%

Odsetek dorosłych mieszkańców znających miejsca na terenie Gminy, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

- 26%

### Wnioski i podsumowanie wyników badań

#### Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 14% respondentów, wśród których 2% zażywa je w sposób problemowy (kilka razy w tygodniu oraz codziennie).
- Żaden z mieszkańców sołectwa Bujaków nie zadeklarował stosowania substancji psychoaktywnych. Niski odsetek osób zażywających narkotyki/dopalacze odnotowany został również wśród badanych z sołectwa Śmiłowice.

- Problem nadmiernego sięgania po tego typu substancje dotyczy 9% badanych z sołectwa Borowa Wieś oraz 5% z sołectwa Paniowy – zażywają oni narkotyki/dopalacze codziennie.

### **Rodzaje zażywanych substancji**

- Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpowszechniejszą wśród respondentów substancją psychoaktywną jest marihuana (zażywa ją 107 badanych, tj. 86%).

### **Konsekwencje związane z zażywaniem narkotyków/dopalaczy**

- Większość badanych nie doznała w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych żadnych negatywnych konsekwencji, natomiast 10% mieszkańców (spośród zażywających substancje psychoaktywne) ma za sobą takie sytuacje. Przede wszystkim ankietowani wskazywali na problemy zdrowotne oraz finansowe.

### **Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym**

- Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał wysoki odsetek respondentów – 26% ankietowanych.
- Blisko co piąty badany zadeklarował znajomość konkretnej osoby (19%), z kolei na drugim miejscu pod względem wskazań badanych mieszkańców znalazło się osiedle (5%).
- Najwięcej osób deklarujących znajomość miejsc, w których można nabyć narkotyki/dopalacze zamieszkuje sołectwo Bujaków (43%) oraz Paniowy (37%). Co czwarty badany z sołectwa Śmiłowice zna konkretną osobę, u której można nabyć substancje psychoaktywne (26%) oraz co trzeci ankietowany z dzielnicy Kamionka (30%).

### **Opinia na temat narkotyków i dopalaczy**

- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że zdecydowana większość mieszkańców zdaje sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia, jednakże 4% jest zdania, że dopalacze są w małym stopniu szkodliwe lub nieszkodliwe, z kolei w przypadku narkotyków jest to aż 8%.

# NARKOTYKI

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem związany z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Mikołów występuje, jednakże na stosunkowo niskim poziomie. Nie należy natomiast pomijać profilaktyki w tym zakresie, ponieważ jak wykazały badania część osób zażywających powyższe substancje, robi to z częstotliwością wskazującą na uzależnienie. Są to przede wszystkim osoby zamieszkujące sołectwo Borowa Wieś oraz Paniowy. W szczególności należy zwrócić uwagę na użytkowników marihuany, ponieważ ich odsetek był największy wśród osób deklarujących sięganie po substancje psychoaktywne. Niepokojący jest fakt, że co czwarty badany zna miejsca, z których można pozyskać nielegalne substancje. Pomimo wysokiej świadomości mieszkańców Gminy na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy, część z nich wykazuje brak wiedzy w tym zakresie. Powinno to stanowić sygnał do podjęcia działań kształtujących właściwe postawy wobec tych substancji.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu

ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.

- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.

## PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy.

- 11%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących stosowanie przemocy.

- 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej.

- 14%

Odsetek dorosłych mieszkańców stwierdzających, że w ich domu występuje problem przemocy.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych wobec dzieci lub wykazujących w tym temacie brak wiedzy.

- 8%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% mieszkańców gminy Mikołów – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc.
- Największy odsetek osób deklarujących obecność przemocy w swoim domu zamieszkuje sołectwo Mokre (6%) oraz dzielnicę Kamionka (5%). W domach respondentów z sołectw Paniowy, Bujaków oraz Borowa Wieś ten problem nie występuje.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował stosunkowo wysoki odsetek badanych – 14% badanych, z kolei co czwarty ankietowany nie ma w tym zakresie wiedzy.
- Co czwarty badany z sołectwa Borowa Wieś zna w swoim otoczeniu osobę doznającą przemocy. Najmniejszy odsetek zamieszkuje natomiast sołectwo Śmiłowice (10%).
- Przemocy doznało 11% respondentów, natomiast stosowało ją 5%.
- Przemoc domowa dotyczy przede wszystkim badanych z sołectwa Paniowy (21%) oraz Borowa Wieś (18%). Więcej niż 30 razy doznało jej 9% ankietowanych z sołectwa Borowa Wieś oraz 8% z sołectwa Bujaków.
- Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (51% spośród tych, którzy doświadczali przemocy). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna (48%).
- Okazało się, że mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy ze strony nieznanym osobom (33% spośród tych, którzy doświadczali przemocy) oraz partnera/partnerki (20%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy najczęściej stosowali przemoc psychiczną (54% spośród tych, którzy stosowali przemoc). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna (46%).

## Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że 11% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, natomiast 8% się z nią zgadza.
- Niepokojące jest również to, że do zastosowania przemocy wobec dziecka/dzieci przyznał się co trzeci badany (*35% spośród osób stosujących przemoc*).

## Skala cyberprzemocy

- Cyberprzemocy doznał co czwarty mieszkaniec gminy Mikołów (26%), a najczęstszą jej formą było wyzywanie, podszywanie się oraz ośmieszanie/poniżanie.

# PRZEMOC

Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą nie jest alarmujący, ale należy podjąć czynności w tym zakresie. Pomimo stosunkowo niewielkiego odsetka osób, w których domach występuje problem przemocy, warto zwrócić uwagę szczególnie na mieszkańców sołectwa Mokre oraz dzielnicy Kamionka, którzy najczęściej ze wszystkich badanych mieszkańców deklarowali występowanie tego problemu. Alarmujące jest również to, że to dzieci były jednymi z najczęstszych ofiar przemocy ze strony mieszkańców, a część badanych pozytywnie odnosi się do kar fizycznych w stosunku do nich. Warto zwrócić uwagę na fakt, że co czwarty mieszkaniec Gminy doświadczył zjawiska cyberprzemocy.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 2 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.

**Rysunek 34. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie dla dorosłych mieszkańców**



Źródło: [www.oficyna-profilaktyczna.pl](http://www.oficyna-profilaktyczna.pl)



- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie [www.niebieskalinia.pl](http://www.niebieskalinia.pl). Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 3, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

*„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.*

- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

## PROFILAKTYKA

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających zaangażowanie władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców dostatecznie.

• 33%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących brak wiedzy na temat miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów.

• 13%

Odsetek dorosłych mieszkańców nie znających danych kontaktowych do instytucji pomocowych.

• 17%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Opinia na temat działań podejmowanych przez Gminę

- Z uzyskanych danych wynika, że część mieszkańców nie ma wiedzy na temat stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców (21%).
- Co trzeci badany ocenia zaangażowanie władz lokalnych w zakresie profilaktyki jako dostateczne, z kolei 10% uważa, że są one prowadzone niedostatecznie.
- Warto podkreślić, że blisko połowa badanych nie wie, jakie działania podejmuje Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (45%).

### **Znajomość miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemów**

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo niski odsetek respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów – przyznało to 13% respondentów.
- Największym zaufaniem w przypadku problemów związanych z uzależnieniami lub przemocą w rodzinie cieszy się policja oraz rodzina.

### **Znajomość danych kontaktowych do instytucji pomocowych, do których można się zgłosić w razie problemów**

- Badania wykazały, że aż 17% respondentów nie zna danych do instytucji pomocowych. Blisko połowa nie jest pewna czy zna.
- Pozostali ankietowani (40%) zadeklarowali znajomość danych kontaktowych do instytucji pomocowych, bądź wiedzą gdzie mogą je znaleźć.
- Co piąty mieszkaniec sołectwa Paniowy deklaruje brak znajomości danych kontaktowych do tego rodzaju instytucji, z kolei wysoka znajomość zauważalna jest w przypadku sołectwa Śmiłowice (51%) oraz dzielnicy Kamionka (46%).

Odpowiedzi respondentów pokazują, że mieszkańcy Gminy w większości oceniają zaangażowanie władz lokalnych umiarkowanie. Znaczna część z nich nie ma na temat takich działań wiedzy albo ma problem w ocenie, co może wskazywać na niewielki stopień zaangażowania bądź niski poziom informowania społeczności lokalnej o tego rodzaju podejmowanych działaniach. Większość mieszkańców wie do kogo mogłoby się zwrócić w przypadku problemu uzależnień bądź przemocy. Blisko co drugi respondent nie posiada wiedzy w zakresie działań profilaktycznych podejmowanych przez Gminę, co może również wskazywać na niewielki zasięg tychże działań, pociągający za sobą niejednokrotnie niską skuteczność. Zauważalna jest także potrzeba doinformowania społeczności lokalnej w zakresie instytucji pomocowych oraz znajomości danych kontaktowych.

### **Rekomendowane działania profilaktyczne**

- Włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).
- Prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

- Interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Gminy.
- Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie realizuje ogólnopolską kampanię edukacyjną #NIEROZERWALNI, której głównymi odbiorcami są rodziny. Przypomina, że więzi rodzinne i relacje między dziećmi i rodzicami są kluczowe dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży. Uświadamia, że okazywanie emocjonalnego wsparcia oraz rozważna kontrola ze strony dorosłych są elementami wychowania, które mają istotne znaczenie dla ograniczania ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowania u dzieci i nastolatków. Pomaga rozwijać te kompetencje rodziców i opiekunów, które wpływają na pogłębienie więzi rodzinnych i wspierają mądrą ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych decyzji. Podpowiada konkretne rozwiązania, ćwiczenia i sposoby wzmacniające wysokie kompetencje psychospołeczne w rodzinie. Inicjuje budowanie społeczności rodzin wzajemnie wspierających się i wspólnie przeżywających radości i smutki codziennego życia. Rekomendujemy udział miast i gmin w kampanii edukacyjnej #NIEROZERWALNI.

## KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców korzystających z urzędzeń elektronicznych codziennie.

• 81%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących korzystanie z urzędzeń elektronicznych powyżej 6 godzin w ciągu dnia.

• 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie problemów w związku z korzystaniem z urzędzeń elektronicznych elektronicznych.

• 9%

### Wnioski i podsumowanie wyników badań

#### Częstotliwość korzystania z urzędzeń elektronicznych

- Z urzędzeń elektronicznych korzysta przeważająca część dorosłych mieszkańców Gminy (93%). Wśród tych osób większość zadeklarowało korzystanie z nich codziennie (81%).
- Największy odsetek badanych nie korzystających w ogóle z tego typu urzędzeń zamieszkuje sołectwo Bujaków (23%) oraz Mokre (19%), natomiast korzystających codziennie – dzielnicę Kamionka (89%) oraz miasto Mikołów (82%).
- Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania pod kątem częstotliwości korzystania z urzędzeń elektronicznych możemy stwierdzić, że stosunkowo niski odsetek badanych poświęca na to dziennie znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin (5% spośród całej próby badawczej).

- Nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych zauważalne jest przede wszystkim w sołectwie Paniowy, gdzie powyżej 10 godzin dziennie poświęca na to 12% badanych, z kolei w sołectwie Borowa Wieś jest to 11%.
- Problemów w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczyło 9% badanych (*spośród osób korzystających z urządzeń elektronicznych*).

## URZĄDZENIA ELEKTRONICZNE

Biorąc pod uwagę wyniki badań możemy stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych może dotyczyć 5% dorosłych mieszkańców Gminy – stwierdzili oni, iż poświęcają na to powyżej 6 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy). Niepokojąco wysoki odsetek badanych, który poświęca na to ponad 10 godzin dziennie zamieszkuje sołectwo Paniowy oraz Borowa Wieś. W kwestii problemów związanych z używaniem urządzeń elektronicznych w sposób nieumiarkowany, odsetek badanych ich doświadczających jest stosunkowo niewielki. Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z urządzeń elektronicznych jest widoczny, jednakże nie alarmujący. Zbyt duże ilości czasu poświęcane na przebywanie „w sieci” mogą być wynikiem narzuconego obecnie stylu życia związanego z sytuacją pandemiczną, jednakże warto jest podejmować działania promujące aktywne spędzanie wolnego czasu.


## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie warsztatów wśród mieszkańców na temat mediów społecznościowych (ochrona informacji o sobie i swoim wizerunku w sieci), cyberprzemocy i jej rodzajów (sposoby radzenia sobie z tym problemem) oraz handlu w sieci (oszustwa finansowe).
- Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie ich świadomość na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- Powtórzenie w przyszłości badań diagnozujących problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych wśród dorosłych mieszkańców Gminy.

## PROBLEM HAZARDOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców obstawiających gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 17%



Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie problemów w związku z graniem w gry na pieniądze.

- 12%

## Wnioski i podsumowanie wyników badań

### Skala grania w gry za pieniądze

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z grami na pieniądze miało 17% mieszkańców.
- Respondenci podejmowali się grania w gry hazardowe stosunku rzadko – w ciągu ostatnich 12 miesięcy 11% grało 1-5 razy, po 2% - 6-10 oraz 11-20 razy, natomiast 1% - częściej niż 20 razy.



- Mieszkańcy sołectwa Bujaków (31%) oraz sołectwa Borowa Wieś i dzielnicy Kamionka (po 27%) najczęściej deklarowali granie w tego rodzaju gry.
- Częściej niż 20 razy podejmowało się uczestnictwa w grach hazardowych najwięcej respondentów z sołectw Borowa Wieś (9%) oraz Bujaków (8%).

### **Problemy związane z graniem w gry za pieniądze**

- Przeprowadzone badanie wskazuje na to, iż 12% mieszkańców grających w gry za pieniądze, doświadczyło problemów w związku z uprawianiem hazardu.
- Najczęściej ankietowani doznawali problemów finansowych (6%) oraz rodzinnych (5%).

## **HAZARD**

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że problem grania w gry hazardowe wśród dorosłych mieszkańców Gminy przybiera niewielkie rozmiary, jednakże część z nich podejmuje się tego bardzo często. Na problem hazardowy dotykający badanych mogą wskazywać również doświadczane przez nich problemy finansowe oraz rodzinne. Pomijane często w profilaktyce uzależnienia behawioralne powinny zatem stanowić istotny element, który uświadamiałby społeczność na temat ryzyka, jakie niesie za sobą uczestnictwo w grach na pieniądze.

## Rekomendowane działania profilaktyczne

- Wprowadzenie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym. Działania z zakresu profilaktyki hazardu powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych) oraz dorosłych mieszkańców.
- Stałe monitorowanie nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem występowania problemu hazardowego w przyszłości.
- Rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki i plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.
- Warto przekazać mieszkańcom informację, że na stronie <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/poradnia-online/> mogą uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia problemów z graniem w gry hazardowe. Ekspertami udzielającymi porad są osoby z wieloletnim doświadczeniem w obszarze profilaktyki i terapii uzależnień. Pytanie można przesłać drogą elektroniczną. Rozpowszechniony może zostać również numer na Telefon Zaufania - 801 889 880.

## BIBLIOGRAFIA

1. <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>
2. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>
3. <https://bdl.stat.gov.pl/>
4. <https://mikolow.praca.gov.pl/>
5. Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
6. CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
7. Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015.
8. Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, Wydawnictwo PIW, Warszawa 2009.
9. Grzegorzewska I., Cierpiątkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
10. *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
11. Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.
12. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, Wydawnictwo IPSIR UW, Warszawa 2006.
13. Kmieciak-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
14. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
15. *Narodowy Spis Powszechny 2011*.
16. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok*.

17. Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
18. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
19. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa, 2003 r.
20. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
21. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
22. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji PIB, Warszawa 2009.
23. Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012.
24. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
25. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
26. Raport o stanie Mikołowa za rok 2019.
27. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
28. Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2020.
29. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.
30. Szatur-Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2007.
31. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 1995.

32. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, *Pedagogika Społeczna* 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.
33. Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
34. *Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R.*, Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

# SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

## SPIS TABEL

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.....	10
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019.....	19
Tabela 3. Liczba osób według ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019 .....	20
Tabela 4. Bezrobotni według wieku w gminie Mikołów w latach 2017-2019 .....	22
Tabela 5. Bezrobotni według wykształcenia w gminie Mikołów w latach 2017-2019.....	22
Tabela 6. Liczba uczniów w szkołach podstawowych, przedszkolach i żłobkach w roku szkolnym 2018/2019 .....	24
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć.....	28
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019 .....	29
Tabela 9. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Mikołowie w latach 2017-2019.....	29
Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w latach 2017-2019 roku – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.....	30
Tabela 11. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	31
Tabela 12. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019.....	32
Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mikołowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 .....	34
Tabela 14. Liczba osób biorących udział z rekomendowanych programach profilaktycznych w latach 2017-2019.....	35
Tabela 15. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? Korelacja ze względu na szkoły.41	
Tabela 16. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? .....	42
Tabela 17. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? Korelacja ze względu na szkoły. ....	42

Tabela 18. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? .....	43
Tabela 19. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? Korelacja ze względu na szkoły. ....	43
Tabela 20. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? .....	44
Tabela 21. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?.....	44
Tabela 22. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? .....	45
Tabela 23. Gdybyś chciał kupić alkohol w swojej miejscowości byłoby to: Korelacja ze względu na szkoły. ....	46
Tabela 24. Czy któregoś z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu? Korelacja ze względu na szkoły. ....	47
Tabela 25. Którego z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu?.....	47
Tabela 26. Jakie uczucia towarzyszą/yły Ci w związku z nadużywaniem alkoholu przez Twojego/ich rodzica/ów?.....	48
Tabela 27. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? Korelacja ze względu na szkoły. ....	49
Tabela 28. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?.....	50
Tabela 29. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? Korelacja ze względu na szkoły. ....	51
Tabela 30. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/ inne środki psychoaktywne?.....	51
Tabela 31. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/ inne środki psychoaktywne? Korelacja ze względu na szkoły.....	52
Tabela 32. Jakie były to substancje?.....	52
Tabela 33. Skąd wzięłeś(ęłaś) tę substancję?.....	53
Tabela 34. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?.....	54
Tabela 35. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłoby to: Korelacja ze względu na szkoły. ....	55
Tabela 36. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? Korelacja ze względu na szkoły. ....	61
Tabela 37. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? .....	62
Tabela 38. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? .....	63

Tabela 39. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? Korelacja ze względu na szkoły. ....	64
Tabela 40. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? .....	64
Tabela 41. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? .....	65
Tabela 42. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? Korelacja ze względu na szkoły. ....	66
Tabela 43. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? Korelacja ze względu na szkoły. ....	67
Tabela 44. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? Korelacja ze względu na szkoły. ....	69
Tabela 45. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? Korelacja ze względu na szkoły. ....	71
Tabela 46. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? Korelacja ze względu na szkoły. ....	75
Tabela 47. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? .....	76
Tabela 48. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? Korelacja ze względu na szkoły. ....	76
Tabela 49. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych? .....	77
Tabela 50. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali. ....	78
Tabela 51. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? .....	79
Tabela 52. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? Korelacja ze względu na szkoły. ....	83
Tabela 53. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? Korelacja ze względu na szkoły. ....	85
Tabela 54. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	86
Tabela 55. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? Korelacja ze względu na szkoły. ....	86
Tabela 56. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze? .....	87



Tabela 57. Jak często spożywa Pan/i alkohol? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	104
Tabela 58. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? .....	105
Tabela 59. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml ), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).....	105
Tabela 60. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml ), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	106
Tabela 61. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?.....	106
Tabela 62. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	107
Tabela 63. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? .....	107
Tabela 64. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	108
Tabela 65. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	109
Tabela 66. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania. ....	111
Tabela 67. Czy słyszał/a Pan/i kiedyś o Alkoholowym Zespole Płodowym (FAS)? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	112
Tabela 68. Alkoholowy Zespół Płodowy to:.....	113
Tabela 69. Jakie uczucia towarzyszyły Panu/i w dzieciństwie w związku z nadużywaniem alkoholu przez Pana/i rodzica/ów? Można wybrać kilka odpowiedzi. ....	116
Tabela 70. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania. ....	119
Tabela 71. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? .....	120
Tabela 72. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych? .....	121

Tabela 73. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	122
Tabela 74. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania. ....	126
Tabela 75. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	127
Tabela 76. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .	128
Tabela 77. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? .....	129
Tabela 78. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy? .....	129
Tabela 79. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania..	130
Tabela 80. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? .....	131
Tabela 81. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?.....	131
Tabela 82. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	132
Tabela 83. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania. ....	141
Tabela 84. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.). Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania. ....	143
Tabela 85. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)? .....	144
Tabela 86. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)? Korelacja ze względu na dzielnicę. ....	144
Tabela 87. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	145
Tabela 88. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? Korelacja ze względu na miejsce zamieszkania.....	148
Tabela 89. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów? .....	149

## SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Mikołów w latach 2017-2019.....	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Mikołów na przestrzeni lat 2017-2019.....	18
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Mikołów.....	19
Wykres 4. Stopa bezrobocia na przestrzeni lat 2017-2019 w powiecie mikołowskim, województwie śląskim i Polsce.....	21
Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w gminie Mikołów w latach 2017-2019.....	21
Wykres 6. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku .....	23
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Mikołowie w latach 2017-2019.....	28
Wykres 8. Liczba osób, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w latach 2017-2019 .....	35
Wykres 9. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mikołowie na przestrzeni lat 2017-2019 .....	36
Wykres 10. Wiek:.....	38
Wykres 11. Klasa: .....	38
Wykres 12. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? .....	40
Wykres 13. Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to: .....	45
Wykres 14. Czy któregoś z Twoich rodziców dotyczy/ł problem nadużywania alkoholu? .....	46
Wykres 15. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? .....	49
Wykres 16. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłoby to: .....	54
Wykres 17. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? .....	56
Wykres 18. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? .....	57
Wykres 19. Czy według Ciebie picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na jej dziecko? .....	57

Wykres 20. Do kogo zwrócić(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? .....	58
Wykres 21. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?.....	61
Wykres 22. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? .....	63
Wykres 23. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?.....	65
Wykres 24. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?.....	67
Wykres 25. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?.....	68
Wykres 26. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? .....	69
Wykres 27. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? .....	71
Wykres 28. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? .....	75
Wykres 29. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?.....	82
Wykres 30. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?.....	82
Wykres 31. Czy zdarzyło Ci się grać w gry na pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.).....	85
Wykres 32. Pana/i wiek mieści się w przedziale:.....	89
Wykres 33. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?.....	89
Wykres 34. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowodzi działalność: .....	90
Wykres 35. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? .....	90
Wykres 36. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	91
Wykres 37. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?.....	91
Wykres 38. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?.....	92

Wykres 39. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców? .....	92
Wykres 40. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?.....	93
Wykres 41. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? .....	93
Wykres 42. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	94
Wykres 43. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy? .....	94
Wykres 44. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	95
Wykres 45. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?.....	95
Wykres 46. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat: .....	96
Wykres 47. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?.....	96
Wykres 48. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi? .....	97
Wykres 49. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:.....	97
Wykres 50. Wiek:.....	100
Wykres 51. Wykształcenie:.....	100
Wykres 52. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	101
Wykres 53. Stan cywilny: .....	101
Wykres 54. Miejsce zatrudnienia:.....	102
Wykres 55. Jak często spożywa Pan/i alkohol? .....	103
Wykres 56. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	108

Wykres 57. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?..	110
Wykres 58. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? .....	110
Wykres 59. Czy uważa Pan/i, że kontrolowane stosowanie używek w małej ilości w trakcie ciąży szkodzi dziecku? .....	111
Wykres 60. Czy słyszał/a Pan/i kiedyś o Alkoholowym Zespole Płodowym (FAS)?.....	112
Wykres 61. Czy Alkoholowy Zespół Płodowy jest uleczalny?.....	113
Wykres 62. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?.....	114
Wykres 63. Czy któregoś z Pana/i rodziców dotyczy/ł problem uzależnienia od alkoholu?.....	114
Wykres 64. Którego z Pana/i rodziców dotyczy/ł problem uzależnienia od alkoholu?..	115
Wykres 65. Jak często Pana/i rodzic/e spożywał/li alkohol, gdy był Pan/i dzieckiem?	115
Wykres 66. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? .....	119
Wykres 67. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? .....	121
Wykres 68. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? .....	123
Wykres 69. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? .....	126
Wykres 70. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? .....	127
Wykres 71. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? .....	130
Wykres 72. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? .....	132
Wykres 73. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? .....	133
Wykres 74. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc?.....	133
Wykres 75. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? .....	134
Wykres 76. Czy stosował/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? .....	135

Wykres 77. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?.....	138
Wykres 78. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy? .....	139
Wykres 79. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? .....	140
Wykres 80. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? .....	140
Wykres 81. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.) .....	143
Wykres 82. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? .....	148

## S P I S R Y S U N K Ó W

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej.....	6
Rysunek 2. Etapy badania .....	7
Rysunek 3. Wykorzystane techniki badawcze podczas badania .....	12
Rysunek 4. Dobór próby badawczej.....	13
Rysunek 5. Struktura próby badawczej .....	13
Rysunek 6. Położenie gminy Mikołów na tle powiatu mikołowskiego. ....	16
Rysunek 7. Mapa gminy Mikołów .....	17
Rysunek 8. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Mikołów w latach 2017-2019.....	36
Rysunek 9. Płeć: .....	37
Rysunek 10. Płeć:.....	88
Rysunek 11. Płeć:.....	99
Rysunek 12. Odsetek konsumentów alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	152
Rysunek 13. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.....	153
Rysunek 14. Częstotliwość spożywania alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	154

Rysunek 15. Skala zażywania substancji psychoaktywnych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	155
Rysunek 16. Znajomość rodzin z problemem przemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	156
Rysunek 17. Opinia na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (tzw. przysłowiowy klaps) – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.....	157
Rysunek 18. Doświadczenie problemu przemocy w rodzinie – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	158
Rysunek 19. Korzystanie z urządzeń elektronicznych dziennie– porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	159
Rysunek 20. Granie w gry za pieniądze – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	160
Rysunek 21. Spożycie alkoholu przez uczniów kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.....	161
Rysunek 22. Odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	162
Rysunek 23. Dostępność alkoholu dla uczniów – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	163
Rysunek 24. Uczniowie zażywający substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.....	163
Rysunek 25. Popularność konkretnych rodzajów substancji psychoaktywnych wśród uczniów – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych	164
Rysunek 26. Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych dla dzieci.....	165
Rysunek 27. Korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 6 godzin dziennie – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych.....	166
Rysunek 28. Granie w gry za pieniądze – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	167
Rysunek 29. Skala przemocy rówieśniczej – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych. ....	168
Rysunek 30. Doświadczenie przemocy ze strony dorosłych – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	168



Rysunek 31. Skala cyberprzemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych .....	169
Rysunek 32. Przykładowe materiały profilaktyczne dla dorosłych mieszkańców dotyczące uzależnienia od alkoholu.....	214
Rysunek 33. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.....	217
Rysunek 34. Przykładowe materiały profilaktyczne dotyczące przemocy w rodzinie dla dorosłych mieszkańców .....	224

# Z A Ł A C Z N I K I

## Z A Ł A C Z N I K N R 1



### KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEK DZIECKA



**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!  
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

#### LISTA A

**INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY**

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:**

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:**

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

#### LISTA B

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:**

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

**INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:**

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka.
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

#### LISTA C

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:**

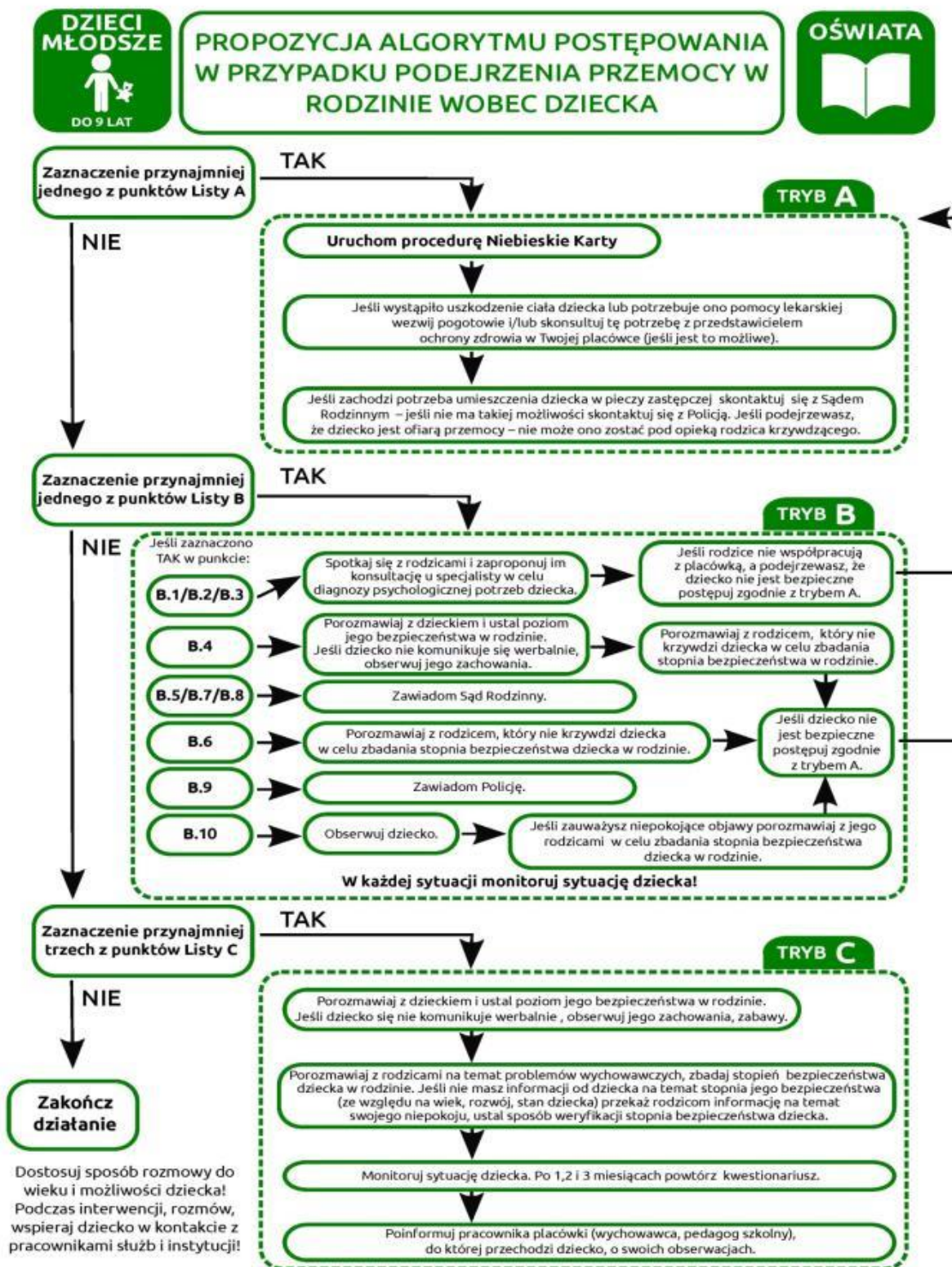
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

**Sprawdź, czy występują sygnały  
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj  
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:



Projekt realizowany w ramach programu  
Obywatele dla Demokracji  
finansowanego z Funduszy EOG



**DZIECI  
STARSZE**



POWYŻEJ 9 LAT

**KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA  
WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE  
WOBEK DZIECKA**

**OŚWIATA**



**LISTA A**

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!  
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

**INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY**

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:**

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:**

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

**LISTA B**

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:**

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

**INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:**

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp.
- B.10.** Którąkolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

**LISTA C**

**OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:**

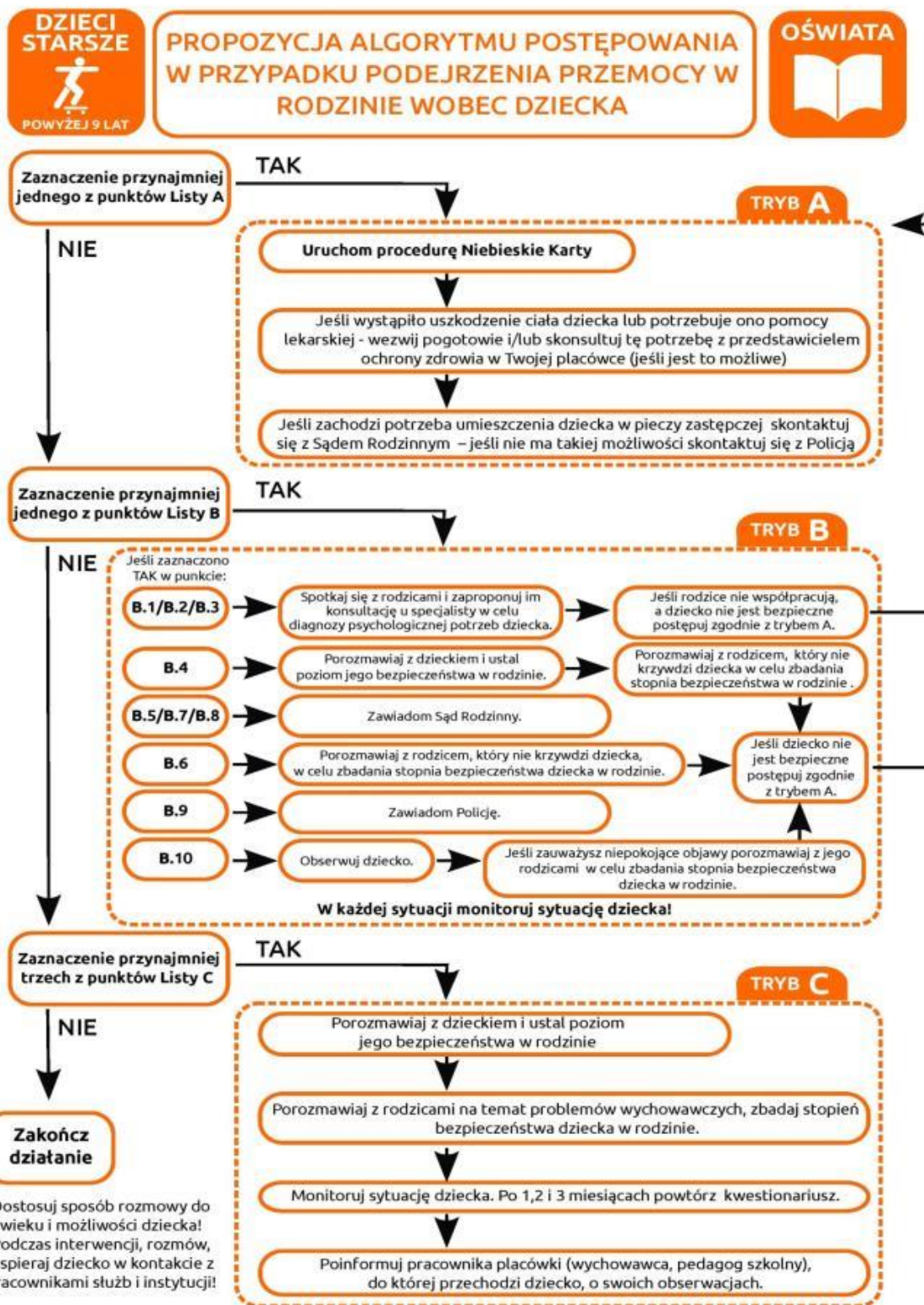
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

**Sprawdź, czy występują sygnały  
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj  
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:



Projekt realizowany w ramach programu  
Obywatele dla Demokracji  
finansowanego z Funduszy EOG



## Z A Ł A C Z N I K N R 2

**DOROŚLI**



### KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DOROŚŁEGO

**OCHRONA  
ZDROWIA**



W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.  
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia..... <input type="checkbox"/>	} Zaznaczenie jednego z punktów 1-3: proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić)..... <input type="checkbox"/>	
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta nachodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie..... <input type="checkbox"/>	
4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia..... <input type="checkbox"/>	} Zaznaczenie jednego z punktów 4-5: proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia..... <input type="checkbox"/>	
6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia)..... <input type="checkbox"/>	} Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9: proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić)..... <input type="checkbox"/>	
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia..... <input type="checkbox"/>	
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia..... <input type="checkbox"/>	
10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe..... <input type="checkbox"/>	} Zaznaczenie jednego z punktów 10-11: proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne..... <input type="checkbox"/>	
12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską..... <input type="checkbox"/>	} Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17: proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?)..... <input type="checkbox"/>	
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią..... <input type="checkbox"/>	
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych..... <input type="checkbox"/>	
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie..... <input type="checkbox"/>	
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej..... <input type="checkbox"/>	

Opracowanie:



Projekt realizowany w ramach programu Obywatela dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

**DOROŚLI**

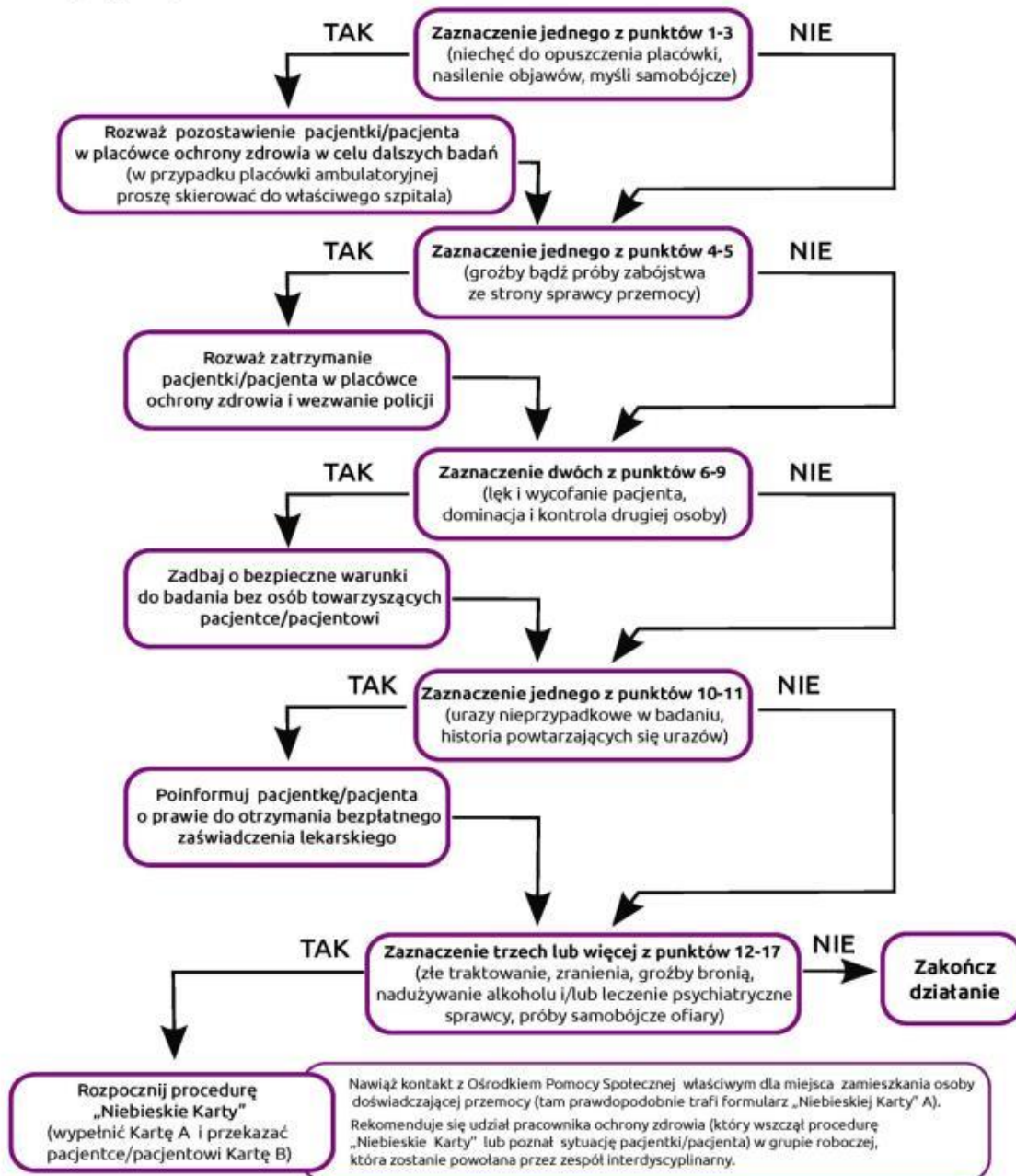


**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA  
W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W  
RODZINIE WOBEC OSOBY DOROSŁEJ**

**OCHRONA  
ZDROWIA**



Jeżeli masz wątpliwości czy Twoja/Twój pacjentka/pacjent doświadcza przemocy w rodzinie skorzystaj z kwestionariusza w celu podjęcia odpowiednich kroków.



**Z A Ł A C Z N I K N R 3**

SCHEMAT PRZEBIEGU PROCEDURY  
**NIEBIESKIE KARTY**

